

33
L 1120

K. JOKUMS

NO

veensētāms

17

kollektīveem

„Prometejs”

Издательство „ПРОМЕТЕЙ“
К. ИОКУМ
ОТ ХУТОРОВ К КОЛХОЗАМ

На латышском языке

Политика партии в области социалистической реконструкции сельского хозяйства. Краткий обзор колхозного движения в латышских колониях СССР. Процессы расслоения латышского крестьянства, классовая борьба в латышской деревне. Национальные моменты в колхозном движении. Что дала коллективизация латышскому трудовому крестьянству. О перспективах дальнейшего развития колхозного движения и об очередных задачах латышских колхозов.

33

1120

K. Jokums

No weensehtam uļ kolektiweem

Apzerejums par kolektiwifazijas
prozeseem SPRS latwju kolonijās

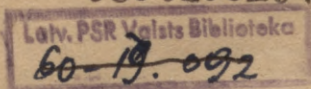

„Prometejs“
Mafkowâ 1933

4217

B-1
L-1

0309106134

Издательство „ПРОМЕТЕЙ“
К. ИОКУМ
ОТ ХУТОРОВ К КОЛХОЗАМ
На латышском языке.

Ответственный редактор А. ПЕРЛЕ.

Техрех. Г. ТУШПЕ.

Главит В 73556. П. 129-IX. Формат бумаги 62x94¹/₈. Тираж 1.500. 12 печатных листов.
В печатном листе 55.300 тип. знаков. Заказ № 2321. Рукопись сдана в набор 27/IX-33 г.
Подписано к печати 7/XI-33 г. Отпечатано в 31-ой типографии „Красный печатник“,
Никольская, 5.

Preekchwabrd.

Naw scharbu, ka weens no latweeschu marxistiskās literatūras loti akuteem ušbewumeem kara un revoluziju otrā pošma preekšwalārā ir uš pašas latweeschu semneezibas wehstures pamata parahdit, ka tikai sozialistiskā revoluzija spēh izglahbt sikhsemneeku no wišaba weida werdsibas un eksploatazijas. Dsimtubuhšanas atzelschana 19. g. s. saktumā, semes pahrdoshana, kas radija tikai daschus desmittuhkstochus leelu latweeschu burschuasijas grupu uš laukeem, agrarā reforma, to isweda burschuasija kopā ar sozialdemokrāteem — wišs tas bij tikai pahreja no weenas werdsibas formas otrā. Zil solijumu netika demusi sikhsemneekam 1919.—1920. gadā Latwijas burschuasija! Zil nezereja pats sikhsemneeks!.. Kas no wiša ta peepildijees? Pirms kara wahzu baroneem peedereja ap 48% no wišas semes. Tagad lauku leelsaimneekem (saimneezibam, luras ir leelakas par 30 ha) peeder 63% no wišas semes. Bet no wišu saimneezibu slaita schis saimneezibas istaita tikai 14% jeb 1/7. Schis grupas rokās ir ap 80% no wišam lauksaimneezibas mašchinam, schis grupas rokās ir peena lopi, dšihwais un nedšihwais inventars wišpahr. Schi leelsaimneeku grupa ir Latwijas sikhsemneeku un laukstrahdneeku wisneschehligalais eksploatators. Sikhsemneeki, pušproletareeschi (saimneezibu ar semi lihds 5 ha ir ap 76000) ir eestiguschu klauschu un paradu juhgā. Paradu uštrahjees pee 400 milj. latu. Labatās darbadeenas janostrahdā klauschās pee peletscha par plawas gabalinu, ganibu stuhriti, buhdas weetu u. t. t. Zil gadus ap 2000 uštrupju. Tahds ir flawetais „Danijas paraugš“, „Danijas zelsch“.

Tagad, kad sikhsemneekam pehz leelas peeredses sahl krist swihnas no azim un tas saskata kapitalistisko teeschamibu wišā winas failumā, Latwijas burschuasija kēras pee manewra, iswiršot kā glahbinu sashismu. Komunistu peenahkums ir nosklaidrot lauku darbklaušchu masam sashistisko projektu ihsto buhtibu, uš wišu pehdejo gadu desmitu peedšihwojumu pamata peerahdit, ka pee kapitalisma naw glahbina, ka iseja meklejama tikai zihnotees kopā ar pilsehtu proletariatu pret burschuasiju, par padomju waru. To apstiprina katrs pošms latweeschu semneeku pehdejā gadu simtena wehsture.

To apleezina tagad SPKS sikhsemneezibas pahreja uš kolektiwisaimneezibam. Semischki saprotama kuhst Latwijas darbklaudim schi pahreja, ja wini war spreest par to no materialeem par latwoju kolonijam Padom-

ju faweenibâ. Jo te, wispirms, ir nazionala radneeziba, tad personigas radu atteezibas, plascha sarakstischanâs u. t. t.

Pee kapitalisma fihfsemneekam naw glahbina ne tikai dsimtenê, bet ari zitâs semês. Ar izjeloschanu us otru kapitalistisku walsti nekur neglahbfees. To rahda fewischi spilgti latweeschu izjeloschana us zariskâs Kreemijas eelscheeni. Ko guwa latwju kolonists zariskâ Kreemijâ? To paschu budschu neschehligu, swehriku eksploataziju, mahzitaju, fludinataju, deewnamus, kandschu, wehlat baltos ofizeerus — luhk, ko dema budsiski-kapitalistiskâ kultura latwju darba semneekam kolonijâs. Tikai marksisma teorija, tikai leelineeku partija un programa, tikai padomju wara iswed lauku darbkladis no nabadsibas un apspestibas, wed tos us beschkiru fabeedribu, us sozialisumu.

Scho latwju koloniju pahreju no weensehtas us kolektiwu fainneezibu apzer b. Jokums fawâ darbâ. Darbâ ir wesela rinda truhkumu, par kureem runâ pats autors. Un kâ lai to nebuhtu, ja leeta grosas ap wisleelako apwehrjumu lauku raschoschanas atteezibâs un fadsihwes eekahrtâ! Weens no gramatas swarigakeem truhkumeem ir tas, ka ta neaptwer waj gandrihs neaptwer 1933. gadu, kurch ir luhsuma gads kolektiwu fainneeziski-organisatoriskâ nostiprinaschanâ un eenahkumu peeaugschanâ. Jadamâ, ka b. Jokums fawu darbu turpinâs. Tas ir jaturpina wijadâ sinâ. Tas wehl jo wairak nepeezeeschams tamdehl, ka teeschi us 1933. gada un katra jauna fainneeziskâ gada materialu pamata war wislabak parahdit, zil stingri organizê komunisti zihnu pret slinkeem, kâ godats un atalgots teel kreetns kolektiwists-treezneeks, kahdai turigai un laimigai dsihwei eet pretim latwju kolonisti-kolektiwisti. Schahds materials wislabak palihbs pahrwaret Latwijas fihfsemneeku mafâs isplatamos burschuafijas melus par kolektiwemeem.

Wdr. Jokuma darbs apgahsch burschuafijas melus par semneeku dsihschanu kolektiwos, kura itkâ noteekot Padomju faweenibâ u. t. t. Darbâ dots neleels mehsturisks apskats, kurch parahda, kâ, padomjsaimneezibu un kolektiwu peeredses pahrleezinata, darba semneezibas masa, schlot ar 1929. gadu, fawâ wairumâ stahjas us kolektiwisafijas zela, stahjas pilnigi brihwprahgtigi.

To fewischi parahda ta nodala b. Jokuma darbâ, kura apgaismo zihnu pret „kreiseem“ noschkeebeneem. Tos organisatorus, kuri peelahwa kolonistu eespaidoschanu ar draudeem, partija sauza pee atbildibas. Tapat ari Latwijas fihfsemneeks war buht pilnigi droshs, ka nahkamâ Latwijas padomju wara neaistiks ne tripatas no wina ihpashuma, nepeekaus pret wianu ne masako eespaidoschanu teeschu waj neteeschu, draudu waj warmahzibas zela. Wina tikai likwidês paradis, uhtrupju un baronu draudus, peegreesis fihfsemneekem no leelsaimneeku semes, gahdâs teem kreditu, atbrihwos tos no nodoklu nastas, atlaujot teem dsihwot fawâ fainneezibâ, zil ilgi tikai pats fihfsemneeks atradis to par wajadsigu. 1919. gada kluhdas atfahrtoas wairs netiks. Partija stingri eewehros Lenina mahzibu un ustures pilsehthu strahdneeku

drahligu ņaveenību ar lauku darba laudim, kura dibināšes uš ņavstarpeju uštizību un uš lopejām interešem.

Ļapat teel parahdits, kà latveešchu kolonists bauda pilnigu nazonalu weenlihdšību.

Latvju kolonisteem ir ņavas ņolas, laņammahjas, laikraksti, zeenu padomeš. Kolonists var runat latveešchu valodà, rakstiski waj mutiski, ņahot ar zeenu padomi un beidsot ar valsts varas zentralàm eestahdem, — wišur wina ušklaušis un iščkirš wina jautajumus. Jo naw Padomju ņaveenibà obligatoriskas valsts walodas. Scheit ir tautu weenlihdšiba.

Vdr. ņokums, parahdot weenas latvju ņihķemneezibas dafas liktenus sozjalistiskà revoluzijà, ir dewis mums darbu, kuram noteikta ņinatniška un politiska wehtiba, kuram leela nošime ir pašchu kolektiwistu, ņewiščki jaunàs paaubšes, audšinasčanà, ir zihnà par proletariskàs revoluzijas referwem Latvijà. Tas ir apšweizams eeguldijums latveešchu marķšistiskà literaturà par agraratteezību wehšturi un agraràm atteezibam wišpaħr

Dr. Bausers.

102
ЖК
БЗ
ОН
КО
ЫШ
ОЛ
НН
) 1
03

Latītaļeem.

„Ja muišneeku semes konfiskazija bija Oktobra revoluzijas pirmais solis us laukeem, tad pahreja us kolektiveem ir otrs un pee tam iščhirošchais solis, kursch nošafa šwarigako sozialistiskās sabēdribas pamatu usbuhwes pošmu Republiku šaveenibā“, — tā muhsu partijas 16. kongresa tejes raksturoja tās leelās pahrmainas, kahdas norisinajās us laukeem šakarā ar kolektiwijazijas kustības straujo attihstibu. Tagad laufšaimneezibā walboscho stahwokli ir jau eenehmuschas sozialistiskās šaimneekošchanas formas. Padomju šaveeniba no šihku un wisšihlako šaimneezibu walsts ir pahrmehrtušeēs par wiskonzentretakās laufšaimneezibas walsti wišā pašaulē. „Šchaj sozialisma uswarai, kura atrifina wisšwarigako un wisgruhtako proletariskās revoluzijas usdewumu, peeschēkirama wispašaules wehsturiskā nosihme“ (WU(U)P 17. konferenzes resoluzija). Tas panahfts, pateizotees sozialistiskās ruhpnēezibas straujai attihstibai, strahdneeku šēkiras un darba semneezibas masu aktiwitates peeaugumam, sozialistiskai šazenšibai un treezeenkustibai, partijas orgaņisetam usbrukumam kapitalistiskajeeem elementeem, nešaudšigai zihnai diwās frontēs pret nowiršeeneem no partijas generalās linijas.

Wehsturiskās pahrgrosibas atstahjušchās wisleelako eespaidu ari us SPRŠ latwju kolonijam. Wiņās norisinajās dšiki pahrweidibas prozeši, krasās pahrmainas ekonomikā un lauschu apšinā. Galigi likwidejot kapitalistisko elementus latwju zeemos, nosprausti jauni attihstibas zeki, pa kureem turpmak šolos latwju darba semneeziba Padomju šaveenibā. No, apmehram 12.000 latwju weenšehtam 1933. gadā kolektiwijetas zaurmehrā ap 75—80 Proz. Ta ir leela sozialisma uswara ari latwju zeemos, kur zekich atpafak us „šawu faktiau, us šawu semes stuhriti“ nojaukts us wišeem laikeem.

Par wišām šchim pahrmainam, luhsumeem, leelajām uswaram, kuras iškarotas ašās šēkiru kaujās muhsu leniniskās partijās wadibā, mums wehlnaw plaščaku apzerejumu. Šņemot b. Birkmana grahmatu „Kolektiwizazijas šahkums latwju kolonijās“, mums pat truhft išmeošchu rakstu par atšewišcheem kolektiveem, kuri noorganišejušchees agrako latwju koloniju weetā.

Šchini grahmatā mehginats šneegt plaščaku pahrškatu par kolektiwizazijas prozešeem latwju zeemos, analiset notikuschās pahrgrosibas un nowehrtet tās, šumejot latwju koloniju sozialistiskās rekonstruzijas šafneegumus.

Schini darbā nahzās pahrwaret ahrkahrtigās gruhtibas. Galvendā no tām — apkopotu, statistiski pahrbauditu datu truhkums par wišām Padomju ūweenibas latwju kolonijam un kolektiveem, jo nekur ūchahdus apkopotus datus newareja ctraft. Wajadseja balstitees uš teem materialeem, kuri ūawahzami muhsu presē, lauku korespondentu ūinojumos, laikrakstu arkivos, personigi abmeklejoj wairaku rajonu latwju zeemu kolektiwus. Mehš gluschi labi apūinamees ūchahdu materialu nepilnibu, jo „ūemkopibas ekonomikas jautajumi... praša atbildi, pamatojotees uš noteikteem un plašheem materialeem“ (Zemins). Tapehž ari ūchi grahmata ušluhtojama kā mehginajums nowehrtet latwju koloniju ūozialistiskās pahrweidoūchanas prozešus, zenūchotees, žil ween eespehjamš, eewehrot wišus tos elementus, kureem peeūriht ūchi jautajuma noskaidroūchanā politiski-ekonomiska nosiħme. Meraugotees uš wišeem truhkumeem, mehš eedroūchinamees apgalwot, ka ari no ta nepilnigā materiala, kaħds ūawahktš un apūrahdats grahmatā, ūklaidri redšami tee milšu ūaūneegumi, kaħdi guhti latwju koloniju ūozialistiskā pahrweidoūchanā.

Eespehjamš, ka ūcho paūchu materialu nepilnibas deħt grahmatā gadisees ari weens otrs žitada rakstura truhkums waj kluħda. Mehš domajam, ka ūchis darbš tomehr eerosinās žitus muhsu latwju ūabeedriūtoš darbineekus, teoretikus, rakstneekus kertees pee ūchi temata, jo wiūūch teeūcham ir wehrtš, lai pee ta apūtahtoš. Wiūinā eetweras weūelu paaudūchu muhschi, ūareschgitas problemaš, kuras atriūinaja weenigi padomju wara žiħnās par ūemkopibas pahrorganiseūchanu uš ūozialistiskeem pamateem. ūcho žiħnu, peedūiħwojumu, guhto ūaūneegumu nowehrte mums nodereš turpmakās laujās par wišpaules Oktobri.

R. Žokums.

Kolektiwifazijas kultiba atjaunošanas periodā.

Partijas politika sojialistiskās lauksaimniecības organizēšanā.

Oktobra revolūzijas pamatmērķis ir zihņa par sojialisma galigu uswaru. Sojialisms nosihmē šķtīru isnihzinasšanu, likwidejot privatihpaschuma teefības us raschoschanas lihdslekiem. Privatihpaschuma teefību isnihzinasšanu us raschoschanas lihdslekiem Marks un Engels usluhoja par komunisma galweno prasību.

Šreewijas proletariāts, sagrahbis politisko waru šawās rokās, nekawejotees nazionaliseja ruhpnecību un bankās, atzehla privatihpaschuma teefības us semi, stahjās pee augstakās, nekā kapitalisms, šabeeeriskās eekahrās un raschoschanas organizēšanas. Lenins šezija:

„Lai isnihzinātu šķtīras, wispirms wajaga gahst muischneetus un kapitalistus. Šho usdewuma daku mehš ispidbijām, bet ta ir tikai daka un pee tam nebuh ne ta gruhstākā. Lai isnihzinātu šķtīras, wajag, otrām šahrtam, isnihzināt starpību starp štrahdneeku un semneeku, padarit wīšus par darbineekem.“¹⁾

Pee tam wīšsch pašlaidroja, ka šchis usdewums ir ne tikai daudš gruhstākš, bet arī ilgštoschākš un tā wīnu eespehjams atrišinat, wīju šabeeerisko šaimnecību organizatoriski pahrfahrtojot, pahrejojot no atšewišchām, norobeshotām, šihām pretschu šaimnecībam us šabeeeriskām leelšaimnecībam.

Kā šinams, Oktobra revolūzijas laikā Šreewija bij agrarwalšts ar wahji attihštītu, imperialistiskā kara šagrautu ruhpnecību un us indiwidualām šihšaimnecībam dibīnātu un tamdehl us wehl šemaka lihmena šahwoschu lauksaimnecību. Tamdehl šewišchki gruhšts un atbildīgs nostahjās darbtautas preekschā usdewums — zelt sojialistnu muhšu šemē. Šahšumā šho usdewumu wehl apgruhšināja pilsonšara zihnās, šahdas proletariātam un darba šemnecībai nahzās izšihnit pret padomju waras eekšhejeem un ahrejeem eenaidneekem. Lenins, rakšurodamš laišmetu pehš pilsonšara, teiza:

„Šatrs, šuršch usmanīgi šejojš lauku dšihwei, šalihdšnot to ar pilšehtas dšihwi, štu, ka mehš kapitalisma šaknes nešam isnihzinajūšchi un eekšhejā eenaidneeka pamatus nešam šagrahwūšchi. Pehdejšais balštas us šihšaimnecību un lai eenaidneeka pamatus isnihzinātu, ir weens lihdslellis — pahrvorganīset wīšu walšis šaimnecību, tant škaitā arī lauksaimnecību, us jaunās tehnīstās, us muhškalu leelraschoschanas tehnīstās bajes.“²⁾

¹⁾ Lenins, 24. šehjums, 2. šd., 511. špp.

²⁾ Lenins, 26. šehjums, 2. šd., 46. špp.

Kamehr pastahw fihkraschofchana, naw ko domat par kapitalisma fakau isnihdeschenu, par sozjalistiskās ekonomikas pamatu zelschenu. Kapitalisms us laukeem balstas us individualām fihkfaimneezibam, furas rada kapitalismu „spontani un masu apmehros“.

„Tikai tad, kad walsts buhs elektrifizeta, kad ruhpnenezibai, laufkaimneezibai un transportam buhs modernās leelruhpnenezibas techniskā base, tikai tad mehs uswarefim galigi“ (Lenins).

Diwi laufkaimneezibas attihstibas zeli.

Tapehz ari laufkaimneezibas preekščā nostahjās diwi attihstibas zeli: waj nu kapitalistiskais, waj sozjalistiskais.

„Waj mehs organisejim fihkfemneezibu, pamatojotees us winas raschofchanas spehtu attihstibu, atbalstot scho attihstibu ar proletariskās walsts palihdšibu, waj ari winau paltaus sawām interesem kapitalisti, — no tam atkarajas zihnas rezultati.“¹⁾

Laufkaimneezibas kapitalistiskā attihstiba nosihmē semes wairuma konzentraciju lauku kapitalistu rokās. Schi konzentracija norisinas us bankrotejuschu fihkfaimneezibu un laufkaimneezibas proletariata eksploatazijas pamateem, atnemot semi truhzigeem semneekem, pahrwehršchor winas kalpos, deenas strahdneekos, besdarbneekos. Widejais semneeks waj nu faimneeziski isaug par budsji, waj ari pahrwehrščas par truhzigo un pat par kalpu. Schis laufkaimneezibas attihstibas zelsch, pa kahdu eet semneeziba kapitalisma walstis, semneezibas masam padomju semē naw peenemams.

Laufkaimneezibas sozjalistiskās attihstibas zelsch nosihmē winas rekonstrukciju un konzentraciju us tahdeem pamateem, kuri atbilst sozjalisma zeltneezibas interesem. Tas nosihmē: apweenot truhzigās un widejās semneeku faimneezibas, winau semi, darbu un raschofchanas lihdselkus leelās, kolektiwās faimneezibās. Tikai ejot pa schahdu zeku, eespehjams racionali ismantot laufkaimneezibas maschinas, pazelt darba raschibu, uslabot truhzigās un widejās semneezibas stahwolkli. Tikai tā pahrfahrtojojot laufkaimneezibu, eespehjams likwidet tos pamatus, no kureem isaug kapitalisma elementi, nodroschinat zihnas rezultatus par labu sozjalismam.

Lenins ari mahzija, ka semneeku fihkfaimneezibu apweenofchana leel-faimneezibās eespehjama tikai tad, ja atjaunota un attihstita tiks smagā ruhpneneziba.

„Preemijas glahbinsch ir ne tikai laba rascha semneeku faimneezibās, — tas wehl par maj — un ne tikai labs stahwolkis weegla ruhpnenezibā, kura apghada semneezibu ar patehrina preekšmeteem, — ari tas wehl ir par maj, — mums wajadfiga ari smagā industrija... Reglahbjot smago ruhpnenezibu, winau neatjaunojot, mehs newarefim uszelt nelahdas ruhpnenezibas, un bes winas mehs wispahreestim bojā tā patstahwiga walstis... Smagai ruhpnenezibai nepeezeeschamas walstis subsidijas. Ja mehs winas neatradisim, tad mehs tā ziwilifeta walstis — nemas jau nerunajot par sozjalistisku — pasudisim.“²⁾

¹⁾ Lenins, 27. sehjums, 2. isd., 44. lpp.

²⁾ Lenins, 27. sehjums, 2. isd., 349. lpp. Zitets pehz Skalina fnojumā *WS(1)B* 38 un *BSB* apweenotā plenumā, 7. janwarl 1933. g.

Sozialistiskā rūhpneeziba ir weenigā, patecā bāse, uš kuras eespeh-
jams nodibinat soziaлистisku eekahrta.

Bet preefšch tam, lai atjaunotu rūhpneezibu un wirsitu ar wehlanām
sekmem tahlaš winaš attihstibu, wajaadseja wispirms atjaunot laukšaim-
neezibu. Pādomju leelindustrijas, šchi soziaлистma pamata, attihstiba, un
laukšaimneezibas, šchis išejweelu bases, isweidošana preefšch rūhpneezib-
as ir šawstarpeji zeeschi šaititas. Sozialistiskā rūhpneeziba atkariga no
laukšaimneezibas išejweelu bases un papildu produktu krahjumeem indu-
strialā proletariata apgahdei. Sawukahrt, laukšaimneezibas attihstibu un
tahlašu isweidošanā nosaka rūhpneezibas sekmiga augšana, laukšaim-
neezibas mašinu, traktoru, kombainu, kimisko mehšlojumu rašoššana,
kas wišs nepeezeefšchams laukšaimneezibas rekonstrukzijai un winaš pazel-
šanai uš augstakas tehnikas pakahpes.

Pež pilsoņu kara nekawejotees wajaadseja usahkt laukšaimneezibas
atjaunošanā. Wajaadseja radit pahrtikas un išejweelu bāsi indus-
trijai, bej šchis bases newareja usahkt atjaunot rūhpneezibu. „Luhk, kam-
dehl, — šazija Derins, — muhsu šaimneezibas soziaлистisko pamatu is-
buhwe, industrijas isbuhwe, mums joshahk no laukšaimneezibas.“¹⁾

„Jaunā eonomiskā politika — proletariskās walsts ihpašcha politika“.

Jaunā eonomiskā politika sekmēja muhsu laukšaimneezibas strauju
attihstibu, wina bij weenigi pareisais zefšch, no kura wajaadseja šahkt
soziaлистiskās eonomikas pamatu isbuhwi. Ta bija „proletariskās walsts
ihpašcha politika, kura peeļauj kapitalismu, komandefošcheem augstumeem
atrodotees proletariskās walsts rolās, kura paredš žihnu šarp kapitali-
stiseem un soziaлистiseem elementeem, kura paredš soziaлистisko elementu
lomas peeaugšanā par šlitu kapitalistiseem elementeem, kura paredš
soziaлистisko elementu uswaru pahr kapitalistiseem elementeem, kura pa-
redš šchiru isnihžinašānu, soziaлистiskās eonomikas pamatu usbuhwi.
Kas nesaprot šchis jaunās eonomiskās politikas diwpušigo dabu, tas
atahlinās no leninisma“.²⁾

Dai raditu apstahklus lauku eonomikas pahrweidošanai, tika attih-
stita rūhpneeziba, peeļauti kapitalistisee usnehmumi, kuri atradās sem
walsts kontroles, isweidota šihkrūhpneeziba, kooperazija un žiti eono-
miskas eespaidošanas faktori. Uš šchi pamata norišinajās preišchu ap-
grosiba šarp pilsehtu un laukeem, lai ar laiku pež soziaлистiskā sektora
pamatigakas nostiprināšanas, pahreetu wišā frontē plašchā usbrukumā
kapitalistiseem elementeem, pahrweidojot widejā semneeka, pežrewolu-
zijas lauku zentralās fiouras, eonomiku šaškanā ar peeaugšchās sozia-
listiskās eonomikas prašibam.

Šau pašchos pirmajos jaunās eonomiskās politikas gados laukšaim-
neeziba strauji usplauka, radās wajaadšigā išejweelu un pahrtikas bāse

¹⁾ J. Stalins, О хозяйственном положении Советского союза. Доклад активу
Ленинградской организации орг. 13 апреля 1926. г.

²⁾ Stalins, partijās 14. kongress, 1925. g. Stenogramas, 493. lpp.

padomju leelruhpneezibas attihstibai. Uj sozjalistiskās ruhpneezibas attihstibas pamateem ifauga materiela base un konkretās eespehjas wiſas laukſaimneezibas ſozjalistiskai pahrweidoſchanai wehſakā laikā, kad no atjaunoſchanās perioda mehš eegahjām wiſas muhſu tautſaimneezibas rekonstrukzijas poſmā. Partijai iſdemās ſemneezibas pamatmaſas pagrēest no kapitalistiskās attihstibas uj ſozjalistiskās attihstibas zela, organiset luſhumu paſchā ſemneezibā, weſt ſew lihds truhzigās un widejās ſemneezibas maſas. Šcho luſhumu ſekmeja muhſu ſozjalistiskās industrijas ſtrauiſch peeaugums, partijas balstihchanās uj truhzigo ſemneezibu, zeeſcha ſaweeniba ar widejo ſemneeku, neſaudſiga zihna pret budſi. Wiſs tas dema eespehju pahrēet no budſchu eſſploatatorisko tendentschu eerobeschoſchanas un kapitalistisko elementu iſſlauſchanas uj budſchu, tā ſchēiras, likwideschānu uj weenlaidus kolektiwizazijas pamateem.

Lai pahreetu uj kolektiwizazijas zela, nepezeeschama bija wiſpirms Oktobra rewoluzija.

Atuhdains ir uſſlats, itkā partija un padomju wara ar kolektiwu ſaimneezibu zeltneezibu uj lauſkeem buhtu ſahkuſi nodarbotees tikai pehdejos gados. Komunistiskā partija weenmehr par ſawu uſdemumu ir uſſkatijuſi ſozjalistiskās laukſaimneezibas attihstibu tā darba raſchibas pazelſchānās pamatu un ſozjalistisku raſchoſchanas atteezibu nodibinaſchānu laukſaimneezibā. Wina weenmehr ir balstijusees uj marſiſma-ſeninisma prinzipeem, nowehrtejoj konkretus apſtahkus un ſchēiru ſpehku ſamehru, iſwirſot atteezigus praktiskās darbības loſungus daſchados rewoluzijas attihstibas poſmos.

Jau 1917. gadā, pirms leelineeku partijas aprisa konferenzes, Lenins rakſtā „Proletariata uſdemumi muhſu rewoluzijā“ ſazija:

„Lai pazeltu labības raſchoſchanās tehniku un paplaſchātinātu paſchū raſchoſchānu, tā ari lai attihstītu rāzionalu leelſaimneezibu un ſabeedriſku kontroli pahr to, mums japanah̄t ſemneeku komitejās, lai no laTRAS konſiſjetas muiſchās noorganſetu preekſſihmīgu leelſaimneezibu, kuru kontroletu kalpu deputatu padomes.“¹⁾

Šchis Lenina iſteiktās domas aprisa konference lika ſawas rezoluzijas pamatā, praſot wiſu muiſchneeku, tā ari apanaſchu, baſnizu, kabinetu ſemju tuhlieteju un pilnīgu konſiſlaziju un wīnu nodoschānu ſemneeku rokās. Konference reiſē ar to eeteiza lauku proletareescheem muiſchās dibinat leelas preekſſihmīgas ſaimneezibas, kuras atraſtos kalpu deputatu padomju pahrſinā un kuras peeleetotu jaunajos tehnikās ſaſneegumus.

Bet preekſch tam, — ſaka b. Stalins, — lai eejahktu ſcho maſu pahrēju uj kolektiwēem, wajadſeja eeguht ſinamus eepreekſchnoteikumus, beſkureem, wiſpahr runajot, naw eespehjama plaſcha kolektiwizazijas kuſtība. Wajaga, wiſpirms, lai buhtu padomju wara, ſaka b. Stalins, kura palihdjetu un turpinātu palihdset ſemneekēem noſtahtees uj kolektiwu zela.

„Wajadſeja, otrah̄rt, padih̄t muiſchneekus un kapitalistus, atnemt wineem ruhpnizās un ſemi un paſludināt to par tautas ihpaſchumu. Wajadſeja, treſchah̄rt,

¹⁾ Lenins, 14. ſehj., 1. lpp., 1. lfd.

eeshnaugot budšhūs un atņem wineem mašhinas un traktorūs. Wajadseja, žeturifshri, pašludināt, ka mašhinas un traktorūs var išeetot tīlai kolektīmos apwee-
notee truhžigee un widejneeki. Wajadseja, beidsot, industrialīset muhšu walsti, nostah-
dit jaunu traktoru ruhpnēezību, ušbuhwet laufšaimnēezības mašhīnu raschofchānai
jaunās ruhpnēezības, lai bagatīgi apgahdatu kolektīwīseto semnēezību ar traktoreem
un mašhīnam. Wef šcheem eepreelshnoteikumeem nebija šo domai par masu pahreju
uš kolektīwu žefa, kuršh tīta eejahšts trihs gadūs atpatak. Tā tad, preelsh tam,
lai pahreetu uš kolektīwu žefa, wajadseja wišpirms isbarit Oktobra rewoluziju, no-
gahst kapitalīstus un muišhneekus, atņem wineem semi un ruhpnēezības un nostahdit
jaunu ruhpnēezību.“¹⁾

Ar Oktobra rewoluziju tad ari šahfās jauns pošms ne tīfai Kreewijas,
bet wišās pašaules attīhstības wehsturē. Oktobra rewoluzija nošprauda
ušdewumu: galīgi isnihžinat wišus apšpeedejus un ekšploatatorūs, isnih-
žinat šchīras. Ar Oktobra rewoluziju ari Pādomju Kreewijas semnēezi-
ba šahfa eet pa jauneem zeķeem.

Šikumā par semes sozialisahziju ir punktš, kurā minētš par leelu šaim-
nēezību organīeshchānu uš muišhneeku, klosteru u. t. t. semes. Wehšak šī-
kumā par sozialishtīku semes eerihžību jau šihšak formulēti sozialishtīfās
laufšaimnēezības ušdewumi, nošprausti žeki un metodeš šchi ušdewuma at-
rīfināshchānai.

„Šai pilnīgi isnihžinatū latru žilweša ekšploataziju no žilweša, lai organīsetu
laufšaimnēezību uš sozialisma pamateem, peeleeetojot wišus šinatnes un tehnīkas
eelarājumūs, audšinatū darbšauschu masas sozialisma garā, tā ari lai apweenotu
proletariatu ar laulu truhžigeeem wīnu žihnā pret kapitalu, jāpahreēt no indiwīdu-
lām semes leetošchānas formam uš šabeedrišām. Šeelas pādomju šaimnēezības,
šomunās un šabeedriška semes apštrahdashchāna ir labatais lihdsellīš šchi mehrla ša-
šneegšchānai.“²⁾

Partijas programā, kuru peenehma 8. kongresš, noteikti un nepahr-
protami norahdītš, kaš darams laufšaimnēezības isweidošchānai uš sozia-
lishtīšekem pamateem:

„Pādomju wara, pilnīgi atžetot priwatīhpašchuma leelības uš semi, ir jau
špehrusht daudš nopeetnu šoku sozialishtīfās semkopības organīeshchānai. Šwarīgakee
no šcheem šokeem ir:

1. Pādomju šaimnēezību, t. i. leelu sozialishtīku ekonōmīju, eerihkošchāna.
2. Weedribu, tā ari semes kopejas (šabeedriškotas) apštrahdashchānas šaweenību
atbalstīshchāna.
3. Wišās semneeku semes, ka rošās ari wīna neatrastos, apšehšchānas organi-
eshchāna no walstš puses.
4. Wīnu agronōmīško špehšu walstīšta mobilīzahzija energīšku šoku šperšchānai
laufšaimnēezības kulturu paželšchānā.
5. Laufšaimnēezības šomunu tā semkopju pilnīgi břihsprahtīgu šaweenību atbal-
stīshchāna kopejai šaimneekošchānai leelšaimnēezībā.“

Ša pādomju wara šawaš paštrahwešchānas šahkumā jo šewīšchku wehribu
peegreesa pādomju šaimnēezību organīeshchānai, tad taš nebuht nenosih-
mē, ka ar to jau bij isšmeltš laufšaimnēezības sozialishtīfās pahrweido-
shchānas jautajums. Pādomju šaimnēezību produkzija toreīš wehl newa-
reja špehlet šewīšchki leelu šomu laufšaimnēezības kopejā produkzijā, lai
gan wīna šīpri ween pašihdsēja proletarišekem žentreeem un šarfanarmi-
jai atrīšinat pahrtīkās jautajumu. Pādomju šaimnēezības, kuras orga-
nīsehjās pādomju diktaturās apštrahškos uš proletariškai walstij peederofchās

¹⁾ Weedra Štakina runa kolektīwīstu treezneeku pirmā Wīššaweentības kongresā
1933. g. 19. februārī. „Šom. Žihna“ Nr. 50, 1933. g.

²⁾ Šikums par sozialishtīku semes eerihžību, 14. februārī 1919. g.

semeš, ar tai pašai walstij peederošgeem raščoššanas lihdsēķeem, bij pehž buhtības noteikti sozjalistiska tipa usņēmumi, kuri eesihmeja laukfaimneezības sozjalistiskās attihstības zekus.

Kara komunisma un pilsoņkara periodā padomju waras galwenais usderums bija sakaut eesēķejo kontrrewoluziju un atfist starptautiskās intermenes usbrukumu. Nebija wajadsigo apstahķu faimneeziskās dšihwes wišpusigai un plaščai attihstibai. Domehr ari šahhdos ahrfahrtīgi nelabwehligos apstahķos padomju wara nemitigi ruhpejās par laukfaimneezības sozjalistisko formu attihstibu. Tiklihds radās daubsmaš realaš eespehjas, realaš kuma ari tas atbalsts, kahdu sneedsa padomju wara šabeedriķeem pašahkumeem un sozjalisma dihgkeem laukfaimneezibā.

Lenina genialais kooperazijas plans.

Partija un padomju wara šawas politikas pamatā lifa Lenina genialo kooperazijās planu, kahdu tas nosprauda šawā eewehrojama broščurā par kooperaziju. Lenins norahdija, kahda ahrfahrtiga nošihme peekriht kooperazijai pehž Oktobra rewoluzijas muhsu walsti. Kooperazijai ahrfahrtiga nošihme preešč semneeka, pahrejot us jaunu fahrtibu, pehž eespehjas weenkahrschala, weeglatā un peeejamatā zekā.

„Strahdneeku wara pahr wiķeem leelakeem raščoššanas lihdsēķeem, strahdneeku šķiras šawentiba ar miļoneem semneeku — waj tas naw wiš, tas wafadšigs, lai no kooperazijas, weenas pašas kooperazijas, raditu pilnigu sozjalistisku šabeedribu. Ta wehl naw sozjalistiska eelahrta, bet tas ir wiš, kas wajadsigs šķis eelahrtaš nodibinaschanai.“ (Lenins).

Tahlat Lenins nosprauda diwus galwenos usderumus, kahdi šhini laikpošmā padomju warai javeiz. Birmais — walsts aparata pahrorganiseshana, šastanā ar jaunās eelahrtaš prasibam un otrais — kulturrelais darbs semneezības mašās. Šhi kulturdarba ekonomiskais usderums — semneezības apweenošana kooperatimos. „Pilnigi apweenojušchi wišus semneekus kooperatimos, mehš jau ar abām kahjam šahwetu us sozjalistiskeem pamateem.“ (Lenins).

Bet preešč tam wajadsiga wešela kulturās rewoluzija, bej kuras šhi apweenošanās naw eedomajama. Vai wiši aktivi peedalitos kooperatimos usņēmumos, nepeezēšchams wešels apwehšums, wešels kulturās attihstības pošms. Un lai gar šhi rewoluzija preešč mums bij ahrfahrtīgi gruhsta kā kulturelā, tā materiēlā šinā, jaunā ekonomiskā politika palihdsēja atrišinat šho usderumu ar labām šēmēm.

Gandrihs wišos partijās kongresos un konferenzēs raščoššanas kooperazijas plani ir šahwejušchi deenas fahrtibā. Wišās resoluzijās un lehmumos, tahdā waj žitadā weidā, kolektiwizazijas jautajumi šifšeti un atteežigā brihdi peenahžigi uswehrti. Minesim wehl kaut W(1)B 14. kongresu, kuršč šanahza 1924. gadā, jaunās ekonomiskās politikas attihstības augštā pošmā. Ap šho laiku padomju warai išewās šadseedet karā žirštās rehtaš, stabilijet walutu, panahkt eewehrojama šehjas platišbas peeaugumu un panaitrot semneeku faimneezibu pretšču produktiju. Šķis kongresš atšihmeja, ka kooperazijas usderums us laukeem pašchiv

ne tilai eelsh tam, lai dotu semneeka fainneezibai lehtu prezi, t. i. organisetu wiinu kã patehretaju. Kooperazijai jaorganise semneeks kã raschotajis, un no schi weedokka lauffaimneezibas raschoschanaš kooperazijat te kolosala nosihme. Kongress usshwehra, ka lauffaimneezibas kooperazijai jo fewischka wehriba japeegreesch lauffaimneezibas artelu un zitu kolektiwu weidu organiseshanai, wisadeem lihdsjekkeem schos pasahkumus atbalsot.

Tã mehš redsam, kahdu leelu wehribu partija peegreesufi raschoschanaš kooperazijai. Partija atbalsstija fabeedrikskus pasahkumus, sekmeja kolektiwisazijas kustiibu, usshwehra winas leelo lomu, weizinjaja wiinu.

„Walsts organu usdewums, pirmãdã fahrtam, atbalsst lauffaimneezibas fabeedribas, artelus un komunas, jo fewischki, ja winas ir truhzigas semneezibas slahnu fainneezijãs apweenibas. Fastiprinot eepreeschejo direktiwi, ka kolektiwis fainneezibas us laukeem jaorganise us wiinu beedru pilnigas brihwprahctibas pamateem, partijas un padomju walsts usdewums ir palihdsjet nostiprinat un uslabot lauffaimneezibas kolektiwu fainneezibas kã pateesi kulturelas un ekonomiski progresiwias semneeku fainneezibas.“ (No W(1)P Konferenzes lehmumeem 1922. g.).

Weenigi schahda pareisa politika, kahdu partija peelopa jau no Oktobra rewoluzijas, nodroschinaja kolektiwisazijas kustibas grandiosas sekmes mehlašos gabos. Partijas politika lauffaimneezibas sozjalistiskã pahrwaidoshanaš reise ar to tila fahstita ar zihnu pret budscheem un wiinu kã schkiras pilnigu likwidaziju, peeturotees pee Lenina formulas:

„Saweeniba ar widejo semneeku, balsstotees us truhzigo semneeku, ne us brihdi nepahrtrauzot zihnu pret budsi.“

Partija gluschki labi faprata, ka sozjalisma zeltneezibã us laukeem nahktees pahrwaret leelas gruhctibas. Bet no schim gruhctibam wiina nebaidijas, jo wiina nefad neaismirsa Lenina norahdjumu, ka „te (us laukeem) wajaga wirsitees us preekshu pasahpeniski, ka te mehginat us fahkt fabeedriksku semes apstrahdashanu dekretu un rihsjojumu zekã buhtu wisleelakã nulliba... Tapehž mehš apmeerinajamees ar to, kas absoluti nepezeeschams rewoluzijas interesēs: nefahdã jinã neaisteigtees masu attihstibai preekshã, bet nogaidit, kamehr no scho paschu masu personigãs peeredses, no wiinu personigãs zihnas išaugš wirsiba us preekshu.“ (Lenins).

Partija un padomju waldiba nodewa darba semneezibai semi, likwideja paradus, lahwa dšihwot us fawa semes gabala. Geturot pareisu nodoklu politiku, palihdsjeja usplaukt fihsfaimneezibam, zik tas us neleela semes gabala bija eespehjamš. Un tilai tad, kad pehž ilgu gadu „personigãs peeredses“ paschi semneeki nahza pee atinas, satuwinjãš ar partiju, kad nepeeredsetos apmehros išauga leelindustrija, — tilai tad wiini fawã masã išprata, pa kahdu zeku teem jaheet, un fahla brihwprahctigi kolektiwisetees. Wišã kolektiwisazijas kustibã partija weenmehr pahtrihpaja brihwprahctibas prinzipu, šprauschot few par mehrti parahdit un weerahdit praktikã kolektiwu pahrakumu pahr weensehctu, weerahdit, ka kolektiwu ir weenigã išeja no truhkuma un nabahctibas. Partija ar sawu leninisko politiku to ari weerahdija.

Pirmee kolektiwee pašabkumi latwju kolonijās.

Laufhaimneezibas šabrutums pilsonkara laikā.

Latwju semneeziba šawā wairumā aktiwi ņeedalijās zihnās, šahdas norišinajās Kreewijā Oktobra rewoluzijā un nešlatā pilsonkarā. Budšči, mahžitaji un wiši mantigee nošlahjās kapitalistu, muiššneeku, šabrikantu, baltgwardu pušē, bet latwju laufšrahdneeki, truhzigee, pahrejee darbšaudis — proletariškās rewoluzijas un padomju waras pušē. Veelalais daubsums koloniju atradās pilsonkara kauju joshā. Tā dalu Weningradas apgabala koloniju (Kudep-Samoschje) šlahra Judenitšha ušbrukums, Baltkreewijas kolonijas tifa eerautas padomju waras un Polijas zihnās, Seemeffaufašas kolonijas atradās deenwidu kontrewoluzijas darbibas šferā. Rošigi peedalijās pilsonkarā latwju kolonijas Bašškirijā, kur zihnas bij šewišski nišnas.

„Šlatouštas latweešču šrahdneeki, tuwojotees išeheošlowaku bandami, wiši tā weens išgahja tām preti, lai aiššahwetu šawas šabritas. Un gandrišš tapat wiši tā weens palika uš kaujas lauka... tam palaimesjās palikt dšihwam, to nobeidsa aiš ņeešuma grawā kontriššuhze. Arhangeles un zitu koloniju šemneeki peedalijās šlawenajā Kašškirina nodaku reidā Koltšhaka aišmugurē, pahrgreeschot pee Dsolžeema, netahlu no Ufas, uš laitu Samaras-Šlatouštas dšelšžetu, nešlatotees uš balto bruu wišzeenu un šawaleriju... Pušu un Dsolžeema latwju šemneeku jaunatne, šad notika budšču šazelššanās, tuwojotees išeheošlowakeem, aiššargaja Nowotroizlas kaujas šhtabu un tifa nobendeta, bet dašči dšihwi aprakti. Ne mašumu koltšhakeešči nobendešja padomju peekriteju, latwju šemneeku, kuruš ušrahdija šawi „štautas brahli“ — budšči. Tani pat laikā išehe budšči ne titai nodewa un špeegoša, wini aktiwi peedalijās ari pilšonu karā, organifeša šazelššanās, šagaidot išeheošlowatus.“¹⁾

Bandu waditaji bija weetejo budšču dehli, bijušchee ofizeeri. 1218. gada 13. junija nakti banditi ušbruka pagasta šhtabam un išpildkomitejai, nošlepkawoja 22 zihwekus. Broms, weetejais kara komišars, un Mehtššprecherš, išpildkomitejas preeššehdetajš, atradās atšewišškā dšihwofli. Banditeem ušbruhot, Bromam išdewās no dšihwofla išbehgt, bet tā ša šehdšchai bija apšahrt lehde, winu šaguhštija, nošchahwa un wehl ar durkli šadurštija. Pahrejoš beedrus nogalinaja telpās. Wišmeiššeni-gaš baltee išrehtinajās ar diwām šeweetem, Wilks un Dbuchowu, kuruš ari atradās weetejā druščinā pee šhtaba. Pehdejās, šmagi eewainotas, mozijās lihbs rihtam. Šad bedre bija išrakta, winaš eemeta „ur eelšchā un ušbehra dalu šemes wiršū wehl dšihwām, un durštija tās ar šhtikeem, šamehr tās nobeidsās.“²⁾

¹⁾ „Dom. Zihna“ Nr. 226, 1932. g.

²⁾ „Zib. Zihna“ Nr. 46, 1928. g.

4217

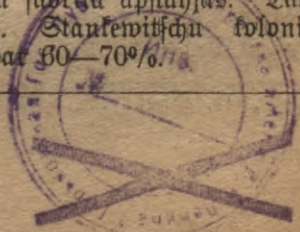
Wisafatās zihnas tomehr norisinajās pret Koltščaku, Sibiriā, kur
Nismanas latwju zeemus koltščakeešči noflauzija no semes wirsas šči
wahra burtiskā nošhmē. Nismanā turpinajās neapraktamas breejnu
deenās, tad uš brihdi ušwaru guwuschēe kontrewoluzionari išehtina-
jās ar weetejeem partijaneem un to peederigeem. Wišeem pašihstamā
Krafitnikowa fodekšpedizija nešehtligi trafoja wairaf nekā mehnesi. Šči
ekšpedizija peespeeda paščeem semneekēem aishedsinat šawas mahjās, ka
wehr nodedsinaja wišu šahdschu. Kad taz bija notizis, tad noslepkawoto
lihkeem nozirta galwas un šaduhra tās uš sehtas meeteem. Ar tahdu
rihžibu fodekšpedizija ihsina no Nismanas tos semneelus, kuri partisa-
neem nebija aishgahjušči lihdsi uš Minusinktu. No Nismanas aishehga
wisi uš ziteem pagasteem, bes maišes, lopeem, pušplifi. Nebija gimeneš,
kurā nebuhtu šahdš noslepkawots. Ne tee ween tika moziti, kuri peeda-
lijās karā, bet ari tahdi wetšči, kas nekur nebija bijušči. No 24 nopo-
stītām šahdscham weenā pašchā Šarsibejas latkolonijā kaujās kritušči 3,
nogalinati, šadedsinot, šobena zirteeneem un duršku duhreeneem — 11.
Pehž padomju waras nodibinašchanās wisapšahrt bija no šahkuma beh-
digs iškats: mahju weetā — pelnu tšchupinas un retums atlikušči sehtu
stabi.¹⁾

Krašnojarskas apwidā nodedsinaja daudšas šaimneezibas Ostromas un
Zimbekšas kolonijās, tapat Utšhinskas, Tomškas un Taras apwidos, kur
latwju kolonisti bija wisaktiwakee partijani.

427
Tšchetrapdšmit walstu ušbrukums Padomju Kreewijai nodarija mil-
sišus šaudejumus ari minās laukšaimneezibai. Šamajinajās wišu kul-
turu, jo šewiščki tehnisko, sehjas platiba un rascha. Interwenze iš-
postija laukšaimneezibas raschoschanas špehtus, ahršahrtigi šamajina-
ja lopu škaitu. Sehjas platiba 1920. gadā, šalihdšinot ar eepreekščejo
gadu, šamajinajās apmehram par weenu treschdaku. 1920. gadā sehjas
platiba, šalihdšinot ar pirmškara sehjas platibu, bija šamajinaju-
šeš par 16 proz. Tahdā šahrtā war teikt, ka 1920. gada sehja šastahdi-
ja tikai puši, waj pat masal, no pirmškara sehjas platibas. Kas attee-
zas uš dšihwo inventaru, tad širgu škaitš šastahdija 71 proz. no pirmš-
kara daudšuma. Tapat bija ar šellopeem. Witu škaitš šamajinajās par
45 proz., zuhtu palika tikai 40 proz.

Protams, ka latwju kolonijas nebija nekahds išehtmums. Ari wini
raschoschanas špehki štipri šašchaurinajās, iškemot atšewiščku koloniju
budšchu, špekulantu un kandschās dšineju šaimneezibas, kuras prata išmau-
tot radušchos apstahklus šawā labā. Tā Seemekkaukasas latwju koloni-
nijas, kuras lihdsi rewoluzijai lepojās ar šaweem šarfanās wahžu šugas
šopeem un kuras 1914. gadā atklahja weenu no pirmajām šweesta šabri-
kam Seemekkaukasā, šara gados štipri paputeja. Daudš lopu išihžinaja.
1919. gadā wišu Štepnajās rajonu šehra Sibirijas mehšs, šuram par
upuri krita labafās, peenigafās gowis. Peena šabrika apstahšas. Tahda
pat aina bija wehrojama ari zilās kolonijās. Štanšewišču kolonijā,
Sibiriā, lopu škaitš šara gados šamajinajās par 30—70%.

¹⁾ „Sib. Žihna“ Nr. 45, 1923. g.

Kandsčas un religijas wara.

Vihdsjās tām kolonijām, kur partija spēhja aizraut darba ņemneezības wairumu uš zihnu par padomju waru, ne masums bija konserwattiwu latwju zeemu. Kulturelā un ņabeedrišķā dšihwe tur atradās uš ahrfahrtigi ņema lihmena. Ja paraugamees to gadu nuhsu laikrakstu ņinojumos, kuri, garam ejot japeesihmē, parahdijās loti reti, mehš redsam wišbehdigako ainu. Daschos zeemos gandrihš puse eedšihwotaju nemahzeja lasit un rakstīt. Latwju awiņes, nerunajot jau nemas par grahmataam, israkstija neezigā ņkaitā, bet daschās kolonijās istifa weenigi ar weetejam „mutes awiņem“. Galwenais „kulturdarbs“ — faktu ballites.

Wišplaschakos apmehros dšina kandschu. Kandschas twaiks kā indejoscha gase guleja pahr daschu labu koloniju. Neweena ween kolonija eeguwa behdigi-ņlawenū reputaziju kā kandschas raschotaja. Wehl 1923. gadā „Sibirijas Zihnā“ rakstija:

„Dserchanaš tratums — tā teescham janojauš ta leelā kandschas dserchana, kas tā lipiga ņlimiba peekem jo leelatus apmehrus. Kandschas twaiks apnem prahtus, reibina leelus un majus. No wairakām weetam ņlototaji ņiao, ta uš ņlotu behrni nahl eereibuschi.“¹⁾

Bija pat tahdi budschi, kureem ņrahdaja 2—3 „dampihchi“ ar algo- teem ņrahdneekem. Modibinajās pat ņpeziali kandschas iņgatawoschanas arteki. Daschās latwju kolonijās galigi aismirsa ņemi apņrahdat un pilnigi nodewās degwihna tezinaschanai.

Dserchana ņekmeja huliganismu, to ņawās interesēs labi prata ijmantot ņchkras eenaidneeks. Kandschas dšineji un huligani traloja nedetam, nogalinaja militščhus, aktivistus. Kristibās un kashās dšehra, kamehr putas ņakta nahkt pa muti, lihdi dšehrajeem ņemas laikā ņneega kupaenās biņes peesala pee ņilbeem, un kandschas guhstekni wairs deenas gaismas neredseja. Dšina kandschu ņawām wajadsibam, dšina pahrdošchanai. Pee kam, par nošchelošchanu, ar ņcho netihro amatu nodarbojās ari daschs labs widejneeks un pat truhzigais.

Schahdos apstahkos daschadeem mahzitajeem, aņeristeem, ņektantu wadoneem bija plaschs darba lauks. Koloniju basnizu un druhmo luhg- schanas namu ņwani ņlaneja ne tikai ņwehtdeenās, bet ari darbdeenās, ņaudami: „Wairak ņweesta, wairak olu, wairak olu!“ Wiņa draudse wareja grehkus ispiarkt par 3 pudi ņweesta. Wairums paschu ņudinataju un ņpredikotaju bija moraliski pagrimušchi, degradejušchees subjekti ar tumšču pagahtni un launu noluhku pilnu nahkotni. Spekulanti, dšeh- raji, krahpneeki, iswirtuki, masgadeju meiteku iswarotaji, weenlahrschi ņagli, — tahdi bija latwju koloniju mahzitaji, kuri uš kauschu tumšibas un weenteesibas rehkina dšina ņawus netihros weikalus. To wiņu padomju wara ņanehma kā „mantojumu“ no wezās cefahrtas.

Wezo dšihwes weidu, wezās parahchas, kapitalistiskās raschoschanas iweidotās kauschu ņawstarpejās atteezibas, „lauku idiotismu“ newareja til ahtri isnihdet. Tas iņmifigi turejās preti wiņam tam jaunajam, kas

¹⁾ „Sib. Zihnā“ Nr. 6, 1923. g.

nahja reisē ar padomju waras nodibinaschanos, ar zihnu par sozjalistiskas eefahrtas nodibinaschanu.¹⁾

Zihna par jauno koloniju.

Zihnu par jauno sozjalistisko koloniju organizēja un vadīja komunistiskā partija, kuras latweeschu fehzijas šawā laikā spēheja eewehrojamu lomū mišās Oktobra rewoluzijas zihnās. Pilsonkara wisafako kauju periodos latweeschu komunistisko fehziju bija ap 70, tās atradās gan Keetumos, gan Tahlajos Austrumos, gan Arhangeļskā, gan arī Uferbaidchanā un Krasnodarā. Pilsonkara laikā wīnu usmanība bija faistita galwenām fahrtar pee latwju pilsehtas strahdneeku un behglu mašu organizēšanas un politiskās audsinaschanas. Katrā leelakā zentrā, kur bija apmetušchees latwju strahdneeki, nodibinajās šchis fehzijas. Tās mobilizeja latmju darblaudis išchkiroschām kaujam par padomju waru. Kolonijam fehzijas paspehja weltit samehrā mas usmanības. Pilsonkaram beidzotees, jo fewišchu wehribu nahzās peegreest behglu reewafuazijai. Sakarā ar šcho reewafuaziju proletariskās rewoluzijas eenaidneeki dšina demagogiju un daschabi spēkuleja. Kad reewafuazijas drudšis pahrnehma ne weenu ween behgli, šchee demagogi zentās eegaltwot, ka Padomju Kreewija ir eeintereseta, lai behgli paliktu tepat uš weetas. Kolonijās budšchi par dahrgu naudu pirka mirušcho Latvijas eedšihwotaju-pases un žitus dokumentus, lai isbehgtu no klauscham un nodokleem Padomju Kreewijā un lai tiktu atpafak uš apsolito Danaanu. Bet kad peenahza pirmo aishraufušcho behglu wehstules par neapfkauschameem apstahklem Latvijā, radās jauna orientazija: Padomju Kreewijā ar Ulmana dokumenteem.

Tikai ta strahdneeku daļa, kura neto nezereja guht Baltlatwijā, energiski tehrās pee šaimneeziskās dšihwes atjaunošanas Kreewijā, nepadodotees reewafuazijas ilusijam, ne ari panikai bada gubernās. Tā Ufā 1921. gadā nodibinajās pirmais Ufas latweeschu apawu raschoschanas kooperatīws „Energija“. Darbniza šanehma pabalstu un pasuhtijumu no walfs un drihši iswehrtās par paraugdarbnizu wišā Ufā. Ari apšinigakā kolonistu daļa uš reewafuaziju atbildeja, ka „Latwijā pastahwošchai walfs warai naw nefa lopeja ar strahdneeku šchiras interesem...“ un tamdeht jaismanto wiši lihdsekli „sozialnodemeju waldības gahšchanai

¹⁾ Mūshu ta laikā femneeku awišēs fastopam daudz materiala, kuršch raksturo wezo latwju koloniju. Riščhtomas zeemu seeweetes šawā laikā walfajuschas trijus bruntšus. Wiršejos weenus par otreem ihšakus, lai wiši buhtu redšami. Elisabetes zeema budšis lihgo šwehtkos peefahwis seewu par to, ka wina šawas mahjas preekščā šarunajusee ar šweschu wihtreeti. Dashedirija aif greiširdības lahdš wihrs notedis šawai seewai degunu. „Baltijas Ufbalsi“ weetejee šaimneeki weesības dšehrumā isgehrbūšchi talponi, ušklūšchi to kailu uš galba un tad dšeedadami dejojūšchi aplahrt. Rahdā škalugas latwju kolonijā budšis šadšihwojis behrnu no šawas meelgās meitas. Seemas šwehtkos Subowas zeemā dšehrumā nosiiri diwi brahki Šori Riblōwā, Sibirijā, diwi pichtas ektas artela lozekli noschahwūšchi lahdū strahdneeku, aplaupijūšchi to un lihki šadēšinajūšchi. Tamlihdsigu šattu waretu minet koti daubš, wiši wini nodob isnižinoschu teezību par wezo, kapitalistisko latwju koloniju.

un strahdneeku diktaturas organisēšanai padomju valdības veidā, apsolot savu reālo pabalstu, ja tas izrahditos par nepēzeēšamu, Latvijas atsvabināšanai.¹⁾

Bet ar to veen nepēteek. Nepēzeēšami praktiski šohi šohi lehmuma realizēšanai, kuri pastahw eekš tam, ka... „pehž eepēhjas atturetees no reewafuazijas, paleefot sawās darba weetās un aitihstot darba rashiguma maksimumu.²⁾

Tikai pehž smagā un šareshgitā reewafuazijas darba latfelzijas daudi plaschafos apmehros wareja peegreestees latwju kolonijam. Latfelziju 7. konference 1921. gadā uswehra, ka „semneezibas widū jaefahf wisplachafā politijlgstibas darbiba, wedot wisfihwafu idejisko zihnu pret religijkeem aisspreedumeem“, eeinterefejot kolonistus us kolektiwu semes apstrahdashanu. Latfelziju ŽB us kolonijam nosuhitija darbineekus, bijušchoš strehneekus. Laba data no teem pehž demobilizazijas dewās us Kubanu, Sibiriju, wiswairal us Smolenskās gubernu, us kureeni aisspluhda gan partijas beedri, gan bespartejiskee. Darba apstahkli kolonijās pastahweja wisi nelabivehligi. „Mina bija teesham katastrofiska, — rakstija „Ar. Žihna“ par Sibirijas latwju kolonijam, — loti neezigs flaitis organizaziju, tās pašchas atrodas ahrfahrtejos apstahklos. Skolas bes kahdeem lihdsfekleem un mahzibas grahmata. Dashās skolās bible un dseefmu grahmata weenigās grahmatas latwju walodā. Bes tam wispahrejs darbineeku truhkums. No Žeifkas kolonijam aishrauzja us Latviju wisi skolotaji, un 4 skolas ar 250 behrneem palika bes skolotajeem.“³⁾ Atsewischkos rajonos wehl plosijās banditijms. 1921. gada septembri Kubanā pee Uimanskas stazijas nogalinaja K. Spruhdu un wehl trihs weetejās latfelzijās darbineekus. Peemolgā plosijās bads, kusch skahra ari dashas latwju kolonijas.

Pee wifam šchim gruhitbam wehl japeweeno tās likwidatorisma tendenzes, kahdas jau toreis pastahweja dashos beedros, kuri usthajās par felziju un wispahre latwju organizaziju likwideshanu. Dashās weetās šchis tendenzes ispaudās ari konkretā praktikā. Wiskreewijas Latfelziju 7. konference tomehr pastrihpoja, ka felzijam japastahw un ka taifni tagad winām šawa darbiba jaattihsta kolonijās, kurām lihds šchim nebij eepēhjamis peegreest wajadsigo wehribu. Selzijam latwju darba semneezibas organizēšanā wajadsēja guht tahdus pašchus panahkumus, kahdus winas quwa latweeshu strahdneeku organizēšanā. Un šchee panahkumi tifa izihniti, lai gan tas nenahzās weegli.

¹⁾ No Žeifkas rajona latwju kolonistu rezoluzijas. „Ar. Žihna“ Nr. 91, 1921. gadā.

²⁾ Turpat.

³⁾ Us Latviju toreis dewās ne weens ween skolotajs. Kas bija šchee skolotaji, par to leezina kahda zimsista wehstule. Saniknots par wina tuhlieteju nepahrželshanu no weenas weetas us otru, šchis skolotajs rakstija atteezigām eestahdem keloicho: „Al juhs, wispasaules neleeshi! Kamdeht juhs nerakstai, ka es Sibirijā esmu peefneedešs, jeb peenaglots. Tad tahda ta juhsu solitā brihwiba. Waj juhs šajehdsat ari, ka efat eemeduschu nedisrbetu werdsibu. Un tomehr juhsu shihsters šchoreis ir par šchidru: Sibirijā juhs mani nahloschu gadu wairs nenoturesat. Efat nolahdēt, zilwezes mozitaji! 30. julijs, 1921. gadā. **J. Stalajšs.** Šchis „pedagogs“ Latvijā driht ween kuwa par šachistiska „Latwoja“ wisaktiwafu lihdsstrahdneeku.

Pirmās latvju komūnas.

Padomju lauksaimniecība kompartijas pareizās politikas rezultātā drīši veen sahla usplaukt. Oktobra revolūzija, kura pehz savā rakstura bija socialistiska revolūzija, noahrdija kapitalistiskās saimneekščanas pamatus un radija apstahklus pahrejai us socialistisku saimneekščanu. Padomju vara pahrgahja us jauno ekonomisko politiku, kuras usdevums bija eefajstīt semneezību socialistiska zeltneezībā. Tas tika panahkts, saimneeziska aprehkina zekā eeinteresejot semneezību raschosčanā, reise ar to attihstot kooperaziju wisdaschadakā weidā. Lenins mahzija, ka walsts

Adolfa sīhmejums.

Weensehta.

„wacrumtirdsneezība ekonomiski apweeno miljoneem semneeku sīhksaimneezību, eeinteresejot winaas, fajstot winaas, nowedot winaas pee tahlakās palahpes: pee daschadām sakaru un apweenības formam paschā raschosčanā“.)

Palahpenisks ruhpnenezības peeaugums, zeescha šaweenība ar widejo semneezību, balstotees us truhzigajeem, eerobeschojot un isklauschot budšču saimneezības, nodroschinaja sīhksaimneezībam plaschas attihstības eespehjas, nodroschinaja tirdsneezisko saikni un raschosčanās palihdsību laukeem.

Rā weena no pirmajām latvju lauksaimneezības komunam minaina „Kurseme“, kura noorganisejās deesgan šawados apstahklos. Imperialistiska kara laikā Sibīrijā no Latvijas sapluhda laba teesa behglu. Muischneeks Fiodorows ismantoja šeho apstahkli un šawā muischā šawahza prahwu flaitu behglu, kuruš iskalpinaja tā laukstrahdneekus. Ar wīnu darbu muischneeks bija tā apmeerinats, ka drīši ween wīšā muischā kreemu kalpu weetā strahdaja tikai latweeschi. Behz Oktobra revolūzijas, redsot, ka šawu kundsiību agrakā weidā atjaunot neisdošees, muischneeks usatzinaja

.) *Lenins*, 27. febj., 2. lhd., 30. lpp.

šavus kalpus kopeji organizet laukšaimneezibas arteli. Laukstrahdneeki, stary kureem atradās ari partijas beedri, nei sprata šcho muišchneeka maneri. Daka artela beedru pat baidijās, ka padomju valdiba nepanem muišchneeka ihpashumu. Tā wiltigais muišchneeks un neapsinigais kalps nolehma peewilt waldibu. Fjodorowš wifu šawu mantu pahrdema artelim pret wefseem, bet pats palika jaunajā šaimneezibā par sekretaru. Tā 1918. gada pawafari radās laukšaimneezibas artelis „Kurseme“ Žaunomšlas apriaki, Sibirijā.

Padomju waldibas eestahdes tomehr drihšumā šcho machinaziju atklahja un muišchneeku kopā ar wifu artela waldi aresteja. Laukus apšehja pašchi artela beedri bej waldes un Fjodorowa, kuruš no aresta atšwabinaja, tšchechoflowaku legioneem tuwojotees. Baltwardu waldibai nodibinotees, muišchneeks apsehtos laukus usluhkoja par šaweem, jo eesehts bija uš wina semes un ar wina muišchas darba riškeem. Laukus par šaweem usluhkoja ari laukstrahdneeki, jo wini bija sehjušchi un rashu nowahlušchi. Rā šchi ihpatneja weida šadursme beidsās, par to šinoja „Sibirijas Žihna“:

„Telpu truhluma dehl, iskulto labibu šabehra maišos un krahwa laudšes turpat pee kulmachinas. Rād laudšē bij šakrahjees ap 1000 žentneru labibas, artekneeki dabuja šinat, ka Fjodorowš labibu jau pahrdewis un rihstā to wediš uš staziju. Tani pat nakti maišu laudse ar labibu pašuda. Artekneeki winaš aišweda un nošehpa šaiminu žemos un pat mešchos. Behž tahda negaidita gadijuma „artela beedes un sekretars“ Fjodorowš aišjahja uš tuwejo šakatu štanizu Kurganowku un atgreesās ar šakateem. Par šawu lehtizibu un eedšihwofchanās šakri artekneeki dahryi šamahaja. Dašchi tika nošchauti, dašchi dabuja kreetni pa miguru un žiti nošehdeja žetumā lihds tam laitam, kamehr toš 1919. g. atšwabinaja šartanee. No žetuma islaisteš nešaušchi uš eelas šatila Fjodorowu, kuruš tahlak par Omšu nebij paspehjis aišbeht. Wina aresteja un uš revoluzionarā tribunala špreeduma pamata — nošchahwa. Arteka beedri, kuri wehl bij palikušchi dšihwi, atkal šalastijās wezajā muiščā, bet Fjodorowa seme 1920. g. tika peemeenota padomššaimneezibai Nr. 20, un tapehž artelis „Kurseme“ apšrahbaja blatus atrodoschos muišchneeka Žibutša semi. 1920. gadā rashja bij laba, un padomju waldiba to wišā pilnibā aištahja turpat arteli. 4. nowembri 1920. gadā artelis peenehma komunas status, uš kuru pamata dibinajās komuna „Kurseme.“)

„Kursemes“ komuna šawā tahlakā attihstibas gaitā pahrdšihwoja dašchadas deenas, ušpluhdu un atpluhdu laikus. Ušpluhdu laiki bijušchi 1920. gadā, kad no wišām Sibirijas malām šabraukufchi dašchadi laudis, to škaitā pat tahdi Latwijas behgli, kuri komunu išwehlejušchees par pagaidpeeturas punktu lihds aišbraukšanai uš dšimteni. Netruhžis ari tahdu, kuri komunā eestahjušchees, lai iššargatu šavus lopus no repartizijas. Wehlaš komuna štipri žetufji no leelas neraščas, pehž kuras jaunā šaimneeziba šakufji jukt uš wišām pušem: no 125 komunareem palikušchi tikai 25. Komunu no galigas iirščhanas glahbis tikai partijneeku kodols, kuruš pašchaisleedšigi žihnijees par komunas tahlatu pašahwešchanu, pamajam išwedot wina no šakstrehguma.

Šchi epifode špilgti raksturo weenu no pirmajeem mehginajumeem organizet kolektiwu šaimneezibu, lai gan tas bija šaištits ar leelām kluhdam un gruhtibam.

Ari Ufas gubernā 1920. gadā noorganijejās laukšaimneezibas komuna „Brihwais Darbs“, kura bija pahrzehlusees no Sibirijas un kura ša-

1) „Sib. Žihna“ Nr. 112, 1920. g.

stahveja no wairakām nodalam. Šhi komuna ari ismantoja wairakus ruhpneezibas usņemumus. Nā pati komuna, tā ruhpneezibas usņemumi bijuſchi deesgan preeksſihmigi nostahditi.

Domehr ſchahda weida kolektivas ſaimneezibas un apweenibas toreiſ latwoju kolonijās wareja uſ weenas rofas pirſteem ſaſkaitit. Tee bija pirmee mehginajumi, kuruſ eerofinaja behgli. Ta wehl nebija kuſtiba, kurā buhtu eerautas plaſchakas kolonistu maſas.

Daudſ plaſchakos apmehros latwoju kolonijās wehlaſos gados ſahka organizetees daſchada weida patehretaju un raſchotaju kooperatiwas apweenibas.

Kooperazijas attīstība latvju zemēs.

Latvijas un rajsoļsahanas kooperācija.

Jau 1921. gadā P. Stutščka, raksturojot par latvju strahdneeku stahvolka ušlabošānu Padomju Kreemijā, ušwehra, ka strahdneekem jārada savas lešfainneezības waj jāsaistas ar lahdbeem lauku kooperatiweem.¹⁾

Šho preekščlikumu deesgan šīhi pahrrunāja mušju prese. RĀ(L)P Latvīziju 7. Wiskreemijas konferenze tanī pašā gadā ušdewa šēziju ŽB un šēzijam uš weetam ruhpetees par to, lai „latweešhu kwalīfizētee strahdneeki pehz eespešjas tīktu konzentreti walstīs leelruhpnēezibā, kuras atjaunošāna ir sozīalīma pamats“. Reīšē ar to konferenzē norahdīja, ka „tee latweešhu strahdneeki, kuri neetīlptu walstīs ruhpnēezibā, jākonzentrē laukfainneezīstos un ruhpnēezīstos rajsoļsahanas kooperatiwos un zītos līhdšīgos ušnehmumos, kuru nodibīnāšānā pašdeem latvju strahdneekem jāīspaušē kolektīwa inīziatīwe, pee tam nenoflehdšotees naziwnalās robeschās“.²⁾ Utteezībā uš laukfainneezību, konferenze konstateja: „Geweurojot to, ka proletarīstās semkopības interesem jābuht šaškanotām ar pahršīhwojamā momenta ušdewumu — leelruhpnēezības atjaunošānu, jāzenschās nodibīnat apweenoti ruhpnēezīfli-laukfainneezīfli ušnehmumi“.³⁾ Agitāzijas un propāgandas darbā konferenze ušdewa eeintereseš semneekus „kertees pee modernās agronomijas, kolektīvas lauku apstrahdaschānas“, nosčaidrojot partijas politīku, waldības dekretus, walstīs elektrišīfāzijas planus. Ari uš weetam šēzijas šaška attīhstīt šawu darbību šhīni pašā wirseņā. RĀ(L)P Petrogradās (tagadejās Leningradās) gubernaš latvēziju konferenzē semneezības jautājumā paštrīhpoja, ka „semneezības wīdū ir jāeefah! wīzplāschakā un teešhi politīglīhtības darbība, wēdot wīšfīhwako idejīsko zīhnu pret religīškeem aīšspreedumeem, baptīšmu un zīteem tamlīhdšīgeem mahneem. Pašawejotees pee Kreemijas elektrišīfāzijas plana, semneefos jānodibīna interese un pahrleezība kertees pee modernās agronomijas, kolektīvas lauku apstrahdaschānas, eeaudšejot

¹⁾ „R. Zīhna“ Nr. 70, 1921. g. „Latweešhu strahdneekem Kreemijā“.

²⁾ „R. Zīhna“ Nr. 91, 1921. g. Wiskreemijas latvju šēziju 7. konferenzē resoluzījās.

³⁾ Turpat.

mihlu uš elektrības enerģijas un mašīnu pēletošāmu lauksaimniecībā¹⁾

Kā plašā mehāniskā pasākums šīnī viršēnā jāmīn latwju strādnieku-sēmnieku kooperatīvs Deenwidastrumu apgabālā „Latkoops“, kuru atteezīgās eestahdes apstiprināja 1922. gada 18. februārī. Donāš un Rubanāš spēpēs atradās deesgan daudj latweeschu koloniju, kurām waja-dseja buht jaunās organizācijas darbības bāsei. Pirms kara šhe pastah-weja ari tipiskās kapitalistiskā rakstura latweeschu leelsaimniecības. Sēmnieki-kolonisti bija bagatī saimnieki ar lepnām ehām, kuplu skaitu lopu, lauksaimniecības mašīnam. Te bija saimniecības, kurām 50 slauzānu gowju, dašhi šinti aitu, zuhku un zitu mahšlopū, sirgu ne masā par 20—30, bet atšewiškām saimniecībām wehš kreetni wairā. Šahdās saimniecībās apstrahdāja lihds 300 ha sēmes.

„Latkoops“ par sāvū ušdewumu šprauda sēmet walsts saimniecības atjaunoschānu un kulturzēltniecību latwju zēmos. Keisē ar to šhi organizācija išwirjija preešchlitumu wišās latweeschu apdšihwotās weetās organizet kooperatīvus un wīnu saweenības pa apgabaleem ar atteezigeem apgabala zentream un pat Wiskreewijas zentru. Šhīnī noluhkā jau tika šperti konkrēti šohi, išsuhtot kooperatīwa waldes lozēklus uš Smolenskās, Witebskās un zitu gubēnu latwju koloniju kooperatīweem sākāru nodibināschānai.

„Latkoops“ organizēja un steidšigi laida darbā peenotawās, sērnizās, tēgeku zepļi, dširnawās, eerihkoja waišlās stāzijas Donāš Rubanāš latwju kolonijās. 1924. gadā „Latkoops“ jau bija noorganizējis pawišam pēezās dašchada weida saimnieciskās weenības: 2 sēmkopības darba arteklus, 1 sēmes apstrahdaschānās komunu un 2 lopkopības beedribās. Lauku apstrahdaschānai wina rihzībā atradās 2 „Fordsona“ tipa traktori.

Kostowā „Latkoops“ atwehra trihš weikalus lauksaimniecības produktū realizēschānai. Darbojās wihna darinatāwa, kura raschoja lihds 1500 špāinu mehnešī. Pēe Stepnājas stāzijas „Latkoops“ eerihkoja nojari, kuras ušdewums bija apgahdat latwju kolonijas ar pilšehtas produktēem.

No 1. janwāra lihds 1. oktobrim „Latkoops“ apgrošija pawišam 1.222.000 rub., kāš, šalihdšinot ar eepreešchejā gada apgrošību, fastahdija aštonāhrteju pēeaugumu. Kā weens no „Latkoopa“ konkrēteem šokeem šabeedriškā darbā jaatšihmē diwi kolonijās noorganizētee jaunatnēš pulzini ar 28 beedream, 1 komšchuhnika ar 8 beedream un pioneeru pulzinsk ar 13 beedream. Šbejiskā darba smagumpunkts bija sēmes apstrahdaschānās komuna, pirmā latwju komuna wišā šhīnī apwibū.

Behlāš, jaunajai ekonomiskai politikai paplašchinatees un padšilino-tees, dašchada weida kooperatīvas apweenības un organizācijas sēkmeja koloniju strāuju ekonomiskū attihstību un ari wīnu kulturelu ušplaukumu.

¹⁾ „Desmit gadi“. WSK(1)P Sēmekreētumu apgabala latšēzijas išdewums. 22. lpp., 1927. gadā.

Kooperatīvās organizācijas latvju kolonijās.

Ap 1925./26. gadu Seemefreetumu apgabala latvju kolonijās pašahveja 31 dažāda veida kooperatīva apveenība. No tām Romgorodas gubernā darbojās šāhdi kooperatīvi:

Kolonijas nosaukums	Kooperācijas veids	Beedru skaits
1. Beresowa	Kreditsabeedriba	140
2. "	Kopmoderneeziba	—
3. "	Dfirnawu tabeedriba	—
4. Kolomowka	Patehretaju kooperatīvs	94
5. "	Peensaimneezibas artelis	60
6. Naščtschi	Lauksaimneezibas kooperatīvs	18
7. Tigoda	Meliorācijas kooperatīvs	32
8. "	Leellopu uslabošanas šaweeniba	—
9. Korodina	Lauksaimneezibas šaweeniba	41
10. Šholtowa	Mahjruhpneezibas šaweeniba	—
11. Sokoloworutšela	Patehretaju šaweeniba	—
12. "	Lauksaimneezibas šaweeniba	—
13. Teremeža	Leellopu ūgas uslabošanas apweeniba	—
14. "	Lauksaimneezibas kooperatīvs	—
15. Lubana	Lauksaimneezibas kooperatīvs	—

Dašhi no šheem kooperatīweem bija deesgan špehzīgi, ar kreetnu pamattkapitalu un leelu mehnešha apgrošibu. Beresowas kopmoderneezibai bija ap 7500 rublu šawa pamattkapitāla, un minās mehnešha apgrošiba šneebšās lihds 5000 rublu. Beresowas rajonā trihs kooperatīvās beedribas „Wahrpa“, Dfirnawbeedriba un Lauksaimneezibas kreditbeedriba) kopīgi eegahdajās wilnas kahršhamās mašhinas (3.200 rublu wehrtibā), ušzehlā jaunū diwstahwu ehku wilnas apstrahdaschanas darbnizai. Mašhinas strahdaja ar twaika dsinejšpehku, darbi weizās šamehrā ahtri. Kahrstuwes apkalpoja ne tikai weetejo rajonu, bet arī plaščaku apfahrtui, jo zitur šahhdu kahrstuwju nebija. Beedribas eegahdajās šahgu gateri, kūršč lihds tam atradās privatās rolās. „Wahrpa“ noorganiseja eewahrijumu darbnizu. Apfahrtēja pagasta semneeki nodewa „Wahrpai“ šawu dahrsaju auglus, kurus pehz tam eewahrijumu weidā suhtija pilšehtu kooperatīweem. Lauksaimneezibas kreditbeedribas kopmoderneezibā apfahrtējee semneeki nodewa krehjumu pat no sešhpadsmitwerstes attahlām kolonijām. Kolomowkas kooperatīwa pamattkapitāls bija 2400 rublu ar 4000 rublu leelu mehnešha apgrošibu. Darjinās kolonijas lauksaimneezibas mašhinebeedriba eegahdajās traktoru. Zitās kolonijās weetejee latwju semneeki bij apweenojušchees kopejā kooperatīvā ar kreeweem.¹⁾

¹⁾ „Desmit gabi“. W(I)P Seemefreetumu apgabala laščelzijas isbewums, 69. lpp., 1927. g., Leningradā.

Pleskavas gubernas latveeschu kolonijās darbojās šefošas kooperatīvas organizāzijas:

Kolonijas nosaukums	Kooperācijas veids
1. Gruchowla	Patehretaju kooperatīvs
2. "	Lopkopības kooperatīvs
3. Sabolotje	Lauksaimniecības un kredītkooperatīvs
4. "	Lopkopības kredītkooperatīvs
5. Helina	Māšīnāpveeniņa
6. "	Meliorācijas kooperatīvs
7. Nowoadamowa	Kredītkooperatīvs
8. Hhina-Sujewa	Zuhalpības kooperatīvs
9. Katjeschna	Lopkopības kooperatīvs
10. "	Patehretaju kooperatīvs
11. Saffanowa	Lopkopības kooperatīvs

Višas šchis organizāzijas strahdaja loti rofigi, winās latwju zeemu eedshwotaji bij apweenoti par 60—70%.

Plaschos apmehros daščhada weida lauksaimniecības kooperatīvi atihstijās Baščkirijā. Te pirms kara (1912./13. g.) pastahweja 12 šweesta arteki, tajā ūaitā 3 latveeschu kooperatīvi. Peensaimniecības kooperāzija šahka atdshwotees 1922. gadā, un tā pirmee šahka darbotees latveeschu arteki. Nahkoščhos gados šweesta arteku ūaits peeauga šefošchi: 1924. g. strahdaja 13 arteki, 1925. g. — 25, 1926./27. g. — 34, no kureem 11 arteki apkalpoja latveeschu kolonijas. No pehdejeem wairāf waj mašaf latwiski bija Austrumzeema, Simbirskas-Baltijas (dibināts 1923. gadā) Ni-gašzeema (1921. gadā), Peuralu (dibināts 1915. g., darbibu atjaunoja 1923. gadā), Arhangeles un Dsolzeema, heidsot Kalnizeema artelis, kurešč nodibinājās 1924. gadā. Minetajos artekos par heedreem bija 561 ūaim-nieceziba ar 2365 gowim, kas fastahdija zaurmehrā uš weenu arteki 80 beedru un 338 gowis. Uš katru koopereto ūaimniecību išnjahza zaurmeh-rā 4,2 gowis, kahdu gowju ūaitu war ušluħkot par zaurmehra ūaitu preekšč ūejeenes latveeschu ūaimniecībam wišpahf. Šalihdsinot ar Baščkirijas šweesta arteka widejo fastahwu, išnjahza ūehahda starpiba: wi-dejs artelis — 71 beedrs, gowju pawišam 160,6, uš weenu ūaimniecību — 2,2. Latveeschu artelis — 80 beedru, gowju pawišam 338, uš weenu ūaimniecību — 4,2. Tā tad latveeschu arteki gandriħš pee weenada beedru fastahwa apweenoja diwreij leelaku gowju ūaitu. Saķarā ar to ūeho ar-tetu apgrošiba bija daudš leelaka un darbiba ūekmigaka. 1926./27. g. šwe-esta raščha eewehrojami pahfšneedša pirmskara produkziju. No ūehis raščhaš wairāf tā 90% ūagatawoja un reaaliūeja kooperāzija.¹⁾

Kahda wehreena darbibu atihstija ūeħe kooperatīvi, par to leezina Arhangeles lauksaimniecības kooperatīwa praktika. Winam bija paščam ūawas telpas, kureš eeriħtoja pahfdotawu, kanzleju un apkalpotaju dših-wokli. Blakus tam atradās noliktawa, kureš stahweja dšelsis un daščhadu maščīnu peederumi, ūekħhniš, kuru aišnjehma ūehħlu tihramās maščīnas.

¹⁾ „Latw. Semneks“ Nr. 45, 1927. gadā.

Alkoholina, timotina un linu sehklam un graudeem bija eerihfots labatās konstrukzijas tihramo maščinu komplekts, par ko kooperatīvs savā laikā weetejā laukšaimneezības ištahdē dabuja uislawas rakstu. Turpat stahweja nekeela jauna ehla ar isfahrtni „Sweesta isgatawoschanas darbniza“. Wehl sehla atradās laukšaimneezības maščinu noliktawa, tahlak sirgu stallis ar waišlas ehreleem (waišlas punkts). Galwenajā keegefu ehla bija eerihfotas dsirnawas, kuras kooperatīvs renteja no pagasta ispidkomitejas. Birmajā ihres gadā eerihfoja labatās konstrukzijas malmos gangus, wilnas fahrschamās maščinās, wehrpjamo eerihzi ar 150 špolem pehž jaunatās konstrukzijas. Wes tam bija eerihfota maščina wadmalaš welschana, eklas speestuwe, kura iskonfureja privato eklas speestumi.

Kooperatīwā darba weidi isplatijās toti plašaji.

Sibirijas latwju zeemos kolektīwas sadarbības weidi fastopami drihji ween pehž pilsonkara. Šchi sadarbība ispaudās galwenām fahrtam dashchadu patchretaju kooperatīwu organizeschana. Jau 1921. gadā Sirkaschinas kooperatīvs atwehra Sischas zeemā nodalu. Weetejee eedšihwtotaji tomehr uahza pee slehdseena, ka tas ween winus neapmeerina, un pehž dashcheem gadeem noorganizēja patstahwigu kooperatīwu. Stankewitschu sweesta artelis gan jau bija pastahwejis pirms rewoluzijas, tomehr weetejee raschotaji atradās pilnigi kuptschu warā. „Kad kuptzis Mosejews abrauzja kolonijā samaksat par peenu, kolonisti skaidri redseja, ka ar katru gadu kuptscha wehders kluwa resnaks. Wehla pat newareja fastaltit, zil wehriņu astites karajās wina kaschokā.“¹⁾

Pehž rewoluzijas Stankewitschu sweesta artelis usplauka uš jauneem pamateem, eestahjās par juridisku beedri Dmskas kooperatīwu faweenībā, fanehma kreditus un lehtas prezes kooperatīwā, tā „apejot spekulantus ar leelu lihklumu.“ Sukinowā patchretaju kooperatīvs Kolschaka laikā tila galīgi nopostits. Kad neisdewās noorganizet patstahwigu kooperatīwu, kolonisti nolehma eestahtees kaimiņu kooperatīwā un savā kolonijā atwehrt nodalu. Elisabetes zeemā Dmskas gubernā semneeki toti aktīwi pedalilās sawa kooperatīwa organizeschana. Pateizotees peena ruhpnizai un beedru eemaksam radās eespehja eepirft prezes un atwehrt sawu kooperatīwa weikalu, tā dodot stipru treezeenu weetejeem spekulanteem. Borisowas kolonijās semkopības beedribā Zenisejas gubernā no fahkuma bija tikai 15 beedru. Beedriba turpinaja neatlaidigi sawu darbu, un pehž gada winā jau bija 70 beedru, no kureem daļa kreemu. Beedriba apgahdaja kolonistus ar laukšaimneezības mašchinām, bet no semkopjeem fanehma sweestu, ahdas un zitus raschojumus. Romakewas kolonijā Dmskas gubernā peenšaimneezības artelis eesahla darbotees ar deesgan leelām grupitibām, jo kolonija pa kara gadeem bij stipri paputejusi. Bet drihji ween radās eespehja zelt pašcheem sawu peena apstrahdashanas darbnizu. Borisowas laukšaimneezības beedriba Zenisejas gubernā galu un speki nogah-

¹⁾ „Sib. Žihna“ Nr. 22, 1925. gadā.

daja teejchi uš Želutſku, tā iſwairotees no darijumeem ar ſpekulanteem. Lejaš-Bulanā patehrataju kooperatiivs iſwehrtās par weenu no ſpehzi-
gaſām zeema organiſacijam, kurā apweenojās 89,7% no wiſām ſaimnee-
zibam, laukſaimneezibas kreditbeedribā bij apweenoti 36%. Kamenſtas
kolonijā Krasnojarskas aprinki noorganisejās laukſaimneezibas artelis
1921. g. No ſaſkuma arteli bija 18 beedru. Keraſčas gads daudseem
atnehma patiku ſtrahdat kolektivi, un te arteli pameta. 1923. gadā daſchi
palikuſchee beedri no jauna ſaſkla domat par arteli un peenehna atteezigns
statutus. Wirſitees uš preekſchu nahzās lehnam, pahrwarot daſchadas
gruhtibas.

3. Oſola fotouſnehmums.

Anas kolonijas bibliotekā Baltkreewijā.

Ap 1925. gadu Sibirijas latweeſchu kolonijās bij wairak tā 33 da-
ſchada weida kooperatiwi, kuri gandrihs wiſi bij eesaiſtijuschees atteezigās
kooperatiwu ſaweeneibās.

Baltkreewijas latwoju zeemos komunas un kolektivi revoluzijas pir-
majos gados ſastopami reti. Teefa, Mogilewas apwidā 1922. gadā uš
Paſchlowas muiſchas ſemes no ſchiš paſchas muiſchas bijuſcheem kalpeem
noorganisejās laukſaimneezibas artelis „Sarkanais Paagalms“. Domehr
par ſchi artela darbibu tuwaku ſinu truhſt. Kooperazijas kuſtiba ſtraujak
ſaſkla attihſtitees jaunās ekonomiskās politikas wehlatos gados. Rahdos
tempos noriſinajās ſchi attihſtiba, par to leezina Grudinowkas kolonijas
peemehrs. Te koopereto ſaimneezibu ſkails peeauga ſekoſchā progresijā:

1924. gadā bija kooperēti 30% no visām kolonijas ūaimņeezibām, 1927. gadā — 55%. Ūeenūaimņeezibās artelis eeriĳoĳa darbnīzu un pagrabu, māiūflās lopu beedribā bij apveenoti 20% ūaimņeezību.¹⁾

Wazławowā kooperatīvs noorganīseĳās 1926. g. un driĳi ween ūuwa par weenu no labakeem kooperatīweem wīūā apūahrtnē. Ūri ūatweeūĳu Biriĳē peena artelis noorganīseĳās tānī pašĳā gadā. Kolonīsti, redūebāmī artela ūekmes, ūaĳta teektees ūf artela puūi, un driĳi ween tānī eeūūabhĳās gandriĳ wīūi kolonīsti. Weenā otrā kolonijā kooperatīwī ūaĳneebūa leelus panāĳtumus. Tā ūoti roūīgi darboĳās ūalītsĳas-Mīūas māūĳīnbeedribā. Wīna eeĳahĳājās īwaīfa ūukmāūĳīnu un trāktoru. Ūabeīguūi darbus ūawā kolonijā, beedribā apūalpoĳa īuwafās apūahrtneū bāltkreewu ūaimņeezībās. 1927. gadā pāteĳreūĳanās kooperāzīa aptweĳra 60% no wīūām ūaimņeezībām, kredībbeedribā — 30% un pašĳpalīĳībās kōmīteĳa — 23%.

Darba ūemņeezība ĳlūūĳi labī apūīnāĳās kooperāzīās leelo noūīĳmī. Bāltkreewīās lātōwju āraĳu 1. kongreūa leĳmumus par kooperāzīās attīĳīstību, ītarp zītu, teīkīts ūeūoūāis:

„Ūemēroĳot īo, īa attēwīūĳu ūaimņeezību attīĳīstība eeūpeĳāmā tīfai zaur kooperāzīju, nāĳūotnē ĳalwenā weĳrība ĳapeeĳreēū lātōwju zeeņu kooperēūānāī: noūīprīnot ĳau pāūūawoĳĳos un organīseĳot ĳaunūs kooperatīvus, eēturot ĳalwenām ūāĳrtām ūūūu ūf kooperatīweem un ūaĳĳūās ūaimņeezīfī rūĳpneezīūo noūīreēnu (peena arteli, kōntroles ūabeedribās, meliorāzīās un māūĳīnu beedribās). Kooperāzīās organīzāzīām lātā ĳaapĳahĳā ūawī beedri ar nepezeēūĳāmām prezēm, īa arī ĳaeeīntereēē weēteĳee ūemņeefī kooperāzīās pāplāūīnāūānā zaur lātūūaimņeezībās kredībbeedribām brīĳwo līĳūeĳu īsmāntoūĳānāī.²⁾

Kooperatīweem bīa „āĳrĳāĳrtīga noūīĳme preēfĳĳ ūemņeeĳa pree pāĳreĳās ūf ĳaunū ūāĳrtību“.

Wīūi ūĳee dāūĳhadu rāĳōnu lātōwju zeeņu kooperatīwī, beedribās un ūaweēnībās darboĳās roūīgi, ūekmeĳot lātōwju kolonīju lātūūaimņeezībās attīĳīstību, ūūlaboĳot kolonīstū māterīelo ūūāwōĳlī. Wīnī eeprīka lātūūaimņeezībās māūĳīnās, ūūĳās lopus, ūeĳklās, ūawukāĳrt pāĳrdōdot wāūūīū un kooperāzīās organīzāzīām ūemņeeĳu rāūĳōĳumus. Lātūūaimņeezībās pāzeūūānā ūĳīm ūabeedribām preekrīta leela lōmā. Tā ūorīūowās lātūūaimņeezībās beedribā Sībīrījā 1925. gadā noūeĳĳmā, īa wīūeem wīnās beedreem pāwāūāra ūeĳĳās ūāmpānā ĳaīūpīlĳa ūeūoūāis: ĳaīūūortē un ĳaīūbeūīnīzē ūeĳklās labība, ĳapāĳreēt ūf dāudūlāwku ūīstēnu, eēmedot ūāĳrtīgu ūāĳlēs ūeĳĳānu (ĳaīūīĳĳra no lātūkeem zelēmī un ĳānolīĳĳīna pĳāwās. Ū wīūpāĳreĳās ūāpūlzes leĳmumā pāmātā ūĳee pāūāĳĳūmī preefĳĳ beedreem obligatorīfī. Dāūūās beedribās eēmedā pārangūeĳĳūmū un organīseĳā īmēĳīnāĳūmū lātūūus. Stānkewītsĳu māūĳīnbeedribā „ūātōwīa“ 1926. gadā nopīrta 20 ūīrgūpeĳĳu „ūordūōnu“, ūūbūĳweĳā un lātā darbā ĳaunās dūūīnāwās. Stepnāĳās kolonīfī Seemēūūāukāūā ar ūāwās lōpūōĳju beedribās pālīĳĳībī ūīprī ween pāzeĳlā eēnāĳĳūmūs. ūa 1916. — 17. ĳadōū wīdeĳa ĳōwū dēwā 157,7 pūdī peenā, tād 1922. — 23. gadā ĳau 164 pūdī un 1926. — 27. gadā pāt līĳĳ 200 pūdū. ūeĳōrdīūtēz dēwūūūās no 300—370 pūdū peenā. ūo ūātrās ĳōwū eēĳūĳts zaurmēĳrā 273 rūbĳī pēūās. 1923.

¹⁾ „ūātō. Seemn.“ ūr. 49, 1928. g.

²⁾ ūo Bāltkreewīās lātōwju āraĳu kongreūa leĳmūmeem. „ūātō. Seemneēū“ ūr. 25, 1926. g.

gada lauksaimniecībā izstādē Maskavā Taurupes-Svaigsnites sarkanās vāzju ūģaš gowis eeguwoščas pirmās godalgas. Baltkriewijas lauksaimniecības konkuršā 1926. gadā par kulturelu un preekšhjmigu ūaimneekošānu, par pehtijumeem un agrifultureleem ismehginajumeem peeschihra 1. šchiras diplomu 5 ūaimniecībam, no kurām 4 bija latweeschu (Witebskas un Polozkas apwidos).¹⁾

Ropectnu wehribu peegreesa masturigo un laukstrahdneeku koopereshānai, dibinot masturigo fondus, lai gan šhini šinā wareja darit daudš

Р. Уйдра fotogrāfijums.

Šatjanowas kolonisti Reetumapgabalā klausas radio.

wairaf. Kooperatīvās organizācijas ūekmeja kulturzeltneezību, atbalstot daudšus kulturelus pašahkumus, zekot skolas, atwerot lašammahjas un ūarlanos stuhrišus, eerihkojot bibliotekas.

Rahdi šho kooperatīwu truhkumi? Leela daļa no wineem daudšreiz darbojās pilnīgi noslehgti, atšewišchi, nešajstotees ar aprinka šaweenībam un gubernas wadošchām organizācijām. Beešchi ween wini šawā darba pamatā lika newis rašchoshanas, bet gan patehreshanas prinzipu. Daudš reiz šchis apweenības darbojās bes kahdas wadības.

Latwju kolonijās wišwairaf išplatījās peenšaimniecības kooperācijas weidi, kuri wairaf atbilda turigo šlahnu interesem un wajadšībam. Rašchoshanas kooperatīwi attihstījās daudš gausaf. Meliorācijas beedribas, ūemes ūopejās apstrahdashanas arteki, mašchinu ūopleetoshanas punkti, sehškopju beedribas, ūugaslopu audšetawas, waišlaslopu punkti, lopu pahrraudšības beedribas un tamlihdjigi kooperatīwee pašahkumi, kuri wišwairaf weizīnāja lauksaimniecības pažekšānu, latweeschu kolonijās attihstījās

¹⁾ „Latw. Semn.“ Nr. 42, 1926. g.

wahjakā tempā. Daudsi arteki nodarbojās wairak ar tirgošanos, nekā ar raščošānu. Dašči neestahjās atteezīgās kooperatīvās saveenībās, ustu-
reja šafarus ar špekulanteem un uspirzejeem. Tas notika tad, kad koopera-
tīvos un beedribās pee waraz atradās budšči, kuru ne masums šawā lai-
kā šalihda šchinis organizacijās. Ari muhsu semneeku prese daščreij pahrat
šipri akzenteja ščo apweenibu darbības komerzjalo puši, usšwerot, ka „wi-
stas war deht ne weenkahrščas, bet selta olas“, ka „semneekam jabuht
komeršantam“, masak wehribās peegreesa raščošānās kooperācijas
weidu šekmesčanai.¹⁾

Daudsi no šheem kolektīveem pašahkumeem pehž neilgās darbības
ijuka, kā tas, peem., notika ar „Latkoopu“, komunu „Semneeks“, „Brih-
mais Urajs“ un zītām šchahda weida organizacijam. Dašči ijuka špeku-
lācijas deht, dašči ne weenmehr pareiši isprata kooperatīva ušbewumis
un mehrkus, ar neezigu šomakapitalu ušahla milšu operācijas, plašči
kreditejotees un eekuhstot nesamafajamos parados. Ne wišur tika pee-
teekšči kooperācijas darbā eesajstības masas, šchur tur pee wadības no-
kluwa šchīras eenaidneeki, šawa šersoniga mala zeenitaji, dašču labu
reiši ari weenkahršči nepradžas un analfabeti šaimneezības jautajumos.

Neraugotees uš wišeem truhkumeem un kluhdam, šheem kooperācijas
weldeem bij „ahrkahrtiga nošime preekšč semneeka pee pahrejš uš jaunu
lahrtibu pehž eespehjas weenkahrščakā, weeglakā un eespehjamakā zekā“
(*Ženins*). Par koloniju kulturelo attihstību, štarp zitu, leezina ari polit-
išglihtības eestahšču peeaugums latwju kolonijās, kas redšams no šeko-
ščas tabeles:

Kultureestahdes nojankums.	1924./25. g.	1925./26. g.	1926./27. g.
Bibliotekas	79	91	95
Šlubi	18	12	12
Līko. punkti	27	34	37
Pašamuhjās	22	30	43
Sarklane štuhrišči	28	77	106

Divu gadu laikā politeestahšču škaitš peeauga par 120.

Latwju darba šemneezības masā tika weiktš milšigš kulturelas darbš,
kuršč driiši ween šahla pilniģi pahrweidot latwju kolonijās. Winas
pamasam atkratijās un attihrijās no mahatizības un tumšības, no
šandščas un huliganišma. Preekščā stahweja leeli kulturelas rewoluzijas
un šozjalistiskās zeltneezības ušbewumi.²⁾

¹⁾ „Šib. Žihna“ Nr. 49, 1924. g.

²⁾ Laukšaimneezības attihstību latwju žemos šekmeja pareiša partijas politika.
Konkreti latwju apštahkos daudš darīja latwju šekzijas, štarp zitu, ari laššeziju ŽB
agropropagandas komišija. Agropropagandas komišija bija weena no laššezijas
kolonistu widi un šekmet laukšaimneezības attihstību latwju žemos uš kopdarba pa-
mateem. Komišija šastahdija l.-š. pulzīneem, beedribam un zītām organizacijām
darbības planuš, šneedja metodiškus norahdījumus, išsuhtija instruktejoščas weh-
stules. Weiza preekščdarbus kurju un šekziju šarītoščānai, organizēja laukšaim-
neezības pulzīnus, išbewa laukšaimneezības grahmatas. Weš tam komišija wahža
ari materialus par latwju kolonistu šaimneezībām, laukšaimneezības pulzīneem un
beedribām. Komišija peedalijs latwju šabeedrištee darbineeki, agronomi, Timirja-
šewa laukšaimneezības akademijas študenti. ŽBHu weetešo šekziju darbu wirišija un
wadija laššezija.

Bijulcho Istrehlneeku organizetee kolektiwi.

Strehlneeki tā kolektiwisazijas pioneeri.

Rā proletariskās revolūzijas pašchaisleedzīgi zihnitaji, revoluzionaree latwju strehlneeki, plaschi pasihstami. Bet ka wini bija pioneeri ari sozialistiskās zeltneezibas, starp zitu kolektiwisazijas, frontēs, par to mas runats. Strehlneeki par rihddeenu, par jaunu dshwi domaja, atraidamees wehl pilsonkara pozizijās, sem teeschas eenaidneeka ugunš.

„Tas bija 1920. g. karstas majaras pehzpusdeenā. Rahdā Ukraines sahdschā sapulzejās latweeschu strehlneeki, lai noklausitos no Maslawas atbrautuschā b. Bauses referatu par meera lihumu starp Padomju Kreewiju un Baltlatwiju.

Pehz referata un debatem, noschduschees toku paechnā, 15—20 strehlneeku sah-lām spreedeset, to kursch darisim un tur palisim, tad beigsim taru un tad diwisiju isformēs. Rahdi 3—4 sajuhsmijnajās par meera lihuma punktu, uš kura pamata latweeschji jaatwakina no karadeenesta un janosuhra pehz wiau wehleschanās uš dsknteni. Daschi stahstija, ka wini pirms kara strahdajuschji fabrikās un ari uš preelischu katrā sinā turpinās winās darbu. Weens sajuhsmijnajās par karadeenestu, apsoliidamees til ilgi kalpot Sarlanā armijā, lamehr ween buhschot psehjigs.

Seelakā daka kluseja. Es ufranaju man blatus sahle guloscho beedri no taiminu pagasta, kursch lihds karam, mas buhdams, kalpoja saimneekam par ganu un wehlal, peeaubšs, par puisi:

— Rudois, kur mehs palisim un to eesahstijim?

Rudols bes leelas domaschanas nopeetni atbildeja:

— Mehs palisim Kreewijā, dibinajim komunu, apstrahdasim neapstrahdatos lautus un parahdisim Kreewijas semneekem, zif augliga un bagata ir wiau seme.

— Pareisi, Rudolf, dibinajim komunu! — peebalsoja pahrejee.

— Tikai ne Ukrainē, te naw meschu, — eeminejās sahds zits.

— Kamdehl Ukrainē? Brausim uš Witebitsas waj Smolenskas gubernam, tur klimats tahds pats kā pee mums Latwijā un meschi ari...

Saruna kura loti dshwa. Istrahdijās, muhsu widū bij kalejs, kursch islabos darba rihkus, galdneeks, kursch pagatamos ratu un egeschu toka dakas. Petruhka pat loptopibas instruktora, kursch apnehmās eerihkot preelischihmigu moderneezibu. Es apsoliijos weikt wifus nepeezeeeschamos preelischdarbus plawu nosufinajachanai un lautu sadalischanai tihrumos.

Aufrunajamees tiktahlu, ka sahām smiltis sismet laufaimneezibas ehfu planu, gudrojām, tā eerihkot dshwofkus un sahdas lopu kuhis buhmet — seklās waj dsh-lās.

Wifos jautajumos weenojamees, jo wisi bijām aruschji, plahwuschji, grahwjus rautuschji, tikai neweenam no mums nebija bijis semeš. Pehz sarunas par komunas dibinajachanu, wisi domigi isklidām pa ukraineeschu semajām mahselem, nestnadami, tur buhsim pehz mehnescha, pehz gada...“¹⁾

¹⁾ Alberts Seebinsk, „Latweeschu strehlneekem Kreewijā“, „Pr. Zihna“ Nr. 74, 1921. g.

Bet strehlnieekus wehl gaidija pehdejais leelais gahjeens pahri Pere-
lopa walnim, zauri Zuschunas betoneteem apzectinajumeem. Schis gah-
jeens heidsjäs ar uswaram Melujuhras frastos.

Gads pagahja. Aprima zihnu trofshni us padomjemes robescham.
Tifai laut fur tahl-tahli austrumos wehl duneja kaujas. Tur Sarkand
armija wajaja pehdejos behgofchos eenaidneekus. Strahdneeku un sem-
neeku republika stahjäs pee ilgä un smagä fainneeziskäs dsihwes zeltnee-
zibas darba.

Revoluzionaro latwju strehlnieeku diwisiju isformeja. Dala strehlnie-
neeku aishbrauza us Latwiju, lai tur turpinatu nepabeigto zihnu par pa-
domju waru, dala palika Padomju Kreewijä, lai stahtos pee fainneezis-
käs dsihwes atjaunoschanas, pee sozialistiskäs eekahrtas zelschanas.

Latwju strehlnieeki, kuri wisu pilsonkaru zihnijäs apweenoti sawä di-
wisijä, wispasaules rewoluzijas un Padomju Kreewijas pirmajā bruno-
tā kaujas weenibä, tagad isklibda us wisam pussem. Dschis aishgahja us
fabrikam, kuras wajadsjeja laist darbä, ziti — us laukeem, lai atjaunotu
nolaisito laufsfainneezibu.

Laba teesa dewäs us jeu pastahwofschäm padomju fainneezibam, dala
kehräs pee arteku un komunu dibinaschanas bijuscho kreewu leelgruntnee-
ku muischäs. Scho muischu wairums pehz pilsonkara atradäs deesgan
noschehlojamä stahwofli: lauki aishauguschi nesahlem, ehkas nolaiskas, is-
dauSITEEM logeem, durwim, falaustu, iswajatu inwentaru. Labi, ja us
weetas atradäs nedaudj nolkefjesuschu gowju un pahrs kaschtainu sirgu.
Wifs labafais un leetojamafais bij panemts kara wajadsibam. Strehlnie-
neekus tas tomehr neatbaidija, un wini no jauna ussahka smagas kaujas
fainneeziskä frontē.

Pehz diwisijas demobilisazijas deenwidos daschas strehlnieeku gru-
pas apmetäs turpat us weetas Ukraines padomju fainneezibäs.

Tarasa Schewtschenko pagastä, Schetipowas padomju fainneezibä,
60 werstis no Odesas, eeradäs 12 latweeschu strehlnieeki, starp teem 3 ko-
munisti. Us Odesas aprinka Jewgenjewas pagastu, bijuscho Malachowka
muischu, kurai 200 ha jemes, 25 ha leels wihnogu un anglu dahrs, keegeku
zeplis un twaifa dsirnawas, pahrweetojäs 15 strehlnieeki. Ti-
raspoles aprinka Michakewas fainneezibä, ar 3.000 ha jemes platiwu un
600 ha plawu, leelu anglu dahrsu, no 40 strahdneekem 25 israhbtiskäs
latweeschu strehlnieeki.¹⁾

Orlas gubernas Mzenskas aprinka padomju fainneezibäs apmetäs
apmehram 30 latwju strehlnieeki.

Tomehr wiswairak demobiliseto strehlnieeku eeradäs Smolenskas gu-
bernä, kur Wjasmas aprinki wini noorganiseja wairakus laufsfainneezis-
bas artekus un komunas. No tam minamas komuna „Darbs“, „Bessono-
wa“, Stutischkas komuna, Smelitas padomju fainneeziba, „Laukstrahd-
neeks“, „8. martis“ u. z.

¹⁾ Par noschehloshanu, starp wineem bija eeschmugulejuschees fainneeldehli, kuri
eestahjäs padomju fainneezibä, lai to ismantotu sawos noluhkos. Pastrahdbajusch
neilgu laiku wini peefawinajäs fainneezibas sirgus un ratus un sjeperi aishaidäs
us Latwiju.

Kas bija sēee laudis, kuri lehrās pee lauffaimneezibas komunu orga-
nisešanas, pee ſchi pilnigi jaunā pašahuma uſ laukeem? Tee bija
lahdreisejee Latwijās strahdneeki un kalpi, pilsonkarā noruhditi kauji-
neeki, kuri oktobra deenās padšina Satwersmes ſapulzi no Taurijās
pils un wehlaſ kahwās pret pokeem, tſchechoſlowakeem, pret Antonowa
bandam, eenaidneeka aiſmugurē tā partiſaai.

Wajadsjeja ſahht pilnigi no jauna.

Starp Beſſonowas, weenas no leelakām, komunas dibinatajeem at-
radās: bijuſchais ſtrehlneeks Eglits, lahdreisejais artilerists, kuram pee
Perekopa ſaſchauta lahja; Dahwis — Rigas ſtrahdneeks, bijuſchais ſtrehl-
neeks; Jakubowz — ſarkanarmeetis, kuram pee Boneweſchas, kaujā ar
pokeem, norauta roka; Zihruſis — lahdreisejais Kurſemes kalps, ſtrehl-
neeks, kahwees ar baltgwardeem pee Samaras, Jaroslawas, Pleſtawas,
Latwija, uſ Perekopa walna; Schukowſkis — Kurſemes Kalumuiſchas
kalps, peedalijees Satwersmes ſapulzes padſihſchanā, kahwees ar balt-
gwardeem pee Kaſanas; Mikelsons — ſarlangwards, wehlaſ ſarkan-
armeetis, zihnijees pret Wrangeli, poleem, kahwees pret Antonowu
Tambowas gubernā un baſmatscheem Turkeſtanā, diwas reiſes eewai-
nots; Klawiſch — partiſanis baltgwardu aiſmugurē, kahwees pret Ju-
deniſchu pee Petrogradas.

Bijuſchee ſtrehlneeki 1921. gadā ſakehma muiſchu, kurā pirms kara
bija 50 darba ſirgu, 200 gowju un barojamo wehrſchu, galigi nolaiſtas
ehkaš, iſbiruſchām logu ruhtim, iſlauſtām durwim, zaureem jumteem.
Komunaru rihzibā pahraahja tikai 8 nowahrauſchi ſlimi ſirgi, no ku-
reem 4 drihs ween nobeidſās no eenahſcheem. No Smolenskās komunas
atkuhtija 18 karapſehkam nederigus ſirguš, no kureem 6 zelā nobeidſās.
Bahrejee bij ſlimi ar kaſchki, toš beš ahrſteſchanas newareja iſmantot.
Bet ahrſtejot no teem nobeidſās wehl 5. Ar leelām puhlem komunari
ſamekleja 15 ſirguš, un 1922. gada pawasari uſſahka pirmos lauku ap-
ſtrahdaschanas darbuš, uſarot un apſehjot 23 ha ar auſam, 17 ha ar
daſchadeem augeem, kartupekeem, lineem, ſirneem, lamehr 11 ha atradās
ſem 1921. gadā ſehteem rudſeem. Pauki nihka, nolaiſti, neſahlem un pat
kruhmakeem aiſauguſchi. Labaš ſtahwolkis bija ar gowim, kuru komunas
leetoſchanā nodewa 37. Domehr ari no winām wairums, pehz ahrſta at-
ſinuma, ſlimoja ar diloni, kamdehl daſchas no tām nahzās nokaut, bet
daſchas nobeidſās paſchas. Pirmajā ſeemā lopi, kuru bariba ſaſtahweja
galwenām ſahrtam no ſalmeem un ſeena, nedewa nekahdu zitu eenahlu-
mu, tā weenigi maſleet peena komunaru pahrtikai. Beš tam ſaimneezibā
gan wehl atradās 11 zuhkaš, 3 kuiſi, 39 ſiweni un 55 aitas. Bet, ſhac-
mot daſchuš beſmituš zentneru kartupeku un 6 zentneri auſu, zitu ne-
kahdu uſturaš weelu komunā nebija.

Komunareem nahzās pawadit daudš druhmu deenu, ſeedot miſſumu
energijaš, lai kautkā iſſiſtos zauri. Schini noluhkā wini zentās nodroſchi-
nat ſewi ar daſcheem blaſuš uſſehmumeem — twaika ſudmalam un ſoku
ſahgetawu, eerihfojot ari lauffaimneezibas maſchinu un darba rihku

remontdarbnizu. Šchee ūsnehmumi, bej ūhaubam, palihdseja komunai pirmajos pastahweūchanas gados nostahtees ūj kahjam, pahrwaret daudjās gruh̄tibas, par kurām ūinamā mehrā leezina ari komunas beedru beeschā maina, kahda nowehrojama wiūā komunas pastahweūchanas laikā. 1922. g. komunā bija 80 beedru, 1923. g. — 40 beedru, 1924. g. — 30 beedru, 1925. g. — 40 beedru, 1926. g. — 45 beedri, 1927. g. — 60 beedru un 1928. g. — 108 beedri. Neraugotees ūj wiūām gruh̄tibam, ūj daudjām kluh̄dam, kuru dehl daschu labu reiji zehlās leeli robi raūūūūchānā, komuna tomehr sistematiski auga, nostiprinajās, galu galā iūwehrtahotees par weenu no muhsu ūpehzigakām komunam. Biūjūūūee diwiūiūiūas kauji-neeki peerah̄bija, ka wiini prot ne tikai ahrdit un graut, bet ari ūagrautās weetā, zelt jaunu dūihwi.

Otra biūjūūūo ūstrelneeku un Latwiūiūas politemigrantu organiūeta un eewehribas zeeniga ūaimneeziba bij komuna „Darbs“. Ari ūhīs komunas organiūehana un pirmee pastahweūchanas gadi wiūai interesanti, pamahzoh̄ūi.

„Trihs biūjūūūee latweeūchu ūstrelneeki, diwi brah̄ti Preeedes un treschais dahrsneeks Sihmanis, peh̄z pilūonu tara pahrgah̄ja 1921. gadā dūihwot Wiūasmas aprīnī. Brah̄ti Preeedes nometās ūmelitas muūschā, kur ūaimneezibu wadija kahdreūūeūiūis ūinnesis, weh̄latais rentneeks no Reūwaines — Botans. No ūmelitas ūrah̄dneekem noblbinajās laukūaimneezih̄kaiūis pulkīnīch, kurā dūihwi apūpreeda dah̄chadus laukūaimneezibas jautajumus, bet jo ūewiūūi jautajumu par to, kas wiūnepezeeschamatais, lai drih̄ūat nostiprinatos jaundibinamās ūaimneezibas — komunas, kuras waldiba eeteiza un pabalstija. Pulzina deenas kah̄rtibā nah̄za diwi jautajumi — lopkopiba un ūatnaugi. Šchos jautajumus jo ūewiūūi ūūwehra Botans, norah̄hidams, ka tee pirms tara biūjūūi Wiūsemē wiūūwarigatee, kas wiinam palih̄dsejūūi nedauds gados pāzelt ūawu rentes mah̄ju Reūwaines pagastā. Par lopkopību un ūatnaugeem ūah̄la atzeretees ari brah̄ti Preeedes, kas pirms tara tā laukūrah̄dneeki dūihwojūūi Wiūzauzes pagastā, Kurfemē, kur nowehrojūūi ūaimneezību ah̄tru ūplautūhanu zaur ūatnaugeem un raufcheem. Weidūot brah̄teem Preeedem ūiūa plans gataws. Kopa ar dahrsneeku Sihmani tee ūameleja ūaimneezību kah̄dā biūjūūā Wiūasmas tirgotaja muūūiūinā, Subarew̄tā, kas peh̄z Oktobra rewoluziūiūas ar loti wahu inventaru titūe nodota aprīnī iūlihtības nobakai, tā behrnu kolonija. Bet tā la ūittas ūaimneekūehanas dehl behrnu ūstureūehana iūmah̄kaja loti dah̄rgi, iūlihtības nobaka no ūaimneezibas atūazijās un, ūūpīdīkomitejas lehmuma pamata, to nodewa Preeedes grupal. Brah̄ti Preeedes un Sihmanis ar ūewu pahrgah̄ja dūihwot ūj Subarew̄tu 22. nowembri 1922. g.“¹⁾

Komunas lauki ūnanda, galigi aiūlaiūti. No 15,7 ha aramsemes apūūeh̄ti tikai 2,19 ha. ūaimneezibas dūihwaiūis inwentars ūastahweja no 4 leelām gowim, 4 puūgada telem, 4 zuh̄kam un 3 ūirgeem, kuri wiūi titko wilka dūihwiibu. Pirmajā gadā komunareem wjadseja pa puūei badotees, jo pah̄rtikas lih̄dūeklu bij neezigs daudsums. „Weenigo preeku, — ūah̄ūūiūa weh̄lū komunari, — mums tad ūagah̄daja mah̄orkas meis, kurūch weenam beedrim bija ūglabajees no agrakeem laikeem. Watas brih̄ūoh̄ū ūchdejam ap ūcho maiūu, wiūkdami ūtipru dūhmu, un pah̄riūpreedām nah̄ūotnes iūredūes.“²⁾

Preeekschā ūah̄weja daudis darba: jakopj bij lopi, jaiūlabo eh̄las, japah̄rtaiūa zuh̄ku aiūgaldas, kas pah̄rweh̄rtūchās par dublu dih̄ki. Nebij ne darba ratu, ne aiūjuh̄gu, ne naglu, ne ūtriku. Bet komunaru kopūaiū

¹⁾ D. Virtsmanis, Komuna „Darbs“, „Padomju Ah̄dumā“, 1928. g.

²⁾ A. Klawickū, „Rā dūihwo un ūrah̄dā komuna „Darbs“, Walsis iūewneeziba, 1928. g.

naudas kraujums nesneedās pahri dascheem desmitem rublu, kas drihji
 issihka.

„Maisei miltu ari palisa ar katru deenu mafal, kaut gan deenas porziju samas-
 sinaja lihds puzmahrzinau maises us ehdaļa. Patram komunaram bija ne waital tā
 labra nodilufschu drehbju. Truhka wirsdrehbju, mehstefu, tashofu. Weenigi Sihma-
 nis lepojās ar aitahtdu tashofu. Us komunaru peeprafijumu — no kureem trihs komu-
 nistiskās partijas beedri — partijas komiteja isdewa drehbi, ar kuras palihdsibju no
 Sihmana aitahtdam isgatawoja kopeju siltu tashofu, kursch nodereja komunareem,
 brauzot saimneezibas wajadhibās us Wjasmu waj tahdu zitu tahlatu meetu. Ar jah-
 bateem nebij labat: par wiseem kopā leetoschanā atradās tīca: weens pahris zeescha-
 matu jahbatu, kurus tapat leetoja, tā kopejo tashofu, isbrauzot abruus mahjas.
 Mahjā leetoja tupeles ar kofa solem.“¹⁾

P. Lascha fotoufnehmums.

Kolektiwisafijas swehtki „Sarkanā Strehlneekā”. Swehtku dālisneeki dodas
 šagaidtt lidmahšinu.

Strehlneeki gruhitibas pahrawareja.

Ar leelineezifku neatlaidibu un strehlneezifku eeteepibu komunari
 tomehr schis gruhitibas pahrawareja. Apritaka ispidkomiteja atlahwa eerih-
 kot sudmalas, ar kuru palihdsibju komunareem isdemās nowehrst maises
 truhkumu. Mahfoschā gada jauwari komunaru beedru skaits pamairojās.
 Pawasari laufus ruhpiigi apsehja, rudenī kopenehmums no sehjumeem
 jau bij 3.000 r. Komunai eenahkumus dewa wehl ari ahbolu dahrsš. Gal-
 weno wehribu tomehr sahka peegreesst lofkopibai, lekot winas pamatā
 saknaugus un rauschus. Tas dewa eespehju apmeerinat ne tilai pašchu ko-
 munaru wajadhibās, bet ari suhtit peenu us Maflawu. Saimneeziba
 azimredjami usplauka, peena isflaukumi wairojās, par saimneezibu sahka
 rakstīt weetejos un zentra laikrakstos, wina kluwa par parauqu semnee-
 teem un kooperatiweem ne tilai Wjasmas aprinkī, bet wifā Smolenstas
 gubernā. Wehlašos gados komuna pakahpeniski auga, iswehrschotees par
 preekschihmigu eenefigu sozjalistifku saimneezibu.

¹⁾ D. Birmanis, komuna „Darbs”, „Radomju Ahdumā” Nr. 9., 1928. g.

1920. gada rudeni Grigorjefskas fainneezibu Wjasmas aprinki node-
wa latweešču strahdneekem. Cepreešchejās madības laikā fainneezibā
sapluhda daščadi pretpadomiski elementi, viņā dšihwoja budšči, kureem
pašceem bija sawas leelas mahjas. Saimneeziba fanehma no walsts pa-
balstu, bet to issaga un iščķehrdēja. Saimneezibai latweešču rotās pahr-
ejot, bet viņas wispirms tika ištihriti leefee zilweki, kuri fainneezibā ne-
strahdaja, bet produktus no viņas tomehr fanehma. Wehlať fainneeziba
papildinajās ar demobiliseteem strehlneekeem. Lihds ar viņu eepluhščanu
fainneezibā ušlabojās kulturisglihtibas darbs. Noorganisejās škola, kurā
darbojās 4 audsinataji. Tapat tika attihstiis ahrpušskolas darbs. Wišū-
mā tomehr latwoju strehlneeķu stahwoškis fainneezibā bij deešgan gruhts,
jo nolaišto fainneezibu atjaunot drihšā laikā nebij til weegli.

Tapat 1919. gadā, eepluhstot latwoju behgkeem Wjasmas aprinki, no-
organisejās padomju fainneeziba Krasnowas muiščā, kura pa kara un
rewoluzijas laiku bija galīgi nolaišta. Latweešči eeradās ar leelaku dau-
dsumu sawu mahjlopu. Bet tā ka Latvijas lopi nebija peeradušči pee
ščejeenes klimata, viņu starpā išplatijās daščadas fehrgas, kas stipri no-
wahjinaja fainneezibu. Seme netika kahtīgi apšehta, raščha bija ļoti
wahja. Ari weetejee semneeki pret fainneezibu išturejās ar neustižibu.
1920. gada rudeni notika šaduršme starp fainneezibas strahdneekem un
banditeem, kuri refrutejās no weenas apfahrtejo semneeku dakas. Krita
weens strahdneeks un weena strahdneee. Tahdos aptahklos fainneezibai
nahzās ļoti gruhti ušplauť.

Sawā laikā Hmelitas fainneeziba bija weena no preeeščišhmigakām
padomju fainneezibam Smolenškas gubernā. Saimneezibā strahdaja no
Latvijas ewakueete strahdneeki un dola latwoju strehlneeķu, kopškaitā 60
zilweki. Saimneeziba noorganisejās 1919. gadā, pilnīgi nopļizinatā un
išlauptā muiščā. Ļoti gruhti nahzās pahrđišiwot 1920. un 1921. gadus,
bet jau 1921. gadā fainneeziba paplaščinaja laukus par 70%. 1921.
gadā tika išlabots traktorš, kuršč Wjasmas pilšehtinā bija pamests kā ne-
derigs. Saimneeziba eerihkwoja plaščas kaleju un galbneeku darbnizas un
atwehra dširnawas, kuras apkalpoja kā paškus, tā apfahrtejos semneekus.
Deešgan plašči attihstijās kulturisglihtibas darbs. Bija saws ragu un
stihgu orkestrš, tee katru wakarū spēheļa klubā.

Wehlať, 1922. gadā, Belojas aprinki, Smolenškas gubernā, noorga-
nisejās Wafnewas kolektiwš, kurā apweenojās weena Samilowas un Wol-
newas latwoju strahdneeku dala. Saimneezibu fanehma išpoštitu, truhka
galwenām kahtam pahrtilas un sirguspehka. Kolektiwisti tomehr energi-
ski kehrās pee darba, un drihši ween bada deenas palika aij muğuras. Pee
kolektiwu jau paščā organizatijas šahkumā pastahweja komunistiskā šchuh-
nina (14. b.), jaunatnes pulzišč (8 b.). Noorganisejās ari klubs.¹⁾

Strehlneeķi organiseja komunas, artekus un padomju fainneezibas ari
žitos republikas nowados.

Tani paščā 1921. gadā dala latwoju strehlneeķu šahka strahdat Wi-
tebskas Gorodoka rajona padomju fainneezibā, kura, neslatotees uš wi-
šām puhlem, pehz pahrš gadeem likwidejās. Strehlneeķi noorganiseja tāš

¹⁾ Pehz ta laika awišču škam, Wjasmas padomju fainneezibās 1923. gadā
strahdaja ap 200 latwoju strahdneeku.

weetâ semkopibas arteli „Sarkanais Urajs“. Arteli peedalijs bijušceeh strehlnieki ar ņavâm gimenem, kopâ pavīsam 18 zilveki. Artelis dabuja 32 desetinās sēmes, nedaudz pļāvu un mēšā. Kā inventaru mīši kopâ ņa-nehma no likvidetās padomjņaimneezibas neīsmatātās algas weetâ 4 me-zus kara ņirgus, 3 gowīs, 5 aitas, 2 pajuhgus, 2 arklus un ezehšas un dašchus ņihkafus semkopibas rihkus. Nebija pat ņehklas waņarajam, un to nahzās aiņņemtees no apņahrtejeem semneekem. Strehlnieku rihzibâ node-wa neleelu muišcheli, „Malije Staiķi“, kurâ pirms wineem jau bij pa-ņahwejīs lauffaimneezibas artelis, bet nemahņuligas ņaimneekohchanas un neņatizibas dehl īstiris. Mīsejot no artela, ta agrakee lozekli bij eerihkloju-ņchees weenņehatās. Seme teem bij atgreesa no artela laukeem un mahju buhweš wajadņibam tika noplēhstas wairakas artela ehkas. Strehlnieki kēhrās pee darba, lai zeltu jaunū ņaimneezību, ko ari weiza ar deesgan labām ņēmēm.¹⁾

1922. gada martâ Raktowkas pagaņtâ, Uņas gubernâ, ari noorganise-jās komuna Simas upes kraņtâ, bijušchâ tirgotaja Kulikowa mahjâ. Pehz budņchu aiņbehgņchanas ar baltajeem uš Sibiriju, te bija eekortelejuņchees dašchadi padomju warai naidīgi laudīs, kuri neleelos laukus un ņaimnee-zību galīgi nolaida. Pawaņari eeradās tņchetri strehlnieki un dašchi kara behģti, pawīsam 10 Ćimenes. Dņihwojamâ ehka beš kraņtnim un ar īsdau-ņiteem logeem, no ņaimneezibas ehkam tikai ņlehts un pušņagruvīs ņirgu ņallīs. Lauņņaimneezibas inventara nebij pawīsam, lopu ari ne, ja ne-ņkaita wezu darba ņirgu. Pašchu komunaru rihzibâ atradās tikai weens ņirģs un weena gowīs. Nebija ne ņehklas, ne pahrtikas. Upņstrahdatas sēmes 30 ha.

Pirmos gadus, ņamehr wehl nebij ņawas maises un maš lopu, dņihwee bij gruhta. Walsts dewa tikai ihstermina kreditus. Ari Pašchņirijas sēmes nodala, kurâ toreīš ņrahdaja bijušchais ihpašchneeks Kulikowš, lika da-ņchadus ņehkēhrņchylus zekâ, beehchi pat peespeeda ņemi rentet; tikai wehlaņ dabuja ņemi uš parastajeem noteikumeem. Jau pirmajā gadâ mīši no-laiņtee lauki tika ušarti un apņehiti. Komunari ņrahdaja no mašas Ćaīsmas lihds wehlai tumņai, beš atpuhtas pušdeenâ. Tee mīši bij latweehchi, īņne-mot weenu kreerū Ćimēni un weenu tņchumaņchu.

Ari wehlaņâ laiķâ komunai nahzās pahrwaret mīņadas gruhtibas, kuras dašcham nebij īsturamas. Tapehž aiņĆahja weens otrs pat no pirmo orga-niņatoru un iniņiatoru grupas. Komunâ no pašcha ņahkuma pastahweja partijas ņchuhnina, kura ņtīprināja komunu un īņplatīja komunisma idejas ari apņahrtnē.²⁾

¹⁾ „Latw. Semneeks“ Nr. 44, 1926. g.

²⁾ Komunai strehlnieki ņeodoja mīšu, wini juhņmoja par to, romantiski idealkņeja to, par ko leezina ari ņeņohchâ dņeeņma, kuru ņazereja pašchi komunari, un kura ņau-zās par „Lewantas Simas himnu“:

„Stani brikwi, ņlanti braņchi,
Staiķtâ zihnas un brahņlības dņeeņma:

Ehņ ņlawena, leelâ komuna,
Lewanta Simâ, Lewanta Sima!

Lewanta Sima, tad īdņiņīs

Ap tewi lihuma ugunīs,

Un jaunâ audņe aiņņiataģās. —

Komuna atradās uš Simas upes kraņta. No Simas upes zehlees ari komunas noņautums. Lewanta — austrumt.

Pur plašchās druwās lihgojas,
Kad kritīs pehdejaīs weterans,
Ka laiku atņwanīs ņwanš, —
Tad brikwi wehl, braņchi wehl,
Stanti, darba un nahlotnes dņeeņma!
Baleez ņlawena, muhju komuna,
Lewanta Sima, Lewanta Sima!

1921. g. Staiku un Dstrowlenu muišņu zentros Baltkreemijā latvju strelnieki noorganizēja lauksaimniecības kolektīvus, kuri iņauga u muišnieku pils drupam. Kolektīvu lopejā semes platība — 200 ha. Re-raugotees uš wifām grūhtibam, ſhee kolektīwi, kuri ſaħlumā pahrdbiħwoja deeģan grūhtus laifus, auga un noſtiprinajās. Ubi kolektīwi apweenojās wehlaſ weenā „Dziitſha Lenina komunā“.

Kilometri trihs aiſ Polozkās, Daugawas kreifajā kraſtā, 1924. gadā noorganizējās komuna „Sarkanā Swaiģne“, ſtarp kurās organizatoreem bijuſhi wairaki kaħdreifejee latwju strelnieki. Lihds tam laikam muiſha atraduſees Sarkanarmijas pahrſinā. Pirms revoluzijas Žekimanas muiſha peederejuſi latweeſhu muiſhniekam Swirģſdinam, kurſch to eemaini-jis pret namu Peterburgā. Bats Swirģſdinſch aiſbeħſis uſ Watwiju.¹⁾

Saħlās jauns wehſturifko zihau poſms.

Tā mehs reďſam, ka kaħdreifejee karotaji, kuri frontes apſtaħtkos ſap- noja par komunu organizēšanu peħz eenaidneeka ſaħaħweš, ſchos ſapnuš ari realiſeja. Beſ jau minetām komunam ne maģums strelnieku iſkħħba ari pa žitām ſaimniecibam, taħdā kaħrtā uſſaħkot jaunu periodu ſawās wehſturifkās zihnās.

Tā jau minetš, daſcha no ſchim strelnieku organizētām ſaimneezi- bam guwa koti labas ſekmes, ſneedsot paraugu, kā jazihnaš par lauku ſo- ziaलिſtiſko pahrweidoſšanu. Šcho komunu eeſpaids uſ apħaħrtejo ſemnee- zibu bija deeģan leeš. Beſjonowās komunari ſneedsa weenſaimniekeem ſaimneeziſku atbaſliu, nereħkinadamees ar ſaudejumeem, kaħdi zeħlās komunai. Wini par briħwu tihrija ſeħklaš, apſtraħdaja ſemi, komunas waiſlas punktš apħalpoja ſemneeku lopuš. Beſ tam pret atliħdšibu komu- na iſſneedsa ſemneekem ſiwenus, ſaħau ſtaħduš, ſugaš teluš, ſeħlu u. t. t. Žekisawetinas ſaħdšhā, kura atrodas komunas „Darbš“ ſaiminoš, eewe- ſtas augſtafas kulturās ſaimniecibas, kā ſaħnaugi, aħbolinſch, wiħtu ſeħ- jumš. Ja agrakoš gadoš ſaħdšchas ſemneeki maš ko ſinaja par kulturelu ſaimneekoſšanu, tad, komunas ſaſneegumu eejuſħminati, wini ſaħfa lee- lako daļu papuģju apſeħt ar wiħkeem ſaħlbaribai, kultivet ſaħnauguš, ſeħt aħbolianu. Leeš ir bijis ari politiſkais eeſpaids uſ apħaħrtejo ſemnee- zibu, lai gan ſħini ſinā weenreiſ otrreiſ wareja darit wairak, nekā to da- ſchaš komunas, peem, „Darbš“, darija. Det žif latwju strelnieku orga- nišetās ſaimniecibās naw iſauďſis jaunu lauksaimniecibas kaħru, kuri aiģaħjuſchi žitur kā ſaimneeziģu organizatori un wadiģaji, neſot maģās eeģuħto darba peeredģi, ģlabajot latwju strelnieku kauģineezifkās tradi- zijas. Wini neaiſmirſa Lenina noraħdijumu, ka „tikai tad, ja iģdoſees tee- ſchi darbā paraħdit ſemneekam ſabeedriſkās kolektiwās ſemes apſtraħda- ſchanas preeſchrozibas“, ſtraħdneeku ſħkira peeraħdis ſemneekem ſawā- taiſnibu, „tikai tad praktifkā darbā, kurſch tuwš ſemneekam, tiš peeraħ-

¹⁾ „Rad. Vħbumš“ Nr. 3, 1931. g.

dits, ka pahreja us šabeedrišku, artela jemkopibu ir nepeezeešama un ee-
špehšama" (Venins). Strehlneeki peerahdija šarvu taišnibu.

Bet ne mašums strelhneeku pehz demobilisazijas eeradās ari latwju kolonijās. Strelhneeku loma winu pahrweidoschanā ir leela. Kur apmetās strelhneeki, tur atspirga kultureli-šabeedriškais darbs, kolonijas dšihwe jahka pulšot štraujak. Waj mašums pa šheem gadeem šafkaitišim daščadu jaunu pašakumu, kuru iniziatori un organizatori bijušchi latwju strelhneeki. Wini weenmehr bija daščado kolektiwu šadarbibas weidu eerosinātaji. Ne par wolti mums ir waitaki latwju zeemu kolektiwu, kuri nošaukti „Sarkano strelhneeku“ wahrdā. Šchinis kolektiwisazijas zihnās strelhneeki

R. Preiša šhmejums.

Kamenškas pirmās pašahpes škola Ujaru rajonā, Sibirijā.

zeeta ari neweišmes. Weena otra strelhneeku organizeta komuna, arteliš, šaimneeziba išira. Tā pee šafistas šiles atradās 1922. gadā Riščinas padomju šaimneeziba, Witebskas gubernā, kurā atradās waitaki demobiliseti strelhneeki — ap 10 zilweku. Pehz apmehrām diwu gadu darbības šaimneeziba likwdejās: darba rihti, šugas lopi, neiškultā labiba u. t. t. tika ištahrdoti un wiši štrahdneeki palaišti us kruzšzeem. Šiirščanas eemešli — dižiplinas truhkums, neorganizetiba, dšersšana, šo peekopa atšewišchi beedri.

Daudši organizatori pahrzehlās us ziteem kolektiweem, us ziteem šaimneeziftās frontes eezirkneeku, gan tā weenfahrschi eerindas šareiwji, gan tā komandeeri. Bet tapat tā pilsonšarā wini bija weena no pirmajām treezenbrigadem zihnā pret padomjšemes daudzajeem eenaidneekem, tā ari laufšaimneezibas atjaunošchanā wini bij štarp pirmajeem, šas dšina kolektiwās wagas komunu tihrumos, tā likdami pamatus šozialistiškai laufšaimneezibai.

Budistikee un mahkkligi raditee kolektiwi.

Budschu organisetee wiltus kolektiwi.

Jaunā ekonomiskā politika deva plašas eespeijas attihstitees raschoschanas spehkeem us lauteem. Padomju valdības rihziba bija wirsita us to, lai uslabotu truhzigās semneezības stahwolli. Jaunā ekonomiskā politika sekmeja ari widejā semneeka individualās fainneezības attihstibu. Nostiprinajās zeescha failne starp strahdneeku schkiru un semneezibu, kas bija nepeezeeschamais noteikums proletariata diktaturas nostiprinaschanai.

Bet reišē ar to radās eespehja attihstitees kapitalistiskeem elementeem. Eksploatatoriskās tendences iipaudās ari latwju kolonijās, kur daschs laba kolonists sahka domat par sawas fainneezības wirsičhanu pa kapitalistiskās attihstības zeku. Schahdas teekmes sekmeja wiša pirmsremoluzijas ekonomiskā un kulturelā attihstiba latwju kolonijās. Pazelot semneeku fainneezības jaunās ekonomiskās politikas periodā, partija un padomju wara tomehr tani pašchā laikā eerobeschoja un paraliseja budschu kapitalistiskās teekmes. Do panahza ar zenu reguleschanas politiku, walsis krediteem, nodokleem un daubseem ziteem faktoreem, walsis komandaugstumus paturot proletariata rokās.

Latwju koloniju budschu un turigakee widejee semneeki zihnijās par sawu fainneezibu attihstibu kapitalistiskā wirseena. Wini plaschi ijmantoja algas darbaspehku, renteja semi, isnomaja laukfainneezības maščinas, organiseja kapitalistiska rakstura usnehmumus, pahrwehrtā sawus uskrahjumus kapitalā u. t. t. Schini noluhkā wini, kā mehds teikt, beeschi ween apgahja likumu ar lihumu. Daudsrejš budšis ujdewās par „kulturelu un preeschihmigu latwju fainneeku“, bet tani pašchā laikā algoja kalpus un ismantoja apfahrtejos kreemu faiminūs. Glehpa semi un lopus, lai samasinatū laukfainneezības nodokli. Geshaitija sawā gimenē daschadus „awdschu behrnūs“, neschehliqi iskalpināja tos, apgalwojot, ka isteek weenigi ar sawas gimenes lozekū darbaspehku.

Weidsot koloniju kapitalistiskee elementi sawā labā prata ismantot ar daschadus kolektiwus pašahkumus un organizijas. Redsedami, ka padomju wara atbalsta artelus, isfneeds semneeku apweenibam us isdewigeem noteikumeem laukfainneezības maščinas, traktorūs, ari latwju budschu sahka apweenotees artelos un beedribās, eefarot truhzigo un widejo semneeku organisetās saweenības.

"It semischki tas bija novejrojams Laschnewā, Kamščinā, Widrejā (Baltkreemijā), tur revolūcijas pirmos gados pirmklara „Laschnewas lauksaimniecības beedriba“, ar tihri kapitalistisku raksturu, tika pārdehveta par padomju lauksaimniecības beedribu „Arajs“. Uš šchis beedribas semes 1926. gadā radās Printu kuhdras lauksaimniecības artelis; pehž tam (Volfberga mahjās) — peena artelis; primato Somberga wihna iigatamoščanas ruhpnizu nošauza par „Laschnewas wihna arteli „Seebš“; pateejibā tas nebija artelis, bet Laschnewas latweešju turigato ņaimneeku „atžionaru“ ņabeedriba. Peena artelis atteizās eeņtahteš kooperatiwu ņaweenibā un nodot peenu kooperacijai, bet pārhdewa ņawus produktus tirgū par ņpekulatiwām zenam, lai konfuretu ar padomju kooperaziju.“¹⁾

Tamlihdsigās parahdības mehš warejām ņastapt ne tikai Baltkreemijas latwju zeemos. Ari Kamenskā, Sibirijā, noorganisejās ņawā laika artelis, kureš par ņawu galweno usdewumu ņprauda „eeraut no ņaimiņa labato ņemes gabalu, isplehst pamasinatu nodokli.“²⁾ Šchi tendenze bija tik atklahta, ka arteli nahzās likwidet. Par tahdu wiltuš kolektiwu organizeschanos un darbibu Sibirijā mehš waram usrahdit deesgan interesantus materialus.

„Ap 1920. gadu Krasnojarskas apwidā, Sibirijā, noorganisejās 3 kolektiwu, kuru littenis ihsumā ņchahds. Kamenskas kolonijas ņaimneeks Tužis, toreis partijas beedrs, tahdā ņapulžē teiza: „Es tomehr peerahdšchu, ka arl Sibirijas taigā ņar topigi ņemi apņrahdat ar komunas dibinat“. Wihšch teiza to ņakaribā ar kolonistu isbrauhšchānu leelā ņkaitā uš ņšas gubernu ņrahdat komunā „Wrihwais Darbs“. Tužis nodibināja ņawā meenshtā tā ņauk'o Karamišchenas arteli. Par beedrem eeņtahjās Tuhtšchu un Wildes gimenes. Wehl peenehma daschus beņsemneekus, kurus ņaimneektehms Tužis drihš ween noņtahdija daudš ņlittat, netā ņenat Baltijas baroni ņawus kalpus. Kolektiwos nomira dabigā nahwē.

Šuchonojā nepilnus diwus gadus pastahweja lauksaimniecības komuna, kuru nahzās wahrda pilnā noņihmē isformet. Erjāsnašā Kiršā bijuščais paštarneeks un turigais Wihtšniņsch noorganiseja ņawās mahjās no truhžigateem tadeem ņautko artelim lihdsigu. Kamehr atjaunoja Woltščata ispostito Wihtšnina ņaimniecibu, ņapratās puelihds netas. Kad Wihtšniņam ehņas bij ņazeltas, artela beedri žits pehž žita atradās katrs uš ņawas esčas.“³⁾

1924. un 1925. g. g. noorganisejās Kamenskā diwi lauksaimniecības arteli „Wlahšma“ un „Atbalsz“ un Ostrowā „Sarkanaš Arajs“ „Wlahšma“ no ņahņuma darbojās roņigi: eegahdajās pirmā gadā traktoru, ņipri ween ņahka runat par pilnigu ņemes un darba apweenoščānu.

„Dodeet tik mums ņemi, tad leeta ees“, — ne weenreis ween apgalwoja Gable un Strihweris apwida eeņtahdēs. Kad 1926. g. ņemes nodala apsolija ņemi mehrit, tad tee pašchi Gable un Strihweris paņinoja, ka wini ņemi peeprašijuschi beņ artela beedru ņinas, ka artela beedri ņemi apweenot wehl negribot un ka tamdehl wini no ņemes eerihžības atņatotees. Kad icho ņautajumu tuwat ispehtija, israhdijās, ka wišs artelis ņastahw no ņchetrām gimenen, kurām isdewigi dšihwot pehž artela ņtatuteem, daschadu kolektiwweem paredsetu atweeglinajumu dehl. Arteli bij nolitta tik leela paša (250 rub. no katra balšsteefiga), tahdu truhžigais ņemneeks netad neņpehja nomaklat. „Wlahšma“ pahgegahja uš mahšchinu ņaweenibas ņtatuteem. Artelis „Atbalsz“ bij dibinats weenigi tamdehl, lai ņchahdā želā peeņaminatos bahriku twaika dširnawas. Tas neishdewās, artelis likwidējs.“⁴⁾

„Sarkanaš Arajā“ Ostrowas budšim Kramam isderwās weenu gadu iskalpinat ņawus kalpus un truhžigos radus. Rahtamā gadā radī „pateizās“ bagatam ontulim un aishgahja atpaņat uš ņawu meščha faktu.“⁵⁾

¹⁾ R. Schkilters, „Latwju kolonistu kolektiwisma ženteent Baltkreemijā“. Weenreņseja awiše „Par kolektiwisaziju“, 1930. g.

²⁾ „Sib. Žihra“ Nr. 42, 1927. g.

³⁾ „Latw. Senn.“ Nr. 12, 1928. g.

⁴⁾ Turpat.

⁵⁾ Turpat.

Nowgorodas Teremezās kolonijā budšči Jakobsoni, kureem peedereģiwaika dširnawās ar dehtu sašgetawu, ari nodibinaja arteli. Dširnawa un sašgetawu nodewa artelim, bet pats šaimneeks par labu algu strahdaj dširnawās kā melderš.

Šchahda weida artefus un beedribas, kuras budšči bij teeschi organiši jušči, waj kuras wini spehleja wadoscho lomū, šawā laikā wareša saštagan šchajpus, gan winpus Uralu kalneem. Tas bij latwju budšchu monewrs zihnā par šawas kapitalistiskās šaimneezības pazelššanu.

Šcho artelu ihpatnejalās pašihmes bija wiku kapitalistiskais raksturs atteiššanās eestahtees kooperatīwu šaweenībā, atklahta un šlepena špikulazija, nešlelais beedru saštahwš. Beeschi wiju to weišli mašleja ar šlatu iškahrti par „kulturelu šemneeku apweenību lauššaimneezības pazelššanai uš šinatnes un tehnikas jaunakeem šašneegumeem.“

Behlaf, kā redšesim, šchahdi wiltus kolektīwi organišejās leelā šteigwairafās kolonijās, kad budšchus šahka likwidet kā šchiru uš weenšaidu kolektīwišazijas pamateem.

Šiltu šemju melleschana.

Blakus šchahda weida arteleem minami mahšligā zekā organišetu kolektīwi, kuru dibinataji išwehrtās par budšchu un dašchadu deklašetu elementu ideologeem. Kā tahds minams artelis „Kultura“, kuru šawā laika mehšginaja organišet Šotšchos agronomš Zahnis Dšols. Tā ka par šch kolektīwa organišeschanas un paštahwešchanas gaitu mehl lihds pašcham pehdejam laikam nelas plašchak naw rakštis, apstahšimees šihkal par „Kulturaš“ dibinašchanas. Miniaturā šchis gadijums atgahdina kautli lihdsigu Krišchjahna Woldemara pašahčumam, tikai ar to štarpišu, ka to reiš uš Nowgorodas purweem tika aizinati latweeschi no Latwijas, bešchoreiš — latweeschi no wišas Padoņju šaweenības. Kachdus mehrtu šprauda šchi arteka organišatori?

„Latweeschu Šemneeka“ 1926. gada 25. numurā parahdijās šekošch ušaižinajums:

„Melnās juhras beenwidwalaru peekrašte peekšaitama wištrahšchnekeem šeme šuhrišcheem pašaulē. Šeme lihdsiga pašatīnam dahšjam, pahrlahta wišadeem šch šemes augeem. Aug neškaitamas šchirnes mandarinu, peršiku, ahholu, bumbeem wišnogu, burmas, mušchmulas u. t. t. Šemas te nepašihš, tikai šeedoni un wafan lauššaimneezībai un dšihmei labakas weetas newar wehšleees. Apsnš (šeb latwš) — dwehšetu šemē, Grušijā) lauššaimneezības arteli organišetā zekā war dabut šem Wišit tee, kuri mehletos peedalitees lauššaimneezības arteli, teel lušgti pašinot šaw adrešes agronomam Š. Dšolam „Latw. Šemneeka“ redahšijā.“

Šchis ušaižinajums, jašonštadē, deesgan štipti šawitkoja latwju kolonistus. Vai šcho šawitkojumu šapraštu, jaaišrahda, ka štarp dašchu rajonu latwju kolonisteeem jau no šenlaikēem paštahweja teekšme pahrzelstees u zītām weetam. Par pahrzelošchānu runats wišus pehšrewoluzijas gadus gan Sibirijās, gan ari Keetumeiropas Kreewijās (Šemelšdaugawas no wada, Oparinas rajona) kolonijās. Jau 1920./21. gados šamensšeešch šuchonojeeschi un pa dašai ari oštroweeschi taišijās uš Omškas un Ušatkomunam.

„Doreiš tā ween iškās, la šchee pilšoni taišas ne uš organišetu darba šaweenību ne uš šopdarbu, bet weenšahrišchi (nu, tā to lai šata?) — uš šahdām godibām —

tašam, kristībam. Našļ prahtā auschana, drehbju un uswaļtu eegabdashanās, letta rolas šaišju un pulstenu piršchana, jo tas wišā paleeļot primatā ihpašchumā.

— Dreebes kiram katram šawas, pulstini šawi, šalta un šubraba gradšeni šawi, šobaki un korpes šawj — tā noslehpumani tšchukšteja Kamenskas un Suchonojas mahtes, tehwi, dehi un meitas un, likwidejot šawas weensehtas, zentās eegiht galwenām lahtam to, kas „kotrām šaws“ un kas topigā ihpašchumā nepahreet.

Tad tee, kuri nopeetni raudsišās uš darbu un kureem watraļ rolas šipa pee arļa un šaimneežības tepat Sibirijā, kratija galwas un issajija domas, ka „teem lahtšneeleem“ gan nederetu dot „Ušas muiščas postit“.

Kolonijās paleeļošchās mahtes šchirbdamās šlauzija ašaras un, peežus šofus no tomunareem atgahjušchas, teiza:

— Uch, šoa winas pi to tumunas golda ar pawornizam wiššesit!

Tā bej maš ari notitās. „Našjineeli“ drihš ween istuščhoja šamus tauku podus, išplendereja walšs un šabeedribas mantu, noehda peebiketās drehbju lahdes un pehš gada-dimeem fatrš atradās tur biis. Dafa aīslaidās uš Baltlatwiju. Sewišchi tee, kureem uš padomju semes papehšči šwila.

Alšbitinašchandās bij wineem toreis pamatota — Peewolgas bads.

Lai nu tā — bet „kašjas“ išnaha par dahrgām.

Tahdā pat lahtā išputeja ari Suchonojas tomuna „Austrums“ (ja nemaldos). Semes nodakas darbineets, kūršč šcho tomunu likwideja, teiza, ka nebijis šatizības un tomunaru ušdenumos pirmo weetu eenehmusi dšeršchana, šchuhpoščhana, lauschānās u. t. t.¹⁾

Det jautajums par pahrzeloščhanu uš „filtām semem“ beešči tika žilats ari wehlaļ. 1923. gadā Krašnojarskas un Alšchinskās latwju semneetu konferenzēs kolonisti išteikušchi wehleščhanos pahrzeltees uš Peewolgas rajonu wāj Ukraines deenwildeem. Nowoželowas pagasta konferenzēs rešoluzijā atšihmets, ka jau šchini pašchā wafarā daudži kolonisti nodomajušchi braukt gan pa semes zeķeem, gan dšeliszeķeem uš Peewolgas gubernam.

Naħdu eemešļu dehļ Sibirijas latwju semneeki wehlejās pahrzeltees uš žiteem rajoneem? Galwenee motiwi: Sibirijāz garā un bargā šeema, dashošs nowados šliktā un gruhti apštrahdajamā seme, neiššreenamee muhšcha mešchi — taiga, latwju iškaišitiba štarp kreeweem, kas traujejot kultureli-šabeedriškās dšihwes atšihstibu.

„Sibirijā ir kolonisti, kuri ištaičajušchi wišu plašcho Kreewiju — šahot no Latwijas — Kaukaju, Uralus, Donu, Austrumu un Keetumu Sibiriju, un wehļ šchodeen naw ihšta peeturās punkta atradušchi. Kemšim, peemehram, Dsolžeemu, Kūršemi, Bogdanowu un žitas Taras aprinka kolonijās — kūršč te ir palžis un žit ir to, kuri naw jau išwandijušchi wišu Kreewiju krusam, šchkehršam? — Wāj šhos muhšchigos žurga behrnu gahju putnus apmeerinās Donas apgabals, wāj melnšemes štepe? Kamdehļ wini mūka no Omškas aptahrtnes? Tamdehļ, ka te bija štepe. Kamdehļ wini lahd Taras aprinki? — Tamdehļ, ka te ir „urmans“ (taiga). Kamdehļ kamenškeeschi muht no Kamenskas? — Tamdehļ, ka te mahla seme — sma-gā seme un naw plawu. Kas kait taimenškeescheem? — Wehšs. Dehļ kam šuhrožs Suchonoja? — Dehļ uhdens un mešcha. Kas kait aīšmaneešcheem? — Šahle aug lihš katlam, bet labiba lihšt weldrē — meššs mahž nost.“²⁾

Wehlaļ Omškas gubernas KK(1)P latšeljija šinoja: „Pašs rakšturigašais, kas noteek Omškas gubernā, ir tas, ka semneeki, kas nodšihwojušchi dashus desmit gadus uš weenas weetas, tagad pahrbrauz uš žitām dšihwes weetam. Šibrauz wešelas kolonijās. Leelakā dafa žensčas nokluht pa semes zeķeem uš Peewolgas gubernam, žiti apmetas tepat Omškas apšahrtne, žiti uš Ukraini, un dafa brauz pat uš Latwiju. Wiškeelakais iš-

¹⁾ „Sib. Žihna“ Nr. 19, 1923. g.

²⁾ „Sib. Žihna“ Nr. 22, 1923. g.

zetotaju skaitis ir no Taras aprinkta. Voti savads skats, redsot tās leela latvoju karavanes kļūstot garam Dmskai, pretim nesinamai nākotnei."

Ari zitu rajonu latvoju semneeki mineja analogiskūs eemeslūs. Dparinas rajona Molomas kolonijas latveeschi par izzetofchanas eemeleem usluhsoja laufjainmeezibai neisdewigos klimatiskos apstahklus (ihwafaru, salnas), starp meesheem un grawam iskafitos laukus, flittu lababaz peegahdi rajonam pehdejos gados (us weetas maihes nekad neesot peetizis, un eedsihwotaji ari fenaf nodarbojuschees ar blafus pelnam). D blafus dibinateem eemesleem, kuri speestu izzetot, mineti ari motiwi, kuri neistur nekahdas kritikas. Dala semneeku wehl neisprata, ka weeniga ijeja no posta un nabadsibas ir tas zetsch, par kuru jau no pascha Oktobra usfahka zihnu padomju wara — laufjainmeezibas pahrorganijeshana u sozialistisheem pamateem.

Tamdehl gluschi dabigi, ka wilinoscho usajzinajumu, kurfch rupjes rudsu waj kweeschu maihes weeta folija mandarinus un simikus, ar so juhsmu usnehma tee kolonisti, kuri wehl nebij atmetuschu domas, ka wofstur, kur wixu naw, maise ir bes garosas. Scho fajuhsmu wehl usflidija „Kulturaš" organijazijas biroja zirkulara wehstule. Tani loti skalskrahfas tifa istehlota seme, kur nepasihst seemas, ber weenigi seedoni un wafaru.

Grandiozi plani lufschā gaisā.

Uspstatijuschu Gotschu apfahrti, semes wirspuji, klimatu, floru, jantaroš apstahklus, uswerot tirgu, kur „wisi laufjainmeezibas produkti katra weeta teel dahrgi samafkati", zirkulara autori norahdija us eedsihwotaju nodarbofchanos un neaismirsa pastrihpot, ka „pee prahtigas fainneekofchanas ahrtmeezibas augi ween war dot 4000 rubku eenahkumu maha, agree dahrsaji — 3000 rubku, sipholu audfeshana — 10.000 rubku melnas pluhmes — 10.000 rubku" u. t. t., no kureem tihraz pelnas walraf ka puse.

Norahdot sikti weetu, kur tiks zelta jaunā kolonija („Latveeschu laufjainmeezibas artelim „Kultura" seme ir eerahdita Melnjuhraz apgabala Gotschu rajonā, apmehram 2 werstes no Bezās Mazestas uhdenrasch weseelibas awoteem widejo kalnu joslā"), organijazijas birojs pastahstij par faweeem nodomeem:

„Us eerahditas semes nodomats fainneekot laufjainmeezibas artela weida. Sem un wisi raschofchanas lihdsessi, ka dahrsi, lopt, ruhpmeezibas eestahdes, machstina ehlas u. t. t., buhs lopejs artela ihpachums. Ja ne us reisi, tad ar laitu katram artela beebdam tiks buhwets affewischs dshwolliis. Pirmais darbs ir — us fainneekot weetu nosuhit namdarus, keegelu un kalku dedsinatajus, amatneekus un zelmisfchus. Wispirms jausjel lopu kuhis apmehram 100 flauzamam gomim, filosa torni japahrweido par tihrumeeem 25—30 desetinās mēsha, jausbuhwe pirmās wafadstij fainneezibas ehlas."

Rā redsams, te folijumi pahrspehj wisrealafās eespehjas. Par to, k japahrwar buhs leelas gruhtibas, ka us eerahdita semes gabala nebul til drihsi nefahrtosees firfiku dahrsi, un wihnogu kafari nekahrfees paschmutē, ka jaiszihna buhs nefaudsiga zihna ar dabu dehl uhdens un dehl

1) „Stb. Zihna" Nr. 22, 1923. g.

maisēs kumosa, ka jališch buhš lihbums, kurā aug rešni tikko drīveem wi-
reem aptwerami koki, par to tika minets tikat garamejot. Kas tee lat-
migeē, kureem bija isrešes nokluht šhini apsolitajā faules semē?

„Beedros tiks mispirms usnemti, — teikts tahtat zirkularwehstulē, — tee, tam
wiswairat darbaspehla, leelati brihwi kapitali un — amatneeki. Pahrejee tiks eestat-
titi kandibatos. Tiklihš buhš dabujams jaunš semes gabals, kandibatus eestaitis
ihstos beedros, un tee warēs pahrzetees uš jauno weetu. Artela pirmāis fastahwā
buhš 100—150 šaimes. Beedru nauda — 1.000 rubku (naudā jeb grandā). Ar ma-
satu kapitalu te nelas naw panahkams.”

Peeteizās ap 250 šaimneezibu no wišas Padomju šaweenibās, bet
wiswairat no Witehškas latwju kolonijam. Kas bija tee, kuri gribeja wec-
nā deenā nopelnit 800 rubku? Atgadijās starp wineem weens otrs truh-
zigais, kuršch, pahrdodot wišu šawu eerihzi, zereja šagrabinat wajadsigo
eestahšchanāš naudu. Wairums tomehr peeteizās turigo un budšču, ku-
reem „leelati brihwi kapitali“, kuri ošchnaja gaišu, šihleja rihtdeenu un,
padomju waldibas politikas eerobeschoti un špaiditi, wehlejās rast pilnu
waku šawai priwatai iniziatiwei. Peeteizās šaimneeki ar deesjan leeleem
kapitaleem, bet truhzigajam, nerunajot jau nemas par laufstrahdneeku,
atlikās tikai šaudigām azim nosfatitees, kā wina bagatais šaimiņsch gata-
wojas uš šiltām semem. Ka jaunā artela beedru šozialajam fastahwam
bija budšifšs raksturš, to apleezina ari Šotšču rajona semes nodala, kura
šinoja Melnjuhras apgabala semes nodalai, ka pee artela beedru werwe-
šchanas naw nemts wehrā šozialais prinzijs. Starp wineem „fastopamas
personas, kurām atnemtās balšsteesibas un kuras pat melle waišis poli-
pahrwaldes organi. Organizajijas dokumentos fastopami wistojumi, kā
tas redšams no pahrzetotaju pašnojumeem, artela galwenais mehrlis
mešču eksploatazija“.¹⁾

Semkopibas komišariats atlahwa pahrzetees uš Šotšheem 162 gime-
nem, eerahdija 350 ha leelu semes platibu, ušdewa Šotšču semes noda-
lai paahtrināt zela išbuhwi uš Uščuro-Postu un wišadā weidā jauno pe-
šahkumu pabalštija.

„Kulturās“ organizajijas birojs lidoja pa mahšoneem un šprauda
milšigus planuš. „Kulturās“ walde weda šarunas ar Semkopibas
tautkomišariatu un Subowās-Balkas latkolonisteem par atlahwu eerihšot
Subowā-Balkā „Kulturās“ nodalu un te nomelināt ap 40 šaimju“.²⁾

Šprauda milšigus planuš un išuhštija zirkularuš weenu par otru wi-
tiņošahuš.

Tā kahds no šheem zirkulareem škan šekofšchi:

„Pašinojam, ka juhš ejat eestaititi artela „Kultura“ beedros. Artelim „Kultura“
tagad ir eerahdits pawišam ap 500 dešetinas semes, ari mešči pahreēt artela pilnā
išpashumā. Bešch uš „Kulturās“ semes gabaleem ari ir eeshāts buhmet. Pagatdam
lihš semes widum ir eeziršta štiga, išlausti zelmi, bet lihš artela robešchāt pabeigt
ari semes darbi. Bešch tahda mehnešcha buhwešchanas darbi tiks turpinati, un nah-
tamā wajarā lihš „Kulturās“ galwenam žentram buhš pabeigta šehja.

Pirmā strahdneeku partija Šotščoš. Ešot jau nolihdušchit ap 2 deš. mešču, ša-
gatawojušchi škaidas junteem, šahgejot dehtus, to zelt pirmās mahšas. Ešot žeriba
dabut uš renti wišus Mazestās kurorta dahrsus — ap 16 deš. — un tahdā šinā no-
drošchināt artelim leelu daubšumu šena un šatnaugu. Šaunā weetā watihtot koki labi.
Tilāt weetejā Šotšču semes walde prasot no artela dšihwaku darbibu, žitadi šolo-
tees šemi atnemt.

1) Отношение Сочрайзо Черноморскому Округу за № 424 от 5.III—1929

2) „Watw. Semn.“ Nr. 26, 1928. g.

Salarā ar wišu ņazito, jums ir jaisdara ņeņoņchais:

1) Jaemakņā artela taņē wiņdriņņatā laiņā ne maņat tā 100 r., ņurus war no-
maņkat pa daņam. Pirmā data janomakņā ne wehlat tā diwas nedelas pehņ ņcha pa-
ņinojuma ņaemņņhanas un pehdeņā ne wehlat tā lihdņ 1. janwarim. Rauda
maņadņiga maņiu buhwem un daņchadu maņchinu paņuhtņņhanai. Ja maņchtnas ne-
paņuhtņņim ņchajās deenās, tad buhs ņagaيدا uņ winām wairat tā gads.

2) Wehlams, ta ne wehlat, tā pehņ diwi nedelam juhs uņ Sotņņheem noņuhtitu
meenū ņrahdneeku, apgahdatu peeteekotņhi ar pahtitu — gatu, ņweeņtu, putka-
meen u. t. t.

Loti ir waņadņigi zilweņi pee lihduma lihsņhanas un ehņu ņeņņhanas. Paņawarņ
katrā ņinā ir nodomats apņeht ar loņbaribu 10—15 deņetinas, uņzelt kuhii un nowet
uņ Sotņņheem 40—50 ņlauzamas' gowis."

Korahdot, "ta ņaimē un lopeem uņ Sotņņheem buhsņhot japahreet maija beigās
waņ ņuniņa ņahtumā, tad artelim radņņhotees pirmee eenahņtumi, zirkulars „uņmet
garu“, lai uņtūretu ņaņuņņimu:

„Strahdneeku partijas preekņņhgala ņahwoņchais Meesņs rakņta no Sotņņheem ņe-
ņņo: „Kas atteezas uņ patņņhanu, tad muhs ar rungu wairs neiņdņihs no ņchejeenes.
Tos, kas grih atteiktēs no beedreem, waņaga palahri, wineem ir pelawas galwā, ne
ņmadņenes. Gahdajeet par wairat beedreem. Ko mehs te, 8 zilweņi, waram eeņaht?
Lai leeta eetu, waņaga 20 ņingru beedru. Woņars jau aiņbrauza uņ maņņam lihtwidet
ņaimneeņibu. Wehs buhsim te, ņamehr eeņahtņees leetas laiņs. Tad brauņņim uņ ma-
ņam darit to paņņu. Gahdajat titai uņ ņchejeeni wairat ņrahdneetus, tad wiņs buhs
labi. Ja mehs wehl te uņņtahdņim ņaņgu gateri, tad darņim ahrlahrtigas leetas.“

Un zirkulars nobeidņas ņeņoņheem ņihmigeem wahrdēem:

„Nemet mehrā, ja weenņehneeekeem tagad eet gruhtii, uņ preekņņu ees wehl gru-
tati. Weenigā ijeņa no galigas iņputeņhanas ir artelis. Sotņņhi tomehr ir un paleel
nahtotnes brihnumu ņeme. Raudu ņuhtat uņ ņeņoņņu adreņi (ņeto adreņe). Pauņņaine
neeņibas artela „Kultura“ walde — J. Oņols. W. Reimaniņ. J. Wehrņuņņh.

Kā wehlat noņtaidrojās, tad ņchim Meesim naw biņis pat balņņteekņbu, un wiņpahr
tas biņis zilweņs ar tumņņu pagahņni.

Tomehr artelis „Kultura“ iņņuņa, neraugotees uņ to, ta pehņ waira-
tām iņluhtu partijam uņ jauno weetu aiņbrauza ari daņchas koloniņtu gru-
pas, weenņ otrs ņpezialistņs, kas ņtahdās pee nepeezeeņņhamo preekņņdardu
weņņņhanas. Iņņuņa tapehņ, ta pati artela organiņazija pamatu pamatos
bija nepareija. Pee wiņa organiņeņhanas lehrās laudis, ņureem paņņheem
nebij ņtaidri muhsu waldbibas ņoli lauņņaimneeņibas pahrweidoņchanai, ņuri
par artela galweno mehrki ņtahdija weetejo dabas bagatibu ekņploataziju
peņnas noluhņos. Artelis bija domats „wiņu latweeņņu apweenoņchanai“,
pilnigi aiņmirņtot, ta budņis ņozialismā eeaugt nēwar. Tā ņauzamais ar-
tela „organiņazijas birojs“ atradās Maņkawā un ņastahweja pilnigi no
qadijuma rakņtura zilweeem. Wiņņņ neņpehja wadit arteli, ņurņņ dibina-
jās Kaukaņā, tapehņ ari miņņigajeem planeem nebij nekahta konkreta pa-
mata. ņchis paņahtums, ņura ideja diņima agronoma Oņola galwā un ņa-
wā laiņā deeņgan plaņņhi ņawilwoja latwju koloniņtu prahtus, iņwehrtās
par nepahrdomatu, awanturai lihdņigu ņoli un beidsās loti behdigi. Par
ņchim beigam runā Sotņņņu rajona ņemes nodalās dokumenti, ņuros ņtarp
zitu teiktņs:

„Kā no lahtpeeliktās artela „Kultura“ beedru ņapulņes protokola ņopijas un ņi-
teem dokumenteem redņams, artelis, tā tahts, nepaņtahw, bet ir iniņiatīwa grupa no
4 zilweeem, ņuri ņeņņchas publiņazijas ņeņā zaur latweeņņu awiņem beņ tahtas iņņņ-
ribas lihdņ ņchim laiņam merwet artela beedrus pa wiņu Paņomju ņaweentbu. Artela
beedri, ņuri eeradusņees tā darba drusņhina, pateeņibu ņatot, ir weetrauņņņhi, ņurus
organiņatori eewēduņņi maņbinaschanā, un tā ņemņopji, ņuri meklē weetu graudkopiņas
ņaimneeņibam, aņtaņas eeņaltitees. Artela organiņators Maņkawā uņ eerahbito weetu
ņuhtā zilweeņus, ņuri nemaj naw arteli par beedreem.“

Pamatojotees us klastpeelikteem dokumenteem un pahrejeem materialem, Sotšhu rajona semes nodala atsihst, ka: 1) artela „Kulturaz“ organizeshanai naw nekahda pamata; 2) lihds schim pašham laikam naw noteikta beedru usfkaita; 3) organizatoru 4/X—1928. gada pašnojumā usrahdito 117.500 rubku, pehz arteku beedru apgalwojumeem, artela rihziba naw; 4) artela zentralā walde, neraugotees us eerahditajā meetā apmetušoš beedru un Sotšhu rajona semes nodalas peeprašijumu, netika isfuhtijusi neweenu kapeiku. Saforā ar to atbrauzeji apehduršchi mahjlopūs, kuras šanehma, apweenojot „Kulturū“ un „Jauno Lenineeti“, kā ari padarijuschi lopūs baribaž truhkuma deht pilnigi nederigus.

„Tandehst Sotšhu rajona semes nodala atsihst par nepezeeshamu spert šefošus šolus: 1) likwidet tās nenormalibas, kahdas pašahw „Kulturā“, lihds pat patwalgas beedru werwešhanas pahtraufšhanai; 2) peedstht no artela „Kultura“ 468 rubki, lai segtu saudejumūs, kahdi zehlušchees zaur walsts ihpašchuma isškehredeshanu, to peelaidis artelis (par sirgu, turšch nosprahdšis nebarošhanas deht, par apehtām 5 zuhtam un par sirgu nodsihšchanu beš barošhanas).“¹⁾

„Kulturaz“ nekulturelās beigās.

Sotšhu rajona semes nodala wehl zereja, ka no schis leetas kautkas prahtigs war isnahkt. Wina domaja, ka Maškawā pašahw „Kulturaz“ orgbirožs, kuras 117.500 rubku leels rihzibas kapitāls. Faktiski schahds birožs Maškawā nemaj nepaštahweja, jo par organizazijas biroju newareja usluhtot tos laudis, kuri bija parakstijuschi eefneegumu par artela organizeshanu, bet pašchi ne reises nekalahzijas us kopeju sehdi. Tapehz ari drihši ween Sotšhu rajona semes nodalai wajadseja rakstīt šefošchu pašnojumu:

„Gewešrojot to, ka artelis „Kultura“ jau wešelu gadu naw stahjees pee winam norahdita semes gabala apstrahdashanas, Sotšhu rajona semes nodala islehdš no pahzrejotajū fastahw ar ši gada 15. martu wišs tos, kuri lihds schim naw eerahdušchees. Artela preešstahwoji naw ispidbijuschi Šmolenškas gubernas semes nodalas preešsklitumu par to, ka jaisfuhta Welnjuhras apgabala semes nodalai artela ložeku šaimneezibu apstātes akti un noteikti pahzrauditi gimenes ložeku un ihpašchuma šarakti. Tapat artelis naw ispidbijis Šmolenškas semes nodalai doto šolijumu par 25 žilweku leelas darba drušchinas nosuhtišchanu lihds 1929. gada 1. janwarim us norahdito weetu.

Tā ka us artela „Kultura“ semes platibas pašchreis ir tikai 4 žilweki, kureem artela beedru teesiba, Sotšhu rajona semes nodala usluhto arteli „Kultura“ par likwidėjušoš un nolēmj semes platību, kura bij eerahdita artelim, nodot jāneem pahzrejotajeem, tā kolektīvu ar eepreešch paredsetu noteiktu beedru fastahwu... Sotšhu rajona semes nodala greesch Semkopības komisariata un Šmolenškas gubernas semes nodalas wehribu us to, lai netiktu us Sotšcheem suhtitas personas, kuras pa wišu Padomju šaweenišu werwe b. Dšols.“²⁾

Tri pašchi artela beedri us weetas bija nahlušchi pee atšinas, ka tā newar organizet artelus. Kahdā šawā šapulžē wini atšina, ka artela organizeshana noritejusi nenormali un neatbilst Semkopības komisariata prasibam. „Artela fastahwā atrodas patwarīgi peenemti ložeki beš semes organu šinas un balstteesibas šaudejuschi, kuri eekluht pat artela wadošoš organos“. Tapehz šapulžē kategoriski peeprašija isbeigt prešē artela

1) Отношение Сочрайзо Черноморскому Округу за № 424 от 5/III—1929 г.

2) Отношение Земотдела Сочинского Райисполкома Черноморскому Округу от 25/III—1929 г.

„Kultura“ milšigo planu reklameschani „un wainigos šaukt pee atbildi-
bas“.

Tā prosaiški nobeidsjās šchis til dsejiski šahštāis mehginajums, kusch
newis šekmeja, bet aiskaweja latwju zeemu kolektiwisajiju.

No wiša eepreeksch teiktā isreet ari wehl ziti slehdseeni. Neparēja bija
ta politika, lahdu šchinī jautajumā eetureja muhsu zentralās organizāzi-
jas. Wispirms jau kluhda bija ta, ka „Latweeschu Semneeks“ eewetotoja
pilsnigi besatbildigu agronoma J. Osola ussaulunnu, kurā iteiktos usstātus
wajadsēja newis popularisjet, bet gan apkarot. Wajadsēja kolonistus newis
šaukt us fildām semem, bet gan teem plaschi noskaidrot, ka weenigais un
wispareisakais lauksaimneezibas zesch ir kolektiwisajija. Saimneezibu
likwideschānās, pahrzelschānās us jaunām, neestrachdatām weetām, tikai
aiskawē muhsu lauksaimneezibas attihstibu. Ne welti Honowas budschji
Baltkreemijā atbalsstija dascha weetejā komunara teeksmes pahrzeltees us
„Kulturu“, jo ar to radās zeriba schkelt weetejo komunu un wahjinat tās
speklus. Weenā semneeku dalā tika eepotetas faitigi-maldigas domas,
ka Baltkreemijā, Sibirijā, Baschkirijā organiset kolektiwus naw eespeh-
jams, ka preeksch tam peemehroti weenigi SPKS deenwidu rajoni. Be-
redami us fildām semem, daudsi atturejās no lauksaimneezibas arteku di-
binaschānas, šajidami: „No nu mehš te tai moku semē dibinasim artekus!
Kad aishbrauksim us fildaku weetu, gan tad dibinasim.“ Budschji un pret-
padoimiskee elementi us weetas aistureja truhžigos un widejneekus no ko-
lektiwu organizeschānas, šolot neredsetus labumus Seemekaukajā, ku
latweescheem teekot organizeta šawa republika.

Bet usajzinajumu nodrukāja ar toreisejās Latsekzijas wadibas šankziju,
kas kluhdu padara wehl leelaku. Setzija prinzipieli pēekrita šchim pasah-
lumam. Tas dema eespehju atteezigos darījumos ar waldibas eestahdem
ismantot partijas organizācijas autoritati, kas ari tika darits. Tikai
weenu reisi sekzija nollasijās arteka orgbiroja preekschstahwja Osola šin-
jumu, tomehr nenowehrteja un nekwalifizeja šcho usnehmumu kā budšiski
faitigu šoli.

Weenigi „Sibirijas Zihna“ tuhlin deesgan aši usstahjās pret „dweh-
seku semēs dseemineeku“ Osolu, kusch kā bibeles Mosus ebrejus, gribesja
west latweeschus us to isredseto Kanaanas semi Abhaziju. Winas šlejās
norisinajās polemika ap jautajumu, waj latwju kolonisteem labak kole-
tiwisetees us weetas, waj pahrzelot un dibinat kolektiwus lauksaimneez-
bas šinā idewigakos apwidos. Behdejo usskatu aishstahwji tika atmasškoti
kā šihlpilsoniski oportunisti un šakauti. Awisei israhidijās taisniba:

„Us ta semes gabala, kusch tiks nodots latweeschu kolektiwam, nesahrtošees lepm-
šitisku dahrs un nebūs noleekuschees lihds semei wišna ogu ketari, bet tas buhs
seemeku kalnu pegahšē ar atmeneem apšahšis smiltšmahla semes gabals. Preeksch
tam, lai wišu apstrahdatu, padreekschu buhs wajadsigs paruhpetees par uhdeni, semeš
uslabošchānu, ehtām u. t. t. Pihššj šaweem auglu dahrjeem ir ne mafak jagaida, kā š
gadi. Sibirijas semneeks, šaut gan no Sibirijas buhs šbrauzis ar labu naudas šu-
minu, šamehr tiks Orusijā, labi patehresees. Rodšihwoisē tur pahrš gadus, wialš
walārā, ašbolus šaehdees, pa nakti šapni redšes Omškas kartupekus.“¹⁾

Šchis paregojums peepildidjās... Wiša muhsu zihnas tahlakā gaita wa-
rahdija, šam taisniba, kur meklejama išeja no truhšuma un posta, waj lat-
wju kolonijās eespehjams organiset kolektiwus, waj ne.

¹⁾ „Sib. Zihna“ Nr. 31, 1926. g.

No klubdam mahzamees.

Ramdeht likvidejās komuna „Semneeks“.

Tagad, kad no pašči pasīstamās komunas „Semneeks“ likvidēšanas pagahjis labs laiks, var zeltēes eebildumi: vaj wehrtis wairs atgreestees pee šchis komunas, kura aij daschadeem eemfleem iſrahdijs dšiwot neſpehjiiga? Jo ar katru jaunu deemu kolektiwifazijas kustiba noſtiprinaš ari latwju zeemoš. Waj wehrtis kawetees pee pagahtnes kluhdam un neweiksmem?

Taiſni tapehž, ka kolektiwifazijas jautajums ir muhſu laufſaimnezibas pazelſchanas galwenais jautajums, mums leekas, ka noſkaidrot „Semneeka“ kluhdas un wina iſiſchanas zehlonuš jo ſewiſchki no ſwara. Šchis kluhdas mums nebuht naw jaſlehpj, naw jabaidas, ka atſedſot truhkumuš komunu organiſeſchanā, mehš waretu atbaidit latwju darba jemneezibu no kolektiwu organiſeſchanas. Pawiſam otradi: atſedſot ſcho kluhdu zehlonuš, mehš turpmatā darbā tās neattahrtosim un tahdā weidā ſtiprinaſim paſchu kolektiwiftiſko zeltneezibu latwju kolonijās. Katram jaſaprot un jaapſinaš, ka naw zitas iſejas no truhkuma un nabadsibas, ka ween ſadrumſtalotās laufſaimneezibas pahrweidoſchana uš kolektiwifazijas pamateem. Luhl, tamdeht mehš turam par nepeezeeschamu wehl reiſ atgreestees pee komunas „Semneeks“ un papuhletees noſkaidrot winaš kluhdas un neweiksmes.

Mums tas jadara wehl ari tapehž, ka ſawā laiſā deesgan daudš rakſitijām muhſu preſē par ſcho komunu un winaš ſaſneegumeem. Wuhtu nepareiji, ja nenofkaidrotu komunas iſiſchanas zehlonuš. Jo daudſeem ir ſinams, ka komunai „Semneeks“ bij wiſš wajadſigais preekſch tam, lai augtu un attihſtitos: gatawas ehkas un lauki, lopi un maſchinas. Un tomehr — „Semneeks“ iſputeja. Ja, kamdeht tas notika?

Ţai atbildetu uš ſcho jautajumu, pamehginaiſim objektiwi noſkaidrot wiſuš ſchis leetas apſtahlkuš. To tagad waram darit, jo muhſu rolkās ir paſchi materiali.

Rā radās komuna „Semneeks“.

Lauſſaimneezibas komuna „Semneeks“ noorganijejās 1924. gada nowembri, bijuſchās Maſkawas gubernas Wolokalamſkas aprieki uš bi-

juščâ leelnaša Romanowa muiščas semes. Kopejâ semes platiba apmehram 730 ha, no kureem 525 ha aramsemes, parla, auglu un faknu dahra wairak kâ 27 ha, Ostaščkawas mahjas un Uspenskas weensehtas semes 5 ha katrâ, plawu apm. 50 ha, sem teegelzepla, sahgetawas un dsirnawam — 6 ha, sem uhdens — 20 ha, zetu, grahwju, eschu — 27 ha un daschadas zitas semes — 57 ha.

Komunas organisoratori — daschi bijuschee latwju strehlneefti un Latwijas emigranti-laufstrahdneefti, skaitâ apm. 15—18 zilwefti, ar Sçketeri kâ organisorazijas komitejas preeksçhehdetaju un Bilisteri kâ wina weetneeku. Sçhis personas, bes komunas organisoratoriskas nosormesçanas, noslehdja ari lihghumu ar Maskaawas semes nodaku par minetâs muiščas rentesçanu uf 12 gadeem.

1925. gada pawasari komunâ bija jau 95 personas, to skaitâ darba spehçigi 38 wihreesçi un 29 seeweetes, septini pušaudsçi un 21 daschada wezuma behrni. Tanî pasçhâ pawasari komuna peenehma no semes nodakas, bes jau minetâs semes, daschadas dsihwojamâs un fainneezifskas ehkas par 181.315 rubleem, dsihwâ inventara par 9.325 rubleem, nedsihwâ inventara par 11.813 rub., kopsumâ par 203.526 rub. Bes tam komunas rihçibâ tifa nodots neleetojamâ ihpasçhuma, dsihwa un nedsihwa inventara, par 31.890 rub. Tahdâ kahrtâ komuna „Semneeku“ fanehma no walsts pawisam 236.416 rubli.

Darbibas fahkumâ komuna par sawu mehrki sprauda spehçigas fainneezibas radisçanu ar peensfainneezibas nowirseenu un ar zuhçkopibas un dahrsçkopibas nosarem. Bes tam wehl daschadas Maskaawas fainneezifskas un kooperatiwas organisorazijas un bankas komunai isfneedsja 28.762 rubli leelu kreditu. Tahdâ kahrtâ komuna finansielâ sinâ bija pilnigi nodrosçinata, un winai atwehrâs plasças isredsçes realiset nospraustos mehrkus. Eçot pa sçho zetu, komunas padome pirmajos mehnesços eegabdajâs lihds 80 flauzamas gowis, 4 zuhças, 12 pušzuhççus un fiwenus, 10 biçu tropus, traktoru un dasças zitas laufsfainneezibas masçinas.

Kâ no teiktâ rehçams, darbu eesahfa pareiji. Pareiji tifa nospraustis rasçosçanas nowirseens, rehçinotees ar komunas apstahçleem un weetejâ turgus prasibam. Wajadseja tikai strahdat tahlak, peegreesçot wiwu wehribu nosprausto planu realisesçanai, pasçhas komunas eesçhejâs dsihwes nostiprinaçanai un isweidoçanai. Bet jau drihçi ween tifa peelaistâs kuhdas, kuram preeksç komunas turpmatâs gaitas bij dsiki ejoçhai nelabwehligas sefas.

„Zaur „Semneeku“ laudis nahja un gahja kâ peens zaur separatoru“.

Wajadseja peeturerees pee nospraustâ fainneezibas wirseena, bet komunas padome drihçi ween fahka aisrautees no ziteem isdewumeem.

Wispirms, komuna uf isdewigeem noteikumeem noihreja Maskaawa mahju. Sçhai mahjai bija jadod komunas wajadsibam 2.000 rublu mehnesti. Bes tam kâ otru papildusæhmumu Maskaawâ paredseja puwu weelolu, kuram ari, pehç komunas padomes eeskateem, wajadseja dot paprab

wus eenahkumus. Sahlunâ schee usnehmumi ari dewa komunai sinamu pelku. Tomehr schahds komunas fainneezifšs nowiršeens nekahdâ sinâ nebij attaišnojams un, kâ to wehlaſ redšesim, wišas schahdas špekulatīwa rakšura operazijas atšahja desorganīšejošchu eespaīdu uš wišu komunas darba gaitu.

Tapat komunas padome, ar Wilīsteri preeššgalâ, peelaida leelu kluhdu, usšahkdama tirgotees ar krahsam, šeeweešchu šekem un manufakturu. Šchim operazijam tika tehreti komunas lihdsjekli, kuruš wajadšeja īšleetot komunas laukšainneezības un peenšainneezības pazelšchanai. Pawišam šchinis operazijās eeguldīja 8.085 rubluš, preeškaitot wehl 400 rubluš koman-

N. Wihtolīna šhmejums.

Romanowa muišča, kurâ atradās komuna „Semneets“.

dejumam uš Sibīriju šchini pašchâ krahsu leetâ. Tâ tad īštehreja pawīšom 8.485 rubluš, kurpreti eenehma tikai 3.283 rubluš. Tâ komunai zehlâš wairak kâ 5000 rublu saudejuma.

Dafa komunaru, beš šchaubam, newareja atšiht schahdu padomes rišzibu par pareišu. Tamdeht ari 1925. gada auguštâ wezâš padomes weetâ īšwehleja jaunu komunas padomi ar Meīsteri preeššgalâ. Jaunâ padome peenehma komunu, šastahdot aktu. No šchi akta redšams, ka komunai šagaidams jau ap 3.772 rubli leels defīzītš. Vai gan šcho apštahkli īšklaidroja ar to, ka komuna nešen tikai kâ šahluši darbotees, tomehr jar šche, beš šchaubam, bij šamanami nepareišas wadības pirmee beedīnošchee šimptomi. Tahlaſâ komunas gaita to tikai pašīprinaja.

Vai komuna waretu augt un attīhštītees, komunaru šastahwan jahuht noškanotam, komunareem jaapšinas fawš mehrtis. **Komunaru šastahwa komplekšeschanai peegreešchama wišleelatâ wehriba.** „Semneets“ to nemas neewehebroja. Jau no pašchas komunas dibīnaschanas zaur wiiau laudis nahza un gahja kâ „peens zaur separatoru“, kâ par dšihwi komunâ īšteizâš komunari. Par komunas beedru šastahwa mainu leezina šekošchi škaitli. 1928. gada martâ škaitijâš 87 komunari, no fureem 1924. gadâ

eeštahjušchees komunâ 2 zilweki, 1925. gadâ — 36, 1926. gadâ — 13 zilweki, 1927. gadâ — 34 zilweki un 1928. gadâ — 2 zilweki. No komunâs aišgahja: 1924. gadâ — 24 zilweki, 1925. g. — 5 zilw., 1926. un 1927. g. g. — 39 zilweki. Uš komunu nahža un no tās gahja projam ne tikai pa weenam, bet gan wešelâm partijam. Te eeradās kolonisti no Sibirijas, kuri newareja šadihrot un pehž tam aišgahja. Komunai išgahja zauri latweešchu strahdneeki no Amerikas, kuri ari newareja pazeeti komunas gaišu.

Pats par ņewi ņaprotamš, ka tahdoš apstahklos newareja buht runa par noštanotu, apšinigu kolektiwu. Beš gadijuma rakstura laudim komunâ eepuluhda sozials kaitigi un newehلامي elementi. Komunâ beedruš peenehma beš kahda šķķiras prinziņa, pirmâ weetâ leekot nazionalo prinziņu. Protamš, wairumš bija godigu un apšinigu strahdneeku un araju, kuri tomehr nespehja komunu noštahdit uš kahjam. Lai to ņapraštū, jašin, kâ wadija komunas ņaimneezibu un kâ riteja paščas komunas eekšhejâ dšihwe.

Ušhji par dahrsneekem.

Jau padome ar Meišteri, Elstinu un Babajanu preekšgalâ peelaيدا azimredšamas kluhdas ņaimneezibas wadibâ un darba organiešchanâ. No Maškawas mahžas eeguhtu naudu, kuru wajadsja pehž lihğuma nodot komunalai ņaimneezibai, komunas padome išeetoja daščadâm, tikai ne raščošchanas, wajadsibam. Laukus atstahja nenowahktuš, ņem ņneega palika ņaknu dahrsi, **no ka komunai zehlâs 1400 rublu leelš ņaudejums.** Tâ komunas ideja jau pirmajos darba gados tika diskreediteta darba ņemneezibas azis, ņas uš turpmako atteezibu iņweidoščanos atstahja nelabwehligu eepaidu.

Wehlaš, kad padomes preekšgalâ noštahjâs Aushkaps, ņaimneekoja wehl nemahkuligal un nolaidigal, kamdeht ari raščas „Semneekâ“ bij loti ņemas.

Mehsluš iņweda apakš klajas debesš, ņameta kautkâ, atstahjot tos leetus un ņaules eepaidam. Seemâ iņwestee mehli uš lauka stahweja mašas iščupinâs, labakâ gadijumâ, lihds maija beigam, bet ņittakâ — lihds junnija beigam, kâ tas bija 1927. gada wafarâ. Papuwe rudenî arta netika, ne ari ezeta pawafara ņehja. Raħdreisejee graħwi aišauga ar krubmeem, lauki mirka uhdenî, kamdeht ari wolti bij gaidit labu rašču.

Paraušifimees, žif komunai paščai iņmaščaja raščha. Seščdešmit hektaru leelo papuwes lauku usara ar traktoru. Katra ha usarščhana iņmaščaja apm. no 8—10 rubli. Pat minimumu ņemot, papuwes apstrahdaschana iņmaščaja 480 rublu, bet tâ ka komunâ ara diwas reiies, tad tas ņastahdija 960 rublu. Ja wehl eewehrosim diwreieju randaleščhanu, ezeščhanu, apšeščhanu, raščas nowahščhanu un nofulščhanu, tad buhs japeerehkina wehl otrif. Bet raščha komunâ bij daščreij 4—5 zentneri no ha. Peerehkintot pašču komunarū darbu, katrs zentners raščas komunai iņmaščaja ap 15 rublu (jeb 2 rubli 50 kap. pudš). Pee labas

darba organizācijas to rašņas daudzumu, to „Semneetš“ eeguwa no 60 ha, wareja eeguht no 10—15 ha.

Saknaugi, šchis katras razionalas lopkopības pamats, komunā stahweja pehdejā weetā. 1927. gada pawasari gan apsehja 10 ha ar šaknaugem. Bet sehja bes kahda papildu mehšļojuma us bijuščās rudu semes, leetainā laika deht apstrahdaja loti pawirschi. Saknaugi laikā netifa raweti un retinati, tapehž ari raščas bij loti neezigās.

Kahdā stahwofli, šakarā ar wišu to, „Semneefā“ atradās lopkopība un peensaimneežiba, waram eedomatees.

Ari te rihkojās laudis, kureem šchini darbā bija maš laufšaimneežistās iipratnes. Kā agr. D. Birkmanis iisfazijs, „**komunā nauw bijis neweena praštiga zilweka gowjlopības leetās, šahfot no komunas dibinaščanas, lihšj pat winas beigam.**“¹⁾)

To apstiprina wairaki fakti. Kuhts atradās pilnigā nekahrībā: seenās platas šchirbas, pa kurām seemā fals nahza eekščā wahleem. Tapat ahra durwis, kas bija weramas us diwi pušem, stahweja weselu pehdu augštal no semes, pee kam pa deenu nekad netifa aissegtas. Tamdeht ari kuhti seemu waldija tahda temperatura, ka mehšli šajala ragā. Komunas waditaji mehnescheem nerahdijās kuhti.

Spehka barības jautajums atradās wisbehdigatā stahwofli. Mehnescheem gowis nedabuja redset ne rauschūs, ne llijas, pati apgahdashana ar šcheem produkteem bija nostahdita šlitti. Wajarā gowis maš rika ehdi-natas ar plautu šakbaribu. Tapehž glušchi dabigi, ka peena raščas bij loti semas. 1926. gadā gowis zaurmehrā dewa katra 1920 litru (120 pudu), 1927. gadā — 2048 litru (128 pudu) peena. Šchahdas raščas komunā usluhkojamas par semām, šaimneežibai tās nespehja dot nekahdus nopeetnūs eenahkumus.

Tā tad komunas lopkopības waditaji nebij eewehrojuschji elementaritās lopkopības prašības: **nebij pratuschi kopt šaknaugus, ruhpetees par šakbaribu, laikā šagahdat špehšbaribu un eerihfot šiltas kuhtis.** Protams, ka bes šcheem eepreekšnoteikumeem nenahkas runat par razionalu lopkopibu.

Peena raščas, kā galwenā produkta, realizacija komunā atradās wišci behdigā stahwofli. Komuna atradās 18 werstes no dšelszela. Peezas werstes brugets atmenu zekšč, bet trihšpadsmit werstes rakts semes zekšč, kas pawasaros un rudenos, leetainam laikam eestahjotees, kluwa neišbrauzams. Un tas tani laikā, kad Maškawa peenu labpraht nonehma. Bet tā ka pašchā komunā nebij nedš šweesta, nedš seera pagatawosšanas eerihžes, tad peenu patehreja pati šaimneežiba. Peens tika dšerts gan šahbā, gan šaldā weidā. Wajarā atkal, kad Maškawa peena pahrpilnibās deht peenu nenehma preti, „Semneefam“ leelako dalu nahžās patehret šawā šaimneežibā. Wiša ta rezultatā, eenahkums no peena bij par 50% masakš, nekā tas pateesibā wareja buht.

Malachowa rewijijas komišija šawā 1928. gada 8. marta aktā konstatē, ka raščha komunā regulari palikusi nenowahkta, sem sneega. Šil nekahrīgi šaimneefotš komunā, to rahda tas fakts, ka no 82.006 rubteem, kuri

¹⁾ „Latv. Semn.“ Nr. 47, 1928. g.

eenahja komunas kafê no Maskawas mahjas, faktiski usglabajuschees komunâ fainneeziflâs wehrtibâs tikai 27.688 rubli. Pahrejee 54.317 rubli iſkühpejuſchi tuſſchâ gaiſâ.

Wiſpahr komunas fainneezibu Auſſchlaps, komunas padomes preekſchſehdetajs pehdejos gados, wadija beſ kahda plana un ſiſtemas. Raſchoſchanas plani kaſtram gadam netika faſtahditi, tapat netika faſtahditi eenahkumu un iſdewumu aprehkini. Paſchi komunari netika peeaiſinati darbus apſpreest. Raſchoſchanas apſpreedes pahrwehrtâs par weentafriſchu iſrunaſchanos. **Winu lehmumus padome pilnigi ignoreja.**

Tſchomu buhſchana nam komunas buhſchana.

Wiſâm ſchim nekahrtibam japeeweeno wehl tas leelais protelzjo-niſms, kahds waldija komunâ kopsch Auſſchlapa eerachanâs. Auſſchlappi iſwehleja par komunas preekſchſehdetaju 1926. gada februari. Wiſſch nekawejotees iſrakſtija no Sibirijas ſawu paſinu, „neaiſweetojamu ſpezial-iſtu“, Koltſchala armijas karalaita eeredni, grahmatwedi Dmitriju Swerewu. Schim „darbineekam“ maſſaja 200 rublu mehneſi pee brihwodſihwofka un pahrtikas, eepreekſch iſmaſſajot 500 rublu pahrbraufſchanas naudas. Schis Auſſchlapa draugs komunai 14 mehneſchu laikâ iſmaſſaja 4.803 rubli, kamehr normals grahmatweſcha atalgojums ſchini paſchi laikâ buhtu tikai 2000 rublu. **Tâ tad, no komunas kafes pahrmatſats 2.803 rubli.** Ja wehl eewehrojам, ka ſchis grahmatwedi bij leels dſehrajs un apſinijs blehdis, tad poſts, kahdu wiſſch ſagahdaja komunai, naw nemas aprakſtams. Tas ſakams wehl wairak tapehſ, ka wiſas grahmatas un papiri bija pilnigâ nekahrtibâ un daſchi attaiſnojoſchi naudas dokumenti pat noſaubeti.

Kad Swerewam, uſ partijas organiaſazijas ſpeedeena, tomehr waja dſeja aiſeet, komunas padome tam, ſchirotees, wehl iſmaſſaja 250 rublu un Maſkawâ ſarihloja pamatigu atwadifchanos ar eedſerſchanu. „Tſchomu ſaites“ tomehr iſrahdijs ſtiſprafas: **pehſ diweem mehneſcheem Swerewu no jauna iſſauza uſ komunu no Kraleem, lai turpinatu plihſteſchannu wiſu komunaru azupreekſchâ.** Swerewos ar nodomu jauza komunas rehſnûs un taiſija daſchadas blehdibas.

Nogrupeſchanâs, ſawſtarpeja rihwefchanâs komunas dſihwê bija raſſturiga parahdiba. Scho parahdibu ſekmeja tas apſtahkliſ, ka komunas wadiba Auſſchlapa laikâ **nezeeta paſchrititulu un nepuhlejâs noſſaidrot kühdas komunas fainneezibâ.**

Schini ſinâ raſſturiga rewijaſijas komiſijaſ wajaſchana. Par kühdu uſrahdiſchannu rewijaſijas komiſijaſ lozekli Baumanis, Meſchratschs un ſil-tika wiſneglihtakâ kahrtâ wajati. Deeta nonahja tik tahtu, ka no komu-nas faſtahwa iſſlehdja 18 komunarus, kuruſ nepateeſi apwainoja par ko-munas deſorganieſchannu. Ja kahds komunars gribeja pretotees, aſſ-rahdot uſ nebuſchannam fainneezibâ, to aſtri ween no komunas padſina.

Raſſturigs ſchini ſinâ ari gadijeens ar amerikaneem. Dee atbrauje ar ſawdam maſchinam un uſſtahjâs par to, lai attihſtitu ari ruhpneezibâs papildnoſares (dehku ſahgetawa, keegelſjepliſ). Komunas padome neprato

šho apstahkli ismantot, Aushklaps baidijās, ka wiensch nesaudē samu prestišču, jo ari amerikani norahdija, ka Aushklaps naw spehjijs wadit til leelu fainneeziibu.

Darba organizacija komunā.

Pateesibu fatot, nekahdas noteiktas darba organizācijas komunā nebija. Redšot wišas daudšās nebuššanas, komunaros juda darba preeks un dižiplina. Komunareem wiņu neleelo pahrtikas minimumu 25 rublu apmehrā išneedša loti nekahrtigi un tad ari naudā tikai 3—5%. Tani pašchā laikā komunas waditaji šwaidijās ar naudu pa kreiši un pa labi, šanehma daschadas komandejumu naudas, špekuleja. Tas atstahja desorganizesošču eespaidu uš komunareem, nošita darba dižiplinu. Wiša ta dabišks rezultats bija tas, ka wajadseja peenemt deenas strahdneekuš nepeelaiščami plaschos apmehros. Tā pehdejo diwu gadu laikā komunai pašchu komunaru darbšpehks išmaksaja 14.602 rubli, bet peenemto strahdneeku — 5361 rubli, kas ištaiša wairak kā 36%.

Reperejšās darba organizācijas deht komunai wajadseja to darit. 1927. gada wasarā komunā bija apmehram 90 darba spehjiņu komunaru. Ja no šchi škaitla atreškina wišus toš strahdneekuš, kuri strahdaja daschados ušnehmumos un wišpahrejā fainneeziibas darbā nepeedalijās, kā peem., darba waditaji, lopkopji, amatneeki, keegelezpta un šudmalu strahdneeki, ehdeenu pagatarwotaji, dahrsneeki, welas mašgataji, behrnu ušraugi, šobu ahrtšs (!), išbrauzeji daschadās darišchanās un brihndeenneeki (jo brihndeenas dewa ari wasaras laikā), tad pee wišpahrejem fainneeziibas un lauku darbeem palika tikai 10—15 žilweku. To bij pahrat maš uš til leelas šemes platibas un tee pašchi strahdaja nospeestā garastahwollu, škaidri redšedami, ka wiņi newar wišu darbu weikt. Bija gadijeeni, kad nopšauta šabiba palika uš lauka gušot, tā ka pehž tam šchis šabibas deht nebij ešpehjamš art. Peenemto deenineeku darbs bij neorganizets un neraščiģš. Par to kahds dalibneeks stahsta šekofšo:

„Šaknaugu stahdiščhanai komunā wasarā peenehma 15 deenas strahdneekuš. Wiši dewamees uš lauka, bet lauku darbu waditajš nebij padomajiš par to, ka pee stahdiščhanas wajadšigi ari stahdi. Tikai tagad šuhtija žilweku ar širgu uš trihs werštes atštato muiščhu pehž stahdeem. Šamehr tas nu šataišas, aišjuhšs, aišbrauz un atbrauz, paeet štundas trihs. Pa to laiku wiši deenineeki, atšehdušchees uš gahwja malas, plahpā un šnauščh un šlawē labo „šainneeku“, kas wiņeem par šehdeščhanu naudu maškā. Kad beidšot stahdi atwešti, šahlas stahdiščhana. Bet stahdiņus wajaga ari apleet. Nu atkal išrahdas, ka šainneeks naw padomajiš laikā par to, kas wiņam pee wasaras darbeem buhš wajadšiģš. Širahdas, ka tuwumā naw uhdens un weščhanai ir tikai weena muza, kura nekahdi naw peestiprinama pee rateem. Nepeeset wiņu newar, jo ta gahščhas širgam wiršū. Kati wezi, tee nešpehž šaturet šawus wezoš šaulus šopā. Wedejš ar atmens palihššibu šautkā šašit ratus šopā, un ar leelām pušlem beidšot uhdeni atwed. Bet atkal jauni šehšehrškli: naw neweena šejamā trauka. Darba pahrsiniš šfreen uš mašjam pee gowiņu

flauzejàm un ar leelàm puhlem atkaro peežas, fejchas peena kannas. Klamehr peezi strahdà, pahrejee desmit flaiestas grahmali un sobojas par darba fahrtibu komunà.

Tà organijet darbus wareja teesham tikai komunas eenaidneeki. Das patš nowehrojams ari zitàs nosarès. Ir nenoleedsjams fakts, ka „Semneekam“ truhka mehslu lankeem un dahrseem. Bet tani pašchà laikà ne masums mehslu gahja pašuschanà nepareišas rihzibas un darbaspehta truhkuma deht. Pee wišeem govwju, jirgu un zuhku stalkeem, kur seemà šastweeda mehslus, wiju wasaru truhdeja wairaf pehdaš beesja mehslu fahrtu, kuru ar labàm sekmem wareja uswest us dahrseem waj šaknaugeem. Wisapfahrt auga daščadas nešahles, augtu dahrs ar winàm bija tà peeaudšis, ka peezu šoku atstatumà nebij eespehjams zilweku redset. Tàs wareja un ari wajadseja pahrs reišes wasarà nopkaut un šalikt komposta gubà bet tas netika darits. Samasgas no peena sermas un fehka lehja turpal grahmi, tàš tur puwa un šmirdeja, ka garam newareja paeet. Wišà komunas pastahweščanas laikà par komposta šahbeschanu neweens nedomaja. Škaidrs, ka šchahda šaitneeziska šaimneekošchana turwinaja komunu winas behdigam galam — šchis šaimneezibas išputeščanai, bet waditaju noteesášchanaí us wairakeem gadeem zeetumà.

Kur juhs tagad til gudri?

Behz wiša augščà teiktà, katram lašitajam teesibas jautat: — Waj tad wišas šchis nebuščšanas newareja laikà nowehrst, lai nešautu komunai išputet?

Kà jau minets, komunà waldija šchaura flite, kura neatsina nešahdu demokratismu, kura šew nepatishlamus zilwekus zentàs nekawejotees dabut projam. Partišuhninà bij laudis, kuri dšehra no weenas pudeles ar waditaju. Apšinigakeem komunareem gruhti nahžàs dabut škaidru jehdseemu par komunas pateeso šahwokli. **Grahmatwediba bij nostahdita tà, ka wišus galus noslehpa uhdeni.** Neraugotees us wairakfahртеjàm rewisijam, nekad nekàs netika atrafts. Tà, pahrkontrolsejot 1925.—26. gada bilanzi, išpełzijas un „Moffekredšojusa“ preekšštahwji atšina to par pareišu. Bilanze bij noslehgta ar 11.111 rublu leelu peknu. **Behlat išrahbijàs, ka ta ir bijuši newis pekna, bet gan šaudejums.**

Augstakee partijas organi weetejo partišuhninu peeteekošchi newadija. Aprinka partijas komiteja atšuhstija us komunu winas šaimneezibas uslabošchanaí Semjetschuku, kursch išrahbijàs par kronisku dšehraju, attihstija komunà šchuhposchamu. Kad komunas šchuhninas sekretars greesàs pee aprinka partijas komitejas ar ašrahbijumu, atbalsta weetà šchuhnina dawuja brihdinajumu. Aprinka partijas organizacija apšpreeda komunas šwarigakos jautajumus beš komunas šchuhninas preekšštahwju šahbuhtnes. Tapat nepeeteekošchi komunu wadija partijas latwju organizacijaš.

WZK presidijš šawà lehmumà par „Semneeka“ likwideschanu konstateja, ka Maskawas padome un pahrejee organi, kuru rihzibà atradàs

komuna, nebij peegreesušchi winai wajadsigo wehribu, kamdehšt ari radās wifas šhis nekahrtibas.

Tapat šamehrā maš wehribas komunai peegreesa kulturelās organizācijas. Kolektivistiska audzināšana, pašišglīhtibas darbs, kulturelās dšihwes īšveidošana bij nepeeteekošča. Apsahrtejā šahdsčas jaunatne netika peewilkta komunas darbā, bet par labu atteezibu nodibināšanai ar weetejo šemnezibu neweens nopeetni neruhpejās. Šliska darba organizācija un nekahrtibas komunā diskrediteja pašču kolektiwizācijas ideju šemnezibas azis. Komunā eelihda budšiški elementi, ahrdija winu no eekšpufes. Komunās wadiba kultiveja wisnejehdšigako oportunišmu, īšwehršhotees objektīwi par budšču agenturu un par kolektiwizācijas kustības eenaidneeku.

Protams, tahdos apstahkos nenahzās runat par pašču komunaru ini-ziatiwi, eeinteresētibu komunas usplaukšanā. Kas kritišeja padomes darbību, teem nebij weetas komunā. Tahdi īšsumā ir tee eemesli, kamdehšt komunā wareja notikt nekahrtibas, kuras to noweda lihds bankrotam.

Mehs te runajam tikai par komunas truhkumeem. Tee šasneegumi, šahdus waretu atšihmet komunas darbā, nebij šewišchi leeli jau mineto eemeslu dehšt. No komunas „Šemneeks” pēedšihwojumeem nahzās mahzitees, šā naw jaorganīše un jawada komunas.

Schkiru zibna kolonijā.

Partijas pareisā politika šekmeja zeeschu ūameenību ar widejo ūemneeku.

Jaunās ekonomiskās politikas rezultātā koloniju ūaimneezības ūuhtami uūplauka. ūehjumu platība paūahpeniski peeauga un jau ap 1924./25. gadu ūaūneedūa pirmskara lihmēni. Tapat wairoūās lopu ūlāits, lai ari lehnakā tempā. Bet ap 1926./27. gadu ari ūhīnī noūarē pirmskara lihmēnīs bija ūaūneegts. Reisē ar to attihstijās intensīwos ūulturās. ūhbolina lauki plehtās plaūchumā, ūaūnaugi pamaūām eekarojo weetu tihrumos. ūewedot lopu baroūchānu pehž normām, eenahkumi no lopkopības kluwa diwūahrt un trihūahrt leelaki. Drihūi ween pilsoūarā paputejuūchās kolonijas atkopās un iūwehrtās par kolonijām ar plaūcheem labi eekopteem tihrumeem, daudūslauku ūehjgreeschneem, paprabweem ganampulkeem, lauūūaimneezības maūchinām, glihtām jaunām ehūam.

Par ūcho augūchānu jo ūewiūhki ūaidru walodu runā Baūūkirijas latwju kolonijas, starp zitu Arhangeles zeems. Pirms imperialistiskā kara Arhangele bija 220 ūaimneezības ar 1295 eedūihwotajeem, 1674 ha ūehjumu, 1045 ūlauzamām gowim un 351 darba ūirgu. Bet jau 1924. gadā Arhangele tahlu paūrūneedūa pirmskara ūaimneezīūlo lihmēni. Kolonijā bija 364 latwju ūaimneezības ar 1808 eedūihwotajeem, 1853 ha ūehjumu 1397 ūlauzamām gowim un 518 darba ūirgeem. Augūchānas prozeūs ar ween turpinājās.¹⁾

Padomju wara par ūawu uūdewumu uūūatija lauūūaimneezības pro dūūzijas pawairoūchānu. „Tagad par galweno naglu kluhst produktu pa wairoūchāna, tā tad wiūs aprehkīns leekams uū widejo ūemneeku lauūūaimneezībā. Zentīgš ūemkopiš, kā muhūu ūaimneezības paūelūchānas zentralū ūigura“, — tā jau 1921. gadā rakūtija Lenīns.

Bet lauūūaimneezības raūūoūchānas ūpehki attihstijās galwenām kaūtam ūihku pretūchu ūaimneezību weidā. ūūplauka weenūehtās, auga truhzīgo un widejo ūemneeku, auga ari budūchu ūaimneezības. Reisē ar to paūtīprinājās noūlahnoūchānās (diferenziazijas) prozeūs, kūrūch latwju kolonijās, kā to wehlaū redūūim, laida deesgan dūilās ūaūnes.

Tomehr ūaūlatit uū lauūeem tikai kapitalistisko elementu attihstību budūtu augūakā mehrā nepareiši. Kā jau eepreekūchejās nodalās redūūim kolonijās auga ari ūozialīūma dīhgi daūchadu komunu, arteku, padomju ūaimneezību un zitu kooperatiwu paūaūkumu weidā. Bet mehš ūinām,

¹⁾ „Dom. Zibna“ Nr. 285, 1932. g.

kooperatiwē pašahkumi, nemot winus zeeschā faharibā ar wišu muhšu ee-
lahrtu, pehz fawas buhtibas ir sozialistiska fainneezibas forma. Lenins
konstateja, ka „weenlahrschs kooperazijas peeaugums“ muhšu apstahkos
ir „lihdsigs sozialisma peeaugumam.“ To partija gluschi labi faprata.
Un ja wina darija wišu, lai attihstitu us laukeem raschoschanas spehkus,
jo fewischi wiņu sozialistiskās formas, tad tanī pašchā reišē wina ari
weenmehr spehra noteiktus fokus, lai eerobeschotu kapitalistisko elementu
augšchanu un aparotu tos.

Wdolta sīhmejums.

Truhzīgā kolonista Rimščas fainneeziba Triswjates kolonijā.

Sawā laikā partijā eesihmejās divi nowiršeeni. Weens — kursch
nenowehrteja budschu breesmas, otrs — kursch schis breesmas pahrwehrteja
kursch nepeeteekoschi augstu nowehrteja widejā semneefa lomu. Pirmais
nomulltāja breesmas, kahdas pastahweja faharā ar kapitalistisko elementu
peeaugšchanu, neredseja beeschi ween pašchu budsji, apgalwojot, ka nelah-
das noschkiroschanās nepastahw. „Faktiski schis nowiršeens nowed pee
schkiru zihnas noleegšchanas us laukeem“ (Stalins).

Otrs nowiršeens pastahweja eesich tam, ka pahrwehrteja budscha, kapi-
talistisko elementu lomu, ar wiņu peeaugšchanu faistitās breesmas us lau-
keem, krihtot panikā un apgalwojot, ka naw eespehjama proletariata,
truhzīgās un widejās semneezibas faweeniba. Schis nowiršeens kapitali-
stisko elementu peeaugšchanu usluhkoja tā noteizoscho faktoru, kursch ffar
ari muhšu kooperaziju un kura rezultatā strauji peeaug diferenzeschanās pro-
zešs: widejās semneezibas slahni famasinās, wairojas truhzigo skaitz, nostip-
rinās budschi. „Schis nowiršeens nowed pee schkiru zihnas paafinascha-
nās us laukeem, pee truhzigo komiteju peekohtās atbudschoschanas politi-
kas atjaunoschanas, tā tad pee schkiru zihnas pašlubinaschanas muhšu se-
mē un tahdā lahrtā pee wišas muhšu sozialistiskās zeltneezibas jaukšcha-

naš, reisē ar to noleedjot Lenina kooperazijas planu, pehž kura eespehjamš semneeku miljonuš eesaihit sozjalistiskās zeltneezibas sistemā.¹⁾

Partija pareisi prata nowehrtet jaunos apstahktus. Winaš politiko sekmeja zeeschu ņaweenibu ar widejo semneeku, jo ņewiņhki wehrņhot ugumi pret otro nowirņeenu.

Roņlahnoņņhanāš latwju kolonijās.

Ari latwju koloniju apstahktos mehž fastopam kā weena, tā otra nowirņeena tendenzes. Beeschi ween latwju kolonija tika uņluhtota par weengabala maņu, wiņi latwju semneeki — par darba ruhtem, kuri ņwiņhņi ņawāš druwāš no agra rihta lihds wehlam wafaram.²⁾

Tika peemirsts, ka tahda „zentiga latweeņņa“, „isturiga latweeņņu semneeka“ naw, ka ari latwju kolonijās ir kalps, truhzigais un widejats latweeņņu semneeks un latweeņņu budņis. Beeschi ween budņi wareja weegli ņastatit tur, kur ņahkās nekontraktetas gowis un ņehjumi, kur ņaimneezibas produkzija tika iņpekuleta privatā tirgū, kur „zentigo latweeņņu semneeku kooperatims“ neestahjās kooperatimu ņaweenibā. Roņlahnoņņhanāš un pahrtikuņņo ņlahnu peeaugņhana latwju kolonijās noriteja daudņ ahtraņ, nekā kreemu ņahdschā. To jo ņewiņhki wareja manit taniš kolonijās, kuras atradās dņelņszekla tuwumā un nodarbojās, galwenām lahtam, ar peenņaimneezibu.

Ka ari latwju kolonija diferenzejās, ka ari winā bija truhzigeē un kalpi, kuruš eksploateja taš patš latweetiš-budņis, par to ir peeteekoschj daudņ fakti.

Wezrigas zeemā, Sibirijā, 1924. gadā daudņseem kolonisteem nebiņ ne ņirgu, ne gowju, kautgan bija ņawa seme. Tamdehl daudņi gahja pee kreweem maiņi pelnit, daņchs ganija lopuš, zits strahdaja pee buhwdarbeem. Truhzigeē, kureem pa weenam ņirgam, tee metās kopā, lai kautko eesehktu.

„Truhzigateem semneekem weenmehr ņazeesch, jo bagatalee wiņur rihtojas pehņi ņawas patikas un eegribas. Wiņur pa leelatai dakai teel eeweņleti turigateē semneeki, bet ja lahdreis zeema padomē eeweņl ari truhzigos, teem ņawuņsch ta pate ņabule. Paņihdsibas komitejas strahdā wahņi, jo naw inventara, un paņihdsibu truhzigās glumenes nedabi. Daņchu atraitau behrni ņaigā ar kulitem no mahjas uņ mahju un luhdsas maiņes. Zeemā paņahw ņweesta darbniza, kur tee, kam ir lopi, nodob peemu

1) 14-й с'езд ВКП(б.). Стенографический отчет, стр. 41, доклад т. СТАЛИНА по политотчету ЦК.

2) Schahda kolonijā noteekoscho prozesu peenahziga neispratne ņastatama muņhu talaita preņē. Tā, „Latw. Semu.“ Nr. 5, 1925. gadā b. K. Arnolds rakņtija:

„Tagad attal latweeņņu semneeki Republiku ņaweenibā atrodas zekla juhtis. ņaw nā walts eefahrta ņlar zentigā latweeņņa dņihwi tahdā mehrtā, ka wiņuņ wehl prahto, to darit? Kā dņihwot uņ preekschu? Tagadejās zekla juhtis ir tās gruhstalās. Apzefojot latweeņņu kolonijas, man nahzās nowehrtot, ka isturigā latweeņņu semneeka daba weenreis, otrreis ņahl lodņitees. ņzis naw laņams agratais spats, un uņnehmibas weetā parahdas weenalņsiba. Kamdehl man tā ņreet, strahdat, negules naktis un neņinat meega? Tapat temi dehwē par budņi. Kas no tahdām runam wat paņiht wairš agrato energisko latweeti.“

un ņanem par to no kooperatīva prezēs; tam nav neweenas gowā, tas war et milpot.¹⁾

Bet trihs gadus wehlaſ kaħds korespondents par to paſchu Bez-
rigu rakſtija „Sibirijas Žihnā“, ka „ſozialo grupu noſchkiroſchanās wehl,
tā ſakot, atrodaš tikai beħrnu autinos. Nav wehl ihpaſcha ſchķiru naida
ſtarp ſozialām grupam, kuras atrodaš pretejoš apſtaħkloš.²⁾ Kolonijā
tanī paſchā laiķā bija 10 beſgowju un 26 beſſirgu ſaimneeziabas, bet 3—4
ſirgu ſaimneeziabas — 10. Turigo rokās atradās ari laukſaimneeziabas
maſchinas, ar kuru palihdſibu ekſploateja truhzigos.

Par koloniju noſlahnoſchanos Romgorodaš apwidā leezina ſekoſchās
jinaš, kuras atteezas uſ 1926./27. gadu:

Nr. Nr.	Kolonijas noſaukums	Saimneeziabu ſkaits	Truhzigo %	Wideo %	Budſchu %
1.	Bereſowa	54	7	50	13
2.	Derewa	99	43	51	6
3.	Zubana	31	35	60	5
4.	Kolomowka	129	19	72	9
5.	Otree Luki	26	23	77	—
6.	Gruchowka	84	25	58	13

Baltkreewijas latwju koloniju ſozialo ſaſtahwu Baltkreewijas latſek-
zija atjaunoſchanās perioda beigās rakſturoja ſekoſchi: 15% truhzīgās, 20
budſchu un 65% widejās ſaimneeziabas.³⁾

Ar jauno ekonomisko politiku latwju kolonistu turigakā daļa drihſi
ween ſaħka peeſeetot algas darbaſpeħku. Pee tam lihgti un ekſploateti
tika galwenām kaħrtam zittauteeſchi, jo latwju laukſtrahdneeku latwju zee-
mos bija ſameħrā maſ. Baſchķirijas latwju kolonijās, peemeħram, leela-
kā daļa laukſtrahdneeku, ſewiſchķi gani un meitas, bija baſchķiri. Balt-
kreewijā pee latweeſcheem ſtrahdaja baltkreewi, pahrejās republikās attee-
zigos nowados — weetejee zittautibneeki. Tas, protams, nendſihmē, ka
kolonijās latweeſchu laukſtrahdneeku nebuhtu bijis, waj ari latwju budſchi
nebuhtu minus algojuſchi, newehledamees iſkalpinat ſawus „tauteeſchuš“.
Latwju budſchi, neraugotees uſ ſawu „kulturelibu“, prata iſkalpinat gaħ-
jejuš un ſawus kaiminaus daudſ pamatigaf un iſmalzinataf, nekā kreewu
bagatee ſaimneeki. Waram minet daudſ faktu, kuri runā par nezilwezigu
ekſploataziju, budſcha ſweħriſko, ſelta un aſins kaħro dabu.

Matuſchewas kolonijā, Baltkreewijā, budſcha Luſina pirti dſihwoja
laukſtrahdneeze Ņarkemitſch. Winai katru ſeſtdeenu wajadſeja neſt no
pirts mantā laukā, lai dotu eeſpeħju ſaimneekam nomatgatees. Waram
eedomatees, kaħda guleſchana wareja buht iſgarojumu pilnā pirti, ap ſu-

1) „Sib. Žihna“ Nr. 24, 1924. g.
2) „Sib. Žihna“ Nr. 1, 1927. g.
3) A. Duhms, „Tu zel, eš ſteneſchu“, „Ar. Ž.“ Nr. 41, 1929. g. Zapeeſihmē, ka
aplopotās ſinaš par ſaimneeziabas noſlahnoſchanos ſeĵiju dokumentos ſtipri pretruni-
gās. Tā, W(1)P latſeĵijas inſtruktora ģ. Krutiņa aſinojumā Baltkreewijas latwju
ſaimneeziabas ſozialais ſaſtahws rakſturots ſekoſchi: kaĶpu — 2%, truhzigo — 14%, wi-
deje — 78%, budſchu — 6%. Pehdejo proĵents, aĶimredſami, iſhtenibā bija leelaſ.

ras zaurajeem pafschkeem fwilpoja aukstais seemela mehjjch. Gruchomas kolonijâ, Pleffamas gubernâ, budsjis Antons Bergis agrat Leningradâ tureja weifalu, bet semi kolonijâ apstrahdaja ar algas darbaspehku. Kalpus un meitas eksploateja nejhdsigâ fahrtâ. Kahdu kalponi tâ isdjina, ka wina ismifumâ eelehza afâ. Kahda zita kalpone nostrahdaja wejelu gadu par 20 mahrzinam pakulu un wezu gultas maifu. Kad Berga feewastehwu aplika ar individuelo nodokli un atnehma tam balfsteejibas, Bergis peewahza feewastehwa mantas, lopus un tos ispahrdewa.

Budsjis nestatijâs, kahdas tautibas wina kalps, ja ween tikai tas labi strahdaja un nerunaja fainneekam preti.

Skolotajs N. Bergs pastahsta, ka winsch jau 1921./22. gadâ diwas wafaras nostrahdajis pee kahda Polozkas latwju budscha par atkauju ehst ar wiku pee weena galda. Pirmo wafaru strahdajis sahkot ar seeme pflauju un beidsot ar pehdejo faknu nonemshanu dahrsâ lihds nowembra sahklumam un 1922. gadâ — ar pirmo wagu tihrumâ un atkal lihds wifu lautu darbu nobeigshanai oktobra otrâ pusê.

Weetejee kolonisti pastahwigi peenehmuschu kreemu strahdneekus no tuwejâ zeema, lai tee atstrahdatu gan par pawafari panemtu labibu, sehku, gan par aitu peenemshanu ganibâs, par atkauju labibu pakult ar budscha mashinam u. t. t.¹⁾

„Budschi — wiswehrigatee, wismeschonigatee isfuhzeji.“

Apfahртеjo seemeeku eksploatazijai budschi isleetoja daschadus paneh meenus. Tâ, Danischewska kolonijâs budsjis B. Dsenis aisdewis fameem lihdspsilponeem 3 pudi rudsu ar tahdu norunu, ka jaatdod 4 pudi. Winsch peeleetojis wehl ari schahdu panehmeenu: dewis 3 pudi rudsu us atdo shanu lihds jaunai rudsu rashai, bet par zeturto wajadsjeis atstrahdat weenam zilwekam ar sirgu. Schis budsjis eksploatejis katru gadu ganu slehpis sehjumus un flauzamâs gowis no laufhainneezibas nodokka.

Budschi ne tikai eksploateja kalpus. Wini atbaltija wifus pretpade mislos elementus, desorganiseja weetejo kultureli-sabeedrisko dsihwi, no atfakotees pat no terora. Tâ, 1924. gadâ Kalugas gubernas Lofinstas pagastâ budschu Kuschtu un Wikischu klite nodedsinaja semtora Uhdra majas par to, ka tas uistahjâs presê un atmafkoja budschu negehlibas.

Par budscheem Lenins teiza, ka tee ir wiswehrigatee, wismeschonigatee isfuhzeji, ar kureem padomju wara nekad newar sameerinatees. Latweeschu budscha swehrisko dabu un reisê ar to asas schkiru zihnas momentu rals turo sekofschs notifikums:

1923. gada rudenî Polozkas apwida Pustofskas Skolneeku mahji fainneeks Leepinsch (kuram 23 desetinâs semes, falihdjis par strahdneeku demobilijetu strehneeku Rudsiti. Pehz kahda mehnescha, kad darbi bijusch pabeigti, Leepinsch padsinis winam wairs newajadsigo Rudsiti. Saru talpu Leepinsch wehl nezetis ari deht wina politiskeem eefkateem, kuru Rudsitis neslehpis. Padsinis, kâ jau tas budsim parasts, bej ismaksas pa

¹⁾ „Str. Zihna“ Nr. 58, 1923. g.

nostrahdato laiku. Rudsitis, buhdams beš naudas un pajumtes, atrašda-
mees starp švešcheem naidigeem „tautescheem“ — budscheem, bijis špeests,
šraigajot pa deenam apšahrt darbu mešledams, naktis naht šlepus gulet
šawa bijuščâ šaimneeka labibas šķuhni. Deepinšch nolehmis galigi i-
reškinatees ar šawu bijušcho kalpu. 30. nowembra wakarâ wiņšch atšau-
zis divus šaiminūs un kopâ ar šawejeem nolehmis gaidit „saglus“. Kad
Rudsitis eeradees šķuhni, pehdejais tizis aplenkts. Atšaukti wehl divi
šaimini. Kopâ wairak fâ 10 zilweku, tee wiši gahjušchi šķuhni eekšchâ,
išwilkušchi Rudsiti no šalmeem, un, neraugotees uš nelaimigâ upura luhg-
šchanos, išwedušchi laukâ, kur Deepinšch wišu budschu azu preekšchâ no

Adolfa šbmeimūs.

Budscha Ruzena šaimneeziba Trišwjates kolonijâ.

medibu šlintes ar 2 šahweeneem Rudsiti nogahjis. Šahweeni raiditi
weens mugurâ, otrš wehderâ, pee kam weens jau gulošam semê. No-
telšdams: „šunam šuna gals“, Deepinšch aišgahjis meerigi kopâ ar pahre-
jeem uš istabu, kur lizis šagahdat kandschu weesibam un ašinaino roku no-
štalošchanai. Tâ ka uš Rudsiti šchauts ar šrotim, tad, neraugotees uš
daudšajeem eewainojumeem, nelaimigais palizis dšihwš. Wina waidi un
šleedšeeni bijušchi dširdami gandrihi wišu nakti. Tikai budschi neweens
nelikušchees ne šinot par palihdšibas šneegšchanu. „Palihdšejusi“ weenigi
Deepina brahla šeewa, nowilšdama Rudsitim, wehl dšihwam efošam,
wira šarkanarmeešcha kurpeš, atšahjot to bašam šahjam, lai drihsat no-
šalst...

Tikai no rihta šinots milizijai, ka nakti nošchauts šaglis. Milizija
atraduši šneegâ eeputinatu lihki un netahlu no wina nomeštu maišu ar
3 wištam un tukšchu šweesta podinu. Ekšpertise konstateja, ka eewainotais
miris pehž 3—4 štundam no ašinu nopluhduma un aukštuma.

Behz fleepawibas sarihtota apspreebe pee landschas glahses bija lih-
dsejusi noorganiset fleepawibas ihsto motiwu fleepschanu til labi, ka
winaš dalibneeseem ijdeweš imekleschanas organuš nometst uš neparei-
šam fteedem, eegalwojot, ka Rudjits saglis, kurfch nošchautš pee eelaufcha-
nās mehginajuma. Tikai 1927. gadā ijdewās atklaht fleepawibas ihstos
apstahklus un faukt wainigos pee atbildibas.¹⁾

Budscheem bij eespehjamš eksploatet kalpus un truhzigos beš femi-
schām gruhtibam tamdehl, ka pašhu truhzigo un kalpu schkiras apšinas
lihmenis bij semš, wiku widū beeschi ween netika weikts nelahds darbš.
Ja nemam kaut tahdu koloniju, kā Taurupes-Swaiqsniti, kur schkiru no-
flahnoschanās ispaudās jo femiſchki aši, tad ari te truhzigeē un laufstrahdnee-
ti bija stipri ween schkiras neapšinigi un neorganijeti. Partijas schuhninas
kolonijā nebija. Strahdaja dašchi partijas beedri, kuri neorganiseja truh-
zigos, laufstrahdneekus un widejos semneekus zihnai pret budscheem.
Wišpahreja partijas schuhnina nespehja peegreest kolonijai wajadsigo
wehribu, dašchreis peelaida darbā rupjas kluhdas, turot wišus latweeschus
par budscheem, kureem neesot wajadsiga latwju skola u. t. t. Tas jaasi-
naja nazionalo naidu, paštiprinaja latweeschos noslehgtibu. Tas dera
eespehju budsim truhzigos un kalpuš ismantot sawās interesēs, dabut toš
sawa eespaida warā. Kalpi daudšreis par sawu dšihwi mehdsā teikt: —
Nekas, dšihwojam labi! — lai gan ſchi dšihwe nemas til laba nebija.
Utrahdamees sem šaimneeka eespaida, wini puhta ta taurē. Beeschi šaim-
neeki kalpus eerakstija gimenes „lozekšos“, „išihreja“ teem istabas kaktu,
lihga šesonas strahdneekus, apnehma kalpones par „seewam“. Šihgumi
dudšreis netika flehgti, un ja ari toš flehdsā, tad neregistreja wianē
zeema padomē. Roteiktu darba laiku un atpuhtas deenas ne weenmeh-
eewehroja. Kad padomju wara paštiprinaja zihnu par darba lihgumu
flehgšchanu, darba laiku normeschanu, sozialo apdrošchinaschanu, algas
minimumu, budschi ſahka kaupt kā wilki:

— Tagad kalps šaimneeku dšihš no mahjas laukā, tagad kalps šatm-
neeku komandēs, nestrahds — tikai algu ſanemš.

Tikai kad padomju wara peegreesa ſkruhwi, kad pašchi kalpi kluw-
aktiwaki, budschi bij speesti ſakost sobus un turet muti.

Budšhu politiskā aktiwitate.

Latweeschu budschi bija aktiwu padomju waras pretineeki. Matuſche
was kolonija, Rišnas rajonā Baltkreemijā, bij weena no kontrewolu-
zionarakām latwju kolonijām Witebskas apwidā. Wina sarihtoja 1919
gadā brukotu ſazelschanos pret Sarkano armiju. Budšhu organizet-
banda nošchawa un nomozija daudšus ſarkanarmeeschus. Daudš de-
teeru un budšhu-banditu pilsonkarā bija ari Grapowitšhos.

Suraschas rajonā, Sapoljes un Pudiku zeemu padomju robeschā
turpat Baltkreemijā, kolonija sawā laikā bija banditu peeturas weeta. Ar

¹⁾ „Latw. Semn.“ Nr. 16, 1928. g.

wehlatā laikā budšči lopā ar garidsneekēem israhdija deesgan leelu akti-
vitati un politisku rofibu.

Otrās Karpomas zeema padomē, Nowgorodas apwidā, bij eelihduschi
budšči, luteranu mahzitaji un baptistu fludinataji. Truhzigās semnee-
zibas preekščstahwa nebija nemeena. Zeema padomes preekščsehdetajs,
turigās semneeks, ispidbija budšču diktetās prasibas: bes eebilduma pastip-
rinaja budšču šaimneezibu fiktivu šadališchanos, lahwa brihwi iškotees
mahzitajam. 17 budscheem un mahzitajeem atstahja balssteesibas. Zeema
padomes lozekli-budšči, kuri pehz Oktobra revoluzijas šleha weetejo

Adolfa šimejums.

Widējā kolonista Wehwera šaimneeziba Truhvates kolonijā.

grafu Tumanowsti, eerahdija šavās mahjās telpas mahzitajam Kamolam. Zeema padomes rewizijas komišija atradās turigais semneeks un fludinatajs Girts Galbinsch. Par zeema padomes sekretaru — fludinatajs un bašnizās teesas preekščsehdetajs Kalninsch. Pats par šewi šaprotams, ka tahda padome pilnigi aištahweja budšču intereseš. Wina organizeti uštahjās pret pašchapliškchanos, zeema padomes lozekli gahja pamahjam un wahza lihdsēktus bašnizai, kuru ari 1927. gadā ušzehla.

Budšču rofās weenu laiku atradās Beresomas latwju zeema padome, kurā kahdreis štrahdaja luteranu mahzitajs Ruja un ta peekriteji. Zeema padomes rajonā budšči šleha apleekamos objektus. Zeema padomju pahrwehleschanas komišija darbojās budšči un luteranu mahzitajs Wih-tols, kuri ar balsu wairakumu nolehma atdot balssteesibas budšim-tirgotajam, šchandarmam, religiskā kulta šalpotajam. Komišija atnehma balssteesibas laukštrahdneekēem un truhzigeem semneekēem, kuri uštahjās pret budšču preekščlikumeem un balšoja par balssteesibu atnemšchanu budscheem un garidsneekēem.

Tas patš notika Kolomovkas zeema padomē, furā bij eeweleti budšči, kas algoja 2 un 3 pastahwigus strahdneekus, bijušchais otrās gildes tirgotajs un daschi turigee semneeki, kuri wišadeem lihdsekteem eksploateja apfahrtejos semneekus. Budšchu rokās deesjan ilgi atradās zeema padome, kura eetureja budšchu politiku. To wini panahza energiski gatawojotees uš wehleschanam, laiščot darbā wišus lihdsektus. Turigee šaimneeki braukaja pa mahjam, eedsirdidami widejos, truhzigos un pat kalpus, isplatija daschadas nejehdšigas baumas, agiteja pret schuhninu un komjauneescheem. Karlowā pat šanahza budšchu šapulze, un baptistu šludinataji šarihkoja „luhgšchanas nedeku“ sem losunga: „Rost komunistus un komjauneeschus, jo pafaules galš drihš klahť.“¹⁾

Truhzigeē daudšreis atradās isklaidus, neorganijeti, kas dewa budšcheem walu til pahrdroschi rihkotees. „Ne tilai dascheem truhzigās semneezibas elementeem, bet ari dascheem komunisteem lišās, ša atteiktees no atbudšchosčanas un administratiwu šoku špersčanas nosihmē atteiktees no truhzigās semneezibas, ašmiršt winas interešes“ (Stakins).

Partija organijeja truhzigo semneezibu atklahtai politiškai zihnai par widejā semneeka išrausčanu no budšcha eespaida, par budšcha išolaziju padomju, šooperatiwu u. t. t. wehlesčanās, dewa winai materieli palihdšibu (iššneesčot kreditus, atšwabinoť no nodokļa), mahžot winu zihnitees pret budši. Šchi pareišā partijās politika ari latwoju šolonhjas palihdšejogalu galā noorganijet budšchu šalahwi.

¹⁾ Šilnigi oportunistiška bij ta „filosofija“, šahda šawā laikā tila attihštita šalaw ar šcho šautajumu:

„Newar peekrišt ari tam, ša mušsu preekšišimigalee šaimneelotaji buhtu te leelakee lauštrahdneeku iššuhzeji. Šawā daudšgabiģā praktikā esmu eewešrojis, ša tilai preekšišimigaleem šaimneelotajeem ir eespehja šaišinat darba laiku un ša šaweem strahdneekteem labatūs darba un dšihwes apstahliš, kas nebuhť naw eespeh jams nolaišās, atpalikušchās šaimneezibās.“ R. Šihlis: „Rā nostahdit darbu štraw lauštrahdneekteem“, Nr. 8, „Latw. Semn.“ 1926. g.

Kolektiwisazijas kultiba rekonstrukcijas periodā.

Kolektiwisazijas uspluhdi.

Sozialistiskās rekonstrukcijas attihstiba ņewiŭski ņaidri parahdija, ka ņemneku ņihņņaimneezibu raņņoņņanas eepēņjas ir ņoti aprobeņotas. Tapedz partijas un padomju waras preekņhā wiņā pilnibā noņtahjās uņdewums pahrweidot muņņu ņemkopibu uņ ņozialistiņkeem pamateem. Saņarā ar to jau W(1)P 15. kongreņs, kurņņ ņanahza 1927. gadā, rezoluzijā par darbibu uņ laukeem, norahdija:

„Paņņreij ņihņo indiwiduelo ņemneku ņaimneezibu apweenoņhana un organieņhana leeloņ kolektiwos uņluhņojama par partijas darba ņwari-
gato uņdewumu uņ laukeem.“

ņet lai pahrweidotu laukņaimneezibu uņ ņozialistiņkeem pamateem, wiņpirms wajadņeja attihstit ņozialistiņko ruhpnēezibu, kura ir ņozialistiņkās ņabeedribas pamats, beņ kuras naw eedomajama ari ņemkopibas ņozialistiņkā rekonstrukcija.

Tapedz partija neatlaidigi zihnijās par ruhpnēezibas, pirmām kahr-
tam, ņmagās indiwistrijas, attihstibu un noņtiptinaschanu. ņeelindiwistria —
ta ir ņozialistiņkās eekahrtaņ pamatu pamats. Paahrinatā tempā tika
uņņahņta raņņoņņanas lihdsleku raņņoņņhana, tā radot eepreekņņnoteikumuņ
Padomju ņaweenibas pahrwehrņchanai no agraras walņtē par indiwistriu
walņti.

Partija un padomju wara „pareiņi nowehrteja ņemneezibā augoņņo
wajadņibu pēhņ jauna inwentara, jaunas tehnikas, wina pareiņi nowehr-
teja ņemneezibas beņieņejas ņahwolkli pēe wezām ņemes apņtrahdaschanas
formam un, wiņu to leekot ņwaru kaurā, laikus organieņeja winai palihdņi-
bu, traktoru kolonu, maņņinu-traktoru ņtaziju weidā, ņemes ņabeedriņkās
apņtrahdaschanas un kolektiwu ņaimneezibu eerihņoņņanas weidā” (Sta-
lins). ņemneezibas maņam tika ņneegta ņistematiņka un ilgņtoņņa pa-
lihdsiba, pilņehtaņ ņtrahdneeki paņņrozīgi kēhrās pēe laukņaimneezibas
pahrweidoņņanas, kluhņtot par kolektiwisazijas kuņtibas propagandieem
un organieņatorem.

Sabrūka labejo oportuniņtu apgalwojumi, ka ņemneeki kolektiwos ne-
eekņot, ka kolektiwisazijas paahrinata attihstiba ņazelņņot maņās neme-
ru, ka uņbrukumņ kapitalistiņkeem elementeem uņ laukeem atņtahņņot walņti
beņ maiņeņ. Saņņklichda trozistu maņineezifņee uņņkati, ka ņtrahdneeku ņņhi-

ra nonahkšot konfliktā ar ņemneezibas pamatmašam, ka wina nešpešot west ņew lihds darba ņemneezibas ņahnuš zihnā par lauku ņozialistiško rekonstrukciju.

Patešibā iņnahza pawišanā preteji. Kolektiwos eestahjās plaššos ņemneeku mašas, starp pilšehtu un laukeem nostiprinajās ņaitne uš raškoššanas bašes. Kolektiwu kluwa par lauku attihštibas ņozialistiško „leelzeku“. Wišs tas nebuht nerunaja preti Lenina kooperazijas planam. Kamehr kolektiwizazijas kustiba nebij išwehrtušešs par mašu kustibu, laukšainneezibas attihštiba norišanajās pa kooperazijas ņemako formu zeku. Attihštotees kooperazijas augštakai formai kolektiwu ņainneezibu weidā, par attihštibas „leelzeku“ kluwa winaš, tā to norahda b. Stalins ņawā rakstā „Deelais luhšums“.

Wiša ta rezultātā, ņahkot ar 1929. gadu, kolektiwizazijas kustiba peeņemma plaššus apmehrus, pahršneedsot wišus eepreekš parešetos planuš. Miljoni truhzigo un widejo ņemneeku apweenojās kolektiwos. Padomju ņaweenibas laukšainneezibā eestahjās jauns attihštibas pošmā. „Tas bij ņagatawots jau ņen. Wina ņagatawoja wiša mušju attihštibas gaita, wiša mušju induštrijas attihštibas gaita un, pirmām kahtam, tāš induštrijas, kura apgahdā laukšainneezibu ar mašhinam un traktoreem. ņagatawoja wina energiškas zihnas politika pret budsheem un mušju labibas ņagahdes jaunās formas 1928. un 1929. gados, kad budsistās ņainneezibas tika nostahditas ņem truhzigo-widejo mašu kontroles“ (Stalins).

Latwju darba ņemneeziba ņahjās uš kolektiwizazijas zeka.

Straujā kolektiwizazijas prozeshā tifa eerautas ari latwju kolonijas. Ja lihds šchim kolektiwu ņainneezibu kolonijās bij ņamehrā maš, tad tagad to ņaits stipri ņahka peeaugt. Latwju truhzigeem un widejee ņemneeki nahza pee apšinas, ka tikai kolektiwisejotees tee tiks pee labklahjibas, pee turigās dšihwes. Norišanajās dšilas pahrmainas, krafi luhšumi koloniju ņainneezishā un politishā dšihwē. Saluhsa ilguš gaduš peeoptās indiwiduwālās ņainneekoshanas formas. Weenā pušē nostahjās kolektiwizazijas aishahwji — laukštrahdneeki, truhzigeem un widejee ņemneeki, otrā — kolektiwizazijas ņihwakee pretineeki — budschi, kuri organiseja zihnu pret koloniju ņozialistiško pahrbuhwi. Bet latwju kolonijās bij ņahzees laukšainneezibas pahrweidošanas wehšturiskais prozesh un to neweens nešpešja apturet. Baltkreewijas, Keetumapgabala, Seemeklawkasas, Sibirijas, Baškirijas, Seemekreetumu apgabala un zitu nowadu latwju koloniju truhziga un widejā ņemneeziba ņahjās uš kolektiwizazijas zeka.

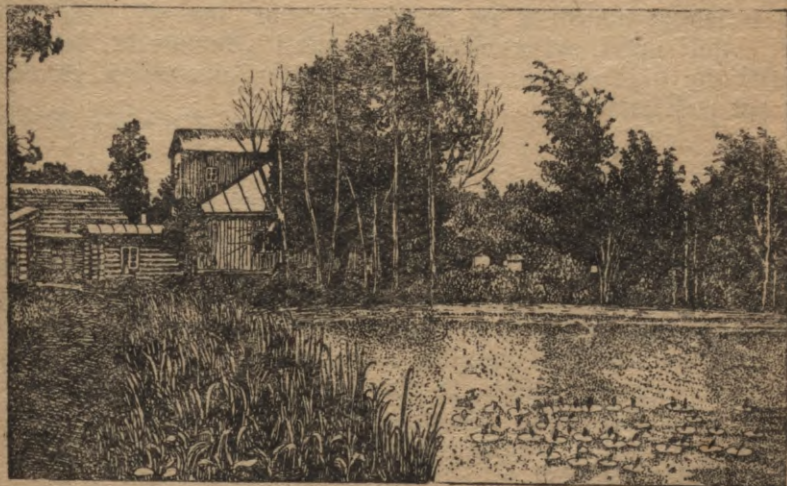
Baltkreewijas latwju zeemos kolektiwizazijas kustiba jo ņewiškēi strauji ņahka attihštitees pehz Baltkreewijas latwju strahdneeku un ņemneeku kongresa (1929. g. rudeni), kurš ar ņawu wehšturisko ušņaukumu wišew Padomju ņaweenibas darba ņemneekem drihjal apweenotees kolektiwu paahtrinaja kolektiwisešanas ne tilween Baltkreewijā, bet wišās Padomju republiku ņaweenibas latwju kolonijās. Baltkreewijā gan ari pirmā

kongresa dažos rajonos jau deesgan leels prozents latvju darba semneezibas bija apveenojees kolektiwos.

Witebskas apwidā noorganisejās wairakas komunās. Laschnemas un Ranshinas kolonijās dezembrī nodibinajās komuna „Sozialistiskā tehwi-ja“, kura pehž tam pahrorganisejās par arteli. Unas latweeschu nazionālās zeema padomes rajonā, neskatotees uš budschu fihwo pretoschanoš, tika noorganisetās divas komunās ar internazionalu fastahwu: „Atbilde eenaidneefeeem“ un „Leelineeks“. Blakus Unai noorganisejās Bujas komuna „Woroschilows“. Bes tam wehl kolektivi noorganisejās Borsejewā, Drapowitschos un zitās kolonijās.

Sihmets no fotografijas.

Budscha maņa, Baschkritiā.

Blaschi kolektiwizazijas wilnis stahra Mogitewas apwidā latvju kolonijās, kur jau lihds minetajam kongresam wišās leelakās kolonijas (Latbirse, Galitschas Miša, Grudinowka, Honowa) bija kolektiwisetās par 70%. Latbirse kolektiwos „Zihna“ noorganisejās 1929. gada maijā — jūnijā. Wišās šchinīs kolonijās lihds kolektiwu noorganisešanai leels eespaids bija budscheem un religiskām organizazijām. Budschus israidija, bet basnizās, uš pašchu semneeku wehleschanoš, tika nodotās kulturelām un fainneeziskām wajadsibām.

Polozkas rajonā nodibinajās kolektiwos „Zeltne“. Sakarā ar wina organisešanu norišinajās ašās zihnās starp budsisko kolonijas datu, no weenas, truhzigo un widejo semneezibu, no otras pušes. Kolektivi organisejās arī zitās kolonijās (Baderoš).

Reetumapgabalā, kur drihši pehž pilsonkara noorganisejās padomju fainneezibas ar bijušcheem latvju strehlineekeem preelšagalā, kolektiwizazija strauji šahka attihstitees tikai pirms 1930. gada pawafara leelineeziskās sehjas. Raschkurinas un Lufjanomas latvju kolonijas gan lehma par kopeju semes apstrahdaschānu jau 1928. gada dezembrī. Wet wehl 1930. gada janwari gruhēti nahžās noorganiset kolektiwu šchinī pašchā

Raščturinā. Un tikai tad, kad kreemu darba ņemneezības masas noteikti saha kolektīvistetes, arī Reetumapgabala latvju kolonisti nahza pee atšinas, ka turpmakā latvju koloniju attihstiba war norišinatees tikai pa sozialistiskās rekonstrukcijas zetu.

Seemeklaukajas latvju kolonijās budšhu prozents bija ņewišķi leels. Par rajona koloniju kapitalistisko raksturu leezinaja jau tas apstahķis, ka Taurupes-Swaigsnites 57 ņaimneezibam pirms revoluzijas peedereja wairak kā 3000 desetinu ņemes. Latweešhu truhzigo un kalpu, bet jo ņewišķi apfahrtejo kreemu ņemneeku eksploatazija notika wisplahķakos apnehros. Te jau pirms „leelā kolektīwizazijas gada“ nodibinajās wairaki arteki, kuros noteizošķā loma peekrita budišķeem elementeem. Schoš artekus wajadseja atbrihwot no budšhu eešpaida, kas arī tika darils. Wairaki sihķaki arteki apweenojās kopejā arteki „Semneekš“, kolektīwizazijas laikā tika likwideti apnehram 27% budšhu ņaimneezibu, bet daščhās weetās pat wehl wairak.

Sabruka aisspreedumi par kolektīwu organizēšanas neešpehjamību.

Deningradas apgabalā kolektīwizazija latvju kolonijās noriteja wisgausak. Tas išķlaidrojams ar to, ka šķinīs kolonijās wišu laiku leelu lomu spēheleja daščhadās sektantu organizazijas, nepeeteekošķi bij organizeta truhzīgā un widejā ņemneeziba, nepeeteekošķa bij kalpu poltiskā audšinaschana. Tomehr eeskati, ka Nowgorodas un Plestawas apwidos geografiskū un zitu apstahķu dehl nebuhtu eespehjams organizet kolektīwās ņaimneezības, išrahbijās nepamatoti. Drihši ween leelakās kolonijās arī šķe noorganizējās kolektīwi.

Baščķirijas Austrumzeema zeema padomē tika nolemts kolektīwizet wišu koloniju, pamatojotees uš laušķaimneezības arteka „Brihwais Urajs“ statuteem. Simbirskas-Baltijas kolonijas aktīwz peenehma lehmumu peeweenotees laušķaimneezības artekim „Razmen“. Arhangeles-Latweešhu zeema padome, nodibinot raščošchanas beedribu, statuteš paredseja apweenot ņemes apstrahdaschānu, kā arī ganampulku (pareišak ņatot, peenehma laušķaimneezības arteka darbības formu).

Wisos augschminetos kolektīwos bij paredsets lopkopības-peenšaimneezības nowiršeens ar apweenoteem ganampulķeem. Latvju koloniju kolektīwizazijas prozēš arween wairak gahja dšķumā. Kolektīwus saha organizet Rigas kolonijā, wedot ņarunas par apweenoschānos ar kreemu kolektīwu „Urajs“. Tapat arī Bakaļdinās, Dsolzeema, Balošķzeema un Deepzeema truhzigeem un widejee ņemneeki gatavojās apweenotees kolektīwās ņaimneezības.

Sibirijas latvju zeemos laušķaimneezības kolektīwizazija gahja uš preešķhu deesgan straujeem šķeem. Ja agrak wareja norahdit tikai uš pahrs leelakeem, labi nostahditeem kolektīweem, kā „Kuršemi“ (wehlak pahrdēhweta par „Deningradas Proletareeti“) un „Preešķišķimi“, tad drihši jau wareja minet tahdas spēhzigas kolektīwas ņaimneezības, kā „Zeltne“ Borisowā, „Rudšutakš“ Kamenskā, „Bihna“ Dejas Bulankā u. z. Drihši

ween kopejais kolektiwijeto ņaimnezibu prozents daņņos rajonos eewehro-
jami pahrsneebņa apfahrtejo kreewu ņahbņņu kolektiwizazijas procentu.

Maņkawas apgabala leelakà latwju kolonija — Daniņņewņka kolonija
— Oktobra rewoluzijas ņwehtkos ņahjàs pee komunas organiseņanas.

„Schodeen jataiņa behres wezajai kolonijai, — tà raksturo kolektiwisti pahreju uņ
jauno dņihwi. — Zit te ņehņa iņņkeests, plehņhotees diwdeņmit gadus latram par
lewi! Un wehņ tagad daņņi no ņawa stuhriņa iwergeem mehtajas un ņtraida, kà ar
pursatu pulweri aptaisiti, kad jaiņņņiras par kolektiwu. Bet wa!diba palihdņ kole-
tweem. Komunu buhņ daudņ weeglat nodibinat, nekà toreis muhņņa meņņà dņihwi
uņņakt.“¹⁾)

Pahreja uņ jaunu dņihwi daņņam labam kolonistam bij deesgan ņmagu
ņchaubu pilna.

Strahdneeki palihdņeja kolektiwisteem.

Sņis gruhņibas un ņchaubas pahrwaret palihdņeja latwju strahdneeki,
kuri organiseja un ņuhtija uņ laukeem strahdneeku brigades.

Pirmo ņoli ņehra Maņkawas latwju strahdneeki. Winu preeņņņahwi
kopejà ņapulzē ar Zentralkluba ņaiknes komisiju nolehma organiseņ latwju
strahdneeku brigades. Scho brigasņu uņdewums bij palihdņet Maņkawas
apgabala latwju kolektiwweem un kolonijam laukņaimnezibas sozjalistiskàs
pahrweidoņņanas darbà.

Organizazijas ņapulze apņkatija strahdneeku brigasņu wispahrejo leelo
noihmi, kà ari pahrrunaja winu organiseņanas praktiskàs eespehjas.
Wiņi weenbalsigi isteizàs par latwju strahdneeku brigasņu ņwarigo lomu
latwju koloniju pahrweidoņņanà, atņina par eespehjamu winas organiseņ
un uņdewa ņaiknes komisijai ņihņat iņņtrahdat brigasņu organiseņanas un
turpmakàs darbibas planu. Jautajumu ņaņkwoja un nokahrtoja atteezīgàs
partijas eestahdēs. Maņkawai ņekoja Leningradas, Smolenskas, Witebņskas
un zitu leelako latwju zentru strahdneeki.

Latwju strahdneeku brigasņu organiseņanu newar uņņkatit kà ņchauru
nazonalu paņahtumu. Brigasņu nepeezeesņamibu ari latwju kolonijàs
diņteja partijas un padomju waras peekoņtà laukņaimnezibas pahrweido-
ņņanas politika. Latwju strahdneeku brigades darija to paņņu darbu, ko
darija kreewu un zitu tautibu strahdneeku brigades RS. Winas iņpildija
to paņņu partijas direktiwu, — tiņai ņinamà noteiktà darbà un ziņnas
laukà, tur, kur winu ņpehjas un ņinaņņanas bij leetderigak iņmantojamas,
kur winam bij eespehjamņ ņaņneegt leelakuņ panahņtumuņ.

Un lai ari latwju brigasņu uņdewumi bij ņchauraki, tomehr neatņwe-
rama ir winu noņihme latwju koloniju kolektiwiseņanà.²⁾)

Latwju koloniju kolektiwizazijas prozesa leela loma peekrita latwju
komunistiskai presei, kura ar leelakàm waj maņakàm ņeknem attihņtija pla-

¹⁾ ņl. „Latw. Semn.“ Nr. 47, 1929. g.

²⁾ Kà „Latw. Semn.“ ņino, 25.000 strahdneeku ņaità, kuruņ ņuhtija uņ laukeem
kolektiwizazijas darbam, bija ari apm. 50 Maņkawas, Leningradas, ņarkowas, Smo-
lenskas, Witebņskas latweesņu strahdneeku („L. S.“, 26. janw. 1930. g.).

ſchu agitaziju par kolektīvu organizēšanu, noskaidroja partijas un po-
domju maras politiku, organizēja kalpus, truhzigos un widejos ſemneekus
un zihau pret budscheem.

Tā partijas leelineeziskās politikas rezultātā, pareiji mirſot miſu mu-
ſu rūhpneezibas un laukſaimneezibas attihstibas gaitu, „wehsturiskais luh-
ſums“ eestahjās arī latvju kolonijās. Latvju truhzīgā un widejā ſem-
neeziba noteikti ſahla atſwabinātees no „ſawa kaktina, ſawa ſtuhriſha“
idejās, lai kopā ar pahrejo tautu darba ſemneezību ſtahtos pee lauku ſo-
zialistiskās rekonſtrukcijas.

Budšbu kà ščkiras likwidazija.

Usbrukums lauku kapitalistiskem elementem wišà frontè.

Kolektiwizazijas straujà kustiba radija materielo basi sozialistiskàs semkopibas isweidošanai. Darba semneezibas pamatšlahnu apweenošanàs kolektiwos dewa eespehju weift famehrà neilgà laikā galwenos graudkopibas rajonos weenlaidus kolektiwizaziju. Lauksaimneezibas kolektiwizazija issita pamatus no lahjapafščas budšim, atnehma winam eespehju eksploatet kalpus un truhzigàs semneezibas šlahnus. Partija un padomju wara attihstija usbrukumu lauku kapitalistiskem elementem wišà frontè. Jo budšis — proletariata un darba semneezibas nahwigakais eenaidneeks. Rahds ir budšis, par to jau Lenins šawà laikā rakstija:

„Budšji — wisšwehriskatee, wisrupjatee, wismeschonigatee eksploatatori, kuri ne weenu ween reisi zitu semju wehsture restaurejuschji muischneeku, zaru, basniztungu un kapitalistu waru. Budšju štaits ir leelaks, nelà muischneeku un kapitalistu štaits. Tomehr tautas mašà wini ir mafakums... Šchee afinsšuhzeji eedšhwojàs uf tautas pošta rehkina fara laikā, wini šagrahja tuhštoshus un simtšuhštoshus naudas, pazetot mašes un zitu produktu zenas (Šchee širneeki aptaulojàs uf fara ispostitu semneeku un issalkuschu štrahdneeku rehkina). Kà dehles wini šuhja darbtlauschu afinis un šuwa jo bagatati, jo wairak badojàs štrahdneeki pilšehtàs un šabrikàs. Šchee wamširi šagrahba un šagrahbj šawàs rokàs muischneeku semi, wini no jauna nosšeesch truhzigos semneelus werššibà. Nekar buht nelahdu šchaubu, ša budšis ir nahwigs padomju waras eenaidneeks. Weera newar buht: budši war, un weegli war, šameerinat ar muischneeku, zaru, popu, pat ja wini šanaidojuschees, bet ar štrahdneeku ščkiru — nefad.“

Lihbj 1929./30. gadam partija un padomju wara newareja dot losungu par budšbu kà ščkiras likwidaziju. Wehl 1927. gadà budšis ŠPRŠaweenibà rašchoja wairak kà 100 miljonu zentneru labibas, kurpreti kolektiwu un padomju šaimneezibas rašchoja tilai apm. 13 miljonu zentneru. Pee tahdeem apštahkeem budšbu preššchu labibu mehš wehl newarejàm aišweetot ar muššu kolektiwu un padomju šaimneezibu rašchoto produkziju. Muššu politika ščini laikā pastahweja eesčh tam, lai eerobeschotu budšbu eksploatatoriskàs tendenzes, apkarotu winaš.

Turpreti, kad šafarà ar wispahrejàm sozialistiskàs zeltneezibas šemem, jo šewiščki šafarà ar sozialistiskàs ruhpnenezibas štrauju attihstibu, plaščus apmehrus peenehma kolektiwizazijas kustiba, kad wesele zeemi un rajoni apweenojàs kolektiwos, radàs peeteekoscha materiela base, lai šafantu budši, šalaustu wina pretoshanos, likwidetu wina kà ščkiru un wina produkziju aišweetotu ar padomjšaimneezibu un kolektiwu produkziju.

„Mehs eezeetam schos afinsuhzejus, firneklus un wampirus, — fazija b. Stalins, — peefopjot wtau eksploatatorisko tendentschu eerobeschoschanas politiku. Gezeetam tapehz, ka nebij lo likt budschu fainneezibu weeta. Tagad mehs ar uswiju waram likt wtau fainneezibu weeta kolektivdas un padomju fainneezibas. Gezeest turpmal schos firneklus un afinsuhzejus naw wajadibas. Gezeest turpmal schos firneklus un afinsuhzejus, kurt dedfina kolektivus, sleftawo kolektivu darbineekus un zenfchas isskaut fehju, — nosihme nerekhinatees ar strahdneeku un semneeku interefem.“¹⁾

Tapehz ari partija un padomju wara noteikti pahrgahja no budschu eerobeschoschanas uj budschu ka shkiras likwideschenu. Das nosihmeja, ka partija isdarija weenu no krasakeem un spehjakeem pagreeseeneem wisfa zihna pret budscheem.

Schis pagreeseens nebuht nebij nejauschs. Ka sinams, fchi politika tifa paslubinata jau partijas 8. kongresfa, ka to aisrahda Stalins. Wtau no jauna atgahdinaja 11. partijas kongresfs, kad eeweda jauno ekonomisko politiku. Scho politiku pastiprinaja ari muhsu partijas 15. kongresfs, un ta tifa wisu laiku eetureta, jo ta bij weenigi pareisa politika. Wet usbrukt budsim trihs, peezus gadus atpaka nebij eespehjams, jo tad newareja zeret uj usbrukuma sekmem. Ta buhtu bijusi wisbihstamaka gwantura un mehs buhtu iskrituschi zauri. Kamdehsk?

„Tandehk, la uj laukeem mums nebij to atbalsta punktu, kolektivu un padomj-fainneezibu plafcha tihla weida, uj ta waretu atbalstitees isschkroscha usbrukuma budsim. Tapehz, ka tad mums nebij eespehjams aisweetot budscha kapitalistiska raschoschanu ar sozialistisku raschoschanu kolektivu un padomj-fainneezibu weida.“²⁾

Tapehz partija 1927. gada noraidija Trozka-Sinowjewa oposizijas preekshlikumu nekawejotees usbrukt budsim, jo toreis schim usbrukumam nebuhtu bijis nekahdu panahktumu. „Usbrukt budsim — nosihme labi sagatavotees un fift budsi ta, lai wiasch wairs nespehtu zeltees“ (Stalins). To partija darija tad, kad preeksch tam bij nobreeduschi wajadigee apstahki.

Ustahdot budschu ka shkiras likwideschanas losungu, partija realiseja wtau weenlaidus kolektivisazijas rajonos. Budschu ka shkiras likwideschana notika uj weenlaidus kolektivisazijas pamateem. Truhzigo un widejo semneeku masas, organisetas ap partijas losungeem, realiseja wispahreju kolektivisaziju, energiski fita budsi, likwideja wtau ka shkiru.

„Budscha ekonomiska likwideschana (раскулачивание) weenlaidus kolektivisazijas rajonos naw wairs weenfahrschs administratims solia. Tagad budschu ekonomiska likwideschana tur ir kolektivu organiseshanas un dibinaschanas fastahwdala“ (Stalins).

Zitads stahwoklis bij tajos rajonos, kur wehl nebij wispahrejas kolektivisazijas. Tur wehl nebij panahkta tif zeescha kalpu, truhzigo un widejo semneeku apweeniba, tur nebij noorganisets tahds usbrukums budsim, ka wispahrejas kolektivisazijas rajonos. Tapehz tur palika spehka partijas losungs par budscha eerobeschochanu un isskuschanu. Budschu ka shkiras likwideschana notika weenlaidus kolektivisazijas rajonos uj kolektivdas kustibas ka masu kustibas pamateem.

Budschu ekonomiska likwideschana schini perioda stipri atshkiras no muhsu rihzibas 1918.—1920. gados. Tagad nedalija budschu semi un in-

¹⁾ Stalins, „Atbilde beedreem kolektivisteam“.

²⁾ Stalins, „Runa martistu-agrarneeku konsferenca“.

mentaru starp truhzigeem un widejeem semneekem, tā tas notika kara komunistu periodā. Tagad budžim atnemtā seme, inventars tika fabeed-
rīstoti, pārgājja kolektīva socialistiskās ūaimneezības nedalamā ihpāschu-
mā. Tagad pašos pamatu pamatos tika iŋnihzinātas kapitalisma ŋalnes
weenlaidus kolektīviŋazijas rajonos, kas, protams, toreij nenotika. Ta-
pehŋ tagadejo periodu nefahdā ŋinā nedrīhkt identifizet (uŋŋatit tā li-
h-
dŋigu) ar kara komunistu laimnetu.

Budŋu likwidēšana nebij tikai administratīvs ŋolis. Ta bij truh-
zigo un widejo semneeku mobilizācija un organizācija kolektīviŋazijas
frontē.

Likvidet budŋus tā ŋķķiru nenosihmē winus ŋiŋiski iŋnihzinat. (Pro-
tams, padomju kara neatŋazijās ari no socialistiskās ŋeltneezības eenatd-
neeku ŋiŋiskās iŋnihzināšanas, ja tas nepēzeeschams). Budŋu mehŋ iŋtrihzi-
najām ekonomiski. Likvidet budŋi tā ŋķķiru nosihmē, wispirms, atnemt
wina semi, wina raŋchoshanas lihdsiskus, bet pehŋ tam dŋihwo un ne-
dŋihwo inventaru. Tas ari tika darīts. Likwideto budŋu raŋchoshanas
lihdsiskus weenlaidus kolektīviŋazijas rajonos apweenoja, nodewa ko-
lektīveem, kureem ŋēee raŋchoshanas lihdsiski bij ŋpehŋzigs materiels at-
balsts turpmākās ŋihnās par lauku socialistisko rekonstruāciju.

Rošahnošanas proŋeku dŋitums latwju kolonijās.

Latweeŋu kolonijās budŋu ŋaimneezību proŋents bija leelaks, nekā
kreewu ŋahdŋā. Ja wispahreŋā kreewu semneeku ŋaimneezību ŋlaitā bu-
dŋu ŋaimneezības ŋastahdija 3—4%, tad pee mums 10—12%. Daŋchās
kolonijās ŋchis ŋlaitis bij daudz leelaks un ŋneedŋās pat lihds 30—40%.

Tas tomehr nedod eemeŋla apŋalwot, ka wairums latweeŋu koloni-
ŋu ir budŋi, tā to beeŋchi nahzās dŋirdet no darbīneekem, kuri nepasina
latwju koloniju ekonomiskos apŋahklus un wehsturisko attihstības gaitu.
Pareiji nowehrtejoj ŋķķiru ŋamehrus, diferenzejot latwju kolonistus,
mehŋ redŋam, ka muhŋu koloniju galwenos ŋahmus ŋastahdija truhzigo
un widejo semneeku maŋas. Ra reiŋē ar muhŋu ŋaimneeziskās dŋihwes wi-
pahrejo atjaunošanas ŋtrauji uŋplauka ari kapitalistiskie elementi daŋchā
labā latwju kolonijā, to paŋtiŋrina Taurupes-Swaigŋnites apŋahkli. Ne-
uŋkawejotees pee ŋchis kolonijas peena lopu ŋkaita peeauguma (beeŋ-
gados par 127%), ŋehŋas platības paleelināšanas (par 194%), aŋrah-
biŋim tikai uŋ kolonijas maŋhiniŋšanas proŋeku. Kolonijas inventars
(maŋchinas) 1925. gadā peeauga par 46%. Ja 1926. gadā atŋewiŋŋku
semneeku privatihzībā bij 2 traktori, tad 1927. gadā 5, bet 1928. gadā
pat 8 traktori. Par weenfahŋchakām maŋchinām nenahŋas runat, to ŋkaitis
wijai eewehrojams. Truhzigo, ŋewiŋŋki kreewu, semneeku un alŋas darbe-
ŋpehla eksploatācija bij plaŋŋi attihstīta.

Tapehŋ ari ŋahkotees weenlaidus kolektīviŋazijai, Seemelkaufajas ko-
lonijās nahzās likwidet 27% budŋu ŋaimneezību (Subomas-Balkas
kolonijā pat 80%).

Mogikewas apwidā, Baltkreevijā, 393 ņaimneezibas ar 2005 eedņihwo tajēem pehž ņawa ņozialā ņtahwokka ņadalijās ņeņoņchi:

Truhzigo	80 ņaimn.	jeb 19%.	No 1/ņ nodolka atņwabinatas	
Wibejo	158	" "	41%.	Matņa ņaurmehrā 30 rub.
Turigo	132	" "	34%.	" " 70 "
Budņchu	22	" "	6%.	" " 120 "

Wiņas budņchu ņaimneezibas bija apliktās ar individualo nodolki.) ņchaņda ņadalisņhana uņluhņojama par pareiju, un ņtarp turigajām ņaimneezibām leelakais prozents, beņ ņchaubām, bij budņisņtās ņaimneezibas. Laukņaimneezibas maņņinbeedribās ap ņĆho laiku bija organisetas wiņas apwida latwju kolonijās. Galitņņņas-Wiņas beedribai peedereja pat ņami traktors. Koloniju ņaimneezibas bij apgahdataš ar maņņinām peeteoņoņchi.

Ceweħrojams budņisņto ņaimneezibu prozents bija ņastopams ari Wiņtebņņas apwida. Lioņnas rajonā, pehž 1929. g. padomju weħleņĆhanu ņtaħitikas, dņiħwoja 2005 latweeņchi, no kureem 788 atnemtās balņņteesibas (tā budņĆeem, religisņtā kulņta darbineeħeem un noteesateem).

Rajonā 380 latweeņchu ņaimneezibas, no kurām 1929. gadā 94 apliktās ar individualo nodolki, tā budņisņtās. Tas ņastahdija 33% budņĆhu. kurpreņi baltkreewu budņĆhu bij tikai 4,5%. Će jaeceweħro, ka wiņi budņĆhu weħl tomeħr nebij aplikti. Maņās WidreĆas kolonijā no 20 ņaimneezibām nahzās likwidet 13 ņaimneezibu, LaņĆnewā no 12—9, Ćorbomas latkolonijā—18%. Wiņpahr, Wiņtebņņas apwida kolonijās likwideja apm. 25% no wiņām ņaimneezibām tā budņisņtās.

Par algas darbaspeħla peeeteoņĆhanu, un tā tad par ņaimneezibu eeħploatatortisņto rakņturu, Nowgorodas kolonijās leezina ņeņoņchi 1928. g. dati:

Kolonijas	ņaimneezibu ņtaħts	ņaimneezibas, kas peeeteoja algas darbaspeħtu			
		Ćanus	Beenu laukņtr.	Diwus un wairat laukņtr.	ņesonas ņtraħbu
Bereņowa	67	22	25	11	28
NikolajdatņĆa	64	20	21	6	18
Kolomowka	135	55	42	8	30

Budņisņto ņaimneezibu prozents ņĆinīs kolonijās ņastahdija gandriħ tresĆo dafu no wiņām ņaimneezibām. Ari pahreĆās ņĆi rajona kolonijās budņĆhu ņaimneezibu bija deesgan daudz. WahĆjais darbs nazionalās Ćemu padomēs, kurās ņĆheĆeja ņĆtantu un budņĆhi, atņahwa briħwu riħzibu budņĆhu-ņĆtantu organisazijām, kapitalisņtisņto elementu neerobesĆotai attiħstibai. Ćapehž gluņĆhi dabīgi, ka ņĆinīs kolonijās, noorganiseĆotees te lektiweem, likwideta tika laba teesā budņĆhu.

Sibirijas latwju ņemneeku ņaimneezibas attihstijās loti ņtraujā tempā pee ņam winas ĆahĆa pa kapitalisņtisņtās attihstibas Ćeku.

¹⁾ W(1)P Mogikewas apwida latħiroja darbības pahreħtats no 1. janwara 1929. gada 15. nowembrim.

Ščini jina interesanti b. Millera, Sibirijas latvju sabiedriskā darbnieka, dati par tšhetreem šaimneezības gadeem, no tšhetrām Krasnojarskas apvidā latviešu kolonijām — Kamenskā, Borisovā, Taimenskā un Sučonojā.

Gadi	Šehjas plat. peeaug. dešet.	% atteeg. uf eepr. gad.	Šlauga- mās go- wis	%	Suhlas	%	Atas	%	Darba str. gi no 4gad.
1926./27. . . .	1.640	100	1.312	100	613	100	1.684	100	681
1927./28. . . .	1.795	+ 9,4	1.347	+ 2,6	824	+ 34,4	1.697	+ 0,8	726
1928./29. . . .	2.321	+ 29,3	1.597	+ 19,2	1.363	+ 65,4	2.951	+ 74,0	728
1929./30. . . .	2.778	+ 19,6	1.639	2,7	1.298	- 4,8	3.924	+ 32,9	753
Zaurmehra peeaugums		+ 19,4		+ 8,2		+ 31,7		+ 35,9	

Labelite leezina par straujo šaimneezisko attihstibu. Šehjas platības peeaugums — par 19,4% zaurmehrā pa trim gadeem. Sewiški peeaudis zuhku un aitu %: zuhku — par 31,7%; aitu — 35,9%; šlauzamu gowju — par 8,2%.

Tapat nowehrojams štraušš laufšaimneezības maščinu škaita peeaugums. Borisovā kolonijā pa trim gadeem laufšaimneezības maščinu škaitš peeaudis šchahdā daudšumā:

Gadi	Šeena pšahwešt	%	Labības pšaujām. maščin.	%	Sulma- šhinas	%	Sirgu grabbešt	%
1927./28.	82	100	33	100	32	100	84	100
1928./29.	88	7,3	37	12,1	34	6,2	87	3,3
1929./30.	108	22,7	48	30,0	38	12,0	96	10,3
Zaurmehrā % . . .	-	+ 15,0	-	+ 21,0	-	+ 9,1	-	+ 6,8

„Turpretim wišā rajonā, — raksta Millers, — zaurmehrā peeauguma temps bij uš puši mašaks, nerekšinos kolektiwus un sirguš, kuri kreewu šemneeku šaimneezībā peeaug ahtrak. Tā šehjumu platība 1929. g. peeaugusi tifai par 8%, šlauzamo gowju un zuhku škaitš — par 1%, par laufšaimneezības maščinām nemāš nerunajot.

Šihds ar šaimneezību straujo attihstibu, latviešu kolonijās notika tikpat štraušš noslahnošchšanās (diferenziašijas) prozesh. Sewiški ahtri peeauga budšhu škaitš un wišpahr neleela grupina turigo šemneeku. Šalshdsinos atkal latkoloniju noslahnošchšanās prozesh ar kreewu šahdschu, rešam, ka truhzigo šemneeku grupa latkolonijās mašaka, ta aišmeenam šamašinas, turigo un budšhu grupa peeaug trihšreiš ahtrak.¹⁾

¹⁾ D. Millers, „Sibirijas latvju šemneeku noslahnošchšanās“. „Padomju Šihdu-mā“ Nr. 1, 1930. g.

Bež 1928.—29. ģimnēzības gada latkolonijās Kraņņojarstas apvidē
ģimnēku ģimnēzības sadalijās šefošhās grupās bež nodokļa:

Kolonijas	Kopejais ģimnēz. štaitis	Atšwabin. no laukš. nodokļa	Mastā no- dokli lihdš 10 r.	No 10 lihdš 20 r.	No 20 lihdš 40 r.	No 40 lihdš 60 r.	Pa- par 60 r.
Kamenšļa	102	35	17	24	14	9	3
Borišowa	202	54	37	41	41	12	17
Taimenšļa	154	47	41	30	18	5	13
Suĥonoja	158	25	20	26	45	13	29
Ostrowki	69	20	18	9	10	5	7
Imbešļa	64	11	16	23	12	—	2
Kreštjanslaja	17	2	2	9	3	1	—
Gr.-Kirša	23	6	4	9	5	—	—
Kopštaitis	789	200	155	171	147	45	71
Prozentos	100	26,2	19,5	21,1	18,8	5,7	8,0

Ģewišķi raksturigs ir budšĥu ģimnēzību peeaugums divos gados

Kolonijas	1928./29. g.		1929./30. g.	
	Absoluti štaiti	%	Absoluti štaiti	%
Kamenšļa	2	2,0	17	16,6
Borišowa	2	1,0	20	10,0
Taimenšļa	1	0,6	7	5,0
Suĥonoja	2	1,2	11	6,9
Ostrowki	1	4,3	10	14,4
Gr.-Kirša	3	4,3	5	21,7
Kopštaitis	11	2,2	70	12,4

Tā tad 1928.—29. gadā budšĥu ģimnēzību bija 2,2%, turpretim
1929.—30. gadā — 12,4%, kamēr wišā rajonā kreewu budšĥu ģimnēzību
bija 4,5%.

Wāšķirijā arī šķehji peeauga weensehtās eksploateto laukštrahdneekš
štaitš. Ja 1925. gadā to bija 198 zilweku, tad 1926. gadā — 237 zilweki,
1927. — jau 257.

„Wairums weensehtneeku eksploatēja latweešĥu, bašķĥu un kreewu laukštrahd-
neekus tā wafarā, tā seemā. Peeauga budšĥo ģimnēzību štaitš. Tā ģimnēzību
štaitš ar 8 un wairāk šļaužamām gowim ar 8% 1926. g. peeauga lihdš 11% 1927. g.
Trihsširgu ģimnēzību štaitš diwlahrišojās. Turigee šagrābļa šawās rolās wāšķ-
laukšģimnēzības mašĥinas: kulmašĥinas, plaujmašĥinas, šķĥmašĥinas, šķĥtrah-
mās mašĥinas, širgu grahbeekus u. z. Atklahtai un apslehtai truhzigo weensehtneekš
eksploatazijai no turigo pušš gandrihš nebija robesĥu.“¹⁾

No šķeem nepilnigeeem materialeem mehš waram nahšt pee ween-
šļehdseena: budšĥu procentš latwju kolonijās nesalihdšjinami leelāks, no

¹⁾ Agr. Millers, „Arhangeles latwju kolonijas šķialistiskā un tehnikiskā rekon-
strukcija.“ „Dom. Žihna“, Nr. 265, 1932. g.

kà kreewu sahdschâ (3—4 : 13—15). Daudsu koloniju ihpatniba ispaudàs wiinu augstajâ ekonomiskajâ kulturâ, razionalâ fainneefochanâ, moderno agronomiski-technisko panehmeenu peeleeetochanâ lauffainneeziibâ. Algas darbaspehka un apfahrtejo truhzigo kreewu semneeku eksploatazija, deefgan leelâ jemes platiba, kahda atradàs turigo latweefchu semneeku rokâs, felmēja fainneeziibu attihstibu kapitalistiskâ wirseenâ.

Tâ kapitalistiske elementi latwu kolonijâs bij laidufchi deefgan dsilas faknes. Tapehz ari fchkiru zihna kolonijâs norifinajâs wifai afâs formâs. Sewifchki fpehzigi wina usleefmoja tad, kad fahfâs budfchu kà fchkirâs likwidazija.

Budfchu zihna pret kolektiwifaziju.

Mirstofchee lauku kapitalistiske elementi israhdiya fihwu pretofchanos kolektiwifazijas gaitai. Wini wifseem lihdsefkeem zihnijâs pret proletariata diktaturu, par fawu eksploatazijas teefibu patureschanu. Schini zihnâ wini peeleeetoja daschadus panehmeenus, fkatotees pehz apstahfkeem un wajadfibas.

Budfchi peeleeetoja teroru, usbruka lauku aktiwifteem, partijâs darbineefkeem, kolektiwifteem, isplatija daschadas netizamas baumas, postija kolektiwia inwentaru, dedfinaja fchflu noliftawas.

Budfchi flehpa labibu, isnihzinaja lopus, uspirka defizitprezes un fpekuleja ar tam, peewahza fihfnaudu, peefopa huliganifmu. Wini eeteiza kolektiwifet bes isnehmuma wifu koloniju, fpekulejot us nazionalo apfianu, ka „mehz wifî latweefchi, mums wifseem kopâ jaturas“, ufstahjotees pret kreewu semneeku usnemfchanu.

Budfchi dibinaja semgrihdes organifazijas, zentâs eelihft flepeni kolektiwâ, lai wiinu ahrditu no eefchpufes. Wini mehginaja uspirkt mafat nofwehrtos padomju darbineefkus, eefkuht padomju eestahdês, zeemu padomês, faitet ekonomiskâ laukâ.

Tâ, peem., Worifowas budfchi Sibirijâ atflahti usaizinaja peekaut padomju darbineefkus un kolektiwu organifatorus. Gribedami isjaukt topejo kolektiwifazijas un paschaplifchanâs fapulzi, budfchi fazehla trazi, fas nogahja lihdj atflahtam usbrufumam padomju darbineefkeem.

Wazlawowâ, Baltkreewijâ, budfchi organifeja kolektiwifazijas jaulfchanas fapulzes. Ullâ naidâ tila plofitas Lenina gihmetnes, jo Lenins „galwenais wainigais pee lauffainneeziibas kolektiwifefchanas“. Turpat fweeda uguni „Latweefchu Semneeku“, kurfch „zihnotees pret budfcheem un zelot naidu latweefchu starpâ“. Kolektiwia waldê iswehleja Noreeti, kura mahjâs potu okupazijas laika pehrti un moziti farfano peekriteji.

Arhangeles un Bafal dinas latkolonijâs par kolektiwifaziju budfchi isplatija wisnetizamalos nofstahstus. Wini zentâs eegaltwot, ka „kolektiwis naw nefas zits, kâ fenais dsimtbuhfchanas weids, no kura mehâs atfwabinaja feifars Alessandrs 2. un par fo bagatneeki to nokahwa.“ — „Kolektiwâ weeni (teef domati komunisti) buhs lungi un wagari, un mehâs teefstrahdneeki.“ — „Kolektiwâ wifî buhsim plifti un badâ, tur tilai flinfeem dsifwe.“ — Un pehz tam budfchu energifks ishefts: „Lai es bes biffem

pooleku, lai mari sarâ ustar, waj us meeta ussehndina, — kolektivâ ne eefchu!" Ar leelu naidu un neustizibu tifa usnemta pat maschinu beedri organiseschana.

Ziti mehdsja fazit: „Lai lauj mums beedrotees pehz saweem eefhteem: es, mans brahliis, tehws, faiminu Zahnis, Peteris (wisi pahriti fchee), tad eejim kolektivâ. Tikai laufstrahdneefus un fliakus (t. i. truhzigos) lai mums widû nebahsch.“

Budschu taurei weetam peefstandinaja widejee, pat truhzigees flah Tapehz ari Bakaldinâ ilgi ne wehsts no kautfahdeem kolektivees semkopibas pajahkumeem. Arhangelškâ noorganisejâs semes kopejâs ar strahdaschanas beedriba, bet winas darbibas fefas ilgi nebij manamad.

Budschi, redsedami schini arteli sawu sihwato eenaidneefu, turpinaj wizenefistrato kampaju pret to. Artela beedrus (truhzigos) fahkaja pajagfeem un faules brahseem. Kolonijâ mehginaja usspriidsinat klub ar zirwi sakapaja aktivâs semneezes E. Doliu sirgu, peefuhtija draud wehstules partijas beedrim J. Zihrulim, usgluhneja zeema padom preefshchdetajam. Baltkreewijâ, Mogikewas, Pologkas, Bobruifkas u. apwidos budschi isplatija baumas, ka kolektivos wifus, waj jauns, me wezs, waj flims, waj wefels, ka „saldatus“ pehz „stabules“ dsihschot rihhta lihds wehlam wakaram pee darba. Kas nespehschot strahdat, — tee beigas. Kolektivos wifs buhschot kopejs, netikween inventars, lopi, ari seewas. No pilsehtam atfuhtisshot un par kungeem eezelschot kolektiv waditajus, un wezuwezee klauschu laiki buhschot atkal klah. Kolektivis schtempeleschot, kautkur attahlakâ baltkreewu kolektivâ jau wisi fahschtempleti, bet kad eenahfschot poki, — un taz buhschot ne wehslak ka pawasari, wiseem schtempeleteem — karatawas. „Brahli“ pret „brahli“ rihda welnam kalpus gahdajot. „Baltkreewi“ (domats: truhzigees) drihs lauhschot „muhz latweefschus“ (domats budschus). Pastara deena tuwojotes un ja lihds schim neisbewees wiku fahihlet, tad 1932. gadâ ta buhschot klakâ listâ.

Atihmejami gadijumi, kad budsjis pahrgehrba par ubageem fahw peederigos un laida tos pa aplahretejam fahdscham (baltkreewu), ka „pkrasptos“, kolektivos „eewilinatos“ un tagad ispostitos agrakos mah ihpahschneefus (Mogikewas apwidu).¹⁾

Budschus aktiwi atbalstija mahzitaji.

Schini zihnâ pret kolektivisaziju budschus aktiwi atbalstija mahzitia pehrminderi, daschadu sektu sludinataji. Ari tee juta, ka kolektivisaziju winu nahwigakais eenaidneefs.

Triswjatê-Bulitschewâ un Medwedjewâ, Reetumapgabalâ, atklâ mahzitaja Schwalbes organisetas budschu grupas. Schis grupas zeem tehwa wadibâ attihstija plaschu pretpadomisku darbibu. Rotureja apspriid des, kurâs runaja par drihsu kara fahschchanos un budschu apbrunoscham nepezeeschamibu. Schwalbe apmahziis kolonistus leetot pretgases mah

¹⁾ „Latw. Semu.“ Nr. 5, 1930. g.

Zauneeſcheem rakstītas wehstules, lai nepeedalotees laſammahjas darbā. Attihstīta plaſcha agitazija par to, ka kreewi itkā apſpeeſchot latweeſchus. Tas darīts noluhkā radīt kolonistos izkeļoſchanas teekmes. Schwalbe paſpehjis apweenot lihds 30 kolonistu.

Beſ tam wahktas ſinas, kurām walsts noſlehpuma raksturs. Schis ſinas ſuhtītas pahri robeſchai. Schini kontrrewoluzionarā darbā panahkta weenoſchanaš ar weetejeem baptistu wadoneem, kuri peenehmuschī Schwalbes aizinajumu ſtahtees ſem lopeja kaujas karoga zihnā pret komuñſteem.

E. Grimwalda karikatura.

No „Latweeſchu Semneeta“.

Budſcha gramofons.

Beſ Schwalbe organiſeja budſchus arī zītās latweeſchu kolonijās.

„Baltijas Atbalſi“ atteezīgee waldības organi areſteja Schwalbes nodibinatās organiſazijas lozektus. Schi organiſazija bij paſtahwejuſi wairakus gadus un taņi apweenojuſchees weetejee budſchi. Organiſazijas beedri ſanehmuschī inſtruktiwas wehstules no Schwalbes, kurſch norahdijis, kā zihņitees pret wiſeem padomju waras ſperteem ſokeem. Wiñſch arī inſtruktejis, kā agitēt pret kolektiwiſaziju. Beē areſteem atraſtas wehstules, dokumenti un beedru ſarakſti, kas wiſu augſchā mineto apſtīprina.

Nowgorodas apwida latwju kolonijās šakarā ar kolektiwisaziju šķīru zihna peenehna neredseti ašas formas. Tā Kretšņewas kolonijā budšči un baptisti agiteja par labu aresteteem kontrrevolucionareem — šudinatajeem. Teremezas kolonijā budšči uštahjās pret kolektīwa organizatoreem, zensčotees tos sīšīki eespaidot. Pa kolonijam braukaja mahžitājs Sahlits; wišadi agitedams pret kolektiwisaziju. Katrā špredīki wišch klee dja par breesnu laikeem, kas nu usnahšuschi besdeewju warmahzību dešf.

Kad atklahtā zihnā neisdewās apturet kolektiwisazijas kustību, budšis mehginaja isleetot jaunu zihnas panehmeenu. Wišch lika preekščā pirmā eestahščanās kolektīwā „drihsaf ispahrdot šawu inventaru un naudu nosleht seke, lai eesetu šafoditā kolektīwā „šails šā no mahštes meesam nahzis“. „Ispahrdod lopuš, likwidē šaimneezību un tad eestahšees kolektīwā“, — tahda bij budšču jaunā „programma“.

Kad laikrakstos parahdijās weena, otra kolektīwa pašinojums par jaunu beedru usņemššanu, budšči ari šcho apstahkli ismantoja šawā labā.

Uš komunam brauza daščadi laudis. Weeni brauza nopeetni štrahdat, ziti weeglas deenas meklet un šchos kolektīwus jautt. Brauza no weenlaiduš kolektiwisazijas rajoneem padsihtee budšči. Ispahrdewušchi šawu inventaru, lopuš, ar naudas muķi kabatā, tee mekleja glahbīru kolektīwā. Budšču noluhšs škaidrs: wini brauza, lai ahrditu kolektīwu no eesšpuses. Kolektīwu komplekššanu tahdā zekā nahzās pahrttraukt, jo newareja organizet kolektīwus no gadījuma rakstura laudim.

Wišs tas dišteja nepeezeesčamību drihji weeni pahrbaudit kolektīwistu rindas, lai padsihtu kolektiwisazijas kustības eenaidneekus. Buhtu bijis pahraf naiwi, ja eedomatos, ka, nodibinotees kolektīwam, ar to jau šķīru zihnas elementi buhtu išsudušchi. Tee pastahweja tapehž, ka kolektīwā usglabajās individualistiskās waj pat budšiskās pšchologijas paleekas. Tikai šchāi zihnai bij zits raksturs. — Šo nosihmē šķīru zihna kolektīwos? — jautā Stalins. Un atbild: — „Tas nosihmē wišpirms to, ka budšis ir šakauts un tam atņemti rakšoščanas lihdselki. Tas nosihmē, otršahrt, ka truhzige un widejee apweenoti kolektīwos uš galweno darbo rihtu un rakšoščanas lihdselku apweenoščanas bases. Tas, beidsot, nosihmē, ka runa ir par zihnu stary kolektīwa beedreem, no šureem weena daka wehl naw atšwabinajusees no individualistisku un budšisku teekšmju atleekam, zensčšas šinamo neweenlihdsību kolektīwā ismantot šawā labā, bet otra daka grib išsiht no kolektīwa šchis atleekas un neweenlihdsību“.

Šai zihna ar šchim „atleekam un šcho neweenlihdsību“ buhtu šekmīga, no kolektīwa nahzās istihrit wišpirms budščuš, kuri tur šem daščadām maštam bij eelihdušchi. Kolektīwā budšim newareja buht un nedrihšt buht weetas.

Behšturiskais luhšums bija notizis.

„Ša muišneeku šemes konšiskazija bija Oktobra revoluzijas pirmāis šolis uš laukeem, tad pahreja uš kolektīweem ir otrs un pee tam iššķīro-

šchais solis, kurch nošaka švarigako sozjalistiškās šabedribas pamatu uš-
buhmes pošmu Republiku šaveenibā" — tā partijas 16. kongresa tešes
rakšturoja tās leelās pahrmainās, šahdas norišinajās uš laukeem šhini
laikpošmā. Galvenais pagreeseens pašahweja eekšch tam, ka eemehrojama
daka widejneeku mašu galvenos graudkopības rajonos šaprata leelas
šabedriškās šaimneezības preekšchrozības, apweenojās břihsprahtigi
kolektivos un weiza šehju uš kolektiveem laukeem, pagreesās uš kolekti-
wišazijas žeta.

Tās noteiza šchkiru špehku jaunu šamehru uš laukeem. Weenlaidus
kolektiwišazijas rajonos partija wareja štahtees pee budšchu tā šchkiraš
likwidazijas. Reišē ar to išmainijās pati RS ekonomiskā štruktura, kad
lihdšās sozjalistiskai ruhpnenezibai išauga arī sozjalistiskais šektorš uš lau-
keem, kurch ušweiza kapitalistiskō šektoru. Tahdā šahrtā sozjalistiskā
želtneeziba ŠPŠ šahka balstitees uš augošchu sozjalistiskū šektoru arī
laukšaimneezibā, kurch drihji kuma par noteizošcho šektoru šemkopibā.

Deelais luhsumš laukšaimneezibā wareja notiktees weenigi pateizotees
partijas pareišai politikai, žihnat pret dašchadeem nowiršeneem pa labi
un pa „kreiši" no partijas generalās linijas.

Klubdas kolektiwifazijas kultibā.

„Dikturas augstakais prinzijs — pašargat proletariata šaweenibu ar semneezibu.“

Galwenais, kas nodrošināja kolektiwifazijas attīstību un sekmes, bij pareisās partijas linijas eatureshana kolektiwifazijas kultibā. Tikai nesaudsīga zihna pret daschadeem noschkeebeneem no partijas generalās linijas garanteja laufšaimneezibas sozjalistiskās rekonstrukcijas uswaru. Partijai nahzās zihnitees tā pret „kreiseem“ noschkeebeneem, sikhburschujiskeem ideologeem, frašchu waroneem, tā pret labejeem oportunisteem, budščhu ideologeem, islihdsejeem, schkirās eenaidneefa agenteem muhšču partijā. Šafneegumi kolektiwifazijas frontē apreibināja daschu labu darbineeku, tas šahka šaudet mehra šajuhtu, teeschamibas aptveres špehjas. „Winam (darbineekam) radās teekšmes pašaral augstu wehrtet šawus špehšus, radās awanturistiskās teekšmes mehginat ar „weenu rahweenu“ atrišinat wišus sozjalistiskās zeltneezibas jautajumus“ (Stalins). Nepalifa weetas wairs ruhpem par to, lai nostiprinātu guhtos šafneegumus un ismantotu tos planweidigi.

Wišu klubdu šakne semneezibas jautajumā mešlejama nepareišā preejā widejam semneekam, Lenina prinziņa ignoreschanā, ka „japrot pašahkt šaprašchanās ar widejo semneeku, ne uš brihdi neatšakotees no zihnās pret budščheem, stingri balstotees uš truhzigo semneezibu“. Lenina usšwehra, ka „dikturas augstakais prinzijs — pašargat proletariata šaweenibu ar semneezibu, lai proletariats špehtu noturet wadoščho lomū un walšts waru“. Šaitne ar widejo semneeku dibinama newis uš pašwaribas, bet uš weenoschanās pamateem. To nesaprata „kreiso“ fraščhu waroni, kuri „apreiba“ no šafneegumeem, un kuri aismirša, ka „waras lihdssekti, kas nepeezeešchamī un leetderigi zihnā pret muhšču schkirās pretimeeku, naw peelaiščhami un šagahbā postu, ja tos peeleeto pret widejneeku, kursch ir muhšču šabeedrotais“ (Stalins).

Kahdas klubdas un iskropšojumus peelaida kolektiwifazijas kultibā latwju kolonijās?

Wišpirms, ne wišur eemehroja brihmpraštibas prinziņu. Nereškintees ar partijas direktiwem, dšenotees pehž augsta kolektiwifazijas prezenta, brihmpraštibū aišweetoja ar peespeedu eestahšchanoš kolektiwos, peedraudot ar individualo šaimneezibu ekonomistū lišwidēšchānu, balšteefibu atnemšchānu. Daudšās kolonijās netifa weikšs nekahds nostaidros

šchanas un organizatorisks darbs. Beeschi ween nepeegreesa nekahdu wehribu darbani ar truhzigeem, nenoskaidrojot wineem kolektiwisazijas principus. „Ekonomiski likwideto“ skaita eerindoja dalu widejneeku un pat truhzigo, pee kam daschās kolonijās (Seemelkafasā, Reetumapgabalā) „ekonomiski likwideto“ jeb atbudschoto skaitis šafneedsa 100%. Bij fakti, kad weetejee darbineeki ahrfahrteji rupji un noseedsigi, nepeedodami isturejās pret weetejeem eedsihwotajeem. Kolektiwisaziju birokratiski dekretēja no augščas.

Lamlidšigu gadijumu no latwju koloniju dsihwes war minet deesgan daudi.

Prinku zeema padome Witebšlas apwidā nosprauda 100proz. kolektiwisēchanas planu. Semneeku widū isplatijās baumas, ka tos, kuri neeeshot kolektiwā, sehđinaschot zeetumā, teem atnemschot mantu, waj ari aplihschot individuali. Protams, kolektiwā „ar waru netifa dsihri“ (šaprotot šchos wahrđus burtiski), bet tomehr zeema padome schis baumas atbalstija.

Rezultatā — nobijuschees kolonisti bareem ween eerakstijās kolektiwā. Peerakstijās aplfahrtejās freemu šahđschas, ar maseem isnehmumeem eestahjās ari wiša Sabolotjes latwju kolonija.

Teremezes zeemā, Nowgorodas apwidā, no 43 fainneezibam 23 atnehma balstseešibas. Starp tām daudšām widejām fainneezibam un pat truhzigām. Weetejee darbineeki administratiweem lihdslekeem zentās organizet kolektiwu.

Bašchirijā kahdam Mikisorowam radās „leeliska ideja“: šahsiht wišus weensehtneekus weenā pawasari weenā punktā. Labu teesju widejo semneeku nolehma isuhitt, ko aiskaweja weenigi augstako eestahschu eejaušchanās. Dsenotees pehz skaitliskeem panahkumeem, maj peegreesa wehribas arteku nostiprinaschanai.

„Baltijas atbalis“ kolonijā, Reetumapgabalā, ari tifa peelaistās kluhdas. Semneekeem tifa teikts:

„Juhš ar waru nemeens nespeesch eestahtees kolektiwā. Bet fineet, ka teem, kuri kolektiwā neeestahsees, no Schulontas rajona buhs jaiszelo. Kurp — to nemeens nesin...“ — Tahdā kahrtā weens, otrs bij speests pret pašča gribu eestahsees kolektiwā. Keise ar to wišus weensehtneekus, kuri atradās us kolektiwisazijas teritorijas (pehz semes eerihzibas projekta), zeema padome pasludinaja par kolektiwisteem. Teem, kuri par tahdeem nemehejas buht, triju deenu laikā wajasbeja eesneegt zeema padome atteikšchanās pasnojumu. Kas šchahdu pasnojumu neeeseedsa, to usluhloja par kolektiwistu. Tahdā kahrtā kolektiwā eetilpinaja ari galigi nemešlamus elementus ar tumšchu wagahtni un tagadni, no kureem mehlat wajasbeja atšwabinatees.“¹⁾

Taras rajonā, Sibirijā, augstako padomju eestahschu preekschahwji eecturejuschi šchahdu „partijas“ liniju:

— Ja juhs, latweeschi, neesat pawasari kolektiwā, juhs wišus no šchejeenes issehđinās, jo te noteek weensehtu likwidazija.

Weliktije-Duku rajonā kahdā latwju kolonijā peeleetota šeloscha kolektiwisazijas metode: partijas schuhniņas sekretars fitis ar duhri us galda un kleedšis:

— Juhš wiši eseet padomju waras pretineeki, ja neejat kolektiwā.

¹⁾ „Latwju Arāja kalendars“, 1931. g., 38. lpp.

Un divdesmit tšetrās stundās „likvideti“ budšči: 240 vesumi sagahsti komunas sehtā, mantas šarveestas laudšē, daka isvasata. Atņemta wisa mantiba, daščās weetās pat bej akta un usskaita, šahkot no gotu un maščinam, beidsot ar lahdelem, netihru krešlu, maišes klaiņu un mizeem šahbaku leeleem. Šahhās liktenis bij ķehris ari daščus wideje semneekus.

Witebškas apwidā, Glodnikas kolonijā, budšču rindās eeskaitija widejos semneekus, kureem atņemta wišu dšihwo un nedšihwo inventarabē pašchus issuhtija. Šho „budšču“ mahjas šahka jaukt nost un pašwēst us komunu „Progrēš“. Wehšak israhdijs, ka likwidetee nemas nē budšči, bet widejee semneeki. Kolonistu Swirbuli eeskaitija budščos tika tapehš, ka tas pehš Sarkanarmijas deenesta negahja tuhlin kolektiwā, be dšihwoja individuali...

— Tad ta šarkanarmēetis, negrib kolektiwā. Ēsi tur, kur tawi brāhš budšči... — tā teiza zeema padome, tā teiza ari rajons.

Organisejot „Wahšmas“ kolektiwu Leningradas apgabalā, šahhās partijas školās audefnis Weisots teizis: „Kas neet kolektiwā; tas natr amums.“ Tani pašchā apgabalā „Latweešču Vihduma“ organizatori, apstaigajot atšewišchūs šaimneekus, likušči parakstitees ari teem, kuri kolektiwā newehlejušchees eestahtees. Teem peedraudetš aplikt toš nahšchā gadā ar individualo nodokli... Šahhās kolektiva preeščsehdetajs Šmucha teizis šekoschus „wehšturiškus wahrdus“ us weenšehtneekēem: „Šjuhs neerakstitees kolektiwā, es no jums taukus istezinaschu.“

Un ne majums toreis bij tahdu apreibuschu „kolektiwietaju“, kur dewise bija: — „Kas neerakstitees, to issuhtisim us mehnesi... Nosuhtisim us tureeni, kur šahle neaug... Paliksim ratus sem eħrbega, lai brāw laimias...“

Par noscheloschānu, kolektiwizācijas pamatprinzipu ignoreschāna šestopama kolonijās ari wehšatā laikā. Reetumapgabala Lenina rajona partijas un padomju organizācijas wehl 1932. gada pawasari žentā administratiwā šahrtā apweenot latweešču-igauņu kolektiwu „Jaun dšihwe“ ar kreewu kolektiwu. Pirmajam tika noleegta teesiba us paššahwigu eeskisteschānu. Brihwprahhibas prinzipa un pareijas leniniskās nacionālpolitikas weetā masakumtantibu truhžigai un widejai semneezibai tika peedraudetš:

— Mehš juhs, „nazmeaus“, ar šatnem irawesim, kaut ari rajon buhtu juhsu pušē.

Tahdā šahrtā netika eewehrots paššhtamais Lenina norahdijums, kolektiwu tika tad war buht špehžigi un dšihwes špehžigi, ja wiri rodas brihwprahhibas pamata:

„Šekmedami wišada weida šabeedribas, tā ari widejo semneeku laušhaimneezibas komunas, padomju waras preeščšahwiji nedrihšt peelaist ne masatos špaidu lihdekus pee wina dibinaschānas. Tikai tās apweenibas ir wehrtigas, turas nodibinaschā semneeki us brihwas iniziatīwes pamata un turu leetderiba ir praktiā paššahwigu šahrleeka steiga šchini leetā ir šaitiga, jo wina war tikai paššpirinat widejās semneezības nostanojumus pret jauneemedumeem. Tee padomju waras preeščšahwiji, kuri atkaujas peeleetot ne tikai teeschus, bet kaut ari neteeschus špaidu lihdekus, noluhšu peemeenot semneekus komunam, šaujami pee wistingratās aibildības un šetami no darba us lauteem.“¹⁾

¹⁾ Žitēš pehš Š. Šalina runas marxistu-agrarneeku konferenzē „Par agrar politikas jautajumeem ŠPS-bā“. 52. lpp., „Prometejs“, 1930. g.

Netika eewehrots muhsu partijas 16. konferenžes lehmums, ka kolektiwu organizeschana naw peelaišchami špaidu lihdselki. Netika eewehroti laukšaimneezibas artela statuti, kuruš apstiprinaja Tautkomisaru padome un SPRS ZR presidijs, un kuroš teeschi teifts, ka tahda un tahda žema kalpi, truhzigeē un widejneeki „brihwprahtigi apweenojas laukšaimneezibas arteli“.

Tika pahrfahpts leninisklais prinzijs par SPRS daščadu rajonu ihpatnejo apstahku eewehroschānu kolektiwu zeltneezibā. Muhsu walsti atrodas wišdaščadateē apgabali ar daščadu ekonomisku stahwolli un kulturās lihmeni. Starp šcheem apgabaleem ir attihstīti, wideji un atpaliušchi apgabali. Bet kolektiwisazijas attihstības tempi newar buht weenadi wišos šchinis neweenados apgabalos. Mums ir tahdi rajoni un republikas, kur laukšaimneeziba, jemišchi winas graudu kulturu raščošchana, stahw uš loti augstas pakahpes, kur teel peeletoti kultureli panehmeeni semeš apstahdaščatai, kur jau agrak panahkta budschu isloščija, kur partijas wadibā weetejeē eedšihwotaji bij pahrleezinajušchees par kolektiwu šaimneezibu preeščrozibu. Reišē ar to, ir tahdi rajoni un republikas, kur laukšaimneezibas attihstība atrodas uš nesalihdšiniami semakas pakahpes, kur budsim wehl leelš ešpauids, kur truhzīgā semneeziba un kalpi pawišam wahji organizeti. Nemot to wišu wehrā, muhsu partija šawā lehmumā „Par kolektiwisazijas tempeem“,¹⁾ šadalija SPRS apgabaluš trijās grupās, norahdot, tahdā laikā katrā no winām eespehjamš pabeigt kolektiwisaziju, un atšihmeiot, ka daščos apgabalos kolektiwisazija war eeilgt lihds pirmās peezgades beigam.

Par noščehloščānu, ari daudšās latwju kolonijās neeewehroja šchos partijas norahdijumus. Tika ignoretas latkoloniju ekonomiskās, wehsturiškās un kulturelās ihpatnības, tā pahrfahpjot leninisko prinziipu par daščadu SPRS rajonu ihpatnejo apstahku eewehroschānu kolektiwu zeltneezibā. Bet latwju kolonijas atradās wišdaščadateē rajonos ar daščadu laukšaimneezisku attihstību, ar šawām nazionalām un kulturelām ihpatnibām, ko nedrihšteja ignoret kolektiwisazijas prozešā. Tas, ka jau minets, tomehr tika darits.

Tā Baltkreewijas latwju strahdneeku un jemneeku kongrešs, kuruš šanahža 1929. gada rudenī, nolehma, ka gada laikā latwju kolonijām jā kolektiwisazijas par 100 proz. Kongrešs pastrihpoja to ari šawā špezialā uššaukumā, ar kuru winšch aizināja SPRS pahrejo rajonu latwju kolonijus šefot Baltkreewijas darba jemneezibai. Nenoleedsot kongreša leelo nošihmi Baltkreewijas latwju darba jemneezibas kolektiwisazijā, jaatšihst tomehr, ka lehmuma peehemschāna par latwju koloniju šimtprozentigu kolektiwiseschānu gada laikā bij kluhda.

Dojungu par 100 proz. kolektiwisaziju gada laikā uštwehra ari zitoš kolonijas, to atbalstīja pat muhsu prese. Pee tahdeem ahtreem tempeem mafak šagatawotāš kolonijas, lai šaneegtu uoteikto procentu, bij špezšas peeletot pastiprinatus administratīwus lihdselkus, kas kolektiwisaziju weizinoschus un attihstošchus faktorus aišweetotu ar administratīwu šaršgalwību. „Rezultati ir šinami. Wišēem ir šinams tas južeklis, kas

¹⁾ „Prawda“, 6. janwari 1930. gabā.

rabees šchinis apgabalos un kuru pehž tam nahžās atrisinat, eejauzotees
38" (Stalins).

Šchahda rakstura iskropļojumi israhdiņās tik lipīgi, ka tee, neskatotees
uļ partijas kategoriskem norahdiņumeem, turpinājās ari wehlatā laika.
Weetu organizācijas zentās saišfinat partijas nospraustos kolektiwisācijas
terminaus lihds minimumam, trauzotees panahst pehž eespehjas teelatu
kolektiwisācijas prozenta.

Masu wehribu peegreesthot jau guhto panahstumu nostiprinašchanai,
lauksaimneezibas produkcijas pazelschanai, darbam ar truhzigeem un
šaitnes nostiprinašchanai ar widejo semneeku, tika mehginats plestees
plafšumā, zif ween eespehjamā, un kolektiwisetees par katru zemu, ne-
mas nerehkinotees ar konkreteem apstahsteem. Partija špezialā lehmumā
(2. augustā, 1931. gadā) wehl reis brihdinaja weetu organizācijas
no pahrleezigas steigas, no newefeligas teeksmes dsihtees pehž pahrleezigi
augsta kolektiwisācijas prozenta. Formelas kolektiwisācijas weeta 38
lika preekščā galweno wehribu peegreest guhto šafneegumu nodroschi-
našchanai, kolektiwu šaimneezisfi-organizatorisfai nostiprinašchanai.

Pahršahpa pahr arteļa formu, padewās gigantomanijai.

Treščā, wišai nopeetnā, kluhda tifa peelaišta, neewehtrojot partijas
direktiwu, pahrlezot pahri arteļa formai un dibinot komunas. Tifa pahre-
kahpts leninistais prinzijs — neaifsteigtees preekščā masu kustibai, ne-
dekreteet wiņu, neatrautees no masam. Daudsās kolonijās šahka organi-
set komunas, aismirstot, ka kolektiwisācijas galwenā forma pašchreifejā
periodā ir lauksaimneezibas artelis. Tahdos kolektiwos apweenoja wišu —
dšihwojamās ehčas, dahrsus, šihklopus, pat wistas un zitus šihus mahjas
kustonus. Wišu dšihwo un nedšihwo inventaru eerakstija kolektiwā nedo-
lamā fondā. Tā ka šchahdu komunu pastahwešchanai nebij wajadsigo pa-
matu, — uļ ahtru rofu nodibinatās komunas tilpat ahtri ijjuka. Wehl
šlital bij tas, kaš daudšos kolektiwos šihšos mahjlopus un inventaru
apweenoja peespeedu kahrtā, aismirstot, ka galwenais bij ne „putnu“ un
„gurķu“, bet gan graudu problema.

„Daschi muhsu beedri, apsturbušči no kolektiwisācijas kustibas pirmem panahst-
meem, bija aismirušči Lenina norahdiņumus un 38 lehmumu. Kur masu kustiba bij
jaorganise lauksaimneezibas arteļos, šchee beedri šahka organiset semneeku-weenšeh-
neeku teeschi uļ komunas statuteem. Kur wajadsija nostiprinat šchis kustibas arteļa
formas, šahka „šabeedrišt“ peespeedu kahrtā šihklopus, putnus, prezes nerašchojochas
peenlopus, dšihwojamās ehčas. Šchis, preekšč lenineesča nepeelaišchamās steigas re-
sultati, wišem šinami. Paleekosčas komunas, protams, netika raditas. Totees illai-
da no rotam wejelu rindu lauksaimneezibas arteļu. Teesā, pahri palika „labas“ re-
soluzijas. Bet kahda gan no wiņām jehga?“ (Stalins).

Rā tas teesčām tā, to pastiprina ari latwju koloniju peedšihwojuanti.
Jau minetajā Kamščinas komunā „Internazionale“, Witebskas apwidā,
komunas walde un zeema padome, apreibusčas no „šihdoscheem kole-
tiwisācijas šafneegumeem“, šahka apweenot wišu, kaš ween gadijās pa-
rokat. Wehl nebija weifki šagatawošchandās darbi, nebij peeteekoschi ša-
gahdata bariba, jau šahka apweenot lopus komunas kusti. Gowis šinā

meja zita pee zitas, bej filem, bej baribas galdeem. Seenu sweeda pa durwim ar fakumeem, ka nu kuru reisi pagadijas, daschai gowij pee galwas, daschai pee astes. Ne labal bij ari ar tekeem un aitam. Daschus jehrus samina. Lopi nihta pusbadâ. Nebija planweidibas un fahrtibas zitos darbos. Waditajs galigi nepeemehrots sawam darbam un nespehja weilt usliktos peenahkumus.

Selas bija tās, ka kolektiwus sahla juft. Zit ahtri sarakstijās, tikpat ahtri iarakstijās. Palika tikai ap 30 samneezibu.

Ari zitās kolonijās pahrlehza pahri artela formai, peem., Danišhemofka un „Baltijas atbals” kolonijās. Tas apgruhtinaja koloniju sozialistisko rekonstrukciju, radija leelas gruhtibas, kuras agrar waj wehlat eespaidoja kolektiwisazijas tahlako attihstibu. So „prasit, lai semneeki, eestahjotees arteli, nekawejotees atteiktos no wiseem individualistiskem peeradumeem un teeksem, no eespehjas papildus, pee sabeedri-slotās, west sawu individualo samneezibu (gowis, putri, fakau dahrs), no eespehjas isleetot preeksch sewis ahropuspelau u. t. t., — nosihme aismirst markšima un leninisma abezi”. (Partijas 16. kongresa resoluzija). Scho abezi daschâ labâ latwoju kolonija peemirfa.

Kolektiwisazijas uspluhdu laikâ kuhda bij ari aistrauschanās no leelu kolektiwu-gigantu organizeschanas. Schi kuhda pastahweja eeksch tam, ka daudzas organizeschanas us weetam nepareisi isprata partijas losungu par leelu kolektiwisamneezibu organizeschanu. Bilnigi sagrosot un iskroplojot scho ideju, latwoju kolonijas mehginaja organizet milsu kolektiwus-gigantus, aptiverot plaschu teritoriju. Neraugotees us to, ka organizet schahdus gigantus bij samneeziski un politiski neisbewigi, ka truhka wajadsigo labru, ka nebij preeksch tam nobreeduschki apstahkli, schahdus kolektiwus-gigantus tomehr organizescha. Daschos rajonos weetejās wadoschās eestahdes weentahrschi nelahwa organizet masakus latweeschu kolektiwus pespeeschot tos ar warn eestahtees kopejâ kreemu kolektiwâ-gigantâ. Ta bij partijas linijas rupja iskroplošana. Schahdi giganti, beeschi ween noorganizesjuschees us papira, ahtri isjuka, tomehr mini sazehla leelu sajukumu un radija ne masums gruhtibu wisâ kolektiwisazijas gaitâ.

Nazionalu gigantu mehginaja organizet Keetumappabala Jarzewas rajonâ. Schini gigantâ wajadsesja apweenotees Lukjanowai, Borisow schtschintai, Stogowai, Triswjatei, Bulitschewai un daudsam zitam latwoju kolonijam. Bet tã ka kolonisti nebij ar meeru labprahrtigi schahdu gigantu organizet, tad jautajums palika puszelâ. Wehlat no schi azimredjami aplamâ losunga wajadsesja atteiktees.

Masjâ Widrejâ, Wisotschchanu rajonâ, Witebskas apwidâ, nodibinajās latwoju komuna. Rajons peekrita schahdas komunas dibinaschanai un pat palihdsesja. Komunas platiba tika projekteta us 200—300 ha. Bet tad usnahza „reibonis no sasneegumeem”. Dibinaja „gigantu” us apm. 4.000 ha leelas platibas. Komunas deenas bij skaititas.

Saunajâ „gigantâ” bej Masas Widrejas eestaitija wehl 13 sahdschas, tam skaitâ ari latwoju koloniju Deelo Widreju. Gesahkās kolektiwiseschana us wisas „giganta” teritorijas un reisê budschu likwideschana. „Gigantâ” peerakstijās 173 samneezibas un atsewischki zilweki, bet ap to paschu lai-

ku komunas presidijam eesneedsa jau kahdus 30 pajinojumus par istahschanos.

Wisa ta rezultata, „komuna-gigants“ no wairaf ka 4.000 ha feel milsena sarahwas un pahriwehrtas par lauffaimneezibas arteli ar 755 ha leelu semeš platibu.

Kapehž neidewas lehzens no teritoriali iškaisitam weensehtam reiži ar adam kahjam komunā-gigantā, bet bij jaatgreeschas atpakaf par arteka formas, tas skaidri saprotams. Newareja komunu, un pee tam wehl „gigantu“, nodibinat bes atteezigeem eepreekschsagatawoschanas darbeem un nerekhnotees ar objektiveem apstahskeem, nodibinot ar weem rahweenu, „urra“ nokleedsot.

Honowā noorganisejās komuna no 25 faimneezibam, bet wisu seenu semeš nodafa wilzinaja statutu apstiprinašchanu un nedewa mehrneekš komunas semeš platibas eerihžibai, jo neesot tik masu faimneezibu wehrt organiset. — „Mehs organisesim wisu Honowu weenā kolektiwā gigantā!“ Sahkās „organiseschana“ ar draudu palihdsibu, un komuna eestahjās ap 90 faimneezibu. Darba lopus, inventaru un sehflu apweenoja ar milizijas palihdsibu. Schahdas politikas rezultati drihs tika redsami. Wisi, kas sem draudu eespaida eestahjās kolektiwā, no ta istahjās aistraudami lihds ari tož, kas pee atteeziga sagatawoschanas darba buhtu ihsti kolektiwisti. Atlika tikai ap 20 faimneezibu.

Keetumapgabala Katinas rajona ijpildkomiteja nolehma rajonā organiset tikai weenu leelu latwju kolektiwu, kurā jaapweenojas Rafitnas Sacharinas, Karabanowas un Seninku latwju kolonijam.

Otru gigantu „Baltijas kombinetu“ gatawojās organiset bijuschi Brjanškas gubernā. Pehž rajona ijpildkomitejas plana, kombinatam wadjabseja aptwert ne tikai „Baltijas Utbals“ latwju koloniju ar wineem 1.200 ha, bet ari apfahrtejo triju zeemu padomju teritoriju ar 2.800 ha. Jau strahdaja giganta generalschtabs. Pehž plana ka galweno nosari par redseja loptopibu, planoja, ka kolektiwš waretu kluht par fugas loptandsetamu wisa apgabala mehrogā. Gewehrojot latwju kolonistu nazirinalās ihpatnibas, wineem paredseja eespehju gigantā organiset fainazonalno schuhniju, kura eetilptu ka fastahwdaka leelajā kombinatā. Jau sahla darbotees pat mehrneeki, kolektiwistu kursu agronomu wadiba. Kombinata planu apspreeba un peenehma zeema padomes plenumā un truhzigo grupas sapulžē schtaba preekshstahwja wadibā. Ka apspreeba un peenehma wiskus schož galwu reibinoschos planus?

Sapulžes organisetaji un waditaji, paschi nesagatawojuschi un wadipahrdomajuschu jautajumu, nahza preekshā ar fantastiskeem planeem. Šu nahktoš noskaidrot daudsus farschgitus jautajumus, waditaji zenit tikt walā ar weenfahršchu rokas mahjeemu: — „Kam netihk gigantā peedalitees, tož pahrzelsim...“¹⁾ Tahdai rihžibai nebij nefa lopeja ar pat tijas liniju. Galu galā no schi „Baltijas kombinata“ nekās neisnads jo wiseem skaisstem planeem nebij nekahda reala pamata.

¹⁾ „Latw. Semn.“ Nr. 51, 1930. g.

Kluhdas pa labi un pa „kreisi“.

Loti rupjās kluhdas tika peelaistas atteezibās ar widojo semneeku, peeleeotojot pret winau tās zihnās metodes, kahdas peeleeotojamās pret budji. Daudzās kolonijās „atbudšojo“ widojneekus, kuri newehlejās eestahtees kolektiwos, atnehma wixnem balstteefibas, boikoteja tos, neifsneedsa prezes no weetejā kooperatiwa un peeleeotoja zitada weida represiwus lihdselus. Widojneekus nepeelaida kolektiwu pahrwaldes organos.

Schahdi noschkeebenei bij ahrfahrtigi kaitigi, jo wini radija leelas grubhtibas widojneeku tahlakā eesaisstischanā kolektiwos. Tapedz ari partijas 16. kongress, usfawedamees pee scheem noschkeebeneem, pastrihpoja widojneeka leelo nosihmi kolektiwisazijas kustibā, norahdija us tām jaunām atteezibam starp strahdneeku schkiru un widojneeku, kahdas raduschās safarā ar widojās semneezibas eestahschanos kolektiwos. Tapedz ari partijas 16. kongress pastrihpoja, ka „saskanā ar wisu to pa jaunam tagad teef stahdits jautajums par padomjwaras atbalstu us laukeem. Tagad swarigakos SPKS graudkopibas rajonos lauku eedstihwotaji dalas us diwām pamatdalām: us kolektiwisteem, kuri ir pateesi stingrs padomjwaras atbalsts, un us nekolektiwisteem — truhzigeem un widojeem, kuri pagaidam wehl newehlas eestahtees kolektiwā, bet furus kolektiwu plaschais paraugs, bes schaubam, pahrleezinās samehrā ihšā laikā nostahtees us kolektiwisazijas zela“.

Weidjot jaatsihmē nepeelaischami partijas linijas sagrosijumi zihnā pret religijas aisspreedumeem, kad tika flehgtas basnizas un luhgschanas nami administratiwā zela bes kolonijas eedstihwotaju wairakuma peekrischanas. Tas faktiski noweda pee religisko aisspreedumu nostiprinaschanas. Latwju kolonijās, kur jo sewischi stiprs religijas eespaids, schim momentam peekrita wifai swariga nosihme. Neparēja rihziba zihnā pret religiju pateesibā stiprinaja tizigo posizijas.

Ja pee wifām schim kluhdam peeweenojim wehl komandeschanu paschu kolektiwu eefschene, kas ispaudās masu paschdarbibas un iniziatives aissweetoschanā ar kailas administreschanas paxehmeeneem, zenschanos nowehgtees sawā kolektiwā, kad tika noraidits katrs kreemu waj latweeschu, ahrpus jinamas kolonijas stahwoscha truhziga un widojā semneeka eesneegums par eestahschanos kolektiwā, — tad buhs minetas galwenās kluhdas, kahdas tika peelaistas straujajā kolektiwisazijas periodā latwju kolonijās. Pats par sewi saprotams, ka wisi schee partijas linijas iskropojumi bija kolektiwisazijas kustibas tahlakās attihstibas galwenais trauzkelis un teescha palihdsiba muhsu schkiras eenaidneekam.

Partija nesaufsigi zihnijās pret scheem iskropojumeem. Zentralā komiteja isdewa wairakas direktives un rihkojumus, kuros nosprauda idejiski-praktiskas darbibas zelus wifām organizacijam us weetam. Weedrs Stalins rakstos „Galwas reibonis no sasneegumeem“, „Atbilde beedreem kolektiwisteem“ u. z. nesaufsigi usstahjās pret schim kluhdam. Zihna pret partijas linijas iskropojumeem nebij peekahpschanās, bet gan prasiba wifseem, kuri bij peelaiduschu kluhdas un iskropojumus, „atkahptees no sanas besprahhtibas un nostahtees us leninisma posizijam“. (Stalins). Tikai tā wareja turpinat pateesu usbrukumu muhsu schkiras eenaidneekam.

Ja „kreiso“ noschkeebneeku kluhdas un isktroplojumi toreisejā periodā bij galvenais schkehrslis kolektiwisazijas kustībā, tad tas nebuht nenostā mē, ka labejās breesmas arī toreij, tapat kā tagad, nebuhtu bijušās galvenās breesmas. Faktiski viņas schiz „kreiso“ noschkeebneeku kluhdas lehja uhdeni uz labejo oportunistu dsirnavam. Jo „kreiso“ isktroplojumi un noschkeebneeku kluhdas radija labwehligu semi labejā nomiršeena pašprinašchanai, schahda rihziba diskrediteja partijas politiku un atweeglo labejo elementu zihnu pret partiju un viņas vadību.

„Veeta ta, ka „kreiso“ noschkeebneeku kluhdas kolektivo jaimneezību kustībā kluhdas, kuras sagahda labwehligu semi labejā nomiršeena selmeschanai un pašprinašchanai. Kapehž? Tapehž, ka schiz kluhdas rahda partijas līniju nepareisā apzīmōjumā, — un tā tad atweeglo partijas diskreditešanu, — un līhds ar to atweeglo labejo elementu zihnu pret partijas vadību. Partijas vadības diskreditazija jau tas elementarais pamats, uz kura balstotees var attihstitees labejo zihna pret partiju. Scho pamatu labejeem sagahda „kreisee“, viņu kluhdas un isktroplojumi. Tapa lai sekmīgi iszihnitu zihnu ar labejo oportunismu, ir jaušweiz „kreiso“ oportunistu kluhdas. „Kreisee“ noschkeebneeki objektīvi nemot ir labejo nomiršneeku labejeete.“¹⁾

Zihnotees pret „kreiso“ noschkeebneeku kluhdam latwju kolonijās, rē ar to tika iszihnita arī nesaudsīga zihna pret labejo oportunismu.

Scho kluhdu rezultātā, kā arī šakarā ar to, ka nodibinājās daudji latwju kolektīvu, weena semneeku daļa no kolektīveem istahjās. Kolektīwizijās uspluhdu laikā līnas zeema padome Baltkreewijā kolektīwizejās par 75%. Drihši ween daļa kolektīwu isjuka, darbu turpināja tikai 5. Wistiprakais bija „Besdeewis“, lai gan arī tur no 270 jaimneezībām 1930. gada pawasārī palika 36. Kolektīwā „Latweeschu Lihdums“ Leningradā apgabalā no 23 jaimneezībām palika 13. „Blahsmā“ tani pašhā apgabalā palika tikai 3 truhzigās jaimneezības. Kudepsamoschjes kolonijā no kolektīveem noturejās weens. Wazlawowas „Zeltne“, Baltkreewijā, 1930. gada pawasārī par istahšchanos no kolektīwa pašinoja 82 jaimneezības. Gruchowas kolonijā, Welikije-Duku rajonā, weetejee zeema darbineeki waru organizēja kolektīwu, budschos eerindodami widejos semneekus. Dapehž no 98 jaimneezībām, kuras eerakstijās kolektīwā, palika tikai 13.

No kolektīveem istahjās wispirms tā šauktās „miruschās dwehseleki“, kuras formeli bij eerakstītas kolektīwistos, kā peem., „Baltijas Atbalsts“. No kolektīveem aigahja dašchi šwešchi, mums naidīgi noskaxoti elementi. Istahjās arī tahdi, kuri šwahrstijās, kuri nebij wehl pilnīgi pahrleezināti par kolektīwas jaimneekoschanas nepereezschamību un preeschrozīdumu. Wairums latwju darba semneezības tomehr palika noorganizētajos kolektīwos, lai turpinātu ussahkto zihnu par koloniju lauljaimneezības sozjalistisku pahrweidoschanu.

¹⁾ J. Stakins, „Atbilde beedreem kolektīwistiem“. „Latw. Semn.“ Nr. 20, 1930.

ſchaubaſ, ka ſaweeniba ar wiaw buhſ zeeſcha tifai tad, ja energifka buhſ zihna pret budſi un rofigſ darbſ widejâ ſemneezibâ. Mums peenemama tifai tahda ſaweeniba, kura wirſita uſ zihnu pret kapitaliſmu, par ſozialiſmu. Teorija par paſtahwigu peelaſſchanoſ widejâ ſemneeka preeſſchâ, lai ſtiprinatu ſaikni ar wiaw, ir oportuniſtiſka teorija, kura demobilifſe proletariatu zihnâ prel ſihtburſchujifko ſpontaniſu.

Ŧamatojoteeſ uſ ſaweem nepareifeem uſſtateem, labejee oportuniſtiſki apgalwoja, ka ſozialiſtiſkâſ ruhpnreezibaſ attihſtibaſ tempi eſot par ſtraujeem. Ŧahadi tempi nowediſchot walſti pee kataſtrofaſ, jo ruhpnreeziba teefot pilnigi atrauta no lauffaimneezibaſ. Tamdehſ wiaw flehdſeeſ: industrialiſazijaſ tempi japalehnina, wiſa uſmaniba japeegreeſch lauffaimneezibai, protamſ, ſtimulejot wiſeem lihdiſſeem individualoſ ſaimneezibuſ attihſtibuſ, jaſamajina eeguldijumi ſmagajâ ruhpnreezibâ. Tahdâ kaſhrtâ labejee oportuniſtiſki noleedſa ſmagâſ industrialiſazijaſ iſſchkiroſcho lomu ſozialiſma zeltneezibâ, zihnijâſ pret partiijaſ politiku, kura weda ŦPŦS uſ neatſaribu no kapitaliſtiſkâm walſtim.

Reiſjê ar to wiwi zentâſ eetaſhtit, ka ari kolektiwizazijaſ tempi eſot par dauſdſ aſhtri. Truhzigeem un widejee ſemneeki kolektiwâ labprahtigi neeſſchot. Lauku ſozialiſtiſkai paſhrweidoſchanaſ janoriſinoteeſ paſahpeniſſi nemis zaur kolektiwizaziju, bet gan kooperejot ſemneezibuſ kredita un noeeta — apgaſhdeſ kooperazijaſ zela. Kolektiwuſ doſchot labibuſ tifai pehſ wairakeem gadeem, bet ta walſtij wajadſiga tuſhlin. Tapehſ neeſot no ſwara, kaſ dod ſcho labibuſ: budſiſ, widejneekſ waj truhzigaiſ. Japaplaſchinot lauffaimneezibaſ wiſeem lihdiſſeem, ja wajadſigſ, atbaſſtſot ari turigâſ un budſchu ſaimneezibaſ. Padomju warâſ apſtahkkoſ budſiſ mums nemaſ neeſot biſhtamſ, wiſſch zaur muſhu kooperazijaſ ſiſtemu tapat meerigi eeaugſchot ſozialiſmâ. Tamdehſ ne kolektiwizazija muſhu lauffaimneezibaſ attihſtibaſ galwenaiſ zeliſch, bet gan ſihkâſ individualâſ ſaimneezibaſ, ar kurâm janotiſtrina ſaikne kooperatiwaſ tirdſneezibaſ zela. Tapehſ ari labejee oportuniſtiſki peepraſſija lauffaimneezibaſ nodolka ſamajinaſchanaſ turigâm un budſiſkâm ſaimneezibam, individualâſ apſliſſchanaſ atzeliſchanaſ, labibaſ ſagahdeſ planu ſamajinaſchanaſ. Wiwi uſſtahjâſ par to, ka kolektiwuſ war uſnemt ari budſchuſ, aizinjaja uſ meerigu ſadiſhwuſchanaſ ar wineem. Tika peepraſſiſ ſamajinat ſinanſieli-materielo atbaſſtu kolektiwem, paleelinot aſignejumuſ lauffaimneezibaſ un kredita kooperazijai.

Ŧeena no labejâ leghera oportuniſtiſkâm teorijam bij teorija par tâ ſauzamſ „automatiſko attihſtibuſ“ jeb paſchpluſhmi ſozialiſtiſkâ zeltneezibâ. Ŧchiſ teorijaſ autoriſ apgalwoja, ka pee kapitaliſma lauki ſekojuſchſi kapitaliſtiſkai pilſehtaſ ſpontani, automatiſki, paſhrweidojoteeſ pehſ wiaw lihdiſibaſ. Ja taſ notiziſ kapitaliſtiſkâ eekahrtâ, kamdehſ tad taſ patſ newarot notift ari tagad. Waj ari padomju eekahrtâ lauki, ſemneekuſ individualâſ ſaimneezibaſ newarot pa „automatiſkâſ attihſtibaſ“ zeku ſekot ſozialiſtiſkai pilſehtaſ, paſchpluſhmeſ zela paſhrweidojoteeſ pehſ ſozialiſtiſkâſ pilſehtaſ lihdiſibaſ? No tam iſreeteja flehdſeeſ, ka nauw noſihmeſ organiſet kolektiwuſ un padomju ſaimneezibaſ, jo lauki tif un tâ ſekos ſozialiſtiſkai pilſehtaſ. Ŧchi antikeniniſkâ teorija dema lauku kapitaliſtiſkeem elementeem eerozi zihnâ pret kolektiwizaziju, pret lauku ſozialiſtiſkâm leelſaimneezibam, kurâm ar ſozialiſtiſko pilſehtu preeſſchgalâ jawed

sew lihdsi semneezibas pamatflahni. Atteikshanās no zihnās par kolektiwizaziju, pašauschanās uš pašchpluhsmi nosihmē atteikshanos no zihnās pret budsi, nosihmē pašwitates attaisnoschanu wišā lauku sozialistiskās zeltneezibas darbā.

„Labejee oportunisti propagandeja ari tā sauzamo lihdsšwara teoriju. Pehz šchis teorijas dimu muhšu fainneezibas sektoru — sozialistiskā (ruhpnneeziba) un kapitalistiskā (laukfainneeziba) attihstiba norit paraleli (lihdsstetūs). Pehz labejo domam, šchee muhšu fainneezibas attihstibas lihdsstetūs zeki, beigu beigās, šapluhdis weentopus, un tas tad nosihmēs sozialisma uswaru. Uš šchis teorijas, stary zitu, basejas (pamatojas) b. Bucharina mahziba par budschu meerigu eeangschanu sozialismā. Labejee, azimredšot, ir peemiršuschi geometrisko abezes pateejibu, ta para'ekis (lihdsstetūs linijas) nekad nesateetas, ta muhšu fainneezibas attihstiba norišinas ašas ichkru zihnās zekā. Objektivi ari šchis „teorijas“ mehrkis aistahwet individualās semveeku fainneezibas pošizijas, apbrunot budšiskos elementus ar „jainu“ teoretisku eerozi wīnu zihnā pret kolektiwām fainneezibam un distreditei pehdejo pošizijas“¹⁾

Beidšot, labejee oportunisti šagrosija ari Lenina kooperatiwo planu, zensdamees šaschaurinat un aprobeschot šchi plana buhtibu. Wini zentās iššlaidrot planu tā noeeta-apgahdes, bet ne tā paščas raschoschanas prozešu kooperešchanu.

„Kolektiwās fainneezibas, — teiza b. Bucharins, — ta naw galwenā magistrāle, naw galwenāis zeksch, pa kuru semneeziba eet uš sozialismu. Zita leeta, ja mehš teikšim semneezibai, privatam fainneekam, kursesch patš fainneeko: „Ja tu apweenošees preeksch šamu produktu noeeta (сбыта), tu eeguhji no tā sinamus labumus“. Ta ir gluschi reāla un semneekam šaprotama peeeja“.

Šhadai pošizijai naw neka kopeja ar leninismu, ar partijas generalo liniju. Ta noweda labejos oportunistus pee ta, ta wini ne tikai peekahwa eespehju meerigi šadšihwot ar budsi, bet pat uštahjās par špezialu budschu kooperatiwo apweenibu eespehjamibu, par wīnu „kooperatiwo ligšdu“ meerigu eeangschanu sozialismā.

Šklaidrs, ta wišām šchim labejām oportunistma teorijam neka naw kopeja ar markšismu-leninismu, ar komunistiskās partijas programu. Atteiktees no zihnās pret budsi, atliskt weenlaidus kolektiwizaziju uš nenoteiktu laiku, ignoret kolektiwās semneezibas nosihmi, lamet kolektiwu zeltneezibu nosihmē atteiktees no aktiwās zihnās par sozialismu.

Labejais oportunistms praktikā.

Labejais oportunistms atrada augligu semi ari latwju kolonijās, kur tas išpandās wisdaschadākos weidoš, jo fewišchki konkretā praktikā. Labejā oportunistma breešmas šehpjās koloniju sociali-ekonomiskajos apstahktos, latwju zeemu šihsemneeziskā pretščhu fainneezibā. Koloniju ekonomiskā štruktura ar deesgan augsti išweidotu kapitalistisku kulturu bij štipra base labitalistisko elementu attihstibai, augliga seme šihšburščujiskai šichijai. Šihšburščujiskās apfahrtnes eespaids beeschi ween radija praktikšā darbā šwahrschichanos un nowiršichanos no pareišas leniniskās linijas.

¹⁾ J. Stakins, Agrarās politikās jautajumi ŠPRŠameenibā, „Prop. biblioteka“ Nr. 25, 5. lpp.

Partijas latvju organizācijas, ņemot ar WK(1)P Latvešiju centrālā biroju un vairumu fešciju un veetam wifumā pareifi nowehrteja latwju koloniju ņoziali-ekonomiifos apftahklus, ņemigi organizēja un wadija latwju zeemu ņozialistiifās pahrweidoifšanas prozeifus. Weenigi pateizotee muhju partijas leelineeziifai wadibai ari latwju kolonijās ņemigi tika iifihnitas aifās ziifnas pret budfi, guhti eewehtrojami ņaifneegumi kolekti-wiifazijas laukā.

Tomehr ne wifur un ne weenehr latveifzijas un wiku aktiws iifrahdi-ja peeteefofihu roifibu ņalpu, truhziigo un widejneeku organizefhanā un ziifnā par partijas generalo liniiju. Weetu darbineeifi weenā otrā gadiju mā nepareifi nowehrteja politiifki-ekonomiifko ņtahwofli latwju kolonijās. Tā partijas darbineeeku apffreedē Minskā 1929. g. rudenī Witebfifas lab-biroja atbildigais referents apgalwoja, ņa Witebfifas apwida latwju kole-nijā ņefkiru diferenziazija iifot neeziga¹⁾, ņas nelahdā iifnā neaififaneja ar pateefibu. Witebfifas labbirojs daifhās kolonijās latweefihu kolonifstus ul-luhfoja tā weengabala maifu, atdalot wikus no zittauteefihu ņalpeem un truhziigem, kuruif latweefihu budfiifhi eifploateja.²⁾

ņo ņahhdeem nepareifeem uifkateem iifreeteja ari oportunistiifka pra-tiifa. Nepeeteefofihhi tika ņtrahdats, lai likwidetu budfiifu leelo eefpaidu un widejās un pat truhziigās ņemneezibas maifam.

¹⁾ „Latw. Semu.“ Nr. 54, 1929. g.

²⁾ Zapeefihmē, ņa ari jau agrat bij peelaiftas kufhdas koloniju noiflahnoifhams iautajuma iifratnē. Tā WK(1)P peetiifšanas materiifos atrodamas ņinas, kuras le-zina, ņa laufhaimneezibas atjaunoifšanas periodā budfiifu uifkatiiti par widejeem ņem-neefrem. Weedrs Mufeklis, kurfih 1927. gadā iifrahdajis Taurupē-Swaigifnites koloni-jā, ņawā atifkojumā rakftija: „ņaimneezibas, kufām ir tukmaifinas tā privatiifpo-ņdums, ņpeefas nodarbinat 4 aifgas ņtrahdneelus un tamdeif leel uifkattas par bu-dfiifkām. Lai iifgehgu no budfiifu noifaukuma, ņas tahdam ņaimneezibam leeds balif-zeefibas, daifhi ņemneeifi jau ņahkufhi iifpahrdot tukmaifinas, lai noweltu no ņemis bu-dfiifa noifaukumu. Wini ņaka: „Wadomiju wara gan agitē par laufhaimneezibas mo-ņhintiifaziju, bet titliifds ņa ņemneefam ir maifinas, to noifauz par budfiifu un uifkē-modoifli.“

Weedrs J. Walodis, kurfih 1926. gadā iifrahdaja ņahni kolonijā, ņiwoja:

„85% no wifām kolonijas ņaimneezibam jau kolektiwiifetas. ņedeeku atpafal ma-rakftija weeteifajis komjauneeifis: „ņee mums kolektiwiifazija pilnā gaitā, un uif rudenī kolonija buif kolektiwiifeta par 100%.“ J. Walodis peefihmē: „Nepeezeeifhams telti-ņa ņehos kolektiws neorganizē budfiifu, tā daifhi mehds domat, het widejā un truhziigi ņemneeziba un pat turigā (terminologiif!) widejā ņemneeziba. Bija gadijumi, tad bu-dfiifu ņentās eefkuft kolektiwiif ar noluhfu atdabut balifsteefibas, het driif ween atbū-ifgahja laukā. Desorganizet kolektiws wini naw ņpehhigi“. Bet 1930. gadā wifāif Seemeklaufafas kolonijās, to ņkaitā ari Taurupē-Swaigifnītē, likwidetas tā budfiifu 28% no wifām ņaimneezibam.

Weedrs Sprukts, kurfih 1927. gadā iifrahdaja Laifhnewas kolonijā, Baltkreewijā ņiwoja:

„Muhju iifpehtitās kolonijās naw budfiifu wahrda teefhā noifihmē, — ir tiku-turigas kulturelas darba ņaimneezibas. Laifhnewas kolonijā ir divi budfiifu, kuri po-ņhi neņtrahdā“. Kolektiwiifazijas uifpluhdu laifā no ņehis kolonijas 12 ņaimneezibam 9 likwidetas. ņaidrs, ņa pee koloniju budfiifu ņaimneezibu nowehrteifšanas ne wee-mehr tika eewehtrots iifho ņaimneezibu eifploatorifkais rakfturs tā wiku galweent-rakfturigatā paifihme. ņo tam ari iifreeteja kufhdaineef ņehhdeeni par ņefkiru diferenziaziju kolonijās. (ņl. „ņahkums“ Nr. 16, 1930. g. A. Prufats: „Kolektiwiifazija un kulazibas tā ņefkiras likwidefhana latkolonijās“).

„Biroja sehdēs, kuras sanahja koti nelahrtigi, ar 2—3 mehneschu ilgeem starp-
breihscheem, netika apskaititi jautajumi par koloniju peenahzigu aplalposchani, semnee-
zibas noslahnoschanas padskinaschani, kalpu un truhzigās semneezibas usskatu un or-
ganiseshchani, kolektivisaziju un kulturdarbu.“¹⁾

Unas nazionalās zema padomes preekshsehdetajs Lapinsch peelaida
rupju kluhdu, nonahskdamz lihds schkiru meera sludinaschanaī kolonijās.
Birojs nepeeprajija Lapina darbības pahrskata, neinstrukteja wianu ne
mutiski, neds rakstiski (kad Lapinu no darba atzehla rajona partkomiteja,
tad ari Latselezijas birojs pasteidsās no sawas puses schu lehnumu sank-
tionet).

„Reislatotees us schkiru zihnas paafinaschanos un budschu atentateem us stolo-
tateem (Matuschewa neisbewees usbrukumz b. Seemelim), rajona latwoju partpilnwa-
rotee no biroja nesanehma nelahduz norahdijumus, neds ari birojs prajja no wi-
neem informaziju. Kolektivi organiseshās bes biroja wadibas un palihdsibas (Worjeje-
na, Uua) un winos sapluhda daschadi newehلامي elementi, kuri jau otrā deenā meh-
ginaja kustinat wehl nestipros kolektiva pamatus.

Politisglihtības darbā katru pawasari nahzās konstatet daschadas kluhdas un ne-
weiksmes: politiskolas islaidumi nepeeteelosehi sagatawoti, stola wahji komplekteta ar
lalpeem un truhzigo semneezibu. Biroja sehde tika lemts jau wafarā fertees pee kom-
plektechanas darba nahtoschajam mahzibu gadam. Kā daudsee lehmumi un plani, tā
ari schis palika us papira.“²⁾

Schahdu rihzibu, protams, newar zitadi raksturot, kā par labejā no-
wirjeena wizkrasako ispaufmi praktikā.

Minesim wehl otru peemehru no Sibirijas praktikās. Pahrbaudot, kā
nostahdits darbs Worisowas un Taimenskas kolonijās, speziala WK(1)P
nowadkomitejas brigade ar b. Breedi preekshgalā neprata orientetees
weetejos apstahkos un peelaida kā teorijā, tā praktikā oportunistiska rak-
stura kluhdas, kuras bij jo sewischi kaitigas periodā, kad norisinajās zih-
na par budschu kā schkiras likwideschani.

Brigades preekshstahwoji isteiza usskatus, ka „nepeezeeschami latwee-
scheem atkaut turet ganu“. Tā samasinaschotees besdarbneeku skaitz. Ka-
pehz kreewu semneeki wiisi neteekot eeskaititi budschos, kureem esot weens
gans. Tapat pilsehtu privatusehemeji turot pa diwi mahzeeksem un ne-
teekot par to aplikti ar ihpashu nodokli.

Kuna te nebija wiz pat weenu otru truhzigu waj wideju semneeku,
kuram sinamos gadijumos nepeezeeschams gans, bet gan par latweeschu
turigem fainneeksem, kuri aplikti ar individualo nodokli. Schahdu us-
skatu budsiskā buhtiba azim redsama, ja wehl eewehrojām, ka pa leelakai
dalai latweeschu budschu gani nebij weentahrschi gani. Dee bes gana ama-
ta ispildija ari puischa waj meitas weetu. Parasti peenehma pusaudzi no
16—18 gadeem, kursch darba laikā pirmais strahdneeks us lauka un pee-
lopeem, bet seemā palika „us ihres“ dihwot“.

Otra kluhda tika peelaista wehl swarigakā jautajumā.

Tā ka sehjas platības paleelinaschanas plans peenemts par 25%, tad,
lai truhzigeem dotu lahdu „atweeglinajumu“, brigade rekomandeja schah-
du proporziju pehz grupam: truhzigeem japaplaschina sehja par 10%
(jo wineem neesot ne sehflu, ne zitu materielo eespehju), widejeem — par
20—30% un turigajeem — par 40—50%, jo turigajeem peeteekot sehflu

¹⁾ K. Bergs, „Japanahs luhsums darbā“. „Latw. Semn.“ Nr. 1, 1930. g.

²⁾ Turpat.

un viņa pārējā materiāla — darbašpēkļa un mašīnu. Kur vajadzēs organizēt truhzīgos un widejos kolektīvā, lai nemtu no budžetiem šķērsli un mašīnas truhzīgo semneeku lauku apstrādāšanai, tur brigāde kolektīvizācijas jautājumā īstēza usfkatus, ka vēl tikai noteēlot zēla fago tāvoschana us kolektīvizāciju, nevajagot nodarboteēs ar agitāciju par kolektīvizāciju. Rajona šehjas planu, pehz kurā bij paredzēts paplašānāt šehjumus par 25%, ar brigādes atbalstu peenehna newis pilnigi, be gan „zif nu katrs špehj“. Glaidrs, ka te tika pausti oportunistiski usfkati un praktiski palihdsēts budžetiem.¹⁾

Ļereki kolektīvizācijas gaitu kolonijās atstahja pilnigi pašchpluhjmes warā. Tai nepeegreēja wehribu ne partijas kreewu organizācijas, ne latwju šehzijas un partijas darbineeki. Tā, peem., Baschērijās latwju koloniju kolektīvizācijā ne weenmehrs bij wajadsigā wadiba attahlakos nostuhros. Omskas W(1)B apwidkomitejas naznodakas waditajs b. Zaunes kuršč ispidbija ari latwju instruktora usdewumus, konstateja, ka „inš nelo nesinat, kas noteēfot latwju kolonijās.“²⁾ Tāpehz ari tur, kur netika weikts peeteēfoshs politisks un masu darbs, budžetiem us laiku isdewuhgt sekmes šawā pretpadomiskā agitācijā. Ari partijas šchuhņinas neetam ne wisur gahja kolektīvizācijas kustības preekshgalā. Wazlawewas partijas šchuhņina Baltkreewijā pirms uspluhdu wišna netika šasankusi neweenās plaschas, atklatas masu šapulzes, turās buhtu apskatit kolektīvizācijas jautajums.³⁾ Unas partischuhņina winas sekretara b. Lapšna persona kultiveja wisrupjalo oportunistu praktiskā. Zeema padomē eewešleja ischetrus individuali apliktus semneekus. Daschus budschus partijas šchuhņina raksturoja pozitīwi kā aktīvus šabeedriškus darbineekus Kooperatīw apgahdaja ar maiji ne tikai truhzīgus, bet ari ar individualu nodokli apliktos. Kad isdewa rihkojumu apzirpt leelos budschu semēgabalus, šchuhņina eerindoja kulturelās šaimneezibās budschu Puša šaimneezību, kura maksāja 680 rublu leelu individualu nodokli. Wispār partijas šchuhņinas darbiba noriteja „šem labkšahjības nowiršena“ lešunga. Tika apgalwots, ka „zeema padomē šchēiru zihna iszihnita“. Wtas notika laikā, kad us šchis pašchas nazionalās zeema padomes teritorijas atradās 27 ar individualu nodokli apliktas budsisķas šaimneezības.

Atšewiškū zeema padomju oportunistiskā rihziba.

Rupjas labpuseji oportunistiskās kshhdas peelaida daschas latwju koloniju zeema padomes. Zeema padomju usdewums bij wizaktīwaf peedabiteēs kolektīvizācijas darbā, winu organizēt un wadit. Semēkot wišus truhzīgos un widejos semneekus kolektīwos, likwidejot budschus kā šchēru us weenlaidus kolektīvizācijas pamateem, zeema padomem nahzās šimēraudšiteēs us to, lai neweēns budšis neekfuhstu kolektīwā un neahrditu to. Ne wisur tas tā bija. „Baltijas Atbalšs“ zeema padomes darbā špezialitā pašrbaudes komišjai nahzās atšihmet nopeētnus robus.

Zeema padome bij eeturejusi nepareisu šchēiras liniju. Padome šastahweja no 3 widejeem, 1 turigā un 1 kalpotaja — lasammahjas waditajam

¹⁾ D. Millers, „Par pareisu partijas liniju“. „Latw. Semn.“ Nr. 12, 1930. g.

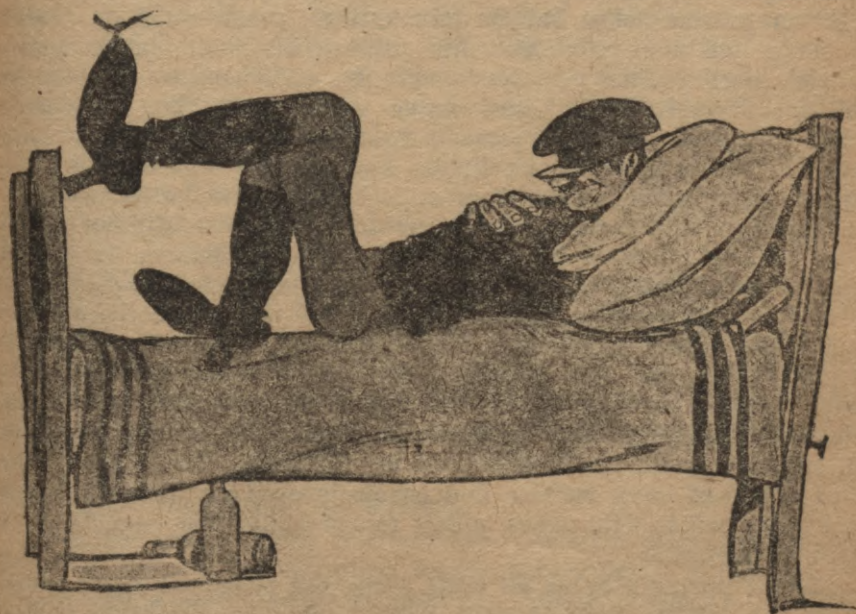
²⁾ J. Valodis, „Tahds šahwotlis ilgaf naw zeešchams“. „Šib. Zihna“ Nr. 1830. g.

³⁾ „Štr. Zihna“ Nr. 118, 1930. g.

(Pee mehleschanam weetejee darbineeki bij daschus widejos nepareiji raf-
 sturojufchi par truhzigeem un turigos par widejeem). Semneeku paschpa-
 lihdsibas komiteja 3 widejee un 1 turigais. Komiteja darba nespehjiiga.
 No 91 fainneezibas tikai 25 fastahweja par beedreem semneeku paschpa-
 lihdsibas komiteja. Paschpalihdsibas komitejas rihziba neatradas neweena
 semes gabala, ne mashinas. Uj waldibas aizinajumeem kolonija nebij at-
 fankufes. Uisnehmumu isplatija nepeteekofchi. Walsis labibas sagahdes
 organeem nenodema neweena puda labibas pahrpalkuma. Wifu labibu
 pahrdewa privattirgu. Sehjumu kontraktazijas lihgumus nenoflehsa.

No „Latweeschu Semneeka“.

E. Grinwalda karikatura.

Da dascha kolonija gatavojas uj pamašara sehju.

Laukfainneezibas nodofku ufflaita komiſija neetilpa neweens truhzigaish,
 tapeh3 peeeja pee aplifchanas ar laukfainneezibas nodofli bij nepareija.
 Beelaida nepareisibas ar nodofli apleekamo objektu ufflaita un wina slehp-
 ſchanu. Paschaplifchanos 25% weeta realiseja tikai par 10%.

Laukstrahdneeki nebij zeema padome registreti. Laukstrahdneeku inte-
 reses netika aistahwetas. Sedshwotaji bij noſkanoti pret semes eerihzibu.
 Komjaunatnes ſchuhnina pahral beſdarbiga un loti wahji peedalijas pa-
 domju zeltneeziba. Strahdaja kontrolſaweemiba un ſeera isgatavofchanas
 darbniza, bet peena produkus galwenam fahrtam pahrdewa primattirgu.

Brijanſkas apwida partijas komitejas komiſija konſtateja, ka komuna
 kolonija organizefufees galwenam fahrtam no turigeem un pat bu-
 diſheem. Uhrpuſe atſtahti kalpi, truhzigeem un widejee darba semneeki. Tika

peeprafita komunas tihrišana, darba semneezibas eesaitfichana wina, preteja gadijeena komunas ifformefichana.¹⁾

Schee fakti runa par zeema padomi wisflitako walodu. Ne zeema padomes preefschefhetajs b. Bruhders, ne rewifijas komifijas lozefli partijeefchi, ne jaunatnes fchuhnina praktifka darbâ nebij pratuschi orgonifet truhzigo semneezibu un balstitees uf tās, nodibinat faweenibu ar widejo semneeku, lai energifki ufbruttu budififki-kapitalififteem elementeem. Partijas un padomju waras lojungu netifa pilbiti, oportunifma praktifka te bija pahrnehmis, ka nesahles, wifu koloniju.

Winefim wehl ottru peemeheru no Derewas-Lubines latwju zeema padomes praktifkas Leningradas apgabalâ. Ari fchi padome ka proletarififka walsts organs nestahweja fawu ufdevumu augstumos.

Zeema padome flehpa budifchu fainneezibas, neaplika tās ar nodofli bet gan zentās wiau eksploatatorifko raksturu attaisnot. Rajona ifpildkomitejas preefschlitumu par fcho fainneezibu aplifichanu ar laufsfainneezibas nodofli individualâ fahrtâ zeema padome noraidija. Budifchu interefchu aifstahwis Dfchirwits zeema padomes plenumâ ufstahjās ar preepadomifku agitaziju, ka rajona ifpildkomiteja nepareiji apleekot fainneezibas ar individualo nodofli un ar to baidot semneekus. Schahda rihziba fazelot kolonijâ paniku, ta ka semneeki steidsotees pahrdot lopus. Zeema padomes plenumis ari peenehma nosodofchu lehmumu par rajona ifpildkomitejas rihzibu. Zeema padomes preefschefhetaja ufstahfchanda bij kontrerewoluzionara, jo ta aptumfchoja leetas ihsto stahwolli, attaisnojâ un flehpa budifchus, nostahdija zeema padomi pretim rajona ifpildkomitejai. Budifchi, loti labi fapratufchi partijas un padomju waldebības kolektiwifazijas un budifchu ka fchkras likwidazijas politiku, fahka attim pretotees padomju waldebības rihfojumeem, ipahrdewa fawas mantas, lopus, lai par eeguhto naudu aifbrauktu uf zitu weetu. Zeema padome nesfehra nekahdus folus budifchu kontrerewoluzionarās rihzibas likwidefichanai, bet gan zentās wifu wainu ufwelt rajona ifpildkomitejai, ka ta nepareiji rihfojotees.

„Labības fagahdes lampana ari netifa ifwefta wifâ pilnibâ un fchkras prinajitaja netifa eewehroti. Budifis ar zeema padomes lihdsalibu tika weegli zauri, peepseefts tika widejais semneeks. Truhzigo semneezibu mahfkligi atfchfehla, — ifoleja no widejās semneezibas, bet widejo semneezibu mechanifsti nostahdija ar budifcheem weenâ lehgeri. Ta bija wifteelaka politifka fchuhda un partijas un padomju waldebības direktofwu iftropofichana. Ka rezultats — widejâ semneeziba nostahjās pretim partijās un padomju waldebības politikai. Budifchi, fureem wareja un wajadfeja atneemt wifus labības pahrpalitumus, palika neaifstahrti un ifprojam turpinaja ifekulaziju ar labibu. Kolektiwifazijas lauta zeema padome neta nedarija, bet gan pretofās un lameja truhzigo semneeku peeaugofcho aktiwitati. Budifchi, fefkanti, luteranu fludinotaji un mahzitatiji brijwi agiteja pret padomju waru. Zeema padome fcho agitaziju pat atbalstija.

Schahda nowirfifichandās no partijas nosprausta zela ifflaidrojama ar wadibol truhfumu. Diwi bijufchee partijas beedri, lafammahjas waditajs Bunka un Krowbergs, wifu laitu neifpildija partijas lehmumus par laufkrahdneeku un truhzigo semneeku organifefichanu un ufbrulumu budifim. Dee budif „neredfeja“. Truhzigeem semneeki, kuri bija eenehjeti zeema padome, netifa organifeti truhzigo semneeku grupâ. Netifa strahdats regulari ari ar pahrejeem truhzigeem semneekteem, lai tos fagatar motu zihnai par kolektiwifaziju un budifchu ka fchkras likwidefichanu.²⁾

¹⁾ „Latw. Semn.“ Nr. 47, 1929. g.

²⁾ „Latw. Semn.“ Nr. 16, 1930. g.

Mehs uflawejamces pee schein pahrs peemehreem, lai raksturotu, tahdā weidā labejais oportunišms išpaudās latwoju koloniju zeema padomju darbā. Protams, buhs nepareiši, ja apgalwošim, ka wišas zeema padomes buhtu eaturejuščas ņchahdu oportunistisku politiku. Wairums leelineeziški zihnijās par partijas direktiwju realizēšanū wišas ņawa darba nosarēs.

Lašammahjas, kurām wjadseja buht koloniju politiski-kulturelam zentram, ari ne weenmehr išrahdija wjadsiġo rošibu atbildigajā koloniju pahrweidošchanas brihdī.

Tas tamdehl, ka partijas un ņabeedriškās eestahdes tām nepeegreēja wjadsiġo mehribu. Beeschi ween lašammahjam nebij ņawu paštahwigu telpu, waditaji išpildija zitus ušdewumus, pa to laiku lašammahjas durwju preeškā karajāš atšlehga. Pat tahduš peenahkumus, kā literaturas un prešes išplatīšana, ņchee lauku kulturdarba zentri weiža neapmeerinošchi. Tapehž nereta bij parahdiba, kad biblioteka mehtajāš aistrahšnē un grahmatas, ņaulē nodeguščas un noputejuščas, iškatišās bruhnas kā noščahwetas (Trišwjatē). ņabeedriškā darbā lašammahjas neenehma zentralo weetu, nezihnijās peeteelošchi energiški par koloniju kolektiwīšchanu. Atjihmejami pat gadījumi, kad lašammahja atbalstija budschu uštahšchanos pret kolektiwu, lašammahjas waditaji ruhpejās par balšsteesibu atdošchanu budscheem (Zudinā). Tikai ņakarā ar partijas 3. špezialu lehmumu pahrkartojās ari latwoju lašammahjas.

ņabejā oportunišma breesmas štipri ween apdraudeja koloniju kolektiwīšchanu un zihnu pret budsji, kuruš išrahdija ahrkahrtigi ņihwu pretošchanos. ņabejo oportunišmu ņekmeja „kreišo“ oportuništu kluhdās. Tapehž zihnai diwās frontēs pret labejo oportunišmu kā galwenām breesmam, un pret „kreišo“ oportunišmu, par partijas generalo liniju latwoju kolonijās peekrita ahrkahrtigi ņwariga nošihme.

Muhju preše un labejais oportunišms.

Šinā par latwoju zeemu kolektiwīšaziju toti leelu lomu spēheja muhju periodiskā preše. Wina mobilīseja latwoju darblaudis uš nešaudsiġu zihnu par partijas generalo liniju, par walšis industrializaciju un laukšaimneezibas kolektiwīšaziju, wina organišeja kalpuš, truhziġos un widejos ņenneekus uš iškhirošču ušbrukumu budsim. Muhju laikraksti deendēnā nešaudsiġi atmaškoja ņchkiras eenaidneeka daudšos un daščados manewrus ašās ņchkiru zihnas pošmā, kad eesahkās budschu kā ņchkiras likwidešana uš weenlaidus kolektiwīšazijas pamateem. Muhju preše partijas wadibā nešaudsiġi karoja diwās frontēs, kā pret „kreišo“ noščkeebeneem, tā pret labejo oportunišmu kā galwenām breesmam. Tas tomehr nenoišimē, ka muhju preše buhtu brihwa no daščām gadījuma rakstura kluhdam.

Tā „Latv. Semneekš“, ašrahwees no kolektiwīšazijas ņašneegumeem, ari atbalstija lošungu par latkoloniju šimprozentigu kolektiwīšaziju gada laikā. Maš tika eewehrotas un paštarihpotas koloniju ihpatnibas, ar kurām wišadā šinā wjadseja rehkinatees. Tika pat apgalwots, ka organišet atšewiščkus latwoju nazionalus kolektiwus naw nošihmes. Budschu kā ņchkiras likwidešana kolektiwīšazijas ušpluhdu ņahkumā netika ņaštita ar weenlaidus kolektiwīšaziju. Peegreeschot plašču wehribu laukšaimneeziškeem un kultureleem jautajumeem, ne weenmehr tika eewehrota kalpu,

truhzigo un widejo semneeku politiska audsinaschana. Dauds usmanibas weltot ta faultajeem „kulturelajem latwu semkopjeem“, kolonija netita peeteekofchi diferenzeta. „Latw. Semn.“ korespondentoz zentās eekluht ne weens ween budjis, kurfch, protams, no ņawa weedofka apgaismoja koloniju apstahkus. Ari agronomi beeschi nesaiņtija ņawus rakstus ar wispahropolitiskeem usdewumeem. Tapeh3 naw nekahds brihnumš, ka „kulturelo semkopi“, par kuru 1925. gadā tā „Latw. Semn.“, tā „Bednota“ rakstija tā par preekschihmes zeenigu, 1930. gadā likwidejām tā budsi.

Latfelziju ZB konstateja, ka zihnu par latkoloniju kolektiwieschannu wajadseja ussahkt energiskak, nekā to darija „Latw. Semneekš“. Schahds norahdijums bija motiwets, jo newareja apmeerinatees weenigi ar kopdarba praktikas propagandu. Wajadseja no ņchis praktikas guht atteeziguš flehdseenuš un laikā orientet un ņagatawot latwu darba semneezibas maņas koloniju pilnigai rekonstrukzijai uš kolektiwisazijas pamateem. Schis kluhdas radās ņakarā ar to, ka laikā un pareiji nebij praņts orientetes ihpatnejos latwu koloniju apstahkos un ispraņt wikās noteekofchus prozesuš. Ar to ari isklaidrojams, ka weetu konkreto materialu par labejā oportuniņma praktiku ne weenmehr laikā uņtwehra, lai uš ta pamata guhtu atteeziguš prinzipiela rakstura flehdseenuš.

„Sibirijas Zihna“, kura attihstija intensiwu darbibu jo ņewiņchi Sibirijas latwu darba semneezibas kolektiwieschannā, ari nebij brihwa no atņewiņchām kluhdam. Tā kahdā eewadrakstā („Sib. Zihna“ Nr. 41, 1929. g.), usņtahjotees itkā par pareisu schkiras liniju labibas ņagahdes darbā, redakzija peelaida trozklistiku kluhdu, pilnigi ignoredanna widejo semneeku. Eewadraksts nobeidjās ņekofchi: „Proletariats, wadits no kompartijas, atbalstotees uš truhzigo semneezibu, pahwarēs wiņas gruhņibas un neatklaidigi wedis usbrukumu muhsu ņaimneezibas kapitalistiskeem elementeem.“ Satropłota tika ņeniniskā tese, ka partija ari turpmak neatklaidigi zihniņees par ņeninisko losungu: balstischannās uš truhzigo semneezibu, zeescha ņaweeniba ar widejo semneeku, zihna pret budsi.“¹⁾

„Sibirijas Zihnas“ peelikumā „ņaunais Arajš“ Nr. 10 b. J. Balodis rakstā „Weensēhta waj kolektiwš?“ nepareiji noņtahdija jautajumu par kolektiwu organieschannu Sibirijas latweeschu kolonijās. Minedams peemehrūs no ņamenņkas un Belajas, autors nonah3a pee flehdseena, ka ņaimneezibas, kuras jau atrodas weenkopus ņinamā rajonā, war apweenot kolektiwā un bej kahdas islaņes, aptwerot budsi, turigo un truhzigo.

Galwenā kluhda pastahweja pretrunā starp teoriju un praktiku. No raksta isreeteja flehdseenuš, ka budjis ne tikai war buht kolektiwā, bet ta tas pat war buht kolektiwā organisators. Vai gan tani paņchā rakstā autors ņtingri peefodinaja „Neelaiņt budschus kolektiwā pee organieschannas“ un wispahr rakņinsch itkā bija wehršts pret budscheem, praktikā isnah3a neglihtata lunzinaschannās ap budscheem.

Redakzija leelineeziski ņawas kluhdas atjina un neņawejotees turpmalā darbā tās islaboja.

„Kreemijas Zihna“ eewadrakstā „Pret labpusejo nowirseenu praktiskā darbā“ („Pr. Z.“ Nr. 131, 1929. g.) rakstija, starp zitu, ņekofcho:

¹⁾ 16. Всесоюзная партийная конференция. Резолюции и постановления, стр. 26, 1929. г.

„Tagadejais laikmets rašturojas, tā itin pareisi atšihmeja b. Stalins, ar „muhšu politikas peemehroššanu padomju burschuasijas garšchai un prašibam — tā pilsehtā, tā uš laukeem“.

Þirmfahrt, appahwojums nepareišs peh3 buhtibas. Dtrfahrt, b. Stalins nekad nešo tamlihdšigu nekur naw teizis.

Weenā otrā b. Stalina runā gan fastopam wahrduš „muhšu politikas peemehrošhana „padomju burschuasijas“ garšchai un prašibam“, bet pawisam zitā kontekstā.¹⁾

Minetā eewadraftā labejā oportunišma ideologija rašturota tā „pahrtikušchās semneezibas ideologiju“. Ari tas nebij pareiši. Labejais nowiršeens, tā „itin pareiši atšihmejis b. Stalins“, zenschas peemehrotees burschujišķai ideologijai netikween uš laukeem, bet ari pilsehtā. Šahdā zitā raftā, atšihmejot, ta Raščkewā teel likwidetas 11 budišķlās šaimneezibas, „Kr. 3.“ raftija:

„Latwju weenšehtneetu psihologiju ari weidšoš dšihwes teeschamiba. Warbuht jaunajās dšihwes weetās wini no budscheem pahrwehrthisees tihroš darba semneekoš, nopeetnal šahš pahrdomat par kolektiwiseščanoš, atguhs atpatat šaudetā teesības. („Kr. 3.“ Nr. 118, 1929. g.).

Škuhdu wehl paleelinaja tas, ša redafzija eeweetoja pašinojumu, kurā iššlaneja itķa lihdšjuhtiba „zeetušchajeem“.

Šchahda eezeetiba un mišķstišchauliba ašas šķķiru zihnas pošmā nešehmeja mašu nošlanošchamu energiškam ušbrukumam budšim.

Minot šchoš atšewišķuš faktus, mums daudši no wineem tomehr jaņem dialektišķā, wehšturišķā šakaribā ar ta laika darba apstahķleem, jo tilķai tahdā gadījumā buhs eespehjamš objektivi nowehretet muhšu laišrašturu lomu.

„Wajadšigs nemt ne atšewišķuš faktus, bet wišu uš apštatamo jautajumu atteezigo faktu kopumu, beš šahda išnehmuma, jo zitadi nenowehršchami rodas ašdomas un pilnigi pamatotas ašdomas, ša fakti išmekleti waj šawahkti patwarīgi, ša wehšturišķu parahdibu objektiwās šakaribas un wini šawstarpeju atteezibu kopibas weetā teel pašneegiš „subjektiwš“ bruhwejums (стр-ня), pat warbuht neihroš leetas attaišošanai. Tas tatišķu noteel beeschat, nešā leetas“ (Ženins).

Ari mehš, minedami atšewišķuš faktus, atšewišķlās škuhdas, minam tās ne tamdehķt, lai kautķa mašinatu muhšu prešes leelo nošihmi ašajās šķķiru kaujās, bet lai labal išpraštu muhšu nazionalās ihpatnibas wehšturišķā luhsuma periodā un teescham paštrihpotu šcho faktu gadijuma rašturu.

¹⁾ К чему сводится правый уклон, о котором главным образом идет речь? Куда он тянет? Он тянет по линии приспособления к буржуазной идеологии по линии приспособления нашей политики ко вкусам и потребностям „советской буржуазии“. (Из речи т. СТАЛИНА на пленуме ЦК ВКП(б) 19-го ноября 1929 г.)

Budlīs kulturelā semneeka maskā.

Latvju kolonistēm deesgan laba flava kultura leem semkopjeem. Par wineem ne majums rakstīs kreemu presē, daudjās laukfaimneezibas ištahdēs wīnu faimneezibas fanehmufčas pirmās godalgas un atfinibas rakstus. No latwju semkopjeem daudj wareja mahjitees apfahrtejee kreemu semneeki, kà razionali nostahdit faimneezibu. Latkolonisti fawâ laukfaimneezibas praktikâ stiprâ mehrâ balstijās uš Baltijas agrotechniskās kulturās peeredji, kas wineem dema eespehju nostahdit fawās faimneezibas labak par apfahrtejam kreemu faimneezibam. Bet runajot par kulturelo latwju semkopi, jafaka, ka ne weenmehr un ne wīšur pareiši isprata ņho jehdseenu. Faktiski sem wina wajadseja fapraft, un pareiši to ištulkojot ari faprata, to latwju widejo semneeku, proletariata un truhzigās semneezibas fabeedroto, kuršch weenmehr atfauziģās uš wīšseem padomjwarās pasahkumeem. Kulturels semneeks bija kolonists, kuršch norobeschojās no budšcha un gahja rofu rokâ ar padomju waru. Wīšis — wīšu fabeedriški-kulturelo organizaziju (daščhada weida kooperatiwu, kulturbeedribu, farkano stuhriščhu, lašammahju, skolu) atbalstitajš un aktiws darbineeks. Weenigi nodibinot wišzeesčhako faweenibu ar ņho kulturelo semneeku, wareja ņemīgi zihnitees pret budji un nopeetni strahdot truhzigo semneeku widâ.

Par noščehloščhanu, taišni ņchis darbs latwju kolonijās beeschi ween stipri kliboja. Bet beš nopeetna darba ar truhzigo semneezibu, ari widejais semneeks nošwehrās uš budščhu puši. ņcho nošwehrščhanos wehl ņelmeja tas apstahklis, ka ņiteeni, kuruš wehrča pret latwju koloniju budji, nereti trahpija widejo semneeku. Weetejās eestahdēs, labi nepasihdamās koloniju ņpezisitu, daudšreis nepareiši wehrteja koloniju ņchēru atteezibas. Waj nu wīšus kolonistus ušluhloja par budšcheem, waj ari par kultureleem semneekeem. Kolonija, kura diferenzeta, kurâ tapat noriřinas ņchēru zihna, — tahda kolonija daudšreis ņho eestahščhu un ari daudšu latwju darbineeku ispratinē neekšiteja.

Ari koloniju kultureli fabeedriškâ dšihmē beeschi ween walbija wišpahrēja „kulturtregeriřma“ lošungi beš dšitaka ņchēriřka ņatura. Daščha laba mruřhu fabeedriškâ organizazija toreiš wairak nodarbojās ar parastajem „kulturelās laukfaimneezibas“ jautajumeem, nekâ ar truhzigās un widejās semneezibas organizēšanu zihnai pret budji.¹⁾

¹⁾ Wehl 1928. gadâ, rakstot par „latwju kulturās ņwehtkeem“, „Заря Запада“ ušwehra galwenâm lahrtam tihra kulturdarba ušdewumus latwju kolonijās, otā nee'â nostahdot kooperazijas, kolektiwizazijas un wišpahr laukfaimneezibas raščhščhanās jautajumus. ņl. „К празднику латышской культуры“, „Заря Запада“, Nr. 179, 1928. g.

Labejee oportunisti kulturrevoluzijas ušdewumus šaprata kā apoliti-
isku kulturtregerismu, wehrtejoj kulturas pecaugumu uš laukeem weenigi
pehž šeepru, petrolejas, manufakturas patehrina daudsuma, pehž dšihwo-
jamo ehfu zelschanas ar stikloteem balkoneem un flaweerem gardinetās
štabās, pehž šaknaugu un ašbolina sehjumeem. Partijas un jaunatnes
šuhniiku, pioneeru pošmu, školu, lašammahju, kolektiwu pecaugums kā
lauku kulturrevoluzijas noteižoščais faktors tika gandrihs pilnigi igno-
rets.

Šchahdi kulturas revoluzijas ispratnes momenti šastopami ari muhsu
koloniju šabeeđriško organizaciju praktikā. Beeschi ween wišš kulturdarbs
ispaudās dramatiškā pulzina teatra israhdēs un forā ispišbitās tautas
dšeesmās. Daščadās kulturas un bibliotekas beedribās ne ween-
reiš ween darbojās ari budšchi, kureem taišni šchahda weida organizijas
un darbiba wišlabal nodereja par formu, kā isliktees par „kultureleem
šemneekem“ un maštet šawu eksploatatoru dabu. Ne mašums muhsu
šchiras eenaidneeku darbojās daščadās isglihtibas beedribās un pat šarfa-
nos šuhriščos, kas jo gaišchi škurwa redšams kolektiwisazijas ušpluhdu
momentā. Pat muhsu isdotā laukšaimneeziskā literatura beeschi wairat
orientejās uš špehžigu turigu šaimneezibu, nekā uš kolektiwistisku raschošča-
nās formu attihštibu šozialistiskā wiršeenā.

Tā isprotot kulturrevoluzijas ušdewumus, galigi tika ignorets kultur-
revoluzijas šchiras raksturs, ruhšneezibas un proletariata wadoščā loma
lauku rekonštrueschanā. Bet šchahda noštahdue wišu kulturas revoluziju
pahrwehršč par bešplanweidigu, haotisku prozešu, kurā galweno lomu
špehlē daščahi mums naidigi kulturtregeri. Kā šchahdas literaturas rak-
šturigu paraugu, šo šawā laikā aiš liberalas ezeetibas ešam isdewušchi,
warām minet agronoma J. Osola „Aropropagandu.“¹⁾

Bet galwenaš ušdewums paštahweja eekšč tam, lai ari latwju šem-
neezibas pamatšlahnuš šaištiti ap proletariatu, pazeltu wišu materielo
un kulturelo lihmeni un šopeji ar wišneem strahdneeku šchiras wadibā
wiršitos uš šozialismu. Ne weenmehr šchos ušdewumus pilnigi apšinajās
un pareiši isprata.

To apšwehra budšis un wišus muhsu darba truhkumus un kšuhdas šoti
rošigi ismantoja šawā labā. Budšis eespeedās zeema padomē un pašchpalih-
dšibas komitejā. Budšis organizēja šarfano šuhriti un darbōjās lašammahjā.

¹⁾ Šchi grahmata ir tipiska labeji oportunistiska kulturtregerisma, pretfeniniska
uštatu rotas grahmata. Autorš ee'eiz mahžitees zelt leekšaimneezibas newis no Ze-
nina, bet gan no Amerikas kapitalista Žorda. J. Osols doš padomu muhsu jaunee-
šheem šetot „amerikanešchu“ „wešlam prahtam“ un organizet „kulturelu atpuhku
un leetberigu ispreezu“ pehž amerikāņu paraugu. „Šolu šazihštēs šapraktiškē štree-
šchanās ar lašjam maišā, diwu pahru štreešchanās, pee tam dalibneeki šaseeti pahros,
weena dalibneeka labā lašja pešeeta pee otrā kreišās, štreešchanās rahpus, jeb atpalat-
rahpjotees, automobilu šazihštēs — šas war ilgati reht tā automobilu, šas war
uštmit wišaugštato noti u. t. t.“ Pehž Osola norahdijuma „šwehtos wišneem wajaga
buht jau'reem, nedrihšt buht brihwā šahwošču kritiku“. „Šewišchi augsta weeta
daščados šwehtos šaeerahda šopejai dšeedašchanai, šur šatram ir jadsēd, neštatotees,
waj wišam baišis ir jeb naw.“ Šchahdas ispreezas eeteiz J. Osols, uššwehrdamš, tā
„Amerikas Mubu darbiba, ištahdes un šazihštēs war buht par šlaištu peemehru muh-
šu jauneešheem.“ (Agr. J. Osols, „Aropropaganda“. „Prometejs“, 1929. g.).

Budis dibinaja laukšaimneezibas un meliorazijas beedribu. Budis strahdaja ka tautas teefnejs. Budis israhdija leelu aktiwitati un wifu to darija behrpees „kulturela semneeka“ swahrkos. Winsch bija aktiwis ne tikai sabeedriski-kulturela darbā. Wisa aktiwitate pateesiba tika wirsita u noteiktu kontrrewoluzionaru mehrtu realiseschanu. Winsch ismantoja sawu ekonomisku un „kulturelo“ eespaidu, winsch nehma palihga nazionalis atteezibas, winsch ustureja wiszeeschafo kontaktu ar daschadām religisflam sektem, lai tika stiprinatu sawas pozizijas. Scho budscha taktiku atmasloja, bet ne weenmehr laika un wisa pilniba. Kolektiwisazijas prozesā kluro atklasti redjama schi „kulturela semneeka“ ihsta seja. „Kulturela semneeka“ maslu, ajs kuras budsis loti ilgi slehpās, winsch mehginaja ismantot ari wehturista pagreeseena briedi. Bet taisni schini dsiku luhsumu bagotaja momentā, krasī eesihmejās tas besdibens, kahds pastahweja stari pateesi kulturelu latwju widejo un truhzigo semneeku, no weenas, un budsi, no otras puses.

Kahds budscheem eespaids kolonijas, ka tee prata ismantot „kulturela semneeka“ wahrdu, kahda scho budschu „kultura“, par to lai leezina daschi fakti.

Kaschturinā Reetumapgabala lihds 1925. gadam neeksissteja neweena sabeedriska organizacija, isnemot pirmās pakahpes skolu. Kolonijas budschi tureja koloniju sawās rokās un atradās wisa „kulturdarba“ preekshagalā. Daschnewā weetejais melders ilgu laiku bij skolas „kulturpahrstahwis“, jo no sawām dsirnewam peegahdaja skolai elektrisko energiju. Budikos indumiduali aplikts budsis atfazijās no draudses preekshneelo amata un religijas, palihdseja eegahdatees skolai inventaru un mahzibas lihdsjektus, wina seewu eewehleja skolas padome. Bet tikko eebrauja mahzitas Schwalbe, jaunais „aktiwists“ wina pirmais sagaidija un weesmitih ligi usnehma. Zits budsis, kursch weenmehr karoja pret katru sabeedrisku darbu, usstahjās pret padomju waras lampanam, peepeschi weenā jaukā deenā no melna sahka palikt par „sarkanu“. Winsch peedahwaja sawu mahju sarkanā stuhrischa wajadsibam, lai saistitu pee sewis truhzigās un widejās semneezibas aktiwu, eespaidotu wina — un lihds ar to padaritu sarkanā stuhrischa darbu budscheem nekaitigu.

Otrā Karpowā budsis Ud. Ahpsis kolonijas sabeedriskā dsihwē eeneh ma pirmo weetu. Winsch iskuhojās pat par zeema padomes preekshsej dataju. Organizesa zeemā arteli, bet tani pat laika kopā ar ziteem turigeem šaimneekem suhtija peenu uš Leningradu priwattirgotajeem. Tās paschas kolonijas budsis Kalninsch wairak gadus darbojās ka tautas teefnejs.

Budis prata ismantot ari muhsu mahzibas eestahdes. Laukstrahdneetu, truhzigo un widejo jauneeschu weeta beeschi uš tureeni brauja turigo un budschu behrni. Budschi eelihda augstaka tipa skolās gan ar wiltoteem dokumenteem, gan ar rekomendazijam no weetu organizacijam, kuras daschreis suhtija kandidatus bes jebkahdas eepreekshejas sagatawošchanas un wina apstales lopejās zeema aktiwa šapulzēs.

Wisbeeschal tomehr budschi ismantoja kontrrewoluzionareem noluh teem religisflās organizazijas, kuras tee strahdaja pretpadomisku darbu gan slepus, gan atklasti. Religija weenmehr ir bijusi weens no galweeneem lihdsjekteem, ar kuras palihdsibu eksploatatori ir turejuschi padewiba darbā.

lauschu mafas un tās nejaudīgi ijsuhfufchi. Latvoju koloniju budšchi to loti labi šaprata un tapehž ar šprediku grahmatu weenā, ar nuhju otrā rolā dšina weenteešigōš laudis basnizās pagatawotā turnštibās maišā. Budšchu darbiba šchini wiršeenā išpaudās wišdašchadakoš weidoš. Derewas kolonijas budšchi Nowgorodas apwidā noorganiseja šawās mahjās „šako stuhriti“. Katru šwehtdeenās un šestdeenās wafaru tee organiseja iškhojumus, pulžinadami budšchu jaunatni. Te uštahjās luteranu foris brahtu Reinholdu wadibā. Šchahdi wafari-šapulzes bija tā pretštats lašammahjās darbam, budšchi zentīgi agiteja pret padomju waru. Zeema padome šchis budšchu nelikumigās šapulzes atšahwa un pat atbalštija. Tā zeema padomes preekšchjehdetajš Dšehrwits wišpahrejās pilšonu šapulžēs iššinoja budšchu šapulštchu programu un weetu, kur wafari organiseši, un šahdā laišā Buhs Reidholda un Muzeneeka mahjās šaeeshana. Pilšoni tika pat ušaižinati eerastees „kuplā škaitā“.)

Nowgorodas luteranu draudšchu mahžitajš Kamols wišu laiku išteiza budšchu domas un aištahweja eškloatoru šchiras interešēs. Budšchi Kamola wadibā un ar wina teešchu materieli palihdšchu, kuru tas šawuškahrt šanehma no ahršemju buršchuašijas, energiški zehla kolonijās zeetokšchus-basnizās. Pehž pilšonu kara Nowgorodas apwidā tika ušzeltas jaunās basnizās Otro Lufu, Otrās Karpowas un Kretšchnowas kolonijās. 1928. gadā šahla zelt basnizu Šeremezas kolonijā, kurā pee pamatakmens liškchanas Kamols apšolijās no šawas pušēs dot šwanu un dašchus tuhštostchus rublu. Rawenes basnizu nodedšijnaja, lai dabutu školu no zeta, pehž kam šahla zelt jaunu basnizu. Dubrowas kolonijā išlaboja basnizu un Kamols ušdahwinaja tai šwanu. Lai šawus kontrerwoluzionaroš planus realisešu, Kamols išmantoja gadijumu, kad organisejās nazionalās zeema padomes. Wišch latweešchu zeema padomēs eelika šawus preekšchahwjuš. Derewas zeema padomē tā preekšchjehdetajš šrahdaja šesters Rujā²⁾ un pehž tam Šprogis, Kolomowas zeema padomē — šesters un budšis Šeintants. Derewas zeema padomē — šesters Štraušs, Otrās Karpowas zeema padomē — Šaušalū, kura teešchi palihdšēja zaur zeema padomi ušzelt basnizu. Tika ari noorganisešs wešels tiškšs dšeedašchanas pulžinu un tika rihloti dašchadi šwehtki.

„Kamols organiseja uštahšchanoš pret wišam šampanam un partijas un padomju waldibas organu darbu. Tas organiseši uštahjās pret pašapliškchanoš, walšs aišwehmumu realisešchani, šehjas un labibas šagahdes šampanam. Tas peršonīgi un ar šaweem rolas pušcheem un agen'eem apbrautaja wišas kolonijas un agiteja, lai nedodot walštij neweenu šapeitu, bet gan lai labat dodet lihšjellus basnizu zekšchanaš. Basnizās tas šudinaja, ka latweešchu kolonisti ešot wišu pašaudejušchi, „nešot wairs šwehto priwatihpašchuma teešibu uš šemi, newarot wairs šrahdat tā, ka gribot.“³⁾

¹⁾ „Latw. Semn.“, Nr. 16, 1930. g.

²⁾ Rujā — Nikolajbaškchās budšis, kura šaimneeziba jau no šeneem laiteem bija eškloatoriška. Rujās pagahne turnšcha. Pirms Oktobra rewoluzijas tas ilgus gadus šalpojis tā zeema wešakais un pagatā bijis weens no labateem muškšneezibas-zarišma politikas aištahwjeem. Par labu šalpošchani žarišlai eekahrtai aprinkā šara preekšchnees wiņu šahdijis preekšchā šeisaram apbalwošchanaš ar šudraba medali un Štanislawa lentu uš truhstim.

³⁾ „Latw. Semn.“, Nr. 18, 1930. g.

Kamols viņu laiku uzturēja zeeschu sadarbību ar kontrrevolucionāriem jettantu organizācijām un to vadoneem. Presbiteri Kalniņš, Klāvis pīlis un Gravinšis, kopeji ar Kamolu, atklati un slepeni strādāja kontrrevolūcijas darbus. 1929. gada vasarā Kamols ar minētajiem subjektu noorganizēja kopejus kapu svehtklus Berešowā, kur tos pārvehrta par pretpadomju demonstrāciju. Tee atklati ufstahjās pret partijas un besdeewju organizācijām un aizināja tizigos uš „swehtu” zihā pret antikristiem.¹⁾

Wehl 1929. gadā, Otrās Karpowās baptistu sapulze apflatija jautājumu par saeeshanas telpām un atrada lihdschinejās par schaurām, la „wehtu plaschu masu darbu”. Tapehž sapulze suhtija delegāciju uš Rostogorodu, kur walsts eestahdēs wajadseja noskaidrot jautājumu par luhgschanas nama zeshchanas eespehjam.

Wisās kontrrevolucionārās sahweshtibās, tahdas ween notikuhce latwju kolonijās, budschi un religiozo organizāciju waditaji ir darbojušes zeeschā safanā. Tahda pateesibā ta budschu, jeb „kulturelo” latwju semneeku „kultura”, kurās saunās, postojchās selas naw wehl paspehtu pilnigi isnihdet koloniju eedshwotaju apsinā un ekonomitā lihds pemuhtu deenam.

Estahjotees straujajam kolektiwizācijas prozesam, budsjis nebuht nedomaja „meerigā zelā eeauht sozialisma”. Winsch peeteiza zihnu kolektiwizācijas kustibai un schini sinā ismantoja wišus schkiru kara taktikas wenehmeenūs. Ja wehl nesen pirms tam budsjis mehdsā teikt, ka wintā labat ar meeru 40—50 ha weetā palikt uš weena ha un grauft saules maišes garosu, nešā eet kolektiwā, tad tagad winsch pirmais usdeewis par „kulturelu semkopi”, lai tilai eekluhtu kolektiwā. Isdewigā gadījumā winsch pat „atsajjās” no sawas saimneezibas un to pilnigi nodewa kolektiwam. Pirms eestahschanās straujā steigā ispahrdewa waj nosahwa tah paschas safanās wahžu fugas gowis, ar kurām peedalijās daschadās isstahdēs un saehma daudšās godalgas. Wina losungs tagad bija: „Esim kolektiwā, tilai bes inventara, bes lopeem. Tawa gowš komunā, mana labatā.”

Zihnā pret kolektiwizāciju mehginaja ismantot ari nazonalo momentu. Budsjis teiza: „Esim wiši latweeschu kolektiwā.” Schim losungam wajadseja apmiglot internazonalo losungu par daschado naziju darbkanisdu apweenoschožnos pret wišem ekploatoriem, bes tantibu ischkiribaš. Tani paschā laikā tas nekaweja latweeschu un kreemu budschuš nodibinat weenotu fronti. Jaunajā Raginā, Baltkreemijā, kreemu un latweeschu budschi organizēja kopejas slepenas sapulzes, kurās apspreda zihnās metodes pret weetejo partijas schuhninu un truhzigo grupu. No Berelowas budschi rakstija Zentrālaj ispildu komitejai, ka weetejā partijā ischuhnina un rajona komiteja „iskroplojot nazonalo politiku”, „sachleket semneekuš grupās”. Budschi no Berelowas rakstija b. Kalininam wehtu tilai kurā apwainoja apwida partijas un padomju organūs, ka tee eeskaitiwschi „preeshsichmigos semneekuš” — budschos un atnehmuschi teem balsteesibas. Kooperācijā wini neteefot peelaiti un ari privatam tirgotajam usleket „keelus nodoklus”. Kolektiwizācijas uspluhdu laikā basniza, kurā

¹⁾ „Latw. Semn.”, Nr. 18, 1930. g.

wiju laiku strahdaja roku rolâ ar koloniju eksploatatoreem, atklati ža-
 zehlâs pret koloniju pahrweidoschânu. Budŝchi, mahŝitaji, ŝektantu wa-
 doni gluschi labi ŝaprata, ka budŝchu kâ ŝchiras likwidieschana uŝ weenlai-
 dus kolektiwizacijâs pamateem grauj religioŝo organizaciju pamatus. Da-
 pehž mahŝitajš Migla atklati no fanzeleš ŝawos ŝpreditos ŝauza:

— Neejat kolektivos, tur jums buhš badâ janomirst!

— Stiprineet ŝawas ŝaimneezibas, jo ar to juhš nodroschinasat ŝawas
 mezumdeenas!

No „Latweeschu Semneeta“.

G. Grinwalda ŝcharŝchš.

Ţeningradas ŝaiknes komiŝija žetâ uŝ Kolomowas koloniju.

— Noŝcheshojami ir no deewa atŝkirtee!

— Kopojat wiŝus ŝpehkuš! Ja wajadŝeš, ŝazelŝimees, kâ to darija
 Mahrtinŝch Euters!

Tomehr, uŝ paŝchu ŝemneeku wehleŝchanos tifa ŝlehtas baŝnizas Kolo-
 mowas, Karlowas, Berejowas u. ž. kolonijâs, Nowgorodâ, Mogilewâ u. ž.
 piŝŝehtâs. Kolonisti atteizâs eelaist ŝawos žemos mahŝitajuš.

Kad wiŝš taz nelihdŝeja, budŝchi lihda kolektivos, lai glahtu ŝawu
 ahdu, kaitetu kolektiveem un ahrditu toš. Wiwu noluhšš no eelŝchâs
 deŝorganizet, ŝagraut, iŝnihžinat kolektivo ŝaimneezibu un peerahdit winaš
 paŝtahweŝchanas neeŝpehjamibu. Ne weens ween kolektiwš tahdâ žetâ
 iŝputeja. Budŝchi, maŝkedamees, strahdaja kaitneezifku darbu. Sibirija
 „Baŝmas“ kolektiwâ par preeŝchŝehdetaju eeperinajâs budŝiž. Tas ŝawai
 ŝewai uŝtizeja telu kopychânu. Neilgâ laiŝâ noŝprahga 15 teli, bet preeŝch-
 ŝehdetajš neŝpehra nekahdus ŝokus, lai kaitneezibu pahrtrauktu. Kolektiwâ
 „Seemeku Wlahŝma“, Ribenas rajonâ, Sibirijâ, eelihda bijuŝchais twaila
 dŝirnamu ihpaŝchneekš, lopu uŝpiržejs un kandschâs dŝinejs Rob. Salinŝch.
 Kolektiwâ „Kultura“ Manas rajonâ, Sibirijâ, jau paŝchâ kolektiwŝaim-
 neezibas organizieschanas ŝahkumâ eeperinajâs budŝchi, kuri peefopa da-
 ŝchadas blehdibas. Augŝchbebros, Taras rajonâ, budŝchi organizieja pat
 ŝawu ŝemes apŝtrahdaŝchanas beedribu.

Tapeh3 energiski nah3as turpinat un pastiprinat zihau pret lauk kapitalistiskeem elementeem, attihstit noteiktu usbrukumu budscheem, a3 sprostojojot teem zelu u3 kolektiveem.

Budschu zihna pret kolektiveem latwju zeemos augstako pakahpi sefnedsja tad, kad skaidri kluwa redsams, ka wisa darba semneeziba ir pakolektiwisaziju, ka kolektiwās saimneefoschanoš formas nostiprinās. Budschi pahrgahja u3 teroristiskeem atteem. Leningradas apgabala noslepkawo3a sabsedriskos darbineefus Rihnu un Sariau, Sibiri3a weenu maktiwakeem Taras rajona kolektiva „Sarkana3 Strehlneef3“ organizatoreem P. Rubeni. Jo semischi organizeti un apdomati rihko3as Taimerskas budschi, kuri nogalinaja „Tairas“ kolektiva preekschsehdetaju J. Bruminau. Wini slepenās sapulzēs i3strahdaja sikhu slepkawibas planu. Schbanditi rihko3as newis schauras atreebibas, akla naida, bet gan dsiku politisku motiwu dsihiti. Kolektiwisazijas uswara un budschu ka schkiras lidwidazija speeda tos organizet slepkawibu, zeret u3 interwenzi, kura atdot teem atpaka3 saudetās privilegijas.

Schee fakti galigi sagrahwa labe3o oportunistu usskatus par „pilmis schkiru meeru un sadarbibu“, par to, ka ari budsim, „kulturelajam labweeschu semneefam“, itka buhtu weeta kolektiwā. Weenlaidus kolektiwisazija isnihzinaja budschu schkiras ekonomisko basi, tamdehl schee „wisstwehri galee, wisbrutalakee, wismeschonigakee isuhzeji“ peeteiza ismisigu zihna kolektiwisazijai, kuru a3stahweja, par kuru zihnijās pateefee latwju kulturelee semkopji.

Nazionalee momenti kolektiwilazijas kultibā.

Partijas nazionalā politika.

„Revoluzija Kreewijā nebuhtu uswarejusi, Kolščaks ar Denikinu nebuhtu šakauti, ja kreewu proletariatu neatbalstītu un tam lihdsi nejustu bijušchās Kreewijas imperijas apspestās tautas“. Šhee beedra Statina wahrdi sewišchi tuwi un isprotami latwju darb-
laudim, kuru revoluzionaree strehneeku pulki zihnijās pilsonlara frontēs pirmajās linijās. Šhiniš wahrdoš isteikta ta Teelā atšina, beš kuras naw isprotams proletariščās revoluzijas internazionalais raksturs. Kreewijas proletariata un apspesto tautu darbšauschu weenotā zihnā meklejams padomju warās nefalauschamais špehšs un pamats tai tautu šadarbības organizacijai, kahda ir Sozialistisko padomju republiku šaweeniba.

Šahda tautu brahliga apweeniba un internazionala šadarbiba eešpehjama tapehž, ka Oktobra revoluzija isnihzinaja toš zehlonus, kuri rada nazionalo neweenlihdsibu. Oktobra revoluzija šatreeza drupās muišchneeku un kapitalistu šchiru waldonibu, reiš ar to isnihzinot ari nazionalo apspestibu. Sawstarpejas neustizības un naida weetā padomju wara apweenoja daschadas tautas uš brihwprahtības pamateem, kopejai zihnai par sozialismu. Šekojot Lenina norahdijumam, ka „mehš gribam tautu brihwprahtigu šaweenibu, kura nepeelaisu nefahdu weenas tautas warmahzibu pret otru, kura dibinatos uš pilnigas ustizības, uš šlaibri ispraštas, brahligas weenības un pilnigi brihwprahtigas peekriščanas pamateem“, ŠPRS tautas ir nodibinajuščas šawas republikas un autonoms apgabalus šaskanā ar weetejeem konkreteem apstahkeem, wehsturisčam špatnibam un dšihwes weida šawadibam. Ššeidšees ilgus gadus wezajā eekahrta kultiwetais naids starp Kaušajas tautam, naw wairš weetas padomju šemē ebreju grautineem, kuras atbalstija un organizēja burschuasija. Katra tauta Padomju šaweenibā ir brihwa un weenlihdsiga ar pahrejām tautam, jo isnihzinatas ir agrāš waldošchās leekreewu nazijas privilegijas. Šnihzinatas šchis privilegijas newis škalā deklarazijā, uš papira, bet gan tešchi realā dšihwē, konkretā praktikā. Šau komunistsčās partijas 10. kongresā Lenina wadibā tika šastahdita rezoluzija, kurā šlaibri un nepahrprotami nosprausta muhšu partijas linija nazionalā šautajumā un kura wišu laiku ir bijusi muhšu partijas un padomju waras praktikščās darbības programa. Šhiniš rezoluzijā starp zitu teikts, ka:

„partijas usdewumi pastahw eekch tam, lai palihdsetu neseekreewiško tautu mašam panahst uš preekchu aišgahjuško žentralo Kreewiju, palihdset wišam: a) attihstīt

un nostiprinat savu padomju valsts celahrtu tani formā, kura atbilst šo tani nacionālām un sadzīvības ievērošanām; b) attīstīt un nostiprinat savas nacionālās valodas darbojošās teātras, administrāciju, saimnieciskos organus, varas organus kuri sastādāmi no meetejiem laudim, kas pasīst meetejo eedzīvotāju dzīvības veidu un psihologiju; c) attīstīt savu presi, skolas, teātrus, klubus un, vispār, kultūras dzīvības celahdes mahtes valodā; d) noorganizēt un attīstīt plašu kursu un skolu tīklu mahtes valodā, tā ar vispārīgajiem tautas, tā profesionāl-technisku raksturu.

Waj maš vajadzīgs peerahdit, ka šādi resoluzija ir radusi kontrā eemeesojumu reālos jaunās dzīvības zeltneezības faktos? Padomju savienības nomalēs, kuras kreemijas imperija usluhkoja tā eksploatejamās kolonijas, aug industrializacija, attīstas lauksaimneezība, usplaukst kultura-nacionāla pehz formas, sozjalistiska pehz satura. Saklot ar reetumu eesterritorielām mafakumtautibām — igauņiem, latveescheem, poļiem, beidzot ar tahlās Sibīrijas hokaseem, altajeescheem, kasakeem, visas tautas brīvā sadarbībā, beš mafakā savstarpeja naida, neustizības, sfraudības aug un attīstas ekonomiski un kultureli. Straujee sozjalistiskās zeltneezības tempis inihdē gadu simtos isweidojuschos sozjali-ekonomisko un kulturelo neveerlihdību. No „tautu zeetuma“, kahda lihds Oktobra revoluzijai bij kreemija, ta pahriwehrtusees par visu naziju darblauschu brīvības un brīvības valsti. Šādi svarīgā uswara guhta, leelineeziski atrisinot weenu no wisfarschigitalām problemām — nacionālo problemu, izzihot nesaudzīgās kaujas tā pret schowinistiem no leeltautu lehgera, tā arī pret meetejiem nacionālistiem. Tomehr fakauto, leninismam naidigo teoriju eespalda partijā wehl arween pasīhd gan fļepeni, mafketi, gan atflahti, ispausdees daschados nowirseenos nacionālā jautajumā.

Sakarā ar sozjalistiskās zeltneezības pastiprinātu usbrukumu mūsdiā frontē un šķīru zihnās paasinaschanos, partijās 16. kongress (1930. g.) atsihmeja šo nowirseenu aktiwiseschanos. Rā us galwenām breesmas kongress norahdija us leeltautu schowinisma nowirseenu, kurš mehginā rewidet leniniskās nacionālās politikas pamatu un sem internacionālisma karoga noslehpt agrā waldochās leekreemu nazijas mirtošcho šķīru zenteenus no jauna eeguht saudetās pozīcijas. Weedrs Stalins minētā kongressā leeltautu schowinismu raksturoja tā tahdu, kurš zeischaš „apriet nacionālo walodas, kulturaš un dzīvības weida atšķirību, sagatavot nacionālo republiku un apgabalu likwidaziju, fatrizinat nacionālās weerlihdības prinzipu un kompromitet partijās politiku aparata, preses skolu un zitu valsts sabsedrisku organizaziju nacionālisechanas leetā“.

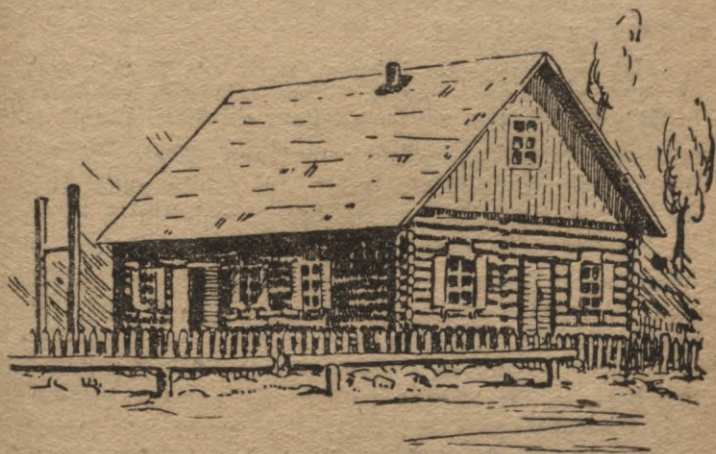
Behz sozjalisma galīgās uswaras issudis tautību isšķiriba, un wisas walodas sapluhdīs weenā kopejā walodā. Bet leeltautu schowinisti apgalwo, ka esot peenahzis laiks likwidet nacionālās isšķirības un atfazitees no agrā apspiesto tautu nacionālās kulturaš atbalstischanas, jo mehš ja esot sozjalisma pirino palahpi sasneeguschī. Pee tam mehginā atfauties us Leninu, no kura mahzības itkā isreetot, ka laiks pahreet proletariāta diktaturaš periodā us asimilazijas politiku internacionālisma labā. Nacionālais jautajums, teritorija, waloda, sabsedriski-kulturelais darbības mahtes walodā — tee esot nacionālās eeroberochotības radīti aisspreedums no kureem laiks pehz eespehjas ahtraf atswabinatees. Tahdas runas mehš ne weentriš ween esam dsirdesuschī ne tikai no leekreemu schowinistiem.

bet arī no latviešu „internacionalistiem“, kašdu, par noschēlošanu, ir ne mašums.

Šchē ekstrā internacionalisti aismiršuschi partijas 10. un 12. kongresa lemmumu par to, ka stingri jāevehro SPKS daščado tautu nazionalās un dšihvēš weida ihpatnibas, wini ignore arī b. Stalina wešturiskos noskaidrojumus partijas 16. kongresā, kā leniniski jāiprot nazionalās kulturas un nazionalās walodas atmiršanas problema.

Leninisma galwenā doma schini jautajumā pastahw eesch tam, ka nazionalās ihpatnibas neissudis un daščadās walodas neapluhdīs weenā walodā tuwafā laifā atšewišķas walsts robeschās, bet ka „nazionalā un

Н. Прежа шhmejums.

Vejasfineru skola Sibiriā, Krasnojarskas apwidā.

walstiskā išķkiriba starp tautam un semem... pastahwēs wehl koti un koti ilgi pat pehz proletariata dikturas nodibinašchanās wišpasaules apjomā.”

Tapehz arī proletariskās revoluzijas uswaras rezultatā atpalikušchās tautas, kā usbeki, turkmeni, „kirgisi, tadščiki nebuht nepahkreewojās, bet gan šakarā ar sozialisma uswaru atšjima un attihstijās par paštahwigām nazijam. Ja isnihzinatas tifa wezās Kreewijas walsts robeschas, nojaukti wiši robeschu štabi, kuri šķihra weenu tautu no otras, nodibinata ekonomisku un politisku interešchu kopiba starp daščadām nazijam, tad tas nebuht nenosiņmē, ka isnihzinata daščado tautu nazionalā ihpatniba — waloda, kultura, dšihvēš weids. To isnihzinat nošiņmetu

„SPKS tautu miljonu mašam laupit ešpehju šmeltees iglihtibu mahtes walodās, laupit winām teešibas uš šlolu, teesu, pahrwaldi, šabeedriškam un žitām organizacijam un eestahdem mahtes walodā, laupit winām ešpehju pēweenotees sozialisistai želtneezibai. Waj naw šaidrs, ka teezotees pehz ahrišķa internacionalisma, mašju nowiršneeki noklumuschi reažjonaro leškreewu šchowinistu šetnās un aismiršuschi, pawijam aismiršuschi par kulturas revoluzijas lošungu proletariata diktatu-

us muhšu partiju. Tāpēž pret šcho nowiršeenu nesaudjigi jazihnas. Bet nepareisi isprasta buhš partijas nazionalā politika, ja neminesim winas zihnu tanī pašchā reišē pret weetejo nazionalismu.

Kas ir nowiršeens us weetejo nazionalismu?

„Nowiršeens us weetejo nazionalismu, — šaka b. Stalins, — pehž buhtības ir teefime norobeshchotees un noslehgtees šawas nazionalās ischaulas rahmjos, teefime aissegi schkiru preteschības šawas nazijas eeshcheenē, teefime aissargatees no leelkreemu schowinisma, atesot no sozjalistiskās zeltneezības lopejās straumes, teefime neredset to, kas tuwina un weeno SPKS naziju darbšauschu masās; bet redset weenigi to, kas mar winas attahlinat weenu no otras“.¹⁾

Schis nowiršeens atspoguļo agraf apšpeesto naziju mirstoshās schkiras neapmeerinatibu ar proletariata diktaturu, winšch kultivē buršchujisku nazionalismu un kawē daschado tautu darbšauschu apweenoschanos.

Neapmeerinotees ar grandiosajeem šasneegumeem partijas nazionalā politika, nepezeeschams ar diwšahrschu energiju isnihdet tā weetejā nazionalisma, tā jo šewišchi leeltautu schowinisma ispaufmi teorijā un praktikā. Tahda ir partijas politika zihnā par pareisu nazionalā jautajuma atrišinashanu Padomju šaweenibā... Jo „darba interesēs praša wispiļrigako uštizību, wiszeeschako šaweenību starp daschadu šemju un daschadu tautu darbšaudim“.²⁾ (Lenins).

Leeltautu schowinisms praktikā.

Šeeaugot sozjalistiskās zeltneezības tempeem, wajasēja pastiprinat ari darbu starp masakumtantu strahdneeku schkiru un šemneezību. Rekonstrukcijas perioda jaunee ušdewumi dikteja nepezeeschamību reorganizet partijas organizaziju aparatu. Schi reorganizazija šahra ari latšeljijas.

Latšeljijas pee atteezigām partijas organizazijam wišā šawā pastahwešhanas laikā weiza milšu darbu starp latwju darbšaudim Padomju šaweenibā. Winas nodarbojās ne tikai ar propagandu un agitaziju, bet ari, pamatojotees us partijas wispahrejām direktiwem, organizēja latwju komunistus un wispahr latwju darbšaudis walsts šaimneeziskās dšihwes atjaunoschanai un rekonstrukzijai. Winas peegreesa leelu wehribu masu politiskai audšinaschanai, nazionalo kadru šagatawošchanai, kulturijglihtības darbam starp pilšehtas strahdneekem un lauku eedšihwotaju pamatšahneem.

Sozjalistiskai zeltneezībai attihstotees, šeljijas wairš neatbilda jaunajem ušdewumeem. No wadoschām organizazijam winas draudeja iswehstees par atrautām, noslehgtām nazionalām weenibām, bes zeschakeem šatareem ar masām, bes stingras atbildības par weikto darbu itweenā masakumtātā. Faktiski radās diwi atbildīgi zentri: partijas organizazija un šeljija, bet galu galā beeschi ween neatbildeja neweens.

Šeeaugot darba apmehreem masakumtantu widū, tam šewišchi ruhpiגי nesešoja ne partija, ne padomju eestahdeš, jo par to itkā atbildeja partijas nazionalās šeljijas. Bet pehdejo šunšzijas atkal šawufahrt itkā atda-

¹⁾ J. Stalins, Šinujums partijas 16. kongresam. „Pr. Zihna“, Nr. 82, 1930. g.

lijās no wisa pahrejā darba. Tāpēc ari nobreeda apstākļi šejīju līd-
daziņai.

Tas nebuht nenosīmeja, ka darbs masakumtāntu widū šašaurinat-
waj pat likwidetos, kā to zentās weenā otrā gadījumā nepareiji istulle-
Pawisam otradi: darbs eewirijās jaunās, rekonstrukcijas periodam atbi-
stoschās fleepēs. Šcho darbu usdewa weikt wišam padomju eestahdem wi-
pahrejā šahrtā, nemot wehrā daschado naziju darba masu interesēs. Wišā
organisazijam, šahkot ar arodbeedribam, beidsot ar kooperatiwu apweem-
bam, wjadseja pastiprinat darbu masakumtāntu widū. Partija paturē
wispahrejās wadibas un kontroles funkcijas.

Kur pareiji isprata partijas politiku, kur laikā atteezigi pahroorganiz-
jās un ismainija darba metodes, tas kluwa intensiwaks, dišaks, aptim-
roschaks, planweidigaks. Wina šekmes attarajās wispirms no pašču ma-
sakumtāntu aktivitātes un entusiasma, kas tapat peeauga reijē ar wi-
pahrejo darblauschu rošibu un šajuhsmu sozialisistiskās zeltneezibas frontē.

Bet, par noschehlošchanu, ne wisur kā nahšas leelineeziski ispidbi-
partijas direktiwi. Kur neisprata partijas nazionalo politiku un birokr-
tiski peegahja nazionalā darba pahrlahrtoschanai, tur uslaboschanās weeti-
nahzās peedsihwot pasliktinaschanos. Daudsās apgabala eestahdes šawes
darba planos nemas neeeflehdja darbu ar masakumtāntam, zitur eeflehdja
bet lehmumus nerealisēja. Lehma rajonos, kur dišwo kompaktašas ma-
sakumtāntu masas, iswirsit rajona pilnwarotos no rajonu ispidkomiteju lo-
zefleem, tomehr tas netika darits. Bet ja rajona organisazijas neinter-
sejas par nazionalo darbu, tad ari beeschi war notiktees partijas linijas
istroplošchana nazionalā jautajumā, beeschi war ispausteēs leeltāntu šaj-
winisima noskanās.

Šchini šinā raksturigu peemehru war minet no Reetumapgabala, kur
deesgan daudš daschadu naziju un šarp tām paprahws flakts latweeschu.
Apgabala ispidkomiteja šawā laikā dewa direktiwi rajoneem iswirsit no
rajona ispidkomiteju presidiju lozefleem atbildigus darbineekus, kur
pahrsinatu darbu ar masakumtāntam. Bet apgabala ispidkomitejas direk-
tiwi eewehroja tikai 8—9 rajoni, pahreje — nenowehteja nazionalo
darba nosihmi waj usluhkoja to par pilnigi leeku.

Tā, Sazonowas rajona ispidkomiteja šinoja (1931. g.) apgabalam,
ka „rajonā masakumtāntu grupu narw un nekahds nazionals darbs ne-
teef weikts”. Lenina rajona ispidkomiteja rakstija, ka „nazmasakum-
šaimneezibas iskaifitas pa rajonu, pee kam wairakums no tām nepeete-
schī pahrwalda šawu mahtēs walodu (latweeschi, igauņi) un isfaka wehle-
šchanos leetot kreewu walodu un mahziteēs kreewu skolā”.¹⁾

Wos rajonos atrodas pa diwi latweeschu kolektiwi. Apgalwojumš, ka
latweeschi un igauņi newehlas runat šawā mahtēs walodā, bij weentah-
šcha birokratiska aishildinaschanās, bes kahda pamata.

Minešim wehl pahrs peemehru. Wjasmas rajona ispidkomiteja for-
meli konstateja, ka „pilschta un us laukeem rajonā masakumtāntu kultu-
litisglihtibas eestahschu narw”. Rišewas rajona ispidkomiteja šawā šino-

¹⁾ „Pr. 3”, Nr. 44, 1931. g.

jumâ apgabala ispidkomitejai¹⁾ atklahti pateiza, ka darbs ar masafum-
tantibam naw tizis weiktis nefahds:

„Pehz apwidu likwideschanas, darbam masafumtantibu widu pilsehtas, tillas
rajona ispidkomiteja, ta ari pilsehtas padome nefahdu wehribu naw peegreesufchas.
Pehdeja laika pee pilsehtas padomes noorganiseta komisija, kura isstrahda planu.“²⁾)

Wjasmas rajonâ, ka sinams, sawâ laika bij latweeschu strehneeku un
emigrantu organisetas komunas, no kuram wehlat daudsi aigahja. Domehr
wehl lihds pascham pehdejam laikam Wjasmas rajonâ dsihwo latweeschi.
ebreji un zitas masafumtantas. Bet rajonâ nebij neweenas nazionalas
kultpolitisiqlihtibas eestahdes. Rajons nepeegreesa wajadsigo wehribu ma-
safumtantam. Rsehwâ pilsehtas padome nazionalo darbu pat trauzeja:
wika atnehma zitam wajadsibam telpas, kurâs nodarbojas latweeschu
strahdneeki.

Tahdi fakti neapstriedami leezina, ka daudsi rajoni pareiji nebij is-
pratuschi ne partijas direktiwi par darba pahrfahrtoschanu, ne ari leni-
nistko nazionalo politiku. Nazionalâ darba nenowehteschana daudjos ga-
dijeenos ispaudâs atklahta oportunistmâ nazionalâ jautajumâ, sekmejoj
leeltantu schowiniisma tendenzes.

Schis paschas tendenzes jastatamas tani faktâ, ka pastahwige masafum-
tantu darbineeki neteek ismantoti sawâ teeschâ darbâ. Kâ wispahrejâ
parahdiba: schoz darbineekus ismanto pahraf beeschi pee daschadu kampa-
nu ispidbichanas rajonos. Pa leelakai dakai wini atrodas ilgâ komande-
jumâ, un winau prombuhtnes laika nazionalâ darbâ neweens nefa nedara.
Mereti beedri tifuschi aiskomandeti us tahdeem rajoneem, kuros masafum-
tantu nemas naw.

Rajonu partijas organizazijas beeschi ween masafumtantu darbineekus
ismantoja kur eepatikas, bet ne teeschi nazionalâ darbâ. Ar scho darbinee-
ku norahdijumeem un slehdseneem atteezigâs eestahdes nerekfinajâs.
Protams, ar to naw teiktis, ka nazionalos darbineekus nedrihft ismantot
wispahrejâ darbâ. Winus war ismantot un tee jaismanto, bet jasin, kur
un kad, eewehrojot muhsu wispahrejâs zeltneezibas intereses. Ja no 13
latwju lasammahjam darbojas tikai trihs, darbineeku truhkuma deht, kur-
preti gadu atpakal darbojâs wisas (Reetumapgabalâ, 1931. g.), tad tas
nesekme muhsu zeltneezibas darbu, nepalihds masafumtantam eesaititees
lopeja zihnâ par sozialisimu.

Par nazionalâ darba nenowehteschanu runâ ari Seemelkautasas prak-
tika. Upgabala ispidu komiteja nolehma organiset nazionalu masafum-
tantu padomi (1931. g.). Schis padomes usdewums — apweenot, orga-
niset un wadit kultureli-sabeedrisko un isqlihtibas darbu masafumtantas.

Schis darbs, ka to atsihmeja ispidu komiteja sawâ lehmumâ, pehde-
jos gados bijis galigi aismirfts, neraugotees us to, ka Seemelkautasâ
dsihwo desmiteem tuhftoscheem wahzu, latweeschu, igauņu, somu u. t. t.
Bes tam ari pilsehtâs daudj nazionalo masafumu eedsihwotaju, kuri pil-
nigi atrauti no kultureli-sabeedrisks dsihwes.

¹⁾ „Nr. 3.“, Nr. 44, 1931. g.

²⁾ Turpat.

„Teel aisseegts latwiiski runat!“

No schahdas nazionalā darba nepareišas nowehrtes un partijas nazionalās politikas iskropošchanas isreet galigi schowinistiska praktika. „Internazionalisma“ wahrdā latwju kolonijā (peemehram, agrakā Driantais gubernā) tika likti wišadi schkehrschki zetā latwiisku zeema padomju dišnāšanai un wiņu darbībai nazionalā walodā, latwju skolū darbīnēšanai apwainojo „nazionalisma kultimešchanā“. Peeddraudeja pat „konfiszet“ latwju walodā isdotās ņeenasawīšes.

Neskatotees us to, ka pastahw waldības lehmumi, ka nazionalās zeema padomēs wišs darbs jāweiz mahtes walodā, ne wišur to eemehroja. Wala kreewijā daudšas latwju zeemu padomes (Unā, Grudinowkā, Wazlawowkā) wišu darbu weiz baltkreewu walodā, tapāt ari Keetumapgabala latwju zeema padomes (Dāschkurina, „Baltijas Utbals“). Weetejās rajona organizācijas neruhpejās, lai rajonā wadoschos organos buhtu kahds latweeschu walodas pratejš. Tamdehl zeema padomem zits nekas neatrīka, ka strahdat kreewu waj baltkreewu walodā, jo zitadi rajoneem nebij eespehjamš ne wadit, ne kontrolet zeema padomju darbību. Wehl dands šlitat, ja weetejā padome pilnigi nonahl leeltantu schowinisma warā, kā tas peem., bija Saksas rajonā, Seemekkaufajā. Tur weetejās eestahdes šairē laikā ofiziali aisseedja runat latwiiski. Schahda padomju eestahschu oportunistiska rihzība ņewehlamas tendenzes jāukta nazionala fastahwa kolektiwos, kur ispaudās agrak walodoschās leelkreewu nazijas miršošo schkiru ideologija.

Ne weenā ween kolektiwā ir pazehluschās protesta balsis pret teatru israhdem latweeschu walodā, apgalwojot, ka ar to latweeschi eeturot atšewiškū liniju. „Nopectni tikusi usstahdita pat schahda kurioza prasība, kreewu beedru slahtbuhtnē lai nešarunajotees latwiiski, jo wiņi, luht, nešaprotot, warbuht, ka špreeschot par wiņeem un aprunajot.“¹⁾ Ofizialā walodā kreewu, neskatotees pat us to, ka šapulžē wišs wairums latweeschu. Galigi nowahrta atstahta ta abezes pateesība, ka šapulžēs ar weenlihdjīgām teesībām peelaiščhamas wišas walodas, ka jāšauj isteiktees katram tanī walodā kurā wiņsch pats wehlas un kurā wiņsch atsihst par isdemigaku. Jo wai mašums latwju kolonistu, ņewiškki wezatās paaudšes un ņeweeschu, ku reem loti gruhti isteiktees zītā walodā. Bet nešaut wiņeem runat latwiiski nosihmē atneht teem eespehju peedalitees aktiwi zeltneezībā. Mehginat noleegt runat latwiiski ne tikai šapulžēs, bet pat priwatā dišhwē, nosihmē kultiwet wišneehdšigako leeltantu schowinismu. Šweenam kolektiwistam jāštin, ka wiņsch war runat šawā mahtes walodā ne tikai pee ņewis mašjā, bet war greestees tanī pee katras padomju eestahdes, šahkot no ņemalās lihdš pat Bentralai ispišdomitejai, kuru peenahšums ruhpetees par to, lai wiņa wajadsības tiktu usklaušitas, šaprastās un apmeerinatās, kas ari teel darits.

Deelas, ka nazionalā jautajuma nepareiša ispratne muhju kolektiwos fastopama tamdehl, ka pašči weetejee darbīneeki ta nosklaidrošchanai un pareišai atrišināšanai nepeegreesch nekahdu wehribu. Beeschi ween wišs

¹⁾ „Pr. B.“ Nr. 110, 1930. g., Danišewska komunā.

kulturbārbs ar noluhku pastrihpoti teef weiktš zitā, tikai ne latweeschu walodā. Šchinī šinā raksturīga kolektiwa „Zeltne“ rihžiba:

„Kolektiwā leelafā dafa beedru ir latweeschi. Bet jo krašu nazionalās poltitikas neeewehrošānu warejām redset Lenina deenā. Atklahjot šwinigo sehdi — nazionalās zeema padomes preefšehdelajaja runaja baltkreewiški. Mahklas dafā bija diwas kolektiwās dellamazijas — kreewu walodā... Pehž tam uštahjās skolneeki. Neeweena mahrdina latwiški. Dellamazijas — wišās kreewiški un baltkreewiški. Klubā — neweena latwju plakata! Seenasawišei latwiškš nosaufums: „Zeltne darbā“ — bet neweenas korespondenžes latwju walodā!“¹⁾

Waj tahda ir leniniskā nazionalā politika, waj tahda partijas direktiwe? Par noscheloschānu, schahdas leeltautu schowinišma atraugas juhtamas ne tikai weenā, diwos, bet ļoti daudšos kolektiwos.

Šchi rihžiba nowed lihds atlahtai rusifikacijai. Latwju kolektiwisti, šewiški jaunatne, objektivi teef spēesti pahrkreewotees. Ja schis asimilazijas prozešs noritetu dabigā zelā, tad pret to nefa nebuhtu ko eebilst. Bet schahda weida „internazionalisešana“ paralijē latwju kolektiwistu aktiwitati kulturelā un šabeeziskā darbā, atrauj winus no rošigas lihdsdabības zeltneezibā. Par noscheloschānu, schahdu momentu sekmē weetejo eestahschu nepareišā, schowinistiskā, oportunistiskā nazionalā politika, kahda ijpaušchās, wispirms, skolu praktikā. Reskatotees us partijas un padomju waras neskaitameem rihkojumeem par nazionalo skolu atbalstischānu, wehl arween schur tur teef likti schkehrschki nazionalās skolas attihstibas zelā. Tā Dionsas rajona ispidkomiteja Baltkreewijā šawā laikā nebuht neatbalstija weetejo latwju jaunatnes skolu telpu šinā, bet gan peeleetoja dachaduz birokratiškus panehmeenus, lai apšpeestu weetejo latwju eebihwotaju iniziativi, lai skola nedabutu šawām kopdšihwem wajadšigās telpās. Seemekrutinas rajona iqlihtibas nodafa Sibirijā, kur Kasukma zeemā jau wairakus gadus pastahweja latweeschu skola, nahža pee flehdseena (1931. g.), ka latweeschu behrni warot istikt beš skolotaja-latweescha. Latwju skolotaju no darba atzehla un aijsauza us rajonu, bet wina weetā afuhhtija kreewu skolotaju. Sakarā ar to galigi pagura kulturšaboodriskā dšihwe starp weetejeem latweescheem.“²⁾

Triswjates zeemapadome Šbeschkomas rajonā aifsheldja latweeschu kolektiwā „Uswara“ lasammahju un wišu tās inwentaru, ka ari pašchu lasammahjas waditaju pahrezehla us Weršlas šahdschu kreewu lasammahjā. Latwju kolektiwistu protestu neeewehroja, kamehr neeejauzās strahdneekušemneeku inspekzija un apgabala iqlihtibas nodafa, kura nepareišo lehmumu atzehla.

Wehl nezeeschamaks stahwollis bija Baščkirijas latwju skolā (1931. g.). Mahzibu pašneegschana mahtes walodā galigi nenofahrtota. Mahzibas lihdselku eepirščānā rajonu iqlihtibas nodafas peegahja tihri birokratiški: peeprastija us Ušu „Baščknigai“. Protams, latwiškās mahzibas grahmatas tur nebij dabujamas, un tā skolas apghdajaja mahzibas lihdselkeem weeniņi kreewu walodā. Ja ari skola pate gribeja ko eegahdatees teeschki no „Prometeja“ — winai truhša lihdselku, tos wajadseja lasit no behrneem un winu wezafeem brihwprahhtibas lahtā.

¹⁾ B. Bahrlušch, „Nazionalam darbam — peenahžigu weetu!“ „Kom. Ž.“, Nr. 32, 1932. g.

²⁾ „Sib. Žizna“ Nr. 11, 1931. g.

Dala mainas gulās uš pašcheem skolotajeem, kuri nesinaja, ka latwju walodā ijnahk mahzibas grahmataš, kuri baidijās uštahtees rajona iſglihtibas nodalās ar ſamām prašibam, kuri neaktiwiseja ſkolās padom wjadſigā wirſeenā.

Auſtrumzeemā no diweem ſkolotajeem ſkolās pahrsine bija freeweep ehz tautibas, lai gan wairums ſkolneeku latweeſchi. Waj nu weenam ſkolotajeem wjadseja uſnemtees wiſa darba ſmagunu, waj weenkahrsi mahzibu paſneegſchanai mahtes walodā atmeſt ar roku... Behdejais, pretamš, wiſweeglaſ, un pa ſcho zeku paraſti mehđja eet daudjas muſi ſkolās.

Behl ſittaks ſtahwollis ſawā laiķā (1931. g.) bija „Baltijas“ zeem kolektiwistu jaunatnes un ari pirmās paſahpes ſkolās. Lai gan abās latwju pahrsini ſtrahdaja latweeſchi, tad tomehr daſchadu „objektiwu“ apſtahdeh behl latwju waloda ſaktiſki netika paſneegta pat kā preeſchmetš.¹⁾

Zwetajemas ſkolā no 27 behrneem 12 bija latweeſchi, 11 freewi m pahrejee zittauteeſchi. Skolotaja — freewu tautibas. Bet warbuhi atmilazijas prozeſs te nogahjis tik taſlu, ka paſneegſchana mahtes walodā nebij wairs wjadſiga? Neka tamlihdſiga. Wiſi kolektiwisti weenbalſi iſteizās, ka wiſmaſ 1. grupā nepezeeeſchamš mahzit latwiſki. Weentahp ſchi — neweens nesinaja, kā tikt pee latweeſchu ſkolotaja...

Tahdi ir ſakti. Fakti par to, ka internazionalās audſināſchanas meſtā daſchā labā kolektiwā un kolonijā nahzās ſadurtees ar atklahtām pahreewoſchanas tendenzem, kas nekahdā ſinā neatbilda muſu partijas ſeneralai linijai.

„Preeſchaj kam muſs latweeſchu ſkolās, laſammahjas, kolektiwu?“

Pee wiſām ſchim nebuſſchanam wainojamas ne tikai organizazijas meſt eestahdes, bet ari paſchi darbineeſi uš weetam, kuri negrib waj nebr atriſinat nazionalo jautajumu. Tahdā ſamehrā preeſchsihmigā internazionalā komunā, kā Beſſonomas „Sarkanā Strehlneekā“, ſchuhninas ſchretare Melanija Latwer ſahdreis aiſleedja ſarihkot latwju revoluzionārdseſmu wakarū un iſdot ſeenas awiſi latweeſchu walodā. Bet partijas ſchuhninā — wairums latweeſchu.

Kad komunas Mopra ſchuhnina eeroſinaja jautajumu — iſſaukt kolektiwu ſozialiſtiſko ſazensibu zitus kolektiwus lihdsleku wahſſchanei politeeſlohtiwu teem Baltlatwijā, — Latwer eeſauzās: „Tikai ne latweeſchu kolektiwu! Tas ſazels nazionalu naidu komunā...“!

Baltfreewijas kolektiwā „Jaunais Darbs“ preeſchsehdetajs Tirom partijas beedrs, gribeja likwidet latweeſchu pioneeru nodaku, ſaweenoj wiſus pioneerus weenā grupā. Wiſch uſtahjās ari pret latweeſchu ſkolotaja.

¹⁾ Stahwollis naw uſlabojees art 1933. gadā. Beetejā kolektiwistu jaunatnes ſkolā, kurā nahzās ap 50 latweeſchu kolektiwistu behrnu, naw neweenā latweeſchu ſkolotaja. Ari pirmās paſahpes ſkola, kurā paprahmš ſtaits latweeſchu behrnu jauno mahzibas gadu uſſahka beſ latweeſchu ſkolotajeem, jo par wiņu eeſaiſtiſcham darbā rajona iſglihtibas nodala neinteresejas.

motivedams fawu rihzibu ar to, ka esot weena baltkreemu skola un ar to peeteekot. Schahdas nepareijas nazionalas politikas un nazionalo nesastanu dehl no abeem mineeem kolektiweem aigahja daudj latwju kolektiwistu. Ta mehs redsam, ka nepareisa nazionala politika un wahja internazionala audjinaščana kawè kolektiwu sekmigu attihstibu, rada nazionalu naidu staryp daschadu naziju kolektiwisteem.

Schahdos kolektiwos parasti wahji attihstits šabeedriškais un kulturdarbs. Schis truhkums šawufahrt wehl wairaf sekmè daschado naziju kolektiwistu šawostarpeju atšweščinaščanos, rihweščanos un pat naidu.

Sawà laikà staryp dascheem latwju darbineekeem pastahweja deesgan noteikts usflkats, ka naw dibinami tihri nazionali latwju kolektiwu. Schahdu usflatu motiveja ar to, ka retà kolonija buhščot peeteekoschs šwits šaimneežibu. Rà galwenais eebildums tomehr tika iswiršits tas motiws, ka šchahdu kolektiwu organišeščana sekmeschot nazionalo norobeschosčanos un nahščot par labu weenigi budscheem.

Mogilewas rajonà Baltkreewijà latwju kolonija „Wilku weensehta“ išteiza wehleščanos apweenotees kolektiwà. Weetejā zeema padome to neattahwa. Tad kolonisti, truhžigee un widejee semneeki nolehma organišet brigadi pee weetejā kreemu kolektiwā, kas ari netika attauts. Redjedamw tahdu weetejās zeema padomes isturesčanos, kolonisti eesneedja luhgumu tuwà latwju kolektiwā „Zihna“ waldei, lai winus usnem kolektiwā. Zeema padome tomehr neibewa šcheem weensehtneekeem wajadsigoš dokumentus, un tee kolektiwā netika.

Ari Reetumapgabala Lenina rajona partijas organišazija usstahjās par nazionalà latweešču-igauņu kolektiwā „Šaunà Dšihwe“ apweenochānu ar kreemu kolektiwu pret pašču kolektiwistu gribu. Šolmschirkowškas rajona organišazija zentās likwidet latwju kolektiwu „Beriba“, apweenojot to ar kreemu kolektiwu peespeedu zelā.

Tapat 1931. gada wafarā, ihji pirmš seena plausčanās, Pawlinowas rajona organišazijas us kreemu komunas luhgumu atmehrija no latweešču komunas „Darba Weeniba“ labalām plawam 23 ha un nodewa komunas „Schiwotnowod“ leetoščanā, attahjot „Darba Weenibu“ bes peeteekoschā dandsuma lopbaribas. Schahda rajonu organišaziju nepareisā rihziba paafinaja nazionalo naidu staryp abām komunām. Tas paafinajās wehl tamdehl, ka kreemu komuna peeweenoto labako plawu noplahwa, bet fawu plawu — ap 30 ha — attahja nenoplautu.¹⁾

Schahdi usflati, šchahda rihziba runā preti wišai muhsu partijas leniniskai nazionalai politikai.

Rekur partijas direktiwēs naw teikts, ka nedrihst organišet nazionalo kolektiwu, ja ween tas politiski isdewigi un šaimneežiski eespehjami. Rekur naw teikts, ka latwju truhžigais un widejais semneeks newar eestahtees jau pastahwoščā nazionalà kolektiwā, ja tas atrodas turpat blakus. Weegli šaprotams, ka šchahda zeema padomes rihziba war tikai kaitet kolektiwizazijas tahlakai attihstibai.

¹⁾ „Ar. Ž.“ Nr. 130, 1932. g.

„Gluschi statbrs, ka mehš newaram aifleegt truhžigam un widaejam semneela
tunqum waj burjatam, organiset sawu tungusu waj burjatu nazionalu kolektiwu
Schis teesibas teem nedrihst atnemt pat tad, ja ari schee tungusi un burjati dšp
weena sahdšhā ar kreeweem.“¹⁾)

Pastahw polu, wahzu, tšhigamu nazionalu kolektiwu. Ar labām
mem darbojas ebreju kolektiwu, kuri preekšhigmigi ispilda wišus šaimu
ziški-politiškiš ušdewumus. Padomju wara šhos kolektiwus wišeem
dšfleem atbalsta. Naw nekahda eemešla noleegt latwju nazionalu
kolektiwu patstahwigi ekšistet. Weenigais eebildums waretu buht
ka latwju kolektiwisti atrodas uš daudš augstakas ekonomiskās un kultur
pakahpes, nekā, teikšim, tšhigani, burjati un ka starp latwju kolonij
deesgan paprahws budšhu prozents. Tas tomehr negroša to noteizoh
faktu, ka ari latwju kolonijam ir sawas wehsturiški-ekonomiskās un kult
relās ihpatnibas, kuras nedrihst ignoret.

Noraidot katru nazionalu norobeshochanos, atraušchanos no kop
sozzeltneezibas darba, mums tanī pat reišē jo noteikti jaapkaro mehgin
jums administratiwā zekā isnihzinat katru nazionalu ihpatnibu un latw
darba semneezibas wehleschanos organiset nazionalos kolektiwus.

Tikai japanahš, lai nazionalā kolektiwā lozekku sozjalais fastahws
rantetu šhi kolektiwā pareišu darbibu, lai kalps, truhžigais un widaejam
semneeks, bet ne budšis un wiaa lihšškrehejeji noteiktu šchahdas nazion
lās weenibas wadibu.

Nedrihst aismirst, ka leeltautu šchowinismu uspuhšch un nazionalu
du kurina budšis, kursch ari prot mehtatees ar „kreišām“ frasem. Tā
tumapgabala strahdn.-semneeku inspekziija, apmeklejojot bijušcho Sacharinas
Dbresnajas latwju koloniju, konstateja, ka te internazionalisma wahred
budšis peekopis tihrašinigu leeltautu šchowinismu. Sacharinas-Dbresnaja
kolonijā noorganijets kreemu kolektiwš, kurā sem šaimneezibas wadit
maškas šlehepes tipišks budšis Jafuschka. Jafuschka eekumis kolektiw
tadehš, ka pratis peeleetot „kreišās“ frases un aktiwi peedalijees latw
schu un polu šaimneezibu likwideshanā. Wišā zeema padomes teritorij
apweenotas 366 šaimneezibas, no kurām 350 kreemu, 10 latweeschu un
6 polu. Likwidetas zeema padomes teritorijā 8 šaimneezibas, no kurām
5 latweeschu un 3 polu. Komisziija konstateja, ka daščas nepareiši likwi
detas. No 350 kreemu šaimneezibam neweena nebij likwideta. Šch
špilgti redsams, ka sem leekreemu šchowinisma noslehepes budšis, un
tikai noslehepes, bet pat ar ta palihššibu eespeedees kolektiwā, lai to
ditu, zekot nazionalu naidu.

Tā ari muhšu lauku dšihwes praktika leezina, ka leeltautu šchowinism
pashweisejā posmā pateescham ir galwenās breesmas nazionalā jautaj
mā. Zihna pret tām japastiprina. Pee kam, ta buhs jo šekmigala,
išidošees mobiliset pirmām un galwenām kahrtam pašhu kreemu darb
schu mašas. Leeltautu šchowinisms ir pateescham nopectns šchlehršlis ma
šakuntautu zihnā par wiaa ekonomisko attihstibu, par wišu tautu kop
šadarbibu sozjalistiskā zeltneezibā.

Partiija weenmehr nesaudšigi ir apkarojuši leeltautu šchowinismu, šau

¹⁾ „Prawda“ Nr. 47, 1930. g.

got pee stingras atbildības leniniskās nacionālās politikas ignorētājus un iktropļotājus. Un wiseem eepreekš mineteem fakteem atteezīgās partijas organizācijas ir reagejuschas tahdā waj zitadā weidā. Zif nesaudsiigi apkarots leeltautu šchowiniisms, par to starp zitu leezina šekofchi fakti.

Reetumapgabala Šolmschirkowstlas rajona organizācijas 1932. gadā zentās likwidet latwju kolektiwu „Zeriba“. Likwidāziju zereja panahkt, apweenojot latwju kolektiwu ar kaimiņu kreewu kolektiwu „Stroiket“. Lai apweenoščana notiktu „brihwprahkti“, tad no „Zeribas“ wispirms ištihrija tā budščus wisuš truhziģos un wideģos kolektiwistus, neišlehdšot ari sarkanarmeeschu ģimenes, kas newehlejās apweenotees, jo atšina to pee pašahwoščeem apstahkļeem par politiski un ekonomiski neišdewiģu. Peespeestā apweenoščana noweda abuš kolektiwus turu pee iģirščanas. Apgabala strahdneeku-semneeku inspeķzija un kontrolkomisija isteiza stingru rahjeenu rajona kolektiwu apweenibas preekščsehdetajam Stretkowam un zeema padomes preekščsehdetajam Stepanowam par šchahdu riģzibu. Šchuhņinas sekretaram, rajona kontrolkomisijas lozeklim Nowikowam, isteiza rahjeenu, atzehla to no šchuhņinas sekretara amata un atnehma tam teesibas buht rajona kontrolkomisijas lozeklim.

Wehl raksturigašs šchini šinā ir peemehrs ar ta pašča apgabala latweešču-igauņu kolektiwu „Zaunā Dšihwe“, kuru ari weetejās rajona organizācijas 1932. gadā apweenoja peespeedu kaħrtā ar kreewu kolektiwu. Par šchahdu nepareisu riģzibu apgabala partijas komiteja un strahdneeku-semneeku inspeķzija ar špezialu leħnumu atzehla no rajona sekretara amata b. Šchilinu, kuršč nebija ispratis partijas nacionālo politiku, nebij mahģeģis winas prinģipus realizet. Lenina rajona ispidkomitejas preekščsehdetaju b. Sacharowu un rajona strahdneeku-semneeku inspeķzijas waditaju b. Petuščko atzehla no darba un teem isteiza stingru rahjeenu. Tahlat: rajona finanšu nodalas waditaju Podkopajewu, kuršč patš teeschi wadija kolektiwu apweenoščanu, islehdša no partijas un nodewa teesai. Islehdša no partijas un teesai nodewa ari wehl žiģuš darbineekus, kuri bij pahřahpuščhi padomju waras likumus un iktropļojušchi partijas direktives.¹⁾ Šchis peemehrs jo šewiščki paštrihpo, ar kaħdu neeezeetibu partija uštahjas pret katru, kuršč neewehro winas leħnumus ari nacionālā jautajumā.²⁾

1) „О грубых искривлениях политики партии в колхозном строительстве и национальном вопросе в Ленинском районе“ — „Раб. Пути“, 22/V—1932, № 119.

2) Zapeestihmē, ka us šcho faktu reageja ne tikai apgabala, bet ari Wisfameenibas padomju eestahdes un organizācijas. Tā SPKS Semkopibas tautkomisariats špezialā leħnumā konstataja: — SPKS Semkopibas komisariata un SPKS „Polšošzentra“ walbe nolēhma atģelt no darba un nodot teesai Lenina rajona kolektiwu fāmeenibas walbi un rajona ţemes nodalas waditaju Turtšhinu par rubju administrēšanu, apweenojot kolektiwus „Prašņij Serp“ un nacionālo latweešču kolektiwu „Zaunā Dšihwe“ (Patriģeģewas zeema padomē). Wisfameenibas zentralā ispidkomitejā eeroģinats jautajums par to, ta jaatšahdina no darba un jahaģz teesas žekā pee atbildibas Lenina rajona ispidkomitejas preekščsehdetajš Sacharowš, wina weetneekš Podkopajewš un Petriģeģewas zeema padomes preekščsehdetajš Gorģkis. Atģelš no darba par formelu un birokratiģu iģuresģanos, šcho leetu pahřahģudot, Reetumapgabala kolektiwfameenibas orgnodalas waditaja weetneekš Bernaģkis, nolēedsģot tam gada laģkā eneemt atbildiģus amatus. SPKS Semkopibas komisariats un „Polšošzentrs“ greģģona pee prokuraturas ar luhģumu, ļaukt pee atbildibas par beřdarģibu Lenina rajona prokuroru Ģeraģimowu.

Beetejais nazionalisms.

Beetejais nazionalisms latvju kolonijās izpaudās diezgan plašā un dažādā formās. Teekme noslēgtees savā nacionālā tīšaulā lika ļoti stipri sajūst viņu pēhzrevolūzijas laiku. Vai atzēramēs mūsu kolonijas gadus desmitus atpakaļ. Viņās teekšam bija stipri norobešojušās tikai no apfahrtējam kreemu fahdscham, bet pat zita no zitas. Scho norobešošanās sekmeja viņu weensehtu sistema, individualo fainneezības weids. Daudzās gadījumos weenigā „fainne“, kas fainstija kreemu un latweeschu zeemus, bij fandscha, ar kuru dascha laba kolonija kļuva plaši pārijstama. Savā starpā kolonijas ustructureja faharus zaur mahzitateem un sektantu fludinātajiem, kuri regulāri apmekleja koloniju draudzes. Tās revolūzijas tahlakā attihstiba, mūsu fainneeziskās dshwes atjaunošanās, plašs kultureli-fabeedriskais masu darbš partijas vadibā pamajam falausa scho noslēgtības loku. Koloniju eesfahstichānu kopejā darbštahstihā jo fawischki sekmeja sozialistiskās zeltneezības straujee tempi un kolektiwizācijas attihstiba. Domehr nazionalās norobešošanās momentā tā jau minets, fastopami arī wehlah, tee kawē mūsu lauku wirsibu un preekšču pa sozialistiskās zeltneezības zeku.

Wisrahturigati schi norobešošanās izpaudās tāni uskātā, ka latweeschu kolonijās budšču nam un tā tad nam arī schīru zihnas. Beetejais tika apgalwots, ka latweeschu semneeki wisi esot no Latvijas eezetojušās agrako lungu un pelesko baronu kalpi, kureem kopejas intereseš tahlā fahschumā, kopeja nazionala kultura. Nazionalās weenības idejas fludina schana no budšču, sektantu wadoxu un tamlihdshigu elementu pušes latvju kolonijās bij ikdeenishķa parahdiba. Budšču tā schīras likwideshānu latvju zeemos kolektiwizācijas eenaidneeki mehgināja istulot tā usbruku nu wīšem latweeschēm.

„Latweeschēm tas bīers wispilnakais, tapehž ka latweetis, neschešlō dams jaunību, nolika fawu galwu preekšč walstis labflahjības. Kur latweetis arī neapmestos, wīsur tam labi lopi, labi eestrachdāta seme, tīšrum tā puķu dahrsis. Tāod nu latweeschu kulturai jāfahstihst“, tā gaudās nazionalās kulturās aīstahwji.

Ta bij mīlms naidīgās schīras elementu nemeera izpaušme. Ta budshķa ideologija, kura grib uszelt tītu starp burščujīsko Latviju un SPKS.

Derunāsim nēmas par to, ka ne wisi kolonisti, kuri savā laikā apmētās Kreemijā, bija kalpi un truhzīgee semneeki. Rā sināms, us „kreemu semi“ brauzā laimi meklet arī ne weens ween fainneeks, uskupzīs un spekulants. Bet arī daschs labs fahdreisejais kalps, īmantojot algas darbošpēķu, bij istuhnojees par budši, kuram nēla wairs nēbija kopeja ar fawu laustrahdneeku. „Nazionalā kultura“ izpaudās weentahrschā bibelu un garīgu kalendāru importā no Baltlatvijas. Ar rumam par kopejām nazionalām interesēm zentās noslahpet schīru zihnu. Ta parasta parahdiba ka budšis latkolonijā schīru zihnu zentās weenmēhr istehlot par zihnu starp nazijam. Witehstās apwīdā budšchī-latweeschī pat fahla agttet, ka „latweeschēm“ (lasī: budschēm) nepezeeshchāms brunotees, lai „baltweemi“ (lasī: truhzīgee) tos nēwaretu turpmā „laupit“.

Bija gadījumi, kā peem., Pologas rajona kolonijā, kad truhzīge un vīdeje, budšchu saagiteti, pasīvoja, ka ees kolektīvā tikai tad, ja peenemš „mīšus latweeschus“.

Schee latwju darba semneeki nespehja fastatit to, kas winus weeno ar tahdeem pašdeem kreewu waj baltkreewu semneekem un kas tos schkir no latweeschu budscheem. Tika ari isteikti eeskati, ka latwju budšis neefot til bihstams, kā kreewu, ka winšch daudš „kulturelaks“, humanaks, padomju warai peenemamaks wina kulturelās fainneefoschanas dehl. Tapehž pee wina kā schkiras likwideschanas japeeējot ar zītadeem panehmeeneem. Pateesibā latwju budšis bij daudš bihstamaks, jo, kā redsejām, winšch prata slehptees „kulturela fainneeka“ mastā, winšch toti weikli ismantoja nazonalistiskās noftanas šawā labā.

Wīšos šchinis ušftatos ispauschas „teefme ašfeēt schkiru preteschki-bas šawas nazijas eescheenē“. Deeki peesihmet, ka schahdi ušftati šihwi jaapfaro.

Prasiba pehž tihri nazonaleem kolektīweem jebkuros apstahklos ari radneeziga scheem ušfkateem. Lai stahjas wīši kolektīvā — kalps un budšis, — ja tikai latweeschi. Ja naw uš weetas peeteefoschi daudš fainneezību, lai pahrbrauz no zītām, pat no koti tahlu rajonu kolonijām, bet tikai latweeschi. Schahdas nazonalās norobeschoschanās gadījumi bij deesgan beeschi. Tā blakus Rahwenes kolektīvam atradās kreewu šahdschas, kuras nebij kolektīwīetas. Utteezibas starp kolektīwu un šchim šahdscham pastahweja nenormalas. Latweeschi no seneem laikeem nizinoschi ishturejās pret kreeweem. Kad tika nodedšinata basniza ar školu, latweeschi gribeja usgreest mainu kreeweem. Kreewi un wispahr nelatweeschi kolektīvā netika peenenti.

Komuna „Darbs“ Wjasmas rajonā stipri ween bij norobeschosjušees un noslehgušees šawā nazonalā tšchaulā. Wina neerofinaja un neselmeja kolektīwīzijas attihstību šawā tuwakā apfahrtne.

Latweeschi paraduschi lepotees ar šawu kulturelo pahrafumu pahr kreewu beedreem un paštrihpot šawu tšchaklumu. Dibinat kolektīwu uš weetas un peenemt tani kreewu semneekus daudšreis atjihst par neeespehjamu tapehž, ka kreewu semneeki esot flinki un neprotot strahdat. Schi uspuhštā eedomība deesgan isplatita parahdība starp latwju kolonisteem un pat kolektīwīsteem.

„Kas nu kreewi par strahdneekem!“ „Prot til gulet un silbit wehderu šaulē!“ „Semes wairaf un ta labafa, nekā mums, bet janahš pee mums luhgtees maišes!“ „Waretu jau apweenotees kolektīvā, ja ween nespeestu tos kreewekus eeschā!“

Lai norobeschotos no kreewu truhzīgās semneezibas, dašchi kolektīwi noteiza augstas paju maksas. Uš kreewu semneezību schahdi kolektīwi raubšjās zaur weetejā nazonalisma brilleem:

„Kreewš negrib strahdat, bet daudš ehđ“. „Mehš, latweeschi, pašchi šawā starpā labaf šapratifimees bes kreeweem“. „Mehš, kreewu putru strehđdami, ar utim apaugšim“. „No kreeweem jafargas, wini grib dabut latweeschu mantu, tapehž zenschas eetikt latweeschu kolektīwos“.

Tā Rahwenes kolonijā Nowgorodas rajonā budšichi kopā ar basnizas idejīsteem wadoneem noorganiseja kolektīwu aij šekofcheem motiweem:

— „No kolektiwisazijas neisbeht. Kur iseja? Ja tuwejās kreemu šahdschas mās šahs kusteteš, tad mums beigās. Tad truhzigo semneeku grupa flups mums mugurā. Waj masums ejam winus ismantojuschī? Winu un latweeschu laufstrahdētus, wahjakos un „muktigakos“ semneetus? Zapasteidsas, kamehr kaiminu kreemu šahdschas wehl apšina par kolektiwisaziju naw nobreeduši.“¹⁾

Bet waj wispahr ir kahds pamats šahhdam usškatom par kreemu darba lauschu flinkumu?

„Eiropā daudsi spreesch par SPRS, pa wejam eeradumam, domadami, ka kreem wija dšihwo laudis, pirmahrt, padewigi, otrahrt, flinki. Tee ir weži un galti neapreisi eestati. Tas nekahdā šinā newar atteektees us kreemu strahdneekem un semneekem, kuri eeguwa un eeguhst few pahrtiku šawā iddeenischā darbā. Deesgan daudsi waini usluhkot par padewigeem un flinkeem kreemu semneetus un strahdneetus, lai šinā laikā isweduschī trihs revoluzijas, šahhduschī zarišmu un buršchuwasi un uweroschī zel tagad sozialisimu.“²⁾

Latweeschu kolonistos usškats par kreemu flinkeem daleji balstas us darba pašchas šaimneeku morales, pehz kuras katrs kalps ir flinkis, neatkarīgi no wina tautibas. Pati dšihwe ir peerahdijusi, ka tšhakkums un praimstrahdat nebuht naw tikai latwju kolonistu privilegija. Pawisam gan otradi, pehdejos gados „flinkais“ kreemu semneeks daudjā šinā aistheidēem latweeschem prešchā.

Wehšturisee schauigi — djimtbuhschana, zarišā eelahrta, trihslaubis sistema, basnizas nospeedoschā wara, kas noteiza kreemu semneezibas sem šaimneezisko lihmeni, šen ir nokratiti, un padomju laufšaimneeziba attibstas wehl neredsetos apmehros. Sedomigi, maldigi, budiški usškati par kreemu strahdneeku un semneeku flinkumu tikai katwē kopejo sozialisistiskā zeltneezibas darbu.

Protams, šahhdi eestati newar neatstaht šawu newehlamu eespaideem kreemu semneezibas neapsinagalajos šlahnos. Pehdejee šawukahrt neredēem latwju kolonijā nekahdu noslahnoschanos, wini gatawi usluhkot wifus latweeschus par budscheem tapehz ween, ka tee pahrtikuschaki, kulturelaki un kreemu semneekem. „Wiji latweeschi budschi. Pehz pahrs gadeem latweeschu truhzigeem tapat kluhs par budscheem, jo wini tā prot šaimneekem. Tapehz latweeschus wajaga ismehtat starp kreeweem, lai wini newar atsewischki organizetees“. Tā us latweeschu pahrmeteem šawukahrt regeja kreemi.

Abpuseju nepamatotu usškatu rezultata — šawstarpejas nesaflankot rihweschanas, naidis, kas ispaudees dachados apšawnojoschos elžsches lihds pat brunotam šadurjem starp kreemu un latweeschu eedšihwotajeem, kā tas notika Worodinas kolonijā, bijuschā Kalugas gubernā, latweeschu kolonisteem peederoscho meschu deht.

No tam šlehdseens, kahda leela nosihme nazionalā jautajuma pareizi ispratnei iddeenās praktikā. Bet šahhdas parahdibas nowehrojamas mēstikai starp kreeweem un latweeschem. Nazionalu norobeschochanos mēstikastopam pat starp latweeschem un latgakeem. Tā, Latischewā, Sčičigolowas rajonā, Sibirijā, starp diweem kolektiveem — latgaku un latweeschu — notika misnejhdsigakā šawstarpeja zihna. Kolektiwī weent

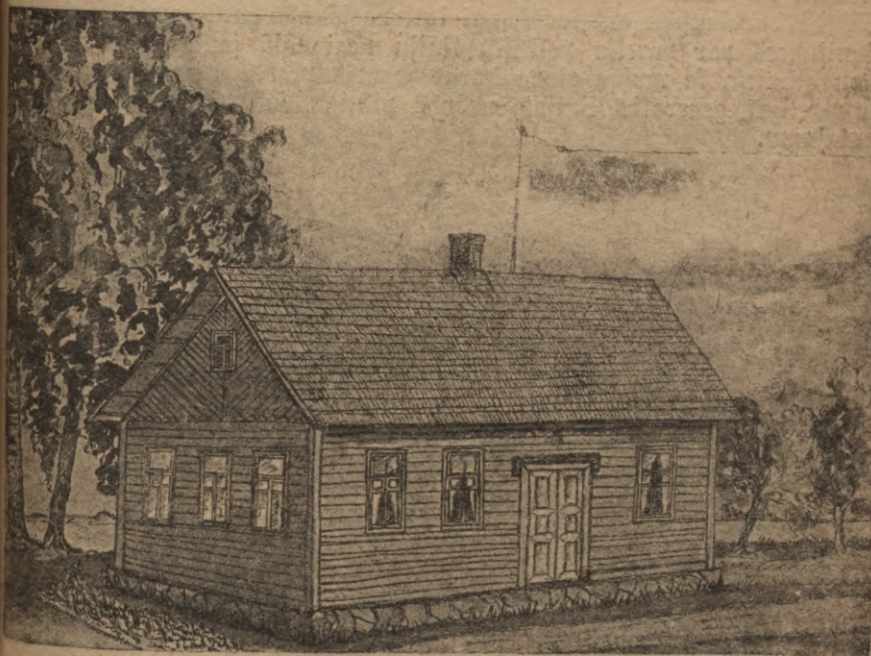
¹⁾ „Latw. Semn.“ Nr. 51, 1931. g.

²⁾ И. Сталин, „Беседа с немецким писателем Эмилем Людвигом“, „Большевик“, № 8, 1932 г.

otru neatbalstīja. Pat šauri smehdi weens kolektīvos nekahwa ismantot otram. „Ar teem „tšhivteem“ nekad neweens nesastrahdās“, — tā latgaleeši isfazijās par latweescheem.

Weegli šaprast, ka naidu starp „tšhivteem“ un „tšhangaleescheem“ ušpuhta šķirtas eenaidneeks, tapat kā wīnšch to kurina starp pahrejām tautībām. Šhini konkrētā gadījumā kolektīvā „Sarkanais Strehlneeks“ par beedri ušņemts bijis kahdreisejais pehrminders, kursch negribejis latgaleetim ne wīrsū šlatitees.

Adolfa šihmejums.

Kolektīwistu jaunee dšhwolki Birkmana kolektīvā Nr. 2.

Slaidrs, ka japanahf, lai zihmitos newis latweetis pret latgaleeti un kreemš pret latweeti, bet gan lai zihnu wehrstu pret wīsu naziju budscheem.

Zihnā pret weetejo nazionalīsmu ari no koti leela šwara nazionalo labru pareija ismantoschana. Wīslabatās šekmes buhs, ja šinamu šabeebrīstu darbu šinamas nazijas wīdū weiks tās pašchas nazijas darbīneeks. Tās beeschi neteek eewehrotš. Ne weenu ween muhsu nazionalo mahzības cestahšchu audšekni, praktikā šuhtot, ismanto newis nazionalā, bet gan wīspahrejā darbā. Wehl launal, ja šchahdā kahrtā ismanto pastahwigos nazionalos darbīneekus. Tā, peemehram, Wazlawowā par šasammahjas waditaju darbojās latgaleetis, bet ne latweetis, nekatoetes uš to, ka latgaleescheem daudš leelaks kwalifizeto darbīneeku truhkums, nekā latweescheem.

Arī tadru sagatavošanā sastopama rihveščanās — to pašdu di
nowiršeenu — leeltautu ņhowniņma un weetejā nazionaliņma — atļau
Ne mašums ir faktu, kuri to apleezina. Kreewi („Atwaņē“), baltkreewi
(„Jaunā Darbā“) uņstahjās pret latweešču suhtijčanu uņ mahzibas e
ņtahdem. Sawufahrt, ir latweešču darbineeki, kuri ņtrahdat zitu tam
darbļaušču widū uņluhko par leeku uņkramu.

Wiņlabakais lihdsjeklis, kā pret nowiršeenu uņ leeltautu ņhowniņma
galwenajām breefmam nazionalā jautajumā, tā pret nowiršeenu uņ we
tejo nazionaliņmu — SPKS darbļaušču audņinaščana internazional
garā. Kur ņchim darbam peegreesta wajadņigā, nopeetnā wehriba, ta
nekaħdu nazionalu neņaņtanu naw. Kadot apņtaħklus, kuri nepeezeeščan
SPKS darbļaušču audņinaščanai internazionalā garā. mehņ reiņē ar
ziħuiņimees par pareiņu politiņku liniju nazionalā jautajumā. Nedri
ņtam aiņmirņt, ka muhņu ziħra diwās frontēs pret wiņeem, kuri nowir
no partijas generalās liniņas, nebuhs pilnīga, ja **peemirņiņim nazionalā**
jautajumu.

Kolektīvu lozjalais un nazonalais faktahws.

Widejais semneeks — latwju koloniju zentralā figura.

Birms pahrejam pee muhsu kolektīvu soziālā sa-
tahwa siktakas analīzēs, minēsim, ka ari jautajumā par zentralo figuru
latwju kolonijā šur tur waldija nesklaidri ušķati. Reijē ar to, ka daud-
reij pēteefošchi netika isprasta un nowērteta latwju koloniju diferenzia-
zija, pastahweja maldīgi eestati, ka koloniju zentralā figura ir newis wi-
dejais semneeks, bet gan budšis. Šchahdās nepareisās domas nopamato-
šchanaī tika minetas atšewišchās intensīwu rajonu kolonijās, kuras at-
jannošchanas periodā strauji ušplauka kapitalistiskā wirseēnā, un wīnu
iħpatnības atteezinatās uš wišam latwju kolonijām. Nemot wehrā to, ka
latras budšiskās šaimneezības iħpatnejakā pašihme ir wīnas ekšploatato-
ristlais raksturs, mehš pateescham šastapām kolonijās ar 7—8% budšchu
un ari kolonijās, kuras budšchu škaitis šneedsās lihds 30 un wairak prozen-
teem.¹⁾

Ļapat tā kreewu šahdschā widejneeku mašu galwenā daļa pagreesās uš
kolektīwišazijas zeka, ari latwju koloniju turpmako likteni iščchihra wi-
dejais semneeks, dodamees tānī pašchā wirseēnā. Ja wairumā latwju ko-
loniju zentralā figura buhtu budšis, bet newis widejais semneeks, kursch
iħpratis leelas šabeedrišlotas šaimneezības preeščchrozības, tad mums ne-
nahktos runat par latwju koloniju kolektīwišaziju un tānī šemem, šahdas
šajneegtas šchīnī laukā.

Kolektīwu beedru šastahwa soziālā analīze tikai pastiprina muhsu ee-
stātu pareišību.

¹⁾ Tā š. A. Prusāts apzerejumā „Kolektīwišazija un tulazības, tā šchiras, ut-
wideschana latkolonijās“ („Šahltums“ Nr. 16, 1930. g.), balstidamees uš materialeem
par Ļaurupes-Šwaigšnites koloniju Seemellauksā, kur budšchu prozents, tā to re-
dešjām, pateescham bija šewišchi leels, nahja pee šetoscha šehdseena: „Par budšchu
leelo politisko ešspaidu leezina ari budšisko kolektīwu organīšchšanās fakti. Ja koloni-
jā ir 30—50% budšisku šaimneezību, tad naw to runat par widejo semneeku tā
zentralo figuru šchahdās latkolonijās. Ļapat šamehrā škaitliski neeziga ir nazonalā
truhžigā šaimneezība jau mineto „iħpatnību“ dešt. Šchahdās kolonijās zentralā figura
ir budšis — un ta ir weena no daudšo kolektīwišeto koloniju galwenām iħpatnībām.“
Ja runā par jau mineto un wehl weenu, otru koloniju, kurā 30—50% budšchu, tad
te, protams, neta naw to eebilst. Bet ja wišpahrina šehdseenu, ka budšis, tā zentra-
lā figura, ir „weena no daudšo kolektīwišeto koloniju galwenām iħpatnībām“, tad
šchahds šehdšeens ir nepareišs.

Minesim tabeli, kura aplūpotaš jinas no 50 kolektiveem.

	Saimneezību kopejais skaits	2186
No	Laukstrahdneeku	552
tām:	Truhzigo	674
	Widejo	890
	Pahrejo	70

Schee kolektivi nemti no kolonijam, kuras izkairtas wisdaschadatošs SPS rajonos: Baltkreewijā, Leningradas un Meetumu apgabalos, Baškīrijā un Sibīrijā.¹⁾ Kā no tabeles redsam, tad widejee semneeki fastahw kolektiwu beedru galweno daļu. Dasčas no šchim widejneeku saimneezibam, kuras kolektiwisajizijas uspluhdu pirmā posmā apsihmeja par „tur gām“, beš schaubam, bija ar deesgan noteiktām budžistām pašimem. Bet tā kā kolektiwisajizijas tahslatā prozesa kolektiwus wairafas reišes tihraja, tad ari šchis saimneezibas tika nopeetni apwehrtas un budžistās u tihritas. Tas tomehr us muhsu wispahrejo flehdseenu eewehrojama es spaidu newar atstah, un dati, kuri tabelē mineti, tā tad runā pašchi pa sewi skaidru un saprotamu walodu.

Starp truhzigeem semneekem un laukstrahdneekem, kuru kolektiwu deesgan eewehrojams prozents, fastopama laba daļa kreewu tautibas kolektiwistu, kā to wehslā redšim, kad buhs runa par kolektiwu beedru no zionalo fastahwu. Bet šchini gadījumā, runajot par kolektiwu sozialo fastahwu, šchis moments nekriht swarā. Par kolektiveem, kuri organizē latwju kolonijās, wairumā us latwju truhzigās un widejās semneezības inīziatiwi, war drošchi teikt, ka winos jau pašchā organizeschanās schlum wadoscho lomu spēleja truhzīgā un widejā semneezība.

Beš tam kolektiwos fastopami wehl ari skolotaji, pilsehtu strahdneek agronomi, kuri muhsu tabelē atšihmeti „pahrejo“ rubrikā. Šchi kolektiwistu daļa sewišchi leela naw, tomehr kolektiwu dšihwē winai peektā deesgan leela loma.

Dai guhtu skaidru ainu par kolektiwu sozialo fastahwdatu, minesim wehl atsewischkus datus no kolektiveem, kuri atrodas daschadatošs Republikas saimeenības stuhros. Sibīrijas kolektivi sneeds sekoschu ainu:

Kolektiwu nosaukums	Sozialais fastahws			
	Truhzigeem	Widejee	Laukstrahdneeki	Pahrejeem
„Rudsutats“, Ramenskā	14	24	16	14
„Jaunais Darbs“, Suhonosjā	18	34	12	5
„Zeltne“, Boriskowā	18	25	21	4
„Taiga“, Laimenskā	10	11	9	1
„Krašnij Razmen“, Imbeschā	3	8	3	
Kopā . . .	63	101	61	25

¹⁾ Sinaš atteezas us 1930.—31. gadu.

Par Baſchkiriju un Wibuswolgu muhſu rihzibâ wiſmajaf materialu. Mineteē dati, beſ ſchaubam, ſneeds nepilnigu ainu. Te mehſ waram atſihmet ſinaſ par ſeſoſſcheem kolektiweem, kuraſ atteezaſ uſ 1931. gabu:

Kolektiwi noſaukums	Sozialais ſaſtahwſ			
	Truhzigeē	Wibejeē	Laukſtrahdn.	Pahrejeē
„Garlanâ Baltija“	2	27	22	2
„Brihwais Urajs“	1	24	24	7
„Lewanta Sima“	32	12	28	6
„Bahta“	8	64	17	24
Kopâ . . .	43	127	91	39

Japeeſihmē, ka Baſchkirijâ atrodas deeſgan plaſchaſ latwoju ſemneeziſaſ maſaſ. Par noſchehloſchanu, ar Baſchkiriju muhſu organiſazijam weenmehſ bijuſchi deeſgan wahji ſafari, ar ko ari iſſtaidrojama datu nepilniba.

Mineſim wehſ ſinaſ no diweem rajoneem: no Reetumapgabala un no Baltkreewijaſ. Par Reetumapgabala kolektiwi ſozialo ſaſtahwu rakſturigu ainu ſneeds ſeſoſſcha table:

Kolektiwi noſaukums	Sozialais ſaſtahwſ			
	Laukſtrahdn.	Truhzigeē	Wibejeē	Pahrejeē
„Latweeſchu Komuna“	4	9	25	4
„Garlanais Strehlneekſ“	54	38	42	20
„Gaiſma“	—	1	8	11
„Jounâ Viſhwe“	—	1	29	3
„Latweeſchu Semneekſ“	1	2	13	11
„Oktobra 12 gadi“	1	5	18	11
„Lenina Viſtiſtele“	—	8	14	—
„Biktmana“ kolektiwiſ	3	5	16	4
Kopâ . . .	63	69	165	54

Œhini grupâ deeſgan eewehrojamaſ prozentaſ laukſtrahdneeku „Garlanâ Strehlneekâ“. No Reetumapgabala waretu minet wehſ „Beſdeewis“ Weliktije Lufoſ, kurâ ari loti leekſ prozentaſ ſtrahdneeku — 47 no 73 giemenem. Bet tâ ka „Beſdeewis“ wairaf internazionala, nekâ teeſchi latwiſka komuna, tad ari wiwu ſhini grupâ neeeſlehdſam.

Beidſot, mineſim daſchuſ datuſ par Baltkreewijaſ latwoju kolektiweem:

Kolektiwi noſaukums	Sozialais ſaſtahwſ			
	Laukſtrahdn.	Truhzigeē	Wibejeē	Pahrejeē
„Beſdeewis“	5	19	63	40
„Garlanais Urajs“	6	10	15	8
„Rihna“	—	2	22	4
„Zeltne“	14	8	21	9
„Garlanâ Swaiſgne“	30	16	17	14
Kopâ . . .	55	55	138	75

Wehl reiġ pastrihpojam: wišas šħis šinas štipri ween nepilnigās. Bee mehram, kotti no šwara buhtu apšihmet, kaħdu prozentu šaštaħdija kolektiwel šagabjušħdās šaimneeziabas šaliħdšinajumā ar aħrpus kolektiwā palikušħan atteeziġās kategorijas šaimneeziabam. Paš nošħehlošħanu, šħahduš materialuš mehš newaram minet. Tapat ne beš interešeš buhtu šinas paš latwju zeemu kolektiwizaziju, šaliħdšinot ar apħahrtejās kreewu šemneeziabas kolektiwizazijas prozentu, ko ari naw eešħejamš ušraħdit materialu truhkuma deħt.

Tomehš mums leekas, ka ari šħis nepilnigās šinas pastrihpo muħju domu, ka latwju koloniju zentralā šigura — widejais šemneekš, kuršħ eeejot kolektiwā šaštaħdija wina galweno kodolu. Taš, protams, neišħleħħ gadijumuš, kaħ nodibinajās kolektiwī, kuroš paħršwarā lauħštraħdneeki un truhziġee, galwenām ġahrtam no kreewu tautibaš, tapat kā bij gadijumi, kaħ noorganizajās kolektiwī, kuroš šem „kulturelā widejneeka“ firmāš eešpraunzās pat tiħ leekš procentš buħšħu, ka tee noteiza šħahdu kolektiwu politiski-šozialo šeju. Kaħpeem, truhziġeem un widejeem šemneeeem muħšħu partijas wadibā nahzās išħihnit nopeetnas zihnas pret buħšħeem, kur gan atħlaħti ušštaħjās pret kolektiwizaziju, gan šlepeni zentāz aħrdit kolektiwuš no eešħpušeš.

Bet partijas dotais rakšturojumš paš lauku diferenziazijas iħpatnibu, kura proletariata diħtaturas laiħā paštaħw eešħ tam, ka widejā šemneeziaba newiš išħuħd (вымывается), bet turpina palikteš kā galwenā majo uš lauħeem liħħš tam laiħam, kaħmeħš lauħššaimneeziaba neteeħ reorganizetā uš šozialistiħkeem pamateem, — šħiš rakšturojumš pilnā mehrā atteezinam ari uš latwju kolonijam.

Kolektiwos apweenojas dašħadu naziju darħtaudis.

šinas paš muħju kolektiwu nazionalo šaštaħwu wišai interešantāš. Kā wišpaħreja paħaħdiba jaatšihmē, ka latwju kolonijā organizetos kolektiwos eestahjās ne tiħai latweešħi, bet gan ari apħahrtejee zitu naziju darħtaudis. Buħššħajam lošungam — eešim kolektiwos wiši latweešħi! — preti tiħa štaħditš proletariškaš lošungš — eešim kolektiwā dašħadu naziju kaħpi, truhziġee un widejee! Kur paħeiġi eetureja partijas nazionalo politiku, tur nekahda paħrpratumu nebij, un dašħadu naziju darħtaudis kopeji štaħjās pee kolektiwizazijas darħa. Bee paħeišas partijas nazionalāš politikas išpratneš te atħewišħkoš gadijumuš šinamu lomu šħeħleja ari taħħš faktoraš, kā dašħadu tautibu šaimneeziabu atrašħanāš weena kopejā rajonā. Tā daudššās kolonijās štarp latwju weenšeħtam iškaħštaš kreewu weenšeħtaš. Bee kolektiwā organizetħanas jau ekonomiški naw pašoziġi atħalit atħewišħki šħahdas šaimneeziabas. ġħim apħtaħħim tomehš peeħrita blaħuš loma. Galwenais un noteizošħais apħtaħħliš tomehš bij latwju darħa šemneeziabas paħeišais eešħtaš, ka kolektiwās leekšaimneeziabas zeħamas wišu tautu darħtauħħu kopejeem šħeħteem, ka šħanra nazionala norobešħošħanāš kolektiwizazijas kušħiba war buħt wištaħtigā. Taħeħz ari kolektiwizazijas kušħiba ušluħkojama kā weenš no šwaraħkaħeem internazionalāš šadarħibaš momenteem latwju zeemu taħħlaħ

attihstibā. Pēc lauku socialistiskās pahrveidošanas stahjās daščadu na-
 ziju kalpi, truhžigee un widejee, organizēdami kopejuš internacionālūs ko-
 lektīvuš. Ja paraugamees statistiskos datos, tad tihri latwišku kolektīvu
 vārds ušrahdit ņamehrā maš. Wairumš ir taħdu kolektīvu, kuroš nazio-
 nalais ņastahwš daščads, daščreis pat deesgan raibš. Tā diwdesmit pē-
 jos kolektīvuš, kuroš 1930. gadā bija pawišam 3224 kolektīwisti, naziona-
 lais ņastahwš ņekoščš:

Kopejais staits	Kreewi	Lat- weešči	Balt- kreewi	Tatari	Igau- ni	Ešču- watši	Mas- kreewi	Wah- zeešči	Polji
3224	538	2147	275	4	102	11	9	7	40

Deš tam wehl atņewiščkos kolektīvuš ņastopami: leelkreewi, leišči,
 tichigani, ebreji, mordweešči un ņineešči.

Mehš redšam, kolektīvuš apweenojuščees wišdaščadako tautību darb-
 laudis. ņsarot weenņehtu robeščas, noahrđiti tika ari tee nazionalee
 ičhogi, kaħdi lihđš ņchim paštahweja štarp daščadu naziju darba ņennee-
 teem.

Kur pareiji noštahđits internacionālās audšinasšanas darbs, tur štarp
 kolektīwisteem nenoteek nekaħda riħwešanas nazionalo iħpatnību dehl.
 Protams, ņchaħds kolektīvu internacionālš ņastahwš ušleek par peenahku-
 mu atteezigi pahrņahrtot te ari wiju kultureli-ņabeedriško darbu. No ņči
 darba pareiņas noštahđiššanas beešči ween atņarajas kolektīwa ņekmes
 wišā wiņa darbā, ari internacionālās audšinasšanas nošarē.

Daudjos kolektīvuš pahršwarā atrodas latweešču tautības kolektīwisti.
 Tas leezina, ka kolektīvu organizējušči ņinamas latwiju kolonijas eedših-
 wotaji, peenemot apņahrtejos zitu tautību ņaiminūs. To raħda ņekošča
 tabele:

Kolektīvu nošautums	Nazionalis ņastahws		
	Latweešči	Kreewi	Pahrejee
„Lenina Dštrštele“	33	11	—
„Beriba“	130	24	—
„Bah a“	66	45	3
„Brihwais Arojs“	195	11	1
„Raħtoine“	159	11	11
„Beriba“	130	24	—
„Eačtanais Štrehneeks“	87	65	2
„Zeltne“	101	—	48
„Rudšutats“	172	—	5
Kopā	1073	191	70

Deesgan daudjos kolektīvuš pahršwarā zittauteešči (kreewi, baltkre-
 ewi), latweešči ņastahda mašako datu. Daščos kolektīvuš wiņa pawišam
 neezigs staits.

Ja eepreestā minejām jauktus kolektīvus, kuri skaita sīnā pahrstānā tad tas nebuht nenosīhnd, ka tihri nazonālu, latwistu kolektīvu nebud. Ir deesgan daudz kolektīvu, kuri sastahw tikai no latwju darba semne zibas, waj ari pahrejo tautibu kolektīvistu winos skaitlisti tik maš, ka kolektīvos pilnigi ušluhkojams par nazonālu latwju kolektīvu. Par leezina sekošā tabele:

Kolektīvu nosaukums	Nazonālais sastahws		Peesihmes
	Latweešchi	Pahrejee	
Rogowas „Latweešču Komuna“ . . .	149	—	
„Gaišma“	74	1	
„Latweešču Semneeks“	43	3	
Fermolinas „Besdeewis“	130	5	
Laras „Sarkanais Strehlneeks“	72	—	
„Rudfutals“	172	5	
„Jaunais Darbs“	72	8	
„Sarkanā Baltija“	200	3	
„Sihna“	78	2	
Kopā	390	27	

Ja mehš aprehkinam procentos, tad no 50 kolektīveem, no kahdes mehš nemam sīnās, tihri nazonālo kolektīvu ir 18%¹⁾

Kolektīvisazijas attihstības prozesā, protams, noteel pastahwigas pahrejošības kolektīvu nazonālā sastahwā. Dati, kuri te mineti, un kur attežas uš 1930./31. gadeem, beš šchaubam, tagad ir stipri ween mainījušchees uš weenu waj otru puši. Šcho ismainu raksturs ne māsak interesantis nopeetnākas pehtišchanas objekts. Beemehram, naw noleedsams, ka daudzās komunās un arteki, kuruš organizējušchi latweešchi, pehž ilgā laikā ir pilnigi pahrwehrtušchees par kreenu kolektīveem, no kureem latweešchi galigi aishghjušchi. Tā, peem., wairakās komunās, kā jau mineti šawā laikā organizēja latwju strehlneeki Wjasmas apwidā. Tagad šchīmū komunās latweešchus war jau uš pirksteem šaskaitit, waj ari winu tur nā nemāš. Tapat tahdos kolektīvos, kā „Iškra“ un „Pamats“, Maštaw apgabalā, „Deningradas Proletareetis“ (bij. „Kurseme“) Sibiriā u. t. l. kuruš organizēja latwju strahdneeki waj laukstrahdneeki un kuroš latweešchi bij deesgan daudz, wairs palizis tikai latwiskais nosaukums, bet dati reiš ari tas pahrmains („Kurseme“ — „Deningradas Proletareetis“, „Dmskij Rabotščij“). Mums šcheet, šchai parahdibai daschadi zehlowi Starp zitu, daku wezu latwju komunaru plaschā kolektīvisazijas tustibis ir aishnesuši uš ziteem kolektīveem. Daudz latwju jaunatnes aishpluhdis ir pilšehtu, uš mahzibas eestahdem, un ta wehlač ir palikuši ruhpnēzības zentros waj ari aishghjuši strahdat uš ziteem rajoneem. Taba teesā latwju kolektīvistu aishpluhdušchi uš pilšehtu un strahdā sozjalistiskā ruhpnēzības

¹⁾ Jaaisrohdā, ka kolektīvu pahrejkatos kolektīvistu skaits ušrahdits daschadi weenreis mineti tikai kolektīwa beedri beš behrneem, pusaudšcheem, darba nesrehtigēem, otrreis — wiši kolektīwa eedšhwotaji. Tas agruhdina aprehkinu, lai gan šchini gadi jumā leeku lomu nespehlē.

zībā. Daka kolektīvu fāvus beedrus suhtija us pilsehtu organijeta nolih-
guma zekā. Par kolektīva fastahwa dinamiku leezina pahrs raksturigu
peemehru no „Strehlneeka“, Kolomowas kolonijā, kur kolektīva fastahwō
ifmainijees sekofchi:

	1930. g.	1931. g.	1932. g.
1. Wīdejee: kolektīwā	20	65	36
Darbā ahrpus kolektīwa	—	—	10
2. Masturige: kolektīwā	25	27	18
Darbā ahrpus kolektīwa	—	—	7
3. Laufftrahdneeki: kolektīwā	38	31	21
Darbā ahrpus kolektīwa	—	—	7
4. Kalpi un strahdneeki: kolektīwā	12	9	11
Darbā ahrpus kolektīwa	9	13	10
Ropā: kolektīwā	104	132	83
Ahrpus kolektīwa	9	13	28

No kolektīva 1931. g. īfšlehtas 10 fāimneezības.¹⁾

Fābrizijua komunās fastahwu, fāhtot no wīnas dibīnāfchanās, raksturo
sekofcha tabele:

Gadi	Pawīfām zilweku	Darba spēh- īgu		Latweefchu		Kreewu	
		Staits	%	Staits	%	Staits	%
1930	260	132	50	160	64	94	36
1931	340	144	42	251	73	89	27
1932	224	72	32	177	79	47	21

1933. gadā komunā no jauna nowehrojama aīfgahjušcho latwju kolo-
nistu atgreefchanās.

Wīfai fwarīgs eemefls beefchari kolektīwīstu mainai latwju zeemu ko-
lektīwōs, pehz muhsu domam, ir nepareīfa nāzionālā jautajuma atrīfina-
fchana aīfemīfchloš gadījumoš. Gandrihs par likumu jausluhko ta parah-
dība, ka wīfur tur, kur wahji nofahhdīts internāzionālās audfīnāfchanās
un kulturdarbs, pamāfem nowehrojama kolektīwā latwju eedfīhwotaju
dāfās pakāfpenīfka fāmafīnāfchanās. Tā, peem., raksturīgi fakti nowehro-
jami Danīfchewīfka komunā, dāleji pat nefen wehl Beffonowas „Sarkānā
Strehlneekā“ un „Ifkrā“, kur latwju kolektīwīstu kontingents fīftematīfki
fāmafīnājās. Wet tāifni fchīs komunās newareja lepotees ar preekfchīh-
mīgi nofahhdītu fābeedrfīfku un kulturdarbu. Wahja fābeedrfīfā un inter-
nāzionālās audfīnāfchanās darba rezultātā radās nāzionāla rakstura nefā-
fkanās, no kurām dāufdi redfeja īfeju weenīgi aīfeefchanā no kolektīwa.

Beīdfot newar aīfwehrt aīzīs un neredfset dabīfko afīmilāzīfjas prozešu,
turam nenowehrfchami padota ari daka latwju kolonīfku. Neredfset to no-
fīhmetu neredfset un neīfprāft tāš pahrmāfīnās, kahdās norīfīnās muhsu

¹⁾ E. Millers, „No fīhlmāhju weenfēhtam us fozialīfīfīfklām leelfāimneezībam“.
„Kom. Zīhnā“ Nr. 68, 1932. g.

kolektīvos un kolonijās. Šī dabiskā asimilācijas procesa rezultātā daļēji kolonijas, kurās kādreis ir bijis dešgan liels latvju eedshivotājs prozents, saudē savas nacionālās īpatnības un pat pilnīgi iznīkst (Tompa kolonija, Kuleika, Mašlawa apg., Subowo-Balka Seemellaukā u. z.).

Naw noleedsams, ka šahdu asimilācijas procesu paahtrinaja kolektīvisācijas kustība. No tam naw jataiša nepareišs slehdjeens, ka pa šahzeli jaet wišem latvju kolektīveem un kolonijam. Domehr šahis prozents ir jareds, jaišprot, jo tikai wīnu isprotot mehš ari pratišim organišet un notahrtot šawu šabeedriški-kulturelo darbu.¹⁾

¹⁾ Weena no wezalām Daščkirijas komunam „Lewanta Sīma“, kuru pehs pilnā mēroga organišeta latvju strehlneekš, 1933. gadā apweenojās ar Kaitankas kolektīvu un beidša elķīstet tā nacionāla komuna. Pehdejā laišā wīnā latvju komunaru štāts šamafinajās sistematīši gadu no gada.

Kolektīvu organizatoriski-taimnieziska nolikprinatšanas.

Kolektīvu ražošanas bāze.

Bež pahrdsihvotēem uspluhdeem un atpluhdeem, pež peelaisto kluhdu islabošanas, pež pareišas kendiristās peejas eetu-tesšanas tur, tur ta nebij eewehrota, ari latwju kolektīwi beidsot nofahrtotjās un stahjās pee fainneeziska darba noftahdišanas uš pareišām fleedem. Jau pirmais gads, lai ari ne beš kluhdam un truhkumeem darbā, tomehr leezinaja, ka latwju jaunorganizetee kolektīwi ešamenu isturejušchi. Praktika peerahdija, ka latwju koloniju usplaukšana eespehjama tikai so-šialistiskā wiršeenā, ka pirmee fokl schini laukā ir demušchi tos wislabatos rezultatus.

Seme laukfainneezibā, protams, ir galwenais ražošanas lihdselks, tamdeht par šinamas fainneezibas apmehreem wispirms nahlas spreest pež winaš semes daudsuma. Bež semes platibas, mušhu kolektīwi da-šwada leeluma, ko leezina fetošchi dati: „Kultura“ — 706 ha, „Lenina Distriete“ — 305 ha, „Oktobra Rewoluzijas 12 gadi“ — 458,85 ha, „Keltne“ — 1037 ha, „Latweešhu Semneeks“ — 203 ha, Nowgorodas „Besdeewis“ — 385 ha, „Zihna“ — 500 ha, „Gaijma“ — 68,33 ha, „Šainais Darbs“ — 642 ha, „Sarkanais Strehlneeks“ — 605,41 ha, „Rahlotne“ — 3270 ha, „Fabriziujš“ — 807 ha, „Besdeewis“ (Ukā) — 1578 ha, „Rudsutaks“ — 1245 ha, „Sarkanais Urajs“ — 668 ha, „Le-ningradas Proletareets“ — 2080 ha, „Sarkanā Baltija“ — 610 ha, „Sarkanais Strehlneeks“ (Taras rajonā) — 400 ha, „Zeriba“ — 424,5 ha, „Latweešhu Komuna“ — 505 ha, „Besdeewis“ (W.-Lukos) — 259 ha, „Drihwais Urajs“ — 700 ha, Birkmana kolektīws — 254 ha, „Sem-neeks“ (Taurupe-Swaigirite) — 2003 ha, Stutščkas kolektīws Baščki-rija — 2200 ha, „Lenina Zekšč“ — 2603 ha.¹⁾

Daudšos kolektīwos ir wehl neeštrahdati plašchi semes mašini. Weens otrs kolektīws deesgan ilgi newareja nofahrtotees ar šawu semes eerih-šibu, kas atstahja newehlamu eespaidu uš ražošanas plana fastahdi-šanau. Wišumā tomehr naw dsirdets, ka kolektīwi buhtu suhdsejusees oar semes truhkumu. Drihsal gan prēteji, beeschi ween ir dsirdetas suh-šibas, ka kolektīweem ir truhzis darbapehka šawas semes apstrahdascha-nai. Tās tomehr neistureja kritiku, jo kolektīwu tehniskā bāze waitumā kolektīwu darba šakumam bij pilnigi apmeerinoscha.

¹⁾ Šinas atteežas uš 1930./31. gadu.

Mušu industrijas sekmes radīja kolektīvajai materiālās bāzes pamatus. No tā neizriet sēdēs, ka pirms tam, kamēr valsts nerada apgalvot kolektīvu ar mīdžāunākās tehnikas mašīnam, nebuhtu iespējams organizēt kolektīvu. To apgalvoja labejē oportunisti, to kontrarevolucionārs Trozki, ironisēdams, ka no „laivam kugis nam zēlam”. Partija bija tānīs domās, ka kolektīvi jānam laiku var mīdži darbotes ari ar to inventāru, kāhds pašu semneku rīhžibā. „semneku darba rīhtu weenfahršha apweenošana kolektīvos dema tā dās spīhdoshas sekmes par kāhdām mušhu praktīki pat neapnoja”. (S. tins). Tas tā ari notika. Bet lai kolektīvu nostiprinātu un attīstītu vajadzīgs viņus apbruot ar mašīnam, kas ari teē darīt.

Latvju koloniju lešfaimneezību rīhžibā pahrgahja bes pašu kolektīvu inventāra ari dešgan daudzās ar laukfaimneezības mašīnam darba rīhkeem bagatās likvideto budšhu faimneezības. Par kolektīvu rašošchanas līhdsekeem un viņu fastahwu mehš waram sneegt dāhš nebīlnīgās sīnās:

Kolektīvu nosaukums	Sīrgi	Gowis apweenotas	Gowis neapweenotas	Sugas bukt	Sehjami ha		Laukfaimn. mašīnas			
					Seemas	Wafaras	Artli 2. lemešhu	Sehima-šhinas	Plaujma-šhinas	Plaujo-
„Rudsutaks”	65	108	—	1	44	214	3	3	16	11
„Jaunais Darbs”	39	74	11	2	33,87	133	—	3	10	4
„Seltne”	42	36	32	2	6,02	136	1	4	4	4
„Talgā”	31	18	42	1	10	75	7	4	8	11
„Sarkanais Ražmens”	12	24	4	1	7	35	—	1	3	—
Kopā	189	160	89	7	100,89	593	11	15	41	30

Sīrgu skaits preekšā šahhdās semes platības maš, bet pee parēhš darba organizācijās wāreja īstīkt. Repeeteekošs gowju skaits, jo semīhš wehl tad, ja kolektīweem lopkopības nowirjeens. Turpretī apweeno laukfaimneezības mašīnu šahhūmam pilnīgi peetika.

Reetumapgabala latvju koloniju grupā redsam sekošhu ainu:

Kolektīvu nosaukums	Sīrgi	Gowis apweenotas	Gowis neapweenotas	Sugas bukt	Semes platība	Laukfaimneezības mašīnas					
						Rūtmāšhinas	Sehjmāšhinas	Seena plaujmāšhīn.	Waujmāšhinas	Weshmāšhinas	Plūnu matamāšhīn. (inomiļakta)
Fabriziūsa komuna	62	43	—	2	388,5	1/7	3	14	12	—	2
„Gaisma”	15	32	8	2	68,33	2	—	1	1	—	2
„Jaunā Dīhwe”	26	26	32	—	901	34	—	—	4	—	—
„Oktobra revoluz. 12 gadi”	24	51	—	2	197	3	2	9	4	1	2
„Denina Dīrktele”	16	20	13	—	126	2	—	3	3	—	—

Již nepilnigas šķis jinas arī nebuhtu, viņas tomēr leezina, ka ar lauksaimniecisko inventāru latvju kolektīvi jau pašā organizēšanās sākumā bij samērā deesgan labi apgādāti. Šīnī tabelē nav minēti ražošas inventārs, kā arī, ezešas, vehtamās mašīnas, dārsu arī, pajuhgi, kuru mīšos kolektīvos bij peeteekofā daudsumā. Kas atteežas uš bīhwo inventāru, tad mehs minejām tikai jirgus un gowis, atstahjot neatfihmetas zuhlas, aitas un zitus fihklopus, kuru arī kolektīveem bij deesgan daudš.

Deidsot nemšim atšewiškū kolektīvu un paštatītimees, kahda bija wina rašhofšanas bāse.

Peē atbudšhofšanas Birkmana kolektīvam nodewa tikai weena bušča šaimneezību, wīšu pahrejo inventāru kolektīvos šawerweja no pašēem kolektīwistēem:

Dihwais inventārs	Apweenots	Neapweenots	Semes platība un nedfihwais inventārs	
Seellopi			Bīša semes platība	254/85
Gowis	25	14	Aramseme	73/80
Teles	11	—	Plawas	206/54
Teli	6	—	Meshs un pahrejals	54/51
Wehšči	2	—	Arkli	11
Sirgi			Ezešas	4
Darba sirgi	17	—	Wehtamās mašīnas	4
Rumeli	4	—	Atšperezēšas	7
Kopā	21	—	Kulamās mašīnas	3
Zuhlas			Labības plaujamās	3
Peēaugušas	—	5	Seena plaujamās	4
Bušužhas	10	30	Dārsu arī	3
Rūli	3	—	Rati	16
Aitas			Pajuhgi	17
Peēaugušas	—	40	Sirgu grahbēli	3
Sehri	—	18		

Wehl jāpeesihmē, ka wairaku kolektīvu rihzībā jau pašā wīnu organizēšanas sākumā pahrgahja traktori. Kolektīvu pahrsinā un eksploatazijā nodewa arī daščadus ruhpeezības ušnehmumus un papilddarbnīgas, kā šmešdes, dširnawas, šernīzas, pat wīlnas kahrschamās mašīnas, dehtu sašgetawas, keegelzeplūs. Kolektīvu rihzībā nodotās ehlas, protams, nebij peemehrotas kolektīvām leelšaimneezībam. Jo šewiškū truhla peemehrotas kuhtiz, kuras lihds šchim buhweja weensehtu wajadsībam. Bet koloniju weensehtu iškaisitības dehl pirmām kahrtam pazehlās prafiba pehz jaunām, kolektīwai šaimneekofšanai peemehrotām, kuhtim. Ne-raugotees uš šēem truhkumeem, wairumam kolektīvu bij peeteekofši stipra ekonomiskā bāse, lai šemīgi išweidotu šaimneezību.

Šaaisrahda wehl, ka inventāra šinā bija deesgan leela neweenadība: šomunai "Internazionale" uš 501 ha aramšemes bija 30 labības un šēna plahweji, 32 weenkahrschas un 1 komplizeta kulmaščina un 1 šehjmaščina. Uš 1 plaujmaščinu išnaha 17 ha, kulmaščinu — 15 ha, šehjmaščinu — wīši 501 ha. Kolektīwā "Semneeks" — 29 plaujmaščinās, 7 kulmaščinās, 23 šehjmaščinās un 7 traktori. Weenai plaujmaščinai wajadsēja apkalpot 40 ha, kulmaščinai — 152 ha, šehjmaščinai 50 ha.

Ko 7 kumščinam 3 tika džihtas ar trauka un 4 ar traktoru palihdijā. Beidsot minami tahdi kolektivi, kā „Sarkanais Urajs“, kur no kompligatām maščinām bija fastopamas uš 214 ha aramsēmes 3 kumščinās un 3 wehtijamās maščinās „Triums“.

Ar šchahdu inventara daudsumu muhsu kolektivi wareja apmeerintees tikai darba šahumā. Biau tahlakā attihstiba iswirsa nepezeeschamitā pazelt wiaus uš daudš augstakas tehniskās bases, kas ari teel darits, muhsu ruhpnēeziba ar katru gadu dod arveen wairak laukšaimnēezih maščinu sozjalistiskeem laukeem.

Kolektiveem, wispah, nahzās šanemt tomehr ne wisai pateizigu maotojumu. Neleeele weensehtneeku lauki bij ishwaiditi, šadrumstaloti, šadaltihšklauziņos, uš kureem tad eekahrtoja sehjgreesni. Pa leelakai dalai lauwju kolonistu laukos bij 7—8 lauku sehjgreeschni, bet netruhka ari trish lauku sehjgreeschna. To wiju jaunajeem kolektiveem nahzās pahrfaheto, jo leelšaimnēeziba naw zekama uš šihkajeem, escham nodalitažem, krumu pudureem apaukušcheem tihromeem.

Kahdi iistatijās šchee weensehtneeku lauki, par to deesgan raksturigainu sneedš Bajschutku kolonijas šaimnēezibas Keetumapgabalā. Tā Bredenes widejās weensehtas lauku eekahrtojums bija šchahds: aramsēm 5,5 hektari — šastahdija 36,5% no wifās sēmes platibas šaimnēezibā. Šchee 5,5 ha šadalijās weseļos 13 šihklauziņos, kuri bij atdaliti weens otra gan ar lihkeem grahwjeem, gan taišnām escham. Lauzini ar lineem — 4, ausam — 2, rudseem — 2, ahbolinu — 2, kartupeļseem — 2, šakawgeem — 1. Weena un ta pate kultura weenā un tai pašchā laikā bij ishwaidita pa daschadeem mescha stuhreem un fakteem. Wispahrejais štatilauzini widā itkā ar leelu šaudsibu tika audsinats krumu pudurs, osolwaj behršs. Blawa... pflahwejeem par mokam: suhnoti zini, zelmi.

Leels, gruhšs darbs nostahjās kolektivistu preekščā. Weensehtu atlees kas nahzās pahrweidot tā, lai no šihklauzineem nekās pahri nepalitta. Latwju darba sēmnēeziba ar neleekufotu entusiasmū kehriās pee wina wellšchanas.

Darba organizacija kolektiwos.

Darba organizacijaš un raschibas jautajumeem Lenins peeschchihra ahrfahrtigi leelu nošihmi. Runajot par komunistiskeem brijwdarbeem wiašč, starp zitu, šazija:

„Darba raschiba, tas galu galā, ir pats šwarigakais, pats galwēnais jaunās šbeedrištās eekahrias uswarai. Kapitalisms pazehla darba raschigumu tahdā augstums tahds ššimtuhšchanas laifos nebij peerešets. Kapitalisms war tikt galīgi uswarēt un tiks galīgi uswarēt ar to, ka sozjalisms radis jaunu, daudš augstāru darba raschigumu.“

Kahdā zītā weetā wiašč turpinaja:

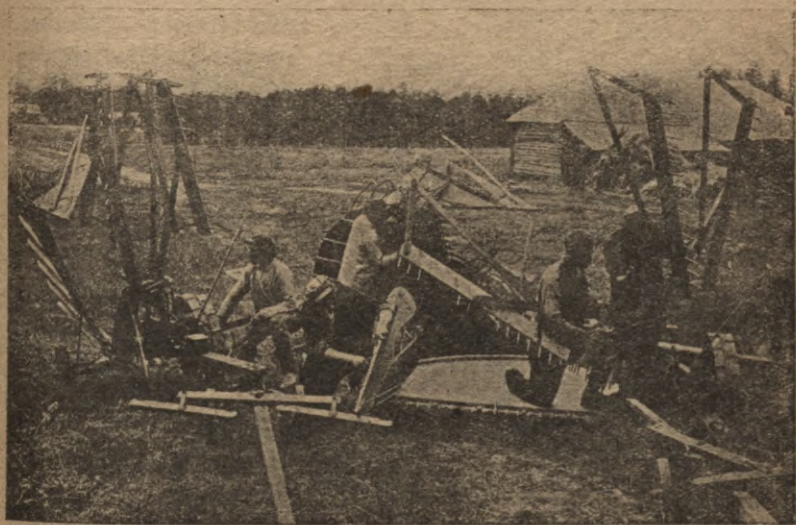
„Rewoluzijaš peereše apstiprina, ka pahrwaldes formu maina naw grupā darbs, ka muischneeku un kapitalistu waldoschās šchiras atšumschana pee malos — ihšā laikā eespešjama leeta, pee isdemigas rewoluzijaš attihstibas gaitas, pat daschā nedelās, bet ekonomiskās dšihwes pamatnoteikumu pahrweidoschana, zihna ar teem paradumeem, kas gadu simteneem un tuhstoscheem eeshdušchees katrā šihšaimnēelē, tas ir usdemims, turšč ar noteikumu, ka eksploatatoru šchira galīgi nogahsta, wraē ilgu gadu neatlaidiga organizatoriska darba.“

Darba organizācijās leelo nošihmi pastrihpoja arī b. Stalins savā pajihstamajā runā fainneezifko darbneeku apspreedē, kur winsch darba organizārijas momentu iswirsija tā weenu no feschem noteikumeem fatarā ar jaunajeem zeltneezibas usdewumeem. Winsch fazija:

„Waiadsijs strahdneekus nostahdit tahdos darba apstahklos, kas wineem atfautu lahrtīgi strahdat, pazelt raschigumu, pazelt produkrijas labumu. Tā tad waiadsijs usnehmumos darbu organizet tā, lai darba raschigums pazeltos no mehnešča mehneš, no kwartala kwartalā. Waj war teitt, ka tagad pastahwošča darba organizārijā muhju usnehmumos atbilst tagadejām raschoschanas prasībām? Par noscheloschānu, to teitt newar. Patrā sinā mums wehl ir daudz usnehmumu, kur darba organizārijā nostahdita ahrfahrtīgi flitti, kur lahrtības un fastanotības weetā pastahw nolahrtība un haofs, kur naw personīgās atbildības.“

U. Wawina fotousnehmums.

Pirogowas kolektiwā remontē mašinas, gatawojotees us rasčas nowahschānu.

Te runa ir galwenām lahrtam par ruhpneezifkeem usnehmumeem, par darba organizārijū fabrijās. Bet pats par sevi saprotams, ka tas plinīgi atteezinams arī us muhju kolektiwēem, kuros darba raschiguma pazelščāna tapat atkarīga no pareišās darba organizārijas. Latwju kolektiwī, mahzidamees no praktiķa darba peedsihwojumeem, wiseem schein jautājumeem, fewischiķi pehdejā laikā, ir peegreesuschi wisleelako wehribu. Zihna par kolektiwu organizatoriski-fainneezifku nostiprinaschānu un isweidoščānu ir stahwejusi wimu usmanības zentrā. Ja wehl nesen nebij peeredies, ja strahdaja itkā taustotees, tad tagad jau ne weens ween muhju kolektiwis war noderet par preekščihmīgi organizetas leelfainneezibas paragu.

Paraudsišimees, kā konkrēti latwju kolektiwī ispilda partijas norahdījumus, kā wini organizē raschoschānu us sozjalistiskeem pamateem?

Apweenojotees kolektiwos, waiadseja fahlt strahdat pehž eepreekšč noibrausta plana. Bet weensehtu raschoschānas anarkijas eespaids lika sevi

fajust deesgan ilgi. Ari apweenojotees kolektiivos, bijuschee weenjehtneene usreis iisprata planotas fainneekofchanas nepezeeschamibu. No fahkum dafchs labs kolektivs strahdaja bes plana, waj ari wijs plans atrahde preekschsehdetaja galwâ. Sihki iisstrahdata plana truhkums noweda pee ta, ka nepareiji tika sadalits darbaspehts, nepeeteekofchi ismantota kolektiv fainneeziflâs espehjas. Tas kaweya iispildit usdewumus, radija gruhbtas un robus atsewischkâs darba nosarês. Plana truhkumu kolektiivos zentâs ismantot fawâ labâ budsis un wina agenti. Tamdeht zihna deht rup pigi iisstrahdata, raschoschanas apspreedês istirsata un kolektivistu majâ apppreesta plana kolektivâ weenmehr ir bijusi par laufkainneezibas tab lalâs sozjalistifkas pahrweidoschanas preekschnoteikum. Ar planweidib wiszeschal fahstits darba usflaits, bes kura wispaher naw eedomajama kolektiva kâ leelas organisetas fainneezibas pastahwechana. Ufflaita organifazijas jautajumâ bij jaewehro Lenina norahdijums: „Darba dawbfuma un produktu iidalifchanas usflaitâ un kontrolê pastahw sozjalistifkâ pahrweidoschanas buhtiba, ja proletariata sozjalistifkâ uswara nodibinata un nodroschinata. Sozjalifms — tas ir wispirms usflaits.“

Besplanweidibas, usflaita truhkuma un nepareijas darba organifazijas peemehrus mehâ waram minet ne nasums no muhsu kolektivu pirmalaita praktikas. Tâ fawâ laitâ Kruhmina kolektivâ Sibirijâ pastahweleelas nenormalibas darba organifazijâ. No rihteem dafchi zilweki dâwoja bes darba lihds pulkstens 9. Daudsreis kolektivisti, weenu darbu besgufchi, stundam gaidija jaunu rihskojumu. Wafaros otram deenai usdewumnerika doti. Oportunistifkâ anarkija darba organifazijâ fawâ laitâ nimween bij pahrswarâ weenâ no wezalam komunam — „Leningradas Proletareeti“, Sibirijâ. Wisâs fainneezibas nosarês te waldbija neatbildiba par usdoto darbu un ustizeteem darba rihskeem. Ari darba usflaits daudfos latw kolektiivos bij deesgan ilgi wisai primitiwâ stahwocki. Kolektivâ „Strebnueks“, Leningradas apgabalâ, fawâ laitâ (1931. g.) nebij weenota darba usflaita sistemas. Dafchâ ekonomijâ brigadeers usflaitija ne atsewischkâ strahdneeka, bet wisâs brigades kopeji padarito darbu. Tahdejadi nebij espehjamâs redset un nowehrtet katra strahdneeka darba daudsumu un labumu. Weena dala kolektivistu zentâs, lai neussflaititu darbu atsewischki, bes brigadês. Kolektivisteem nebij iidotas darba grahmatinas, nostrahdant laiku daudseem nepareisi eerakstija. Daudsi nesinaja, waj buhs ko nopelajuschki, waj ne. Ari Imuna komunâ, Taras rajonâ, ilgu laiku darba daudsuma un labuma usflaitam nepegreesa nekahdu wehribu. Ja eeradilâhds rajona organifazijas preekschstahwis, tad wajadsigâs jinas tika grahbtas no gaisa. Wehl 1931. gada augustâ kolektivâ „Zihna“, Karatuleerajonâ, nebij pareisi noorganifets darbs un wina usflaits. Rudsutate kolektiva walde, Ujaru rajonâ, isdewa kolektivisteem darba grahmatinaitai 1931. gada augustâ. Bet ari tad darbadeenas eerakstija nepareisi. Dafcheem pasaudeja darba usflaita tabeles. Sakarâ ar nepareiju darba usflaitu, darba difziplina bija wahja. Kolektivâ „Zihna“, Leningradas apgabalâ, kolektivisti nostrahdaja wesele gadu bes darba usflaita. Kolektiva walde beeschi ween nenowehrteja darba usflaita leelo nosihmi. Gadijumi, kad brigadeeri personigi neussflaitija, bet greejâs pee kolektivistu lai tas pats pasaka, zil padarijis („Rudsutats“). Bija ari tâ, ka darba

gramatīnās stahveja pee brigadeera mehnefcheem. Beešči ween rajonu organizazijas nepeegreesa nekahdu wehribu latwju kolektiwēem, aishildi-
notees: „Tr leelaki kolektivi, kureem japeegreesh wairak wehribas“
(Zihna“).

Somehr šchahdām newehlanām parahdibam latwju kolektiwos drih
ween peeteiza energisku zihnu. Uš wisnefaudsigako aplaroja oportuniistkos
nestatus, ka darba usfkaitam kolektiwā fewišchi leela loma nepeekriht, ja
itai wiši kolektiwisti strahdā. Par kolektiwu losungu kluwa: „Neweena ko-
lektiwā beš pareiša darba usfkaita.“ Tagad kolektivi darba organizazijā jau
wehrušchi milsu šolus uš preekschu. Arween noteiktat konkretisejas prakti-
škā darbībā usfkats, ka beš plana, beš pareiša darba usfkaita, beš fiht i-
strahdataš darba organizazijas naw eedomajama kolektiwā jaimneeko-
šana.

A. Weberga fotoufnehmums.

Šbirijas kolektiwā „Leningradas Proletareekis“ pšahwejn brigade planj seenu.

Mišhoššanas brigade.

Pamatojotees uš W(1)P ŽK lehmumu, par swarigako darba organi-
zazijas posmu kolektiwjaimneezibās usluhkojama brigade. Saftanā ar la-
hato laufjaimneezibās artelu peerebji, ŽK atrada par leetderiqn organiet
kolektiwjaimneezibās brigades ar paštahwigu dalibneeku šastahwu, kuršch
gaba laifā weiktu wišus galwenos laufjaimneezibas darbus noteik-
tos jaimneezibas eezirknos. Kolektiwā usdeiwums — išneegt šchim brigadem
darba laifā wišas nepeezeeschamās mašhinas, inventaru un darba lopuš,
par kureem wišā pilnībā jaatbild brigadei. Kolektiwista nostrahdataš dar-
badeenas wehrtiba japazel waj japafemina atfaribā no brigades darba sek-
nem. Pehz ta, kahda rašcha eewahfta no šinama semeš gabala, jawehrtē
ari brigades darba rezultati. Jo leelaka rašcha, jo augstak janowehtē dar-
badeena brigades dalibneekem, un otradi.¹⁾

¹⁾ „Rahrtejee usdeiwumi kolektiwu organizatoriski-jaimneeziskā noštprināšanā“.
1. februart, 1932. g.

brigadēs katru deenu isnahza ņeenasawijes, kuras weizinaja ņozjalistisko ņaņensibu un planu ahtrafu un labaku ispiłdīņhanu.

Kolektīwa „Lenina Zekņ” 6. brigade (Baņņkirijā) agrino pawaņara ņeju (1933. g.) weiza par 112%, diwas deenas agraf par noteikto laiku. Wina palihdņeja ari pirmajai brigadei ņejas darboņ. Darba diņziplina 6. brigadē ņewiņņki preekņņihmīga. Nebija neweena noņawejuma waj neerasņanās darbā. Katrs kolektīwists 3 deenas eepreekņņ sinaja, kas winam jadara. ņhee rezultati darbā ņaņneegti peeleeotojot ņozjalistiskās ņaņensibas un treezeendarba metodeņ. Brigade ņazentās ari ar pahrejām brigadem, tapat kolektīwisti — paņĶā brigadē.

Preekņņihmīgi strahdaja 1933. gada pawaņara ņeja un rudens ra- ņeas nowahtņhanā Baņņkirijas ņtutņņkas kolektīwa pirmā brigade brigadeera J. Tihņa, ņarkanā partijana, wadibā. Tihņs leelu wehribu pee- greņeja brigades organizatoriskai nostiprinaņhanai, pareiņai darbapehtā iweetoņhanai un diņziplinas nostahdiņhanai. Perņonīgi ņeņoja, lai ņemi lahtīgi apstrahdatu, pareiņi ispiłbitu darba normas, raņĶu laikā un beņ laudejumeem nowahtu. Kolektīwisti-treezneeki no agra rihta lihds weh- lam waņaram ara, raņĶu kuhla zaurām nahtim, lai tikai laikā nokultu. Brigade ispiłdija ņawus planus weenmehr pirms noteiktā termina un peht tam palihdņeja zitām brigadem.

Ne maņaku eewehribu pelna ta paņĶā kolektīwa tresĶā lauku brigade, brigadeera E. Telles wadibā. Winaņ brigadi wada jau tresĶo gadu. TresĶajai brigadei eepreekņņejā rudeni nebij uņarta neweena waga. ņeme apstrahdaņhanai tur daudi ņlihtaka, nekā pahrejām brigadem, mahtaina — pawaņaros ilgi guk uhdeni. Brigade tomehr planus ispiłdija laikā.

Tahdu darba paraugu meht waretu minet ne maņums. Wini leezina, ka daudņi latwju zeemu kolektīwi organizesjuņĶi ņawu darbu ņaņanā ar partijas direktiwem, nostahdot katru zilweku ņawā weetā.

Zihna par ņingru darba diņziplinu.

Lai agrakos weenņehtneekus pahraudņinatu par pateesem ņozjalistiskās ņabeeeribas darbineeem, japazet darba diņziplina, jamahzas strahdat, kā to praņa wiņu darblausĶu intereseņ. Muhtu darba diņziplina ņekmē raņĶo- ņĶanās ņpehtu attihstibu paņĶu strahdneeku labā, ņekmē darblausĶu mate- rielās un kulturelās labhtahjibas peeaugņhanu, ņekmē ņozjalisma zeltnee- ņĶu. Muhtu darba diņziplina, kā to teiza Lenins, ir „beeriska diņziplina, paņĶdarbibas un iniziatiwes diņziplina zihnā.” Tikai wiņņingrakā diņzi- plina nodroņhinās ņingru lahtribu darbā, pareiņu darbapehtā ņadaliņĶa- nu un paņĶu wina organizesĶhanu. Darba diņziplina ir galwenais preekņņ- noteikums darba raņĶiguma pazesĶhanai, galwenais preekņņnoteikums wiņu muhtu planu un programu ispiłdīņhanai.

Bet ar to ween weht nepeteet. Lenins ari teiza, ka no darba diņziplinas atkarīga muhtu uņwara waj ņalahwe. Tikai tad, kad meht uweikņim „paņĶi ņawu aprobesĶotibu, iņlaidību, ņihņburņĶujiņko egoiņmu, ņahtis paraņĶas, kuras nolahdetais kapitaliņms atstahjis strahdneekam un

semneelam tā mantojumu... tad tiks nodibināta jauna, sociālistiska disziplīna, tikai tad un veenigi tikai tad atgriešanās uz kapitalismu būs neespejama, komunisms pateesham klūs neuswarams".

Zihna pret „islaidību, sīkburšujuisko egoismu" nav weegla. No latwju kolektīwu peeredes mehš sinam, kahdas grūhtības japahrwar, lai isnihdetu „nolahdetā kapitalisma" mantojumu, kahda zihna jaiszihna, lai bijuschais latwju weenjehtneeks, tagadejais kolektīwists, atratītos no „kawa semes stuhrišča" smiltim, kuras grausch kahjas jahbakos, kolektīwu tihrumus staugajot. Par to deesgan spilgtu walodu runā fakti no latwju kolektīwu nesenās pagahtnes.

Ne masums bij tahdu gadijumu, kad darbā peedalijās ne wisi kolektīwisti, bet tikai daļa. Raschurinas kolektīwā, Reetumapgabalā, tikai 60 proz. kolektīwistu peedalijās darbos. Pee darba eeradās 10-toz no rihta un 10 stundu weetā peerastija 9, bet pateesibā strahdaja ne wairak kā 6 stundas deenā. Tapēz ari seens palika nenoplauts, labiba klāstī dšifai seemai stahweja nekulta. Tapat tikai 60 proz. darba spehjigu kolektīwistu strahdaja kahdreis „Semneekā", Seemeklaukaiā, bet seewectes reti kad isgahja pee darba. Arteli „Jaunā Dsihwe", Bleškawas rajonā, daļa artela beedru, flehpdamees atš daschadeem „taisnības cemeeslem", pawisam zentās iswairitees no kopdarba. Pee linu pluhšchanas no 40 darba spehjigeem zilwekem eeradās puse, un tee pašči tikai pehz pulstom 10 no rihta.

Wisai newefeliga parahdiba, kuras selas ir darbaspehka truhkums un nedisziplinetiba, bija leeka darbaspehka patehreschana kolektīwistu nese beedriškotajā saimneezības datā. Daudsreis no gimenes, kurā 2—3 darba spehjigi zilweki, kopdarbā isgahja tikai weens zilweks.

Ne masums bij ari tahdu kolektīwistu, kuri us kolektīwa darbā skatipās tā us sweschu darbu. Tee ruhza, ka daudš esot jastrahdā, aishibīnajas ar slimību. Turpreti, kad bij japaraujas pa sawu personigo kastiņu, tad strahdaja zaurām naktim („Zeltne", Sibiriajā).

Wisrasturigako peemehru, kusch leezina par sociālistiskās darbā disziplīnas dšiku neispratni, gan war minet no Reetumapgabala „Wobriziufa" komunās agrafās praktikas.

Pee darba komunari gahja ap 8—9 no rihta. Apmehram stundu tūlojās pagalmā, kamehr sagatawoja wisu nepeeszechamo. Strahdaj līhds 12, jo tad skoneja swans pusdeenā. No 12 līhds 3 ehda pusdeenas un atpuhtās. Tad atkal strahdaja līhds 6—7 wakarā. Darbadeena ilge 6—7 stundas. Rudju gubinas tika sakrautas tā. ka wehješ gandrišj pū no wiaām apgahja un norahwa tām zepures, jo, nesfatotees us agronoma norahbijumeem, tās netika peesetas. Resultatā rudji samirka us sahka diht. Wehl sliktats stahwoklis bij ar aušam, kuras sakrahwa is nolaidīgi, ka masafās gubinaš ismirka līhds semei, futa, dihgā, peleja un ehja bijā.

Arāji, kuri wehlu gahja pee darba un agri branja mahjā, tomēr gribeja normu ispildit. To wareja panahkt, nesaudsīgi dšenot slegu. Resultatā: desmit sirgi sašlima un weens nosprahga.

Deenas norma tika isstrahdata nepilnīgi. Ja redseja, ka līhds pusdeenai isstrahdata wairak kā pusnormā, tad pehz pusdeenas strahdaja

tā, lai tikai norma netiktu ispildīta ar usviņu. Bij gadījumi, ka tiklīdz komunārā normu ispildījis, vārdā gājā un mahjam. Puse no šerweetem wāj nu netaf negājā darbā, wāj strahdaja neregulari. Seewas stajgaja sibles lasidamas, lai pehz tam pahrdotu kooperatīwā. Bij pat gadījumi, kad komunari patwafigi gājā strahdat padomju fainneezibā, tur šanehma algu, bet komunā nahza pehz produkteem.¹⁾

Wifs tas leezina, ka zihnā par jaunu, sozialistisku darba disziplinu wajadseja pahrwaret leelas gruhribas, lai pazeltu darba raschigumu, lai „atgreeschanaš un kapitalismu“ kluhtu neespehjama. Weeschi ween ne kolektīwu waldeš, ne partijas un pahrejās šabeedriškās organizācijas neprata wāj ari negribeja špert noteiktus šolus pret šcheem darba desorganisatoreem.

Wifu šcho truhkumu galwenais zehlonis tomehr bija ta sifburschujškā weenlihdsības politika, tahda šawā laikā tifa eetureta ari latwju kolektīwos. Pirmais un galwenais truhkums bij kolektīwu eenahkumu šadalishana ne pehz padaritā darba daudsuma, bet gan pehz ehdašu šaita, weenlihdsigi „un galwinam“. Tahda eenahkumu šadalishana šelmeja darba raschiguma un disziplinas trishanos un pašchu kolektīwu eenahkumu šamajinaschanos. Pee tahdas šahrtības apšinigatee un zentigatee kolektīwisti strahdaja pašchaisleedsigi, muguras neatleekšichi, kurpreti weeglu deenu mešetaji šlaiskijās pa truhmeem un grahwalam. Wini šinaja, ka eenahkumi šapat tiks šadaliti un galwinam. Budšim bij eemešš teikt: „Šo tu tikdaudš plehšees tani kolektīwā: tik un tā wif šanems weenadi.“ Šapehz ari pilnigi pareiši darija Wisšameenības padomju 6. kongreš, kad wifšch nolehma: „Šas wairaf un labaf strahdā, tas ari wairaf dabū; kuršch nestrachdā netaf, tas neko nedabū.“

Arween dšikal un dšikal šchi apšina eesaknojās latwju kolektīwistos, turi auga reiše ar wifu muhju leelo zeltneezības darbu. Un ja mehš tamlihdsigu sifburschujškās nolihdsinaschanas un ilaidības šaktu kolektīwifajijas pirmā pošmā warejām usrahdit deesgan daudš, tad turmata zeltneezības gaitā drihši ween wareja jau minet nesšaitamus sozialistiskās darba disziplinas peemehrus. Latwju kolektīwisti apšinajās, ka ja strachdā tā, ka to pateescham prafa wifu darblauschu intereses. Ari preekšch wineem kopejais darbs kolektīwos kluwa par „šawas, waronības un goda leetu“ (Štalinš).

Kolektīwisti eemahzijās zihnitees par preekšchihmigu disziplinu kolektīwos, pret darba desorganisatoreem un šinkeem. Kolektīwisti išlehdša no šawa widus nelabojamus deenasšagluš, eerahwejus, šabeedriškās mantas iššlehdredetajus, paturot prahtā, ka „kolektīwos newis išbeidšas, bet tikai šahšas jaunās, šabeedriškās disziplinas radishana, šemneeku apmahzishana sozialistiskā zeltneezibā“. (No 16. partkongreša resoluzijas).

Worbbarba organizacija.

Šestais Wisšameenības padomju kongreš nolehma, ka darba organizācijas un uššaita pamatformai kolektīwifainneezibā jābuht aford-

¹⁾ „Latw. Semu.“ Nr. 50, 1931. g.

ihšdalibai wišu kolektīva raščoššanas un eefšējās dšihwes jautaju-
mu apspreešanā, minās eefaišta kolektīva darba organizēšanā un ra-
raščiguma pazēļšanā latru eerindas kolektīvistu. Raščoššanas apspree-
šanu kompetenzē eetilpst wišdaschadačo raščoššanas jautajumu apspreešča-
na: pareiņa darbašpehka šadališčhana, darba raščiguma pazēļšana,
aforddarba organizēšana un normu iščtrahdaschana, šozjalistiščkās šazeu-
šības lihgumu, darba diščziplinas jautajumu apspreešana, wiņa kolekti-
wa un atšewiščku nošaru darba planu iščtrahdaschana u. t. t., u. t. t.
Raščoššanas apspreešes, wahrdu šalot, ir kolektīwās zeltneezības školo.
Raščoššanas apspreešes ari šumē ne tikai atšewiščku kolektīvistu, bet
pat atšewiščku kolektīwu peeredži, kura, ziteem kolektīweem šinama darita,
war daudš palihšdet kopejš zeltneezibā. Weidšot, raščoššanas apspreešes,
peeleotojot leelneezišku paščkritiku, palihšdš nowehršt daudšus truhšumus
kolektīwa darbā un atšegt budšchu agentu šaitneeziškos manewrus.

Mušju kolektīwu peeredše rahda, ša tur, šur wišu kolektīvistu mašas
wiņa eefaištitas aktīwi štrahdajošchās raščoššanas apspreešēs, tur wiši
pawarara un rudens darbi noritejš daudš šekmigal, nekā tanis kolekti-
mos, šur raščoššanas apspreedem nepeegreejš wajadšigo wehribu.

Mušju kolektīwos daudšreis raščoššanas apspreedem wehl wišā pil-
nibā naw eerahdita ta weeta, šahda winām peenahšas. Daudšos kolekti-
mos winās wehl neatbilšt šaweem ušbewumeem, štrahdā wahji, bet wee-
nā, otrā gadījumā wišpahr pastahw tikai kolektīwa šapultšchu protokolos.

Šchahdas wahjšas darbības eemesli meklejami nepeeteekošchā wadibā
no kolektīwu organu un partijas šchuhniņu pušes. Apspreešes teel ša-
šaultas šoti reti un neregulari, wiņu deenas šahrtiba eepreeščš neteel
mušpigi šagatawota. Daudšreis winās nepeedalas kolektīwa kulturelee
šehki — školotaji, agronomi, darbu waditaji un ziti šawa aroda špe-
šjalisti. Šur wajadšetu attihšlit raziionališatoru iniziatiwi, iščneedšot
wiņeem premijas par preeščšlikumeem, kuras reališejot. ekonometos
darba špehks un lihšjekli, šchee preeščšlikumi beeschi ween paleel tikai uš
šapira, waj ari teel reališeti nepilnigi, šā ar gareem šobeem. Šchur tur
nepareiši išprot paščšas raščoššanas apspreešes šunkzijas, zensčhotees
ar apspreešes lehmumeem aišweetot waldes riščšojumus, tā nepareiši
rejšauzotees waldes šompetenzēs.

Wišu šcho eemeslu dehl raščoššanas apspreešes latwju koloniju
kolektīwos štrahdaja ne tik intensīwi un preeščšihmigi, šā winām pa-
šeešibā jaštrahdā. Tā wehl 1933. gadā, Keetumapgabalā, raščoššanas
apspreešes lopkopības pazēļšanai tika praktišetas tikai 6 kolektīwos.
Bet tur tās darbojuščhās, tur ari ir bijušas šekmes. Šchiniš paščšos
kolektīwos raščoššanas apspreešes demuščas šekošchus rešultatūs:
ušlabots darba un peena iščšlaukumu uščšaitš, peeliktas pušles peena
uššlaukuma pazēļšanai, apškatita lopu lopščšanas ušlabošchana („Brih-
šā Tauta“), ušlabota lopu barošchana (Birogowa), eewešis aforddarbs,
ušlabota barošchana un šlauščšana („Darba Weeniba“), peršoniga atbil-
šiba par gowju kopščšanu uššlitta šatram atšewiščškam lopšopim, lopus
štrahda diwreiš deenā („Latw. Semneelā“), eerošinatš jautajums par

jaunas kuhts buhwi, iislabotās jau efošchās kuhtis, eerihloti baribas gal-
di un siles („Jaunā Dshwe“).¹⁾

No šcheem peemehreem ween jau redsamā, kahda leela loma schahdā
apspreedem raschoschanas pazelschana.

Ēe kolektīvu organizatoriski-saimneezīfās nostiprināschanas mišģig
loma peekriht personigai atbildībai par usdoto darbu. Katram kolektīvu-
stam jāsaprot, ka kolektīvs spēhs augt un attihstitees tikai tad, ja, šahpo
ar waldeš preekščehdetaju un beidsot ar eerindas komunaru, katrs apli-
nāšees šawus peenahkumus un tos kā nahšas ispildis, ja wiņsch per-
nigi atbildēs par uštizeto darbu, par darba rihkeem. „Personigās atbil-
dības truhkums ir tas launums, kas apdraud wišus muhsu raschoschanas
un organizatoriskos panahkumus ruhpnizā“ (Stalins), tas ir launums,
kas apdraud šchos panahkumus arī kolektīvos. Ne majums posta neat-
bildība sagahdajusi latwju zeemu kolektīveem. Budšchu eespaida un re-
ditaju nemahkulības deht, daudsreis iskroplojot pareišās darba organizā-
zijas un rasčas sadalischanas prinzipu, neatwairami walbija neatbildība
arī raschoschanas prozešos. Minesim faktu: latweeschu-leišchu kolektīvu
„Sarlanaš Dšols“ (Baltkreewijā) waldeš oportunistiškās rihzības deht
šamā laikā palifa nenoplauts 20 ha pšawu, šapuhdēti lini, jauneedeštiti
augšu dahrsu (100 ahbeles) iņiņzinajuschī aplahrtilejojšchee lopi. Wi
pat gadījumi, kad zuhšas pehz klainošchanas meščā pahrnahza mahjās
ar negaiditu šiwenu pulku. Kolektīwā „Aras“, Reetumaggabalā, palam-
deja ap 25 širgus, par kureem neweens netika šaukts ēe atbildības. „Gat-
išchās-Mijas“ kolektīwā „Baltkreewijas Swaigsne“ no 45 biščhu šaimem
gadā eeguwa tikai malleet wairak par zentneri medus. Kad kolektīwi
šapulzē waldeš preekščehdetajam jautaja: „Kamdeht tik maš? Kur pa-
rejšais medus palizis?“, tika atbildēts: „Redseet, tās ir likwideto buščhu
bites, tapehz tik masa rascha...“

Šit plaschos apmehros neatbildība bij laidusi šaknes daščhos latwju
kolektīvos, jo špilgti rahda „Zeltnes“ (Baltkreewijā) peemehrs.

Šhini kolektīwā pawasari apsehja 35 ha ausu, ēe šam us weem
ha išešja tikai zentneru graudu. Resahles pahrauga reto labību, m
ausu rascha bija ļoti neezioa. Birkmana kolektīwā ne peenam, m
šweestam nebij ušflaita. Rihša šlaukuma peenu laida zaur šeparatoru
wakarā, beš atteezigas šildischanas. Šakultais šweests mirka šweesta še
šamā tik ilgi, šamehr šakul nahšochais krehjumš. Kolektīwā „Pro-
grešs“, Relatišhinskas rajonā, nebij širgleetu noliktawos pahrsina. Pa-
wasari katrs kolektīwišts nolika širgleetas un zitus šauššaimneezības dar-
ba rihšus weenā weetā, bet rudeni tee atradās pilniģā nekahrtībā. Kad
bij jajuhds širgi atklā, ezeščās waj retos, juhblejš pus deenas krehmejās
pa noliktawu, bet neko newareja šawahrtit. Monahza wat tik šahlu, m
truhka štriku, tapehz širgi lihds pusdeenai šahweja aplokā.

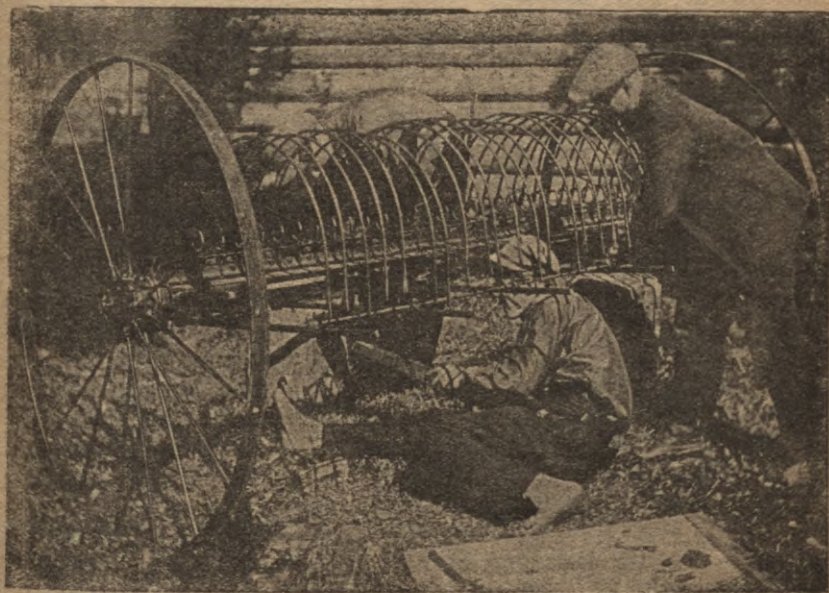
Šitos kolektīvos širgleetas mehtejās šepleshstas, rati šalanīti. Ne
runāsim par šihšakeem darba rihkeem: isšaptim, daščham, grahbeškeem,
kurus beešchi ween kolektīwišti wakarā nometa, kur pagadijās. Bet pat

¹⁾ „Dom. Zihna“ Nr. 67, 1933. g.

laukfaimneezības mašīnas, pēc turām uš wistīngrafo jaeewehro pēesti-
 prinašchanaš prinzijs, beeschi ween pamestas ruhseja sehtmalē. Neeveens
 winaš neustraudsija, neeweens per winām neatbildeja. Protams, ka pēe
 lahdas kahrtības mašīnas drihši sabojajās.

Tapat stīngrai atbildibai jabuht wišā darbu wadibā. Nedrihst pēe-
 laut tahdu stahwolli, kahds bij kahdreis „Fabriziufa“ komunā. Walde
 neruhpejās par to, lai organisetu komunarus gruhtiba pahrawarešcha-
 nai, braufaja uš rajona kolektiwu apweenibu un suhdsejās par besisejas
 stahwolli. Ne preekščsehdetajs no nosaru waditajeem, ne nosaru wadi-
 taji no brigadeereem, ne brigadeeri no atsewischkeem komunareem, —
 neeweens neprašija un nejuta atbildibu par ušdoto darbu. Wiša ta rešul-
 tatā — išlaidiba darbā, dišziplinas truhkums un galu galā — wišas

3. Aihtera fotoušehmums.

„Atwases“ kolektiwā labo laukfaimneezības mašīnas, gatawojotees uš rašchas
 norwahščhanu.

faimneezības šihdeschana uš leju. Šchahdu stahwolli daudsreij sekmeja
 pilniga rewisiiju komisiju be'darbiba. Neatbildiga faimneekoščhana nah-
 za par labu tikai muhšu šchīras eenaidneekam.

Kolektiwu fawā tahlakā attihstības gaitā spēhra arween noteiktāus
 kontretus šofus neatbildības lihwideschana. Raščošchanas planos stīngri
 norahdija, par kahdu darbu, darba rihkeem, mašīnam, dišimo inwen-
 taru, lopeem atbild kolektiwu preekščā tkweens beedrs. Sakarā ar to ari
 atwehrās plasčas eespehjas kolektiwu sekmiagai attihstibai. Kur wehl
 nesen zuhkas lwehrneja zaurā seena šchuhni, saknaugi rudenī eesala

semē, kur gowis deenam stahweja bej dferſchanas un ſliſka mehſloz, un pehž neatbildibas likwidefchanas un ſozjaliftiſkās ſazenſibes peeleeſoichanas wiſi ſchee truhkumi drihſi ween iſſuda.

Sozialiftiſkā ſazenſiba un treezeendarbs.

Sozialiftiſkā ſazenſiba, kura radās un attihſtijās ruhpnizās, iſwehrſdamās par plaſchu maſu kuſtibu, drihſi ween ſſahra ari kolektiwijeſos laufus. Seſojot ſabrikam, laufi ſahka peeleeſtot ſozjaliftiſkās ſazenſibas un treezeendarba formas. Tā tas notika ari latwju kolektiwos un kolonijās.

Jau pirms kolektiwisazijas uſpluhdeem, 1929. g., daſa latwju koloniju, ſeſojot partijas 16. konſerenzes un padomju 5. kongreſa aizinajumam mobilijetees pirmās peežgades planu iſpildifchanai, iſgahja ſozjaliftiſkā ſazenſibā.

Baltkreemijas Grudinowſes zeema partijas, jaunatnes, padomju, kooperatīvās un pahrejās ſabeedriſkās organiſazijas noſlehdſa ſozjaliftiſkās ſazenſibas lihghumu ar Oktobra latwju zeemu. ſchis lihghums bij ſamehrā plaſchš un ſaſtahweja no daſchadeem un wiſai konkretem punkteem. Tā, peemehram, zeema padomes darbā grudinoweeſchi apſolijās iſpildit agrominimumu par 100 proz. (iſtihrit wiſu ſehſlu, uſtraht pelnuš, uſart rudeni laufus, plawās nozirſt kruhnus, norakt žanus u. t. t.).

„ſehjas platibu paleelinat uſ daſchadu ganibu un noru rehkina par 11 proz. Paplachinat ſaſkaugu lauku par 50 proz. Kontraktet daſchadus ſehjumus no 40 ha lihds 60 ha. Wiſus raſchojumus nodot walſts un kooperatīvām organiſazijam. Paſchaplifteeš par 20 proz. no nodokla, nomakſat laikā laufſaimneezibas un zitus nodoklus. No paſchaplifſchanas ſumam uſzelt kopdſihwi ſkolas behrneem. Realifet treſcho industrializazijas aiſnehnumu par 1.000 rubleem. Noorganifet weenu kolektiwu ſaimneezibu. Iſlabot pamatigi 4 kilometri garu zela gabalu. Ģar zelmalu ſaſtahdit fokus — puſkilometra. Noorganifet kuhdras beedribu. Kooperazijā peewilkt jaunus beedrus, peena ertelſ — 140 weetā 210. Geſaifitit patehreſchanas kooperazijā 86 beedru weetā 120. Paſchpalihdſibas komitejas darbā paleelinat komitejas fondu, apſtrahdat komitejas ſemi, organiſet palihdſibu truhžigām ſaimneezibam. ſkolas darbā peewilkt ſkolā wiſus ſkolas gados eſoſchos behrnuš, zihnitees par mahžibu labumu, pagarinat mahžibas gadu. eerihſot pee ſkelas angļu dahrju un toku ſkolu. Daſammahjas un politiſabeedriſkā darbā paſtiprinat pulzianu nodarbibu, pawairot delibneeku ſkaitu, papilbinat biblioteku ar jaunato literaturu, peewilkt wairak laſitaju, pawairot laikrakſtu un ſchurnalu abonentu ſkaitu. Galigi likwidet analſabetiſmu, iſdot regulari ſeenasawiji.“¹⁾

ſchee preeſchliſkumi wiſi pamatigi apſkatiti un iſtirſati ſopejā kolonifſtu ſapulžē, kur ari peenehma uſſtahditos punktus tā mehrki, taš gada

1) „Latw. Semn.“ Nr. 40, 1929. g.

lailā jafasneeds. Lihgums deesgan rāstturigs tā laila apstahsteem, rāstturigs tā ar wīseem fawēem truhkumeem, tā ari ar positīwajām pūsem. Lihgumā nekahdi eebildumi naw mineli atteezibā pret budšchu fainneezibām. Zo dāschreis, flehdjot lihgumu wīsam zeemam kopeji, tika dota eespehja ari budsim aij sozjalistiskās fazensības wairoga stiprinat jawu fainneezibu. Bet šķiras momentu ignoret nosihmeja eeturet nepareisu šķiras liniju. Galwenais sozjalistiskās fazensības ušdewums — apweenot truhzigās un widejās semneezības fainneezības kolektīwos — šini gadījumā noštahdits otrā weetā.

Wehlat, eesahkotees straujajām kolektīwifazijas prozesam, sozjalistisko fazensību plāshakos apmehros peeleeetoja tā latwju kalpu, truhziģo un widejo semneeku organisešanas metodi nesaudsiģai zihnai par koloniju sozjalistisku rekonstrukciju, par budšchu tā šķiras likwidešanasu ušweenlaidus kolektīwifazijas pamateem.

Neetumapgabala Dašchuitku truhziģā semneeziba, nolemdama organiset kolektīwu fawā kolonijā, issauza Garwilomas kolonijas darba semneezibu apweenotees kolektīwfainneezibā un ispišdit pawasara sehjas planus par 100 proz. Tapat Pirogowas-Wolhowas kolonisti nolehma organiset kolektīwu, apweenot wīsus kolonijas kalpus, truhziģos un widejos semneekus un issaukt uš sozjalistisko fazensību kaimīnu kolonijas.

Lai rāstturotu koloniju fawstarpejo sozjalistisko fāsaukšanasos, minešim Baltkreewijas Unas komunās ušfaukumu Raginas kolonisteem. Šhini ušfaukumā starp zitu teiktis:

„Unas komunās padome ušsinajusi, ka juhs wilzinatees ar kolektīwifšanasos, greeschas pee jums ar sekoschu beedrišku aizinajumu:

Zuhju lihdschinejee dšihwes apstahkli ir bijuschi tik smagi, ka juhs gaurēem gadeem esat kahwuschees ar postu un truhkumu. Tagad padomju wara fāuz juhs uš kopeju zihnu par lauku pahrweidošchanu uš jawneem pamateem. Kamdeht juhs negribat ušflausit šcho aizinajumu? Mehš, uneeschi, bes kahdas šchaubishchanās esam stahjuschees pee jaunās dšihwes zelschanas.”

Pastahstijuschi, tā wineem sekmejas ar kolektīwifaziju un kahdas zihnas jaiszihna pret budsi, Unas komunari turpina:

„Nemot to wīsu wehrā, mehš issauzam juhs uš fazensību:

1. Kolektīwijetees lihds šchigada pawasarin. 2. Nemeens truhziģais un widejais lai nepalaktu ahrpus kolektīwa. Nesaudsiģi zihnitees pret budšcheem un dāschadeem kolektīwifazijas eenaidneekem. 4. Nepeeelaisi lapu un sehjas materiala ispahrdoschanu. 5. Nepeeelaisi nemeena budšcha un wina agenta kolektīwā, paturot fawā organifazijā tikai padomju warai zihziģaus latwju arajus no truhziģās un widejās semneezības. 6. Lihds pawasarin isuhrit no fawa rajona wīsus kaitneelus, panemot kolektīwa rihzibā wīsus wīnu rashoschanās lihdsjekus. 7. Neatlaidigi gatawotees uš pawasara sehju, fagahdat sehflu, istihrit to par 100 proz., wahkt pelnuz un mineralmehslus. Sāhahrtot wīsus mašchinas un laufainneezības rihkus. 8. Pastiprinat politisehltības darbu starp semneekem, ismantojot skolotajus, farkanā stuhrišcha waditajus, jaunotni, pioneerus un atlawos semneekus. 9. Issaukt tuwako fahdschu uš sozjalistisko fazensif-

bu, lai wisahtraf kolektiwisetos. 10. Apgaifmot sawus sasneegumus un truhunnus feenasawisitē un „Latweeschu Semneekā“.¹⁾

Runajot par sozialistisko ņazensibu latwju kolonijās, jamin latfelziju un wispahar partijās ņuhninu leelā loma winās organiseņhanā un wadisehanā. Partijas organiseņzijas peelikā daudj puhtu, lai masu entusiasmju un inizeitiwju eewaditu pareisās politiski-organiseņatoriseņzijas ņleedēs. Ne weenmehar ņehi wadiba bija peeteekoņehi konkreta. Tā ņamē laikē Krasnojarskas apwida latfelzija, partijas un komjaunatnes ņuhninās un pahrejās organiseņzijas ishanza uņ sozialistisko ņazensibu Dmskas, Tomskas, Altseinskas un Warabinskas apwidu latfelzijas, partijas un komjaunatnes ņuhninās, zeema padomes un pahrejās organiseņzijas. Sazensibas lihgunā, starp zitu, bij punkti par latweeschu un latgaleeschu zeemu kolektiwiseņhanu gada laikā par 85 proz., apireenejot galwenos raschoseņhanas lihdselus — maschinas, ņirgus, peena lopu un zitus kustonūs. Pahreņets bij ari paplaschinat ņehjas platibu par 30 proz., pawairot lopu skaitu par 15 proz., peena gowju skaitu par 10 proz., zuhtu — par 10 proz., aitu — par 30 proz., ņalhdhinet ar eepreesehejo gadu.

ņehahdā lihgunā, kā redsams, daudj deklaratiwu elementu. Refonkretu winu padarija ari leelee atahlumi, netika ņehgts lihgunis un apalņehas, bet gan no augņehas. Neraugotees uņ ņehahdām kludam, wairumā tomehar sozialistiseņzijas ņazensibas lihguni bija loti konkreti, winas iswirsija pahņehas kolektiwistu masas, apskatot lihguna punktus samē raschoseņhanas ņapulzēs. ņehini ņinā kā wisai raksturigu war minet ņehrijas „Zeltnes“ ishankumu, kurā wina „uņ kapitalistisku taru draudeem un budņehu teroru atbild ar sozialistiseņzijas zeltneezibas tempu pahstrimeņhanu“. Lihgunā konkreti mineti ņazensibas objekti:

Dodam ņehi ussaukuma tekstu pilnibā, jo winņeh loti labi pahstrimeņhā kolektiwisti isprot sawus zeltneezibas usdewumus, organisejot sawu sozialistisko ņazensibu un treezeendarbu winu realiseņhanu:

„Mehs, kolektiwā „Zeltne“ kolektiwisti (Borisowā), atbildedami uņ kapitalistiskā taru draudeem un eesņehemes ņehkras eenaideeku-budņehu mehginajumeem ar teroru un kaltneezibu ņaukt sozialistisko zeltneezibu, pahlubinam ņewi par treezneekleem wadens ņehjas un raschās nomahņehanas sampanās. Weelneeziseņzijas darba tempus ņamē kolektiwā mehņ garantejam, organisejot sozialistisko ņazensibu starp grupam, brigadem un atņewiseņheem kolektiwisteem.

Mehs ishanzam uņ sozialistisko ņazensibu pahrejos rajona latwju kolektiwis „Rudjutatu“, Kamenstā, „Sarkano Ruhpneetu“ Borisowā un Kruhmina (bij „Talg“) kolektiwu Zaimensstā uņ ņehosehem noteikumeem:

- 1) Noteiktā laikā ispidit par 100 proz. ņilosa eeliseņehanas planu.
- 2) Pilnigi apgahdat ar ņeena baribu ņirgus, aitas un jaunlopus, ispidot par 100 proz. ņeena eewahņehanas planus.
- 3) Koloht laikā labibu un zitus ņehjumus, nepeelaisehot neweenu gadijumu, pahliktu ņem ņneega nenowahkti lauki.
- 4) Weenā laikā ar labibas nomahņehanu ņahkt kulsehanu un pahrapalatumu wadosehanu wahlstij, ispidot laikā labibas ņagahdes planus par 100 proz. un pahrejos got tos.
- 5) Akurati un par 100 proz. weikt rudens ņehjas usdewumus.
- 6) Wahrtigi noweetot uņ ņeemu lopbaribu — ņalmus, ņeenu, pelawas un ņehgus, lai tee nebojatos un ne masatā mehār neņaudetu sawu wehrtibu.

¹⁾ „Latw. Semu.“ Nr. 7, 1930. g.

7) Kolektīvā pēcteclošči nobehrt sehklas fondus, ahtri un pareisi šadalit rašču
wehš latra kolektīwista sastrahdatām darbadeenam un darba labuma.

8) Labi nostahdit diščiplinu un darba usštaitu, pēcturotees pee padaritā darba
daudsuma un labuma.

9) Lihds seemat wišus seelopus un jaunopus noweetot šiltās, gaischās telpās
un apgahdat ar barību tā, lai wišu seemu noturetu widejo iššlautumu ne masatu par
1 kilogramem deenā no gows.

10) Lihds labības nowahščhanās laitam un ne wehšat par 15. septembri išša-
bot želus un tiltus (sewiščki tas jaeweheho Kamensktai), turi atrobas us žeempadomju
teritorijas, kolektīwu seemes, tā ari us žeema robeščham.

11) Šaplaščhinat kolektīwiščaziju, werwejoj kolektīvā jaunus beedrus no lašču,
truščigo un widejo semneeku masaš, lai jau šchogad, un ne wehšat par nahloščho
pawajari nobeigtu meenaidus kolektīwiščaziju, usdodot katram kolektīwistam cewitkt
kolektīvā ne masat par weenu beedri.

Traktoru kolona latwoju kolektīvā.

12) Noteitā laitā išpildit šaimneezības buhweezības planu par 100 prož.

13) „Treschā, išščkiroščā gada“ aiščehmuma kontrolštaitli išpildit par 100 prož.

14) Lihwidet analsabeitšmu lihds 1. maijam 1932. gadā par 100 prož.

15) Lai paštiprinatu Šartanarmijas rindās, pawadot jauno eesaukumu, neecłait
acmijā neweenu budši waj wina agentu, dodot tikai politiški šagatawotus un apš-
ritigūs šozialščhuma žehļajuš.

16) Katrā kolektīvā noorganišet MOPR'a un OŠD šchuhninas, apweenojoj wi-
nās maksimumu kolektīwišču.

17) Šoziališčistīšās želtneezības usdewumu un lihğuma išpildiščanai noorganišet
plašču mašču darbu, peemeltoj wijās šabeedrištās organišazijas, žeemu kulturelos
išpēhus un pašchūs kolektīwiščtus. Praktišet labalo treezneeku un darba raziionališa-
toru apšalwoščhanu par preeščlaščzigu planu išpildišchanu.

18) Par šoziališčistīšās šazeniščbas gaitu regulari šinot „Šibirijas Šiņnai“ un
„Taisneibai“, noorganišejot latrā brigadē šemtoru posteni; us weetas latrā brigadē
išdot šeenasawiditēs un, attišstot wišplawščhato pašchritiku, organišet kolektīwiščtu ma-
šias šchi lihğuma išpildiščanai.

19) Re retat tā detadē pa brigadem organišet lihğumu išpildišchanas pašrbaudi.

Lihğumuš šlehđša ne tikai kolektīwi šawā starpā, bet ari brigades
paščoš kolektīwos. Tapat šlehgti lihğumi špezialu usdewumu weišščhanai,
peemešram, loščkopības pazelščhanai. Tahdu lihğumu, starp žitu, noslē-
đša Kamensktas loščkopības šerma ar Borišowas loščkopības šermu Šibi-

rijā. Ģazensības lihgumu noslehdja arī Borisovas, Laimenslas, Kamen-
slas un Suchonojas latveesču kolektivistes, lai pazeltu kolektivu lop-
kopību, peedalitos pavašara sehjas darbos, ispilditu valsts sagahdes
planus, organisetu kolektiva dshwešweidu us šabeeedriškeem pamateem,
pazeltu darba raschigumu un dižiplinu.¹⁾

Sozialistiskās ģazensības lihgumos, minot raschoschanas usdewumus,
naw peemirsti arī kultureli-šabeeedriškee usdewumi. Wišs tas leezina, ka-
da leela loma sozialistiskai ģazensībai latwju kolektivistu masu mobilī-
šechanā zihnai par leelo darbu ispildišchanu. Beeleetojot sozialistiskā
darba metodes, guhti tika juhtami rezultati. Sozialistiskā ģazensība un
treezeenkustība ir klumusi par latwju kolektivistu sozialistiskā darba neat-
leekamu šastahwdaču.

¹⁾ „Sib. Žihna“ Nr. 33, 1931. g.

Ko dewuli kolektiwifazija latwju darba semneziba.

„Budsihi kà skkira jatreekti, kaut ari naw wehl galigi isnihzinati, darba semneziba atswabinata no budsihka juhga un eksploatazijas. Padomju warai radita stipra base uš laukeem, kolektiwu semnezibu base... Tagad jautajums pastahw ne eeskh tam — buht waj nebuht kolektiwem, — skhis jautajums jau isshkirts positifi. Kolektiwu nostiprinati, zeshh uš wezo, weensaimneeku semnezibu galigi shhgts” (Stalins).

Zeshh atpakal uš wezo weenshehtu nojauhts uš wiseem laikeem ari latwju kolonijas. Iskaihtas un shhkas individualas semneeku semnezibas apweenotas kolektiwās leelsaimnezibās. Kopejo latwju koloniju kolektiwifazijas procentu tagad jau war rehkmat uš 75—80.

Wezās kolonijas darba semneeks bija peekalts pee jawa semes pleka, atrauts no pateesas kulturelas dshwes, eerobeshots sawas shhkas semnezibas intereschu rahmjos. Tas radija to lauku dshwes idiotismu, par kuru mehš jau minejam grahmatas shhkumā. Darba smagums, shhkas ruhpes par rihtdeemu, semneeka shweedrotās deenas zihnā deht maihes kumosā, teeshme tift uš jala jara pascha shhekeem ween atstahja sawu dshko eespaidu uš semneeka psihologiju, kura, no weenas puses, weidojās kà darba zilwela, no otras — kà shhkihpašhneeka psihologija. „Kolektiwu leelā nojihme eeskh tam pastahw, ka wini ir galwenā base mashinu un traktoru peeleetoshanai semkopibā, ka wini fastahda galweno basi semneeka pahraudshinaschanai, wifas wina psihologijas pahweidochanai proletarishā sozialishma garā” (Stalins).

Sozialistishkās ruhpnenezibas attihstiba dema eespehju plashchos apmehros rashot laukshaimnezibas mashinas, traktorus, kombainus, kas alweeglo un aishweeto semneeka smago darbu. Tagad kolektiwisetos laukos strahdā MŠStazijas (1932.—33. g. — 2.446), kuras apkalpo ari labu daļu latwju zeemu kolektiwu un turpmak apkalpos wehl wairak. Ja agrak weenshehtu robesham šadalitos laukos traktorus darba semneziba newareja peeleetot, tad tagad kolektiwem ir wisplashkātās eespehjas razionali ismantot wiskomplizetatās laukshaimnezibas mashinas. Reish ar laukshaimnezibas mashinu skaita peeaugumu, uš laukeem peeaug ari kwalifizetu strahdneeku kadri no pasheem kolektiwisteem. Arween plashkātās masas peesawinas tehniku, eepasihstas ar jareshgiteem rashoshchanas prozeseem. Smainas laukshaimnezibas darbu raksturs, tee shhst par pil-

sehtas industriālā darba paveidu. MStadžijas un viņu politnodaras pašos pamatos pārveidos laukus un viņu eedšihwotaju psihologiju, viņām peekriht milšiga loma kolektīvu organizatoriski-faimneeziskā nostiprināšanā. MStadžijas eefaišta latwoju zeemu kolektīvuš kopejā waltis rajšošchanas planā un atwer teem wišplāšchafās sozialisistiskās attihstības perspektīwes.

Bet ari weenfahrscha laufšaimneezības rajšošchanas lihdsellu apweenošhana, šaprahtīga kolektīwā darba organizācija ir dewuši nefalsh-dsinami leelakus rezultatus, leelaku faimneezisku efektu, nefā tas bija agrak, individualā faimneezībā. Tā Stutščklas kolektīwā Baschkirijā uš weenu eedšihwotaju pirms kolektīwifāzijas apsehja 0,76 ha, tagad — 1,4 ha. Arteli „Strehlneeks“, Deningradas apg., agrak — 0,8 ha, tagad — 2,8 ha. Fabriziūša komunā — Keetumappabalā, agrak — 1,27 ha, tagad — 1,45 ha. Darba rajšīgums usrahda štrauju peeaugumu. Pirms kolektīwifāzijas uš weenu širgu tika apstrahdats: Stutščklas kolektīwā — 2,7 ha, „Strehlneekā“ — 4,0 ha, Fabriziūša komunā — 5,0 ha. Tagad kolektīwos uš weenu širgu teek apstrahdats: Stutščklas kolektīwā — 11,3 ha, „Strehlneekā“ — 8,0 ha, Fabriziūša komunā — 7,0 ha.

„Agrak weensehtās laufšaimneezības mašhinas (lutmašhinas, širga grabbelli u. t. t.) bija ešploatazijas lihdsellis budšhu rolās. Tagad tās ir rajšas pazelšchanas, darbļaušhu labļahjības pazelšchanas lihdsellis kolektīwistu rolās. Weš tam šhīs mašhinas weensehtās nelad netika tā ismantotas, kā wīnas ismanto kolektīwi. Širga grabbellis: weensehtā apstrahdaja 15—20 ha, kolektīwā — 100—150; seena plaušmošhina: weensehtā apstrahdaja 10—20 ha, kolektīwā — 125 ha.

Ja apluhšojam darba rajšības peeaugumu latwoju kolektīwos wīnu ihšajā pašahwešchanas periodā, redšam gaišhu ainu par nemi'igu darba rajšības peeaugumu gadu no gada. Tā, Fabriziūša komunā sehjas platība uš weena žilweka (eedšihwotaja) 1930. g. — 1,3 ha, 1931. g. — 1,44 ha, 1932. g. — 1,45 ha. Uš 1 širga šehļa weenību 1930. g. — 6,2 ha, 1931. g. — 6,4 ha, 1932. g. — 7,0 ha. Tahdu pašhu darba rajšības peeaugumu mehš redšam pahrejos kolektīwos.“¹⁾

Labaš apstrahdajot laukus, isnihdot trihslanku sehjgreesni, mehšlojot kimskeem mehšleem, gadu no gada ir auguši sehjas platība un lanku rajšha. Tas redšams no šefošchās tabeles:

Kolektīwu nošaulums	Sehjas platības peeaugums ha 3 gabos		
	1930	1931	1932
„Semneeks“	1138	1944	1397
„Dietmanis“ Nr. 2.	140	—	260
„Jaunais Darbs“	—	493	632
„Zeltne“, Sibirijā	—	358	471
„Earlanais Ruhpneeks“	—	73	107
„Straume“	—	51	70
Kamensta	—	470	600
Suhonoja	—	470	796
Borikowa	—	274	523
„Strehlneeks“, Kolomowā	486	—	602
„Besbewis“, Unā	—	674	703
„Zeltne“, Baltkreewijā	115	250	253

¹⁾ „Kom. Žihna“ Nr. 12, 1932. gadā.

No kurenes zehlees šchis peeaugums? Weenfhtneeki, apweenojotes kolektivos, apstrahdaja ne tikai samus agraros laukus, bet arī to jemes platību, kuru šanehma, likvidējot budšču šaimneezibas. Reijē ar to klāt nahza jauneestrachdatee lauki, kuru kolektivi gadu no gada paplašinaja. Wišā Badoņju šameenibā, pateizotees kolektiwifazijai, walsis palihdšibai kolektiveem un budšču tā šchiras likwideschanas politikai, agratee weenfhtneeki, apweenoti kolektivos, apsehja 1932. gadā wairak tā 90 milj. ha, šalihdsinot ar 1928. g. Tapat arī latwju darba šemneeziba stipri ween ir paplašinajusi kolektiwu šejjumus, šalihdsinot tos ar weenfhtu šehjas platību daščus gadus atpakaļ.

Apweenojot laukšaimneezibas raščošchanas lihdsjektus, šabee risksjot pašchus raščošchanas prozefus, nodibinot stingru tehnisku bāsi, razionāli šaimneekojojot, — auguši ir ne tikai šehjas platība, bet arī kolektiwiseto lauku rašča. Par to leezina šekofši dati:

Kolektiwu nošautums	Cewahits raščas žentneros 3 gadus		
	1930	1931	1932
Ramenštas kolektiwos Sibiriā	—	3117	3540
Šuhonojas " "	—	4092	4520
Borišowas " "	—	2511	2927
„Zeltne“, Baltkreewijā	—	2,5 ž. no ha	3 ž. no ha

Unas žeema padomes kolektiwā „Bešdeewis“ rašča no ha žentneros auguši šekofši:

Gadi	Rudši	Weeschi	Aufas	Kartupeļi
1931	3,5	6	5	42
1932	5,5	6,8	6	80

Šehjas platibas un raščas peeauguma dinamiku rakšturo šekofši Baščkirijas, Arhangeles rajona, Stutščkas kolektiwu materiāli:

Kulturas nošautums	1930. g.			1931. g.			1932. g.		
	Plati- ba	Raščā no ha	Kop- eenah- tums	Plati- ba	Raščā no ha	Kop- eenah- tums	Plati- ba	Raščā no ha	Kop- eenah- tums
Rudši	15	15	226,63	254	9,25	2349,96	203	17	3451
Weeschi	57	6,36	362,51	120	5,10	612,70	137	9	1233
Weeschi	31	9,93	307,96	42	5,70	340	57	12	684
Aufas	31,50	4,70	145,46	41,50	7,30	299,79	15	11	165
Kartupeļi	45	115	5175	125	108	13403	159	50	7950
Mļofs	—	—	—	9	100	900	30	100	3000

Zihna par augstaku raschu gadu no gada teef energiski turpinata. Uslabojufees pehdejâ gadâ darba organizazija, kas panahktis, eewedot personigo atbildibu, peeleeotojot sozialistiskâs darba metodeš, parefšu ušflaitu.

Par kolektiwu augšchatu leezina ari fešofšchi dati no Reetumapgabala 12 kolektiwem, šalihdšiwot 1930. gadu ar 1933. gadu:

„Gimenu flaits kolektiwos pazehlees no 142 lihšj 362. No tām 77 bijuško trubzigo gimenes. Kolektiwu pamattapitali stipri augušchi. Redalamais kapitalš pawairojees no 63.700 rub. lihšj 1.121.000 rub. Inventars pawairojees — nekustamaj ihpajchums — no 29.900 rub. lihšj 57.700 rub., lopi — no 29.500 rub. lihšj 40.100 rub.; laukfaimneezibas inventars — no 16.600 rub. lihšj 40.800 rub. Lopu flaits audšis fešofšchi: širgu flaits (kopâ ar kumešiem) pawairojees no 130 lihšj 290, gowju — no 307 lihšj 613, zuhku — no 233 lihšj 246, aitu — no 236 lihšj 317. Peenfaimneeziba, kura latkolektiwos eeneem isžilus weetu, demuši eewehrojamus rezultatus. Wispahrejais peena isflautums pazehlees no 130.000 litreem lihšj 337.000 litru. Peena nodofšana walfstij un iswešana uš kolektiwu tirgu pazehlušees no 47.300 litreem lihšj 136.300 litru.“¹⁾

Arteki un komunas arween intensiwaf zel jaunâs ehlas. Fabriziujâ komuna stahjušees pee jaunu faimneezibas ehku buhwes, flehtš un kuhš zefšchanaš. Gerihlota preekššihmiga pirts, ušbuhweta behrnu file. „Zeltne“ Wazlawowâ ušzehluši kuhši 100 gowim. Jaunu kuhši 100 gowim ušzehluši Danišewifla komuna. Ušzeltas ari 2 flehtis, zuhku kuhš, teef zeltas dšihwojamâs ehlas. Ušzelta jauna mahja behrnu filei un behrnu laukuminam. Rašchurinas Birkmana kolektiwš 1932. g. ušfahla ekšploatet jaunušbuhwetâs mehja dširnawas, uš Oktobra šwehtkeem pabeidša zuhfkopibas fermu 100 zuhklam. Kolomowas „Strehlneekâ“ un žitoš kolektiwos ušzelti jauni filoša torni.

Kolektiwâ „Semneeks“ flaišts peena lopu ganampulks, fastahwošchš no wahzu šarlanâm peenlopu tihrfugas gowim. 96 gowis eerakštitas walfš lopu žiltšgrahmatâ. Kolektiwâ organizē walfšts peena lopu audšetatu. Tapat kolektiwš katru gadu nodod šinamu flaitu jaunlopu un fugas šiwenu dašchadâm walfšts organizazijam. Zuhkas — baltâs angšu fugas metšji. 1933. g. wafarâ widejais isflautums no gowš bija 9 litri peena deenâ.

Kolektiwš pagahjušchâ gadâ ušbuhweja lopu kuhši (no keegešiem) 120 lopeem, telu kuhši 100 tešiem un širgu stalli 50 širgeem. Kolektiwiflu personigâ leetofšana atradâš 73 gowis. Ari pahrejee kolektiwifli, fahstnâ ar waldibas un partijas direktiwem pahahpenifli tifa apghadati ar tešiem. Katra kolektiwifla personigâ rihžibâ beš tam wešl atrodas pa zuhfkai, dašchadi putni un semes gabals ap ½ ha leelumâ. Walfšts labibas fagahdes planu kolektiwš 1933. g. ispidbija lihšj 1. septembrim. Labibas fagahdi ispidot, kulmašchinas strahdaja zaurâm deenam un naktim. Labibibu teefchi no kulmašchynam wesumneeki un automašchinas aifweda ar trihs kilometri attahlo elewatoru. Kolektiwš „Semneeks“ walfšts labibas fagahdes gada planu ispidbija kâ otrais wišâ rajonâ. Kolektiwifli fanehmu

¹⁾ B. Sileneeks, „Reetumapgabala latwju kolektiwu fašneegumi“. „Rom. Zihna“ Nr. 71, 1933. gadâ.

uļ darbabeenu ap 5 kg. graudu, 1 kg. kartupeļu, 1 kg. kukurūšā un 1 kg. saulpuķu sēkļu. Vēl tam veļl 2 rub. 50 kap. naudā.¹⁾

R. Preiņa sīmejums.

Komunas „Naktne” ēdnīca.

Birkmana kolektīvam Nr. 1., Reetumapgabalā, 1933. gadā lauksaimniecībā cenāktumi strauji pieauga. Inventāra eegahdašanā kolektīvos spēris milsu fokus uļ preekšču. 1932. gadā kolektīvos eegahdajāš inwentāru par 7.324 rub., uļzehla keegelu mahju, 2 klehtis, nopirka traktoru, filosa greeschamo maščinu, ahbolina kufmaščinu, wilnaš kařstuvu, rindu ņehjmaščinu, divus trijerus u. z. 1933. g. eegahdats inventārs par 17.647 rub. (uļbuhweta jauna lopu kuhts, divi ņeena ņeķuķni, lařammahja, eegahdats otrs traktors). Kolektīwā pazelta darba diřziplina, rubřu rařķa, neřkatotees uļ nelahwehliģeem klimatiskeem apřtaķķeem, 14 zentneru no ha, meešču un ausu — 8 zentneri no ha.²⁾

Kolektīwijetos laukos, peeleetojot ņozialistiskās ņazensības un treeņķuķstības metodeš, rodeš jauna leelineežiķķa darba paraugi, weidojaš jauna ņozialistiskā darba diřziplina, jauni darba tempi, kaķdus nepařina wežā kolonija. Kā tagad norit darba prožeři un kaķda wina ķwalitate, par to leežina, peemehram, pawařara ņehjaš gaita latwju kolektīvos 1932. gadā. Ģatawořķanāš uļ ņehju noriteja ņem lořungeem: nopceņni eepařķķtees ar partijaš un waldības direktiwem un tās kaķjineežiķķi reaļķet, ņagahdat ņehķķlas laikā, organķet ņozialistisko ņazensību un Ćaw-ķtarpeři iřpaļķķdķtees, pareiři organķet brigadeš, eeweķrot ņehjdarboš angřtu ķwalitati. Ģpildit agroteķnikās prařības, neřaudřģi zķhņitees pret ņķķiras eenaidneeku un wina agenturu — dařķada weida oportuni-ķteem. Ģeekot ņķoš lořungus darba pamatā, ņehjaš plāni zaurrehtrā tķķa iřpilditi par 100 prož., bet daudřoš kolektīvos pat eeweķrojāmi paķ-ķnekti. Ģķķķas lauksaimniecības arteļis „Ģarlanāis Ģtrehņneekš” ņeh-ķjaš plānu iřpildķja ar uřwķju, 112 ha weetā apķehjot 118,9 ha, kaš ņa-ķķahķķķja 106 prož. no uřdewuma. „Ģaunāis Darbš” ņehjdarbuš pabeidřa deřmit deenāš pirms termina, apķehjot 13 ha wirts plāna un eeneemot

¹⁾ „Kom. Ģķķna” Nr. 218., 1933. g.

²⁾ „Kom. Ģķķna” Nr. 226., 1933. g.

pirmo weetu rajonā. Komuna „Sarkanais Strehlneeks“, Reetumapgabalā, planu ispildīja par 130 proz. „Darba Weenība“ paplaščinaja sehijs platību, šalihdsinot ar 1931. gadu, par 26 proz., bet šalihdsinot ar 1930. g. — par 66 proz.

Mums jau ir daudsi eenešigu kolektīvu, kuri ir padomju waras lepnums. Walstis šaimneeziski-politiskās kampānās wini šolo labako kolektīvu preekšhejās rindās.

Par tahdu, peemehram, ušluhļojama komuna „Nahkotne“, Šibirtjā.

Komuna noorganisejās 1930. gadā. Tur apweenojās bijušchee Kuršemes un Widšemes muišhu kalpi. 1933. gadā — komunā 102 ģimenes. Pawasara sehiju komuna paveiza laikā. Kweešhus eesehja pat pirms termina. Ar pamatgraudkultūram apsehja 842 ha. Gewešts noteikts sehiġreeseņis. Laikā ušara papuwi — 479,74 ha. Lihds 22. septembrim pabeidša labības kulšchanu. Lihds 25. septembrim ispildīja labības šagahdi walstij. Samakšaja naturalijas MSt. Robehra sehkļās un drošības fondus. Atlikušcho labību šadalija uš darbadeenam.

Paġahjušchā gadā komunars šanehma uš darbadeenu 64 kap., šhogad — 1 rub. 59 kap. Zentigakee komunari ištahdaja 400—600 darbadeenu. Labi nostahdita lopkopība, kas ir galwenais eenaškumu awots. Paġahjušchā gadā bij 248 lešlopi, šhogad — 306. Zuhku bij 29, šhogad — 96. Witu bij 354, šhogad — 541. Gešilofets lopbarības 530 tonnu. Rupiās barības šagatawots peeteekofchi. Lopkopība nostahdita šaškanā ar wišeem šootechnības noteikumeem. Upwaislošchanu ištara planweidigi. **Cefahrtotā, lai katru mehneši atneštos šinams štais gowju.** Teku bojā eesehano nowehrsta gandrihs pilnigi.

Teek peeliktās puhles, lai pazeltu peena iššlaukumu. Paġahjušchā gadā no katras gows iššlauza zaurmehrā ap 19 zentn. peena. **1933. gadā zihņijās, lai katra gows dotu zaurmehrā 20—23 zentn. peena gadā.** 1930. gadā eenehma 22.613 rub., 1931. gadā — 33.373 rub., 1932. gadā — 54.510 rub., 1933. gadā — 90.622. Peena produktu šagahde walstij ištahdita pilnigi un laikā.

Ušbuhwets klubs, eefahrtota biblioteka. Wairakeem komunareem dšihwofkoz eerihfots radio. Darbojas politpulzinsch, partijas wakarskola. Ši dramatiskais pulzinsch. Wiši komunari ištahsta awises un šchurnalus. Šinahš weetejā šeenasawiše. Behrni škola nodrošchinati ar šiltām brokastim. Daudsi jauneeshchi mahžas widus un augšškolas.

Artelis „Semneeks“, Seemekšaukšā, Oktobra rewoluzijas 15. gada šwehtkus šagaidīja ar sekošchām ušwaram walstis ušdewumu ištahdišchanā. „Dauššaimneezības nodokli nomakšaja par 100%, obligatoriskās apdrošchināšanas maksas — par 100%, pašchapliskšanās — par 100%. Beezgabes zeturtā, ištahkirošchā gada aišnehmumu realiseja par 80%. Labības šagahdes planu ištahdija par 106%.

Plaschi attihstidami mafu darbu, ne wahrdoš, bet darbos zihņida mees ar budšheem un wihu agenteem, arteki „Proġres“, Kalatšhinškas rajonā, „Zeltne“, Ujaru rajonā, „Aras“, Kalatšhinškas rajonā, „Sarkanais Ruhpneeks“, Ujaru rajonā, „Rudšutats“, Korowuskowas rajonā, un ziti ištahdija un pašrneedša šawus labības šagahdes planus. Šuchona-

ieešcheem (artelis „Jaunais Darbs”, Ujaru rajonā) bij ušdots valstij pahrdot 857 zentn. graudu, bet ņuchonoņeeņņi pahrdeva 1.319 zentn., ispildot planu par 154°%. Līnu un lanepaju ņehflu 13 zentn. weetā pahrdeva 15 zentn. Gaņaņ ņagahdes planu ari ispildija ņekmīgi. Artelis „Darbs”, Sibirijā, labības ņagahdes planu realizēja par 103,3^o%, līn-ņehflu ņagahdes planu — par 860°% (1931. g.). Kaņņkurinas Birkmana

Adolfa ņimeņums.

Birkmana kolektīva Nr. 1 maides jaungeltās telpas un jaunās ņehņis.

kolektīvs nodewa 1932. g. wairaf, ņā 25 zentn. leellopu gaņaņ, tikpa dauds zuhņgaņaņ. ņeena nodewa 28.360 litru, kartupeļu — 49 zentn. Finanņu planu kolektīvs ispildija par 100%. Kolektīvu tirgū pahrdeva produkcijas par 16.180 rub.

Ari zitās kampanās kolektīvistu parahdijūšči ņewi tā apjinigi sozia-
listiskās walsts pilsoni. Rogowas komuna Reetumapgabalā, peenemot
Kaschurinas Wirmana kolektīwa isņankumu parakstitees uš walsts ai-
ņehmumu „Beezgades zeturtais, noslehdsošchais gads“ — parakstijās
par 1.140 rubleem, iņildot aiņehmuma realizazijas planu par 174%
Komuna iswirsija pretplanu — 1.200 rublu un isņauza uš sozjalistisko
ņazensibu „Darba Weenibu“ par pilnigu aiņehmuma realizaziju. Ko-
lektīws „Uswara“ tanī pašchā apgabalā uš „Beezgades zeturtā, noslehd-
sošchā gada“ aiņehmumu parakstijās par 2.205 rubleem, pahrsneesot
kontrolskaitli — 1.700 rubli. Parakstičhanās noriteja sozjalistiskās ņa-
zensibas kahrtā. „Preekschihme“, Sibirijā, uš aiņehmumu, kura kontrol-
skaitlis bija 2.420 rubli, diwu deenu laikā parakstijās uš 2.520 rub-
leem. Wiņpahrejais lehmums bija — katram komunaram japarakstas
trihsnedeku eenahkumu kopsumas apmehrā, bet komunari parakstijās
mehnescha eenahkuma apmehrā. Waldes lozeklis Arturs Ausinsch para-
kstijās uš 100 rubleem, kas wairakkahrt pahrsneesja weena mehnescha
eenahkumu. Komunari parakstijās uš aiņehmumu sozņazensibas kahrtā.
„Rudsutaka“ kolektīwisti iņildija un pahrsneesja „Dreschā, ischkiroschā
gada“ aiņehmuma isplatichanas planu. 2.220 rub. weetā aiņehmumu
isplatija par 2.475 rub. Neeuens darba ņehjigs kolektīwists neparaksti-
jās masak tā uš 25 rub.

„Imuna“ komunari, atbildejami uš „Sartana Strehneeka“ isņauku-
mu, parakstijās katrs uš diwu mehneschu eenahkumu. Bee tam komunari
weenbalņigi nolehma winnestus, kuri kristu uš kolektīwistu obligazijam,
eeguldit komunas apweenotā fondā.

Attihstot latwju zeemu kolektīwu energisko zihnu par sozjalistisko
zeltneezibu, padomju waras eestahdes wairakkahrt godalgojušchas winus
par preekschihmigu darbu, par laikā ispilditām politiski-ņaimneezistām
kampanam, tā pašrihpojot, ka „ņche kolektīwi un padomju ņaimneezis-
bas ir muhju partijas lepnums, padomju waras lepnums“ (Stalins).

Artelis „Jaunais Darbs“, Ujaru rajonā, par preekschihmigu labibas
ņagahdes plana ispildichanu ņanehma rajona ispildkomitejas un partijas
komitejas goda karogu. Tapat ņanehma godalgu (1932. g.) ari par ņinan-
spla ispildichanu. Par preekschihmigu pawasara ņehju kolektīws
„Darbs“, Latischewā, Sibirijā, ņanehma godalgu — manufakturu
500 rublu wehrtibā. Par ņaujineeziskeem tempeem pawasara ņehjas pla-
nu weizot un raņchu nowahzot Stutshkas artelis, Sibirijā, tika godal-
gots ar pahrejosocho ņarkano karogu un wairakkahrt ar defizitprezem
(1932. g.). Par labibas ņagahdes plana pirmstermina ispildichanu arte-
lis ņanehma pirmo premiju wiņā rajonā — defizitprezes par 800 rubleem.

Par preekschihmigu raņchas nowahschanu, laikā ispilditām nomal-
ņam, aktīwu peedalichanos ņagahdes kampanās Birogowas kolektīws
„Oktobra 12 gadi“, Reetumapgabalā, godalgots ar 100 rubleem (1932.
gadā). Ramenskas kolektīws „Rudsutaks“, Sibirijā, par leelineezisku ņa-
gatawoschanos uš pawasara ņehju (1933. g.) rajonā atņihmetz uš ņarko-
nās tahpelez. Stutshkas artelis par eewehrojameem ņasneegumeem
raņsoņchana iswirsits tā preekschihmigakais wiņā rajonā.

Ar spezialu lehmumu Daščkirijas ģemkopības tautkomisariāts Stučka kolektīvu pasludinājis par Vestuščewas ūgas lopu audzētāvu, pēdējirot kolektīvam republikas apmēru nosīhmi. Wīnam jaušaudsē latru gadu ne māsāf kā 100 ūgas wehrfenu pahrdoščanai ziteem kolektīweem. Ģewehrojāmi šāneegumi peenšāimneežibā. Jāu pagahjuščā gadā widejais iščlāukums no gowš gadā bija 1.800 litru. 1933. gadā iščlāukums šāstahdija ap 2.000 litru no gowš gadā. Ģeturot preeščšīhmiģu tīhribu, zīhnotees par tehnifāš peešāwināščanōš peenšāimneežibā, kolektīwš rāščo angstākā labuma šweestu. Ģapat pee šāneegumeem jāpeeščkaita jāunžel-tā lopu kuhtš 200 lopeem un šāhbbāribāš tornis 300 tonnām šilofā. Ģirģkopibā kolektīwām eewehrojāmi peeaudsīs kumeku škaitš. Jānwarī 1932. gadā bija tīkai 16 kumeku, 1933. gadā to škaitš šneedšāš līhđš 50.

Ģadu no gada peeaug kolektīwīstu eenaščkumi, ušlabojāš wīnu materiālais šāhwoflis. Par to, štarp zītu, leezina ari darbādeenas wehrtības šistematīfka zēščānāš:

Kolektīwu nošāufums	Darbādeenas wehrtības peeaugums šap.		
	1930. g.	1931. g.	1932. g.
„Birkmanis“ Nr. 2. Raščkurinā . .	30	35	105
„Semneekš“ Seemellāufā	100	83	120
„Besdeewis“ Rowgorodāš raj. . . .	90	99	367
„Brihwais Urajs“ Daščkirijā . . .	—	84	250

Jr kolektīwi, kūrī 1932. g. iģmāššājuščī šāweem kolektīwīsteem no 400—600 rublu naudā, nereščkinot produktus, apģehrbu, daščhadāš labeerīžības. Pee eenaščkumu šādāliščanāš štingri teef eewehrotš prinšips — šāš wairāf un labāf štrāhdājis, tāš ari wairāf šānem. Ģā, pee-mehram, „Darbā Weenības“ komunāra Jāhna Mungura ģimene, no kūrāš zaurmehrā wīnu gadu štrāhdājuščī 2 darbšpeģīģi zīlweķi, iščtrāhdā-jušī 1931. g. pawīšām 1.185 darbādeenas. Šāhāi āimenei peenāžzās: rubsu — 11,5 zentn., kartupeku — 9 zentn., širnu — 29 šģ., leellopu ģašāš — 143 šģ., zūhšāš ģašāš — 58 šģ., šweesta — 35 šģ., peena — 1.954 litri, beespeena — 33 šģ., meduš — 11 šģ., āitāš wīlnāš — 6,5 šģ. un naudā — 130 rub. 55 šap. Jā wīnuš šāšōš produktus nowehrtē nāu-dā peģž kooperāzijas ženām, tad šāhāi ģimene pawīšām šānehma 722 rubli 85 šap. Ģet komunā šāhīni gadā pahrđšīhwojā nerāšču, darbā normāš bij semāš, šāimneežibā wehl netrūhka ari zītu organīšatorīfku robu. Un tomehr štrāhdģā ģimenei komunā šānehma leelāfu eenaščkumu, nekā weenšēhtā. Ģurpretīm 1932. g. tāš pašāš komunāš ģimene, kūrāš 5 zīlweķi peedālijūščees rāščōščānāš darbā, šānehma — 1.412 rub. 82 šap. naudā, 16,8 zentn. rubsu mīltu, 2,4 zentn. širnu, 2,4 zentn. meešču, 22,5 zentn. kartupeku, 1,8 zentn. leellopu ģašāš, 1,05 zentn. zūhšģašāš, 28 šģ. šweesta, 29 šģ. meduš, 8 šģ. āitāš wīlnāš un 2.000 litru peena. Ģā „mehš panāžzām to, šā pateģzotees kolektīweem, pāžē-lām trūģzģo līhđš wideņeeku līhmenim. Ģāš toti teģzāmi. Ģet tāš ir par māš. Mums tāģād jāpanāhš, lai špertu wehl weenu šoli uš pree-šču un palīhđšetu wīšeem kolektīwīsteem, i bijūščeem trūģzģeem, i bijū-

ščeem wīdejneekēm — pazeltees lihds turīgo lihmenim. To war ja-
fneegt un tas mums katrā sinā jāsafneedi" (Statins).)

1933. gadā tika spēerts eewehrojams folis uš turīgu dšihwi. Pateizotēes
sozialistisko lauku preekššihmigai apstrahdašānai, rasča zaurmehrā bija
laba. Sakarā ar to peauga ari darbadeenas wehtiba un kolektiwistu
eenahkumi. Labakee latwju zeemu kolektiwu („Lenina Zekšā“, „Brihwais
Urajs“ Dašchkirijā, „Nahkotne“ Sibirijā u. z.) isfneedsa kolektiwisteem uš
weenu darbadeenu no 3 lihds 5 kg. labibas.

Kolektiwisefos laufos aug jauni laudis, aug darba waroni, kureem
darbs kumis par goda, slawas un waronibas leetu. Treezenbrigades,
sozialistiskā fazensiba, šchis komunistiskās darba formas kluwusčas par
latwju kolektiwistu darba neatleekamu fastahwadu. Rewoluzijā, labda
norisinas uš laukeem, zilweks attihras no wezās, kapitalistiskās kolonijas
fahrneem un netihromeem. Latwju kolektiwists naw wairs tas, kas
wīnsch bija weensehtā. Wina kulturelais lihmenis nesalihdsinami zehlees,
eewehrojami peaugusčas ari wina kulturelās prasibas, kuru apkalpo-
šana ar katru gadu ušlabojas. Par latwju zeemu kolektiwu kulturelo
augšānu leezina ari šekoschi dati. 60 kolektiwos bija:

Kultureestahdes nosaulums	1931. g.	1932. g.
Zastawu	14	48
Biblioteku	20	43
Klubu	6	12
Kino	3	7
Radio	16	31
Seenasawisču	36	49
Sarkano stuhriču	31	55

Peaugums eewehrojams, lai gan ari tagad wehl ne wījur atroda
maš kulturelās eestahdes, kuru škails wehlaš, kolektiwēem nostiprinotēes,
arween peaugš. Nemeens ween kolektiwš gada pahrskatā warēs usrahdi
šawu 30 referatu, tikpat daudz lekziju, kino israhšču. Kultureli-šabee-
briskās dšihwes intensiwai attihstibai kolektiwos ir nesalihdsinami lee-
lakaš un labakaš eespehjas, nekā weensehtu kolonijās. Rā plaschi isplatitis
kulturdarba weids atšihmejami kolektiwisajijas šwehtki, kuri pehdejos
gados šarihkoti dašchados SPRŠ rajonu latwju zeemos. Kolektiwisajijas
šwehtki, atmetot agrako gadu kulturtregerisma peeskanu, arween wairak
išwehščas špehzigā, organizesochā faktorā zihnā par partijas generalo
liniju. Kolektiwu arween wairak radiošizejas. Radio kluhst par katru
kolektiwu nepeezesčāmu peederumu. Neetumapgabalā naw kolektiwu,
kuram nebuhu šawa radio. Plaschi isplatijees radio Baltkreewijā un
Sibirijā, kur jau pahrs gabus isnahš regulari špezialās latweesču radio
awisēs.¹⁾

¹⁾ Starp zitu, jaatšihmē, ka Baltlatwiju stipri ween ustraukusi Padomju šawee-
nibas latwju zeemu un kolektiwu radiošilazija. Wairakreieses isteikti protekti par
Minskās latwju radio awisi, lai gan... beš šekmem.

Uš kolektīveem iebrauz muhšu zentralē (Maskavas, Leningradas, Smolenskās) klubi. Wini ķērnē kulturdarba attīstību kolektīvos, palīdži kolektīveem nolahrtot organizatoriski-saimnezīklus jautajumus, pēgreesch nopeetnu wehribu kolektīvistu politiskai audsinaschanai. Arīveen wairaf sahl isplatitees muhšu kolektīvos daschada weida kursī. Brigadeeru kursī 1933. gadā notika „Strelnēekā“, Reetumapgabalā, Stuiščkas arteli, Baščkirijā un zitur.

Latwju kolektīvistēem ir plaščas eespehjas pazelt šawu kulturelo lihmeni, šmekotees sinaschanas teeschi šawā mahtez walodā. Beš lauku un kolektīvistu jaunatnēs skolam, latwju kolektīvistu jaunatne war apmeklet latwju augstakās mahzibas eestahdes pilsehtās. Naw islehgta eespehja mahzitees ari wispahrejās mahzibas eestahdēs.

Suhd religijas eespaids. Kolektīvisazija ir isahrdijusi tās pamatus, šagrahwusi daschadas ķettes un religiskās organizazijas, kuras wišu laiku lā ehdes apsehda latwju kolonijas. Ahrlahrtīgi pēcaudsiš netizigo latwju kolektīvistu škaitš. Kolektīvu nostiprinaschana, neatlaidīga zihna pret religiju drihši galīgi atbrihwos latwju darba semneezību no šchis burščujiskās ideologijas walgeem, kuri ilguš gaduš šawā warā tureja latwju zeemus.

Baščos pamatos ismainijees dšihwesweids. Kopehdinaschana, behrnušiles un dahrsi atwabina seeweeti no sikhām mahjas ruhpem. Par latwju behrnu laukumiku pēcaugumu runā šekofchi škaitli:

1925. g. bija	4	latwju behrnu laukumi ar	60	behrneem
1926. " "	8	" "	" "	125 "
1927. " "	11	" "	" "	254 "
1930. " "	11	" "	" "	335 "
1931. " "	26	" "	" "	350 "

Jaunās raschoschanas kahrtibas, jaunās dšihwes pahratums par walardeenu šklaidri redšams katram, kas špehjišs redset. Latwju zeemi pahrweidojas uš jauneem sozialistiskēem pamateem. Rabiti ir wiši apstahkli ne tikai preekšč tam, lai latwju kolonijās pilnīgi likwidetu kapitalistiskos elementus, bet ari preekšč tam, lai isnihdetu ilguš gaduš pastahwejušcho starpību starp pilsehtu un laukeem.

Protams, muhšu kolektīvu darbā wehl daudš truhkumu, šuhdu, robu, daudsi no wineem wehl neenešigi:

„Kolektīvi un padomju šaimnezības, protams, ne wisur weenadas. Starp kolektīveem un padomju šaimnezībām ir wezt, jauni un pawišam jauni, wehl wahji, nepilnīgi šmeidojušchees šaimnezīskēe organizimī. Šawā organizazijas zeltneezībā wini pahrdšihwo apmešram to pašču periodu, šuhdu pahrdšihwoja muhšu ruhpnizās 1920.—21. gados. Šaprotams, ša wini wehl newar buht pilnīgi eenešigi šawā wairakumā. Wet ša wini taps eenešigi diwu-triju gadu laikā, tapat ša palika eenešigās muhšu šabrifās 1921. gadā — par to newar buht nelahdu šchaubu. Atteikt wineem palihdšibā un atbalsta šneegšanā, pamatojotees uš to, ša ne wiši wini patreiš ir eenešigi, — nosihmē isdarit wisleelako nošegumu pret šrahdneeku šchtru un semneezību. Tikai tautas eenaidneeki un kontrewoluzionari war tā nostahdit jautajumu par kolektīvu un padomju šaimnezību newajadšibu.“ (Štatins).

Šaprot šakattit leelās pahrmainās, augščšanas prozeši, šaprot redset wiršības tendenzes, kuras zauri šchisdeenās neweišņem, šuhdam, truhkumeem pahtrinatos tempos tuwina muhš preti sozialisma galigai uswarai ari ŠPRS latwju zeemus.

Latvju kolektīvu attīstības perspektīves.

Otrās pēzģadez ſahtums raksturīgs ar tahlatām jaunām uſwaram kolektīwīſaſijas kuſtibā. Kolektīwos laukus neween lai-
kā apſehja, ari ſehjas planus iſpildīja ar leelu uſwīju. Laukus apſtrah-
daja tiſ labi, kā tee wehl nekad nebija apſtrahdati. Kolektīwīſti, peelee-
tojot ſozialīſtiſko ſaſenſību un treezeendarbu, pareīſi iſweetojot ſpehtus
raſchoſchanaſ eezirknoſ, zihnotees pret ſchīras eenaidneefa atleefam,
eewehrojot augſtu darba diſziplīnu, ſtahdot par uſdemumu 2—3 tuwafoſ
gaboſ wīſus kolektīwīſtus padarit par turīgeem, kaħdu loſungu Wiſja-
weenības treezneeku-kolektīwīſtu ſalidojumā iſwirſīja b. Stalīns, parah-
dīja kolektīwā darbā leelīneezīſkus tempus un augſtu darba kwalitatī.
1933. gada ſehjā jo ſewīſchki kraſi iſpaudās tee diſīee pahrweidības pro-
jeſi, kaħdi wiſpahr norīſīnajās kolektīwos ſchīnī pawafari un kuruſ war
rakſturot kā diſīu luħsumu kolektīwīſtu maſu apſīnā. Iſmainījās kolektī-
wīſtu atteezības pret kolektīwu, pret paſchu darbu kolektīwā. Sozīalīſtiſkā
ſaſenſība taiſnī ſchīnī gadā ſtaħra jaunās kolektīwīſtu maſas, iſpauſcho-
teez daſchadās jaunās formās.

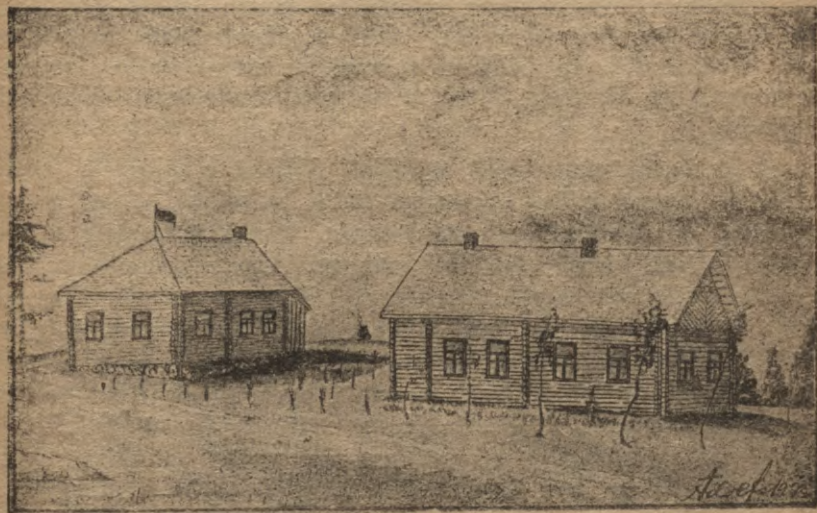
Par ſcho luħsumu leezīnaja ari latwju kolektīwīſtu iſtūreſchanaſ pret
darbu. Komunā „Sarkanais Strehlneeks“ komunari paſchi mekleja darbu,
bet newīs darbs komunarus, kā tas bij daſchreiſ agraf. Noteīza ſīnchras
darba normas, darbā iſgahja daudſ agraf, un darba raſchīgums bij ne-
ſalīhdiſīnami leelafs, nekā eepreekſhejā gadā. Partījas un komjaunatnes
beedrus weenmehriģi ſadalija pa darba brigadem. Brigades un atle-
wīſchkee komunari plaſchi peeleeetoja ſozīalīſtiſkās ſaſenſības metodeſ.
Tapat komunā „Darba Weenība“ pawafara ſehju ſagaidīja pilnā kaujas
gatawībā, lai kā ſagatawojot ſehllas, iſlabojot inventaru, labi uſturot
ſīrgus. Stutſchkas kolektīwā, Baſchīrijā, ſehjas planus iſpildīja treezeen-
lahrtā, ſehjas lai kā eewehrojot pareīſu darba organiſaģīju un ſīngru
darba diſziplīnu. Bałtkreewījas Oluſkas rajona latwju kolektīwā „Sar-
kanais Urags“ pagahjuſchā gadā biģis jaſtaīgā pa iſtabam un gandriģi
jaluhdſas, lai kolektīwīſti eetu ſtrahdat. Schoģad, turpretī, katrs zentees
īſeet pee darba lai kā un zenschas iſſtrahdat wairaf darbadeenu. Tapat
par kolektīwu noſtīprināſchanoſ leezīnaja weenſaimneeku peeaugoſchā
leekſme eeſtaħteeſ kolektīwoſ. Ari wīnī pahrleeezīnajās, ka weenīģi pa-
reiģais zekſch uſ turīģu diģiģi ir kolektīwīſaſijas zekſch.

Bet ſchīs luħsums miłjonu kolektīwīſtu apſīnā neeeſtaħjās nejausģi,
paſchpluħģmes zekā. Tas bīja partījas pareīģas politikas reſultats, tās
politikas, kaħdu eetureja wīnas **Ж** ar b. Stalīnu preekſchģalā.

Laikposmā, kad viņā kapitalistiskā pasaulē plosās ekonomiskā krīze, kad no ražošanas procesa tiek ištumti miljoneem strādnieku, kad paaugsts, nabadzība, Padomju savienībā veic otrās paaugsts leelos udevumus. Pamatojoties uz viņas tautsaimniecības ražošanas spēku plašās attīstības, partijas 17. konference nospranda udevumu pabeigt socialisma uzbūvi Padomju savienībā.

„Otrās paaugsts galvenais politiskais udevums ir kapitalistisko elementu un šķiru galīga likvidācija, pilnīga to zehlonu iņihzina-

Abolīta sīmejums.

Birkmana kolektīva Nr. 2 skola un lauksaimniecība.

šana, kuri rada šķiru pretšķības un eksploataciju, kapitalisma atleku pahrwarešana ekonomiskā un zīlveku apsinā, viņas valsts darb-
lauku pahrudināšana par apsinieem un aktīveem socialistiskās
bešķiru sabbēdribās zehlajēem.“¹⁾)

Kā galveno un išķirošo otrās paaugsts saimniecisko udevumu konference ušķloja viņas tautsaimniecības rekonstrukcijas pabeigšanu, viņaunatās tehniskās bāses radīšanu viņam tautsaimniecības nosārem.

Šīs partijas direktīves tahlak konkretiseja W(1)P ZR un ZR apveenotā plenumā lehmumi 1933. g. janvārī.

Sumejot pirmās paaugsts sasnēgumus, plenums konstateja, ka „neatlaidīgi realizētās un viņā frontē paplašinatās socialistiskā ušķruma politikas rezultātā SPRS strādnieku šķira leelineziskās partijas vadībā sēkmīgi ir veikusi paaugsts pamatuģdevumu — savaš moder-
nās tehniskās bāses radīšanu viņas tautsaimniecības socialistiskai re-

¹⁾ W(1)P 17. konferences rezolūcijas, „Spartaks“, 1932. g.

konstrukzijai". Laukfaimneezibā galvenais ušwars turpmat leelams uš kolektiwu faimneeziski-organisatorisku nostiprināšanu, modernās tehnikas eesafkoshānu, raščas maksimālu pazelščānu, sehjas un raščas nowahščānas darbu laikā weišščānu, zihnu pret saudejumeem u. t. t.

Birmajā peežgadē teešchi uš laukeem norišinajās wehšturiski šwarigeer notikumi. Miljoni truhzigo un widejo semneeku nostahjās uš sozialisma zela, uš weenlaidus kolektiwizāzijas pamateem galwenos rajonos budsčus likwideja tā šķirū. Ari otrajā peežgadē lauki buhs šķirū zihnas galwenais plazdarms, jo kapitalistisko elementu un wišpahr šķirū pilniga likwidāzija nebuht naw meerigas, paščpluhsmigas attihstibas prozefs. „Šķirū isnihzināščāna nesafudsiņas šķirū zihnas zela — tabda ir Lenina formula“ (Stalins). Šķirū zihnas paafināščānās atsewiščkos momentos un atsewiščkos rajonos rašturiga ar to, ka likwidajamo kapitalistisko elementu sihwā pretosčanās ispausčas daschadās jaunās formās.

Saudejis šawas ekōnomiskās pozizijas, šķiras eenaidneeks, partijas organizāziju nepeteekosčas modribas deht, mehginaja graut padomju faimneezibas un kolektiwus no eesšcheenes. Winšč mehginaja wahjinat darba disziplinu, islaupit un isnihzinat nedsihwo inventaru, uštahtees pret laukfaimneezibas šagahdes planeem. Šķiras eenaidneeka jaunā taktika uslika mums par peenahšumu paštiprinat darbu uš laukeem. Bahreja uš kolektiwu faimneekosčanū laukfaimneezibā wišpahr pawairoja partijas un wišas padomju waras ruhpes un atbildibu par laukfaimneezibas attihstibu. „Partija tagad wairš newar aprobeschotees ar atsewiščkeem eejauščchānās akteem laukfaimneezibas attihstibas prozefā. Winai tagad wajag nemt šawās rotās kolektiwu wadibu, usnemtees atbildibu par darbu un palihdset kolektiwem wirsit šawu faimneezibu uš preekšču, balstotees uš sinatni un tehniku“ (Stalins).

Tamdeht ari partijas 1933. g. janwara plenums lehma par MStaziju un padomju faimneezibu politisko nodaku organizēšanu. Šchim nodalam janostiprina kolektiwu politiski-organisatoriskā loma uš laukeem, janodrosčina partijas modriba un kontrole tā pašču MStaziju un padomju faimneezibu, tā ari wišu aplahртеjo kolektiwu darbiba. Politnodaku usdewums zihnitees pret šķiras eenaidneeka paleekam kolektiwos, uslabot partorganizāziju darbu uš laukeem, paštiprinat komunistu revoluzionaro modribu, pazelt partijas organizāziju šwaru un atbildibu wišā kolektiwa darbā. Winu usdewums — nostiprinat kolektiwus politiski un organisatoriski, padarit kolektiwus par leelineeziskeem, likwidet pehdejās budsču atleekas tuwakos 2—3 gados, pahriweht wišus kolektiwistus par turigeem.

„Šaunos darba apstahškos uš laukeem, furus rašturo kolektiwos eekahrtas galiga uswara zihnā pret priwatsaimneezibas weideem un šķiras eenaidneeku spēhku šalahwe, — wehl wairaf peeaug politnodaku politiskā un organisatoriskā masu darba nosihme.“ (MSt) P 3R lehnums par MSt politnodaku darbu, 1933. g.).

Kas daroms latvju zeemu kolektīveem?

Latvju zeemu kolektīvu preekščâ atveras plaščas, daudšološčas attihštības perspektīves. Wīneem jaug, jāišweidojas un jānostiprinās kopeji ar pahrējās kolektīwījetās darba šemneezības organīsetām leelšaimneezībām. Runat par kautkahdu latvju kolektīvu „kriši“, kahdu „teoriju“ mehginaja nopamatot dašči latvju agronomīšee darbīneeki, nošihnē atbalstīt budšču gaudas par „īspostītām kulturelām (lasi bu- dšīškām) šaimneezībām“.

Latvju zeemōs ir notīkufčas wehsturīškas, šoziali-ekonomīškas pahr- mainas. Dšīlu pahrweidību prozeš ar špilgtu tendenzi īšweidot un no- stiprinat uš „šemes, kuru strahdneeku=šemneeku waldbība nodemuši kolek- tīwījetās šemneezības leetoščanâ, špehzigas un kulturelas šaimneezības“, turpinafees ari otrajā peežgadē. Nazionalo momentu šinâ šchi attihštība norīšīnasees, pehž muhšu domam, dīwōs wīršeenos. Dala latvju zeemu kolektīvu augš un nostīprīnasees kâ jaukta tīpa internazionalī kolektīwī, ar šīnamu tendenzi uš wīnu latwīškās dalas šamašināščanos. Pehdejai, pehž muhšu domam, pīlnīgi dabīškai parahdībai, daščadi zehloni, par kureem mehš runajām grahmatas eepreekščejas nodalās. Otrā dala kolektīvu attīhštīsees un nostīprīnasees teešchi kâ nazionalī, latwīški kolektīwī, kur zītanteešču neezīgs prozents. Pādōmju waras pareīši atrī- šīnatâ nazionalâ politīka dod wīšleelafās eephejas šchahdeem naziona- leem kolektīveem wīspušīgi augt un īšweidotees par špehzigām, preekšč- īhīgām šaimneezībām kopejo šozialīstīško šaimneezību šīstemâ, kura balstas uš strauji augoščās šozialīstīškās īndustrījas. Weš tam paredšam jaunu, jauktu un nazionalu, kolektīvu organīšečanās tanīs kolontjās, kur wehl dala latvju truhzīgās un wīdeejās šemneezības naw apweeno- jušees kolektīwās šaimneezībās.

Wīša līhdšchīnejâ waldbības politīka ir wīrjīta uš to, lai šekmetu muhšu laufšaimneezības šozialīstīško rekonstrukzīju, pazeltu wīnu uš augštafās attīhštības pakahpes. Teeščâ šakarībâ ar eepreekščmīnetām latvju kolektīvu attīhštības perspektīwem ītahw lehnūms par kolektīv- šaimneezību šemes leetoščanas teešību nodroščīnāščanu. Rewar pazelt šaimneezību, kad no kolektīveem atgreesch šemi pādōmju šaimneezību wajadšībām, kad weetejee waras organi patwarīgi īšmaina robeščas starp kolektīveem, toš apweenojot waj šakkaldot, kad no kolektīwa šemes, šakarâ ar dašču lozekku īštahščanos no kolektīveem, atgreesch šemes platību, un šemi starp kolektīveem pahrđala.

Kolektīwšaimneezību beešča paplašchīnāščana un šaščaurīnāščana, šemes peeğreeščana un atgreeschana tīkai dešorganīseja zīhu par pa- teeši kulturelu šaimneezību. Šchahdu faktu ne mašūms latvju kolektīvu praktikâ. Repahrtrauktee „mehrneeku laīki“ pīlnīgi paralīseja šaimnee- zību šekmīgu darbību. Daščōš latvju kolektīwīstōš radās nošlanas, la pee šchahdeem apstahškeem kolektīwīs īšputēs un tapehž īšdewīgak palītt par strahdneekēm jaunorganīšejamās pādōmššaimneezībās („Strehl- neeks“, Lenīngr. apg.). Bīja gadījumi, kad weetejās waras eestahdes warmahzīgâ šahrtâ pahrzehla latweeščus uš kreemu kolektīwa šemes, bet kreeweem peeščchīhra latweešču labī eekoptōš laukus. Šchahda nepeedo-

dama rihziba tika motiweta ar to, ka latweefcheem ejot wairaf raschofchanas lihdsleku un tapeh3 „tee pratis tift galā ari ar flitaku semi“ („Jaunā Dīhwē“, Reetumapgabalā).

Minetais waldības lehmums rei3 par wišam reifem dara galu šchim nebuh3chanam. Kolektiwu rihzibā paleef ta seme, kuru wini eefopufchi.

„Atstahjot neai3staramas strahdneeku-semneeku wal3s ihpafchuma teefibas u3 semi, peestiprinat katram kolektiwam to semi, kura pajchlait atrodas wina leetoschanā pašchreisejās robeschās, noleedsot tai pašchā laikā wina3 pahrdaļifchanu.“¹⁾

Semes atdaļifchana no kolektiwā lauceem padomju un kooperatiwu fainneezību wajadsibam war notift tikai ar augstakās semes komisijas lehmumu katrā atfewischkā gadījumā. Schim rihkojumam ahrfahrtigt leela politiska nosihme, jo wi3sch dod jaunu eerosmi zihnai par kolektiwu nostiprinafchanu un tahtaku attihstibu.

Schis rihkojums latwju kolektiwisteem un nekolektiwifetai darba semneezibas datai stingri jaeegaumē.

Kolektiwu organisatoriska nostiprinafchana.

Dihds schim kolektiwu organisatoriski-fainneeziskā nostiprinafchanā ir jau guhti eewehrojami panahkumi. Saistot scho nostiprinafchanu ar zihku par swarigakām fainneeziski-politiskām kampanam (labības sagahbi, eenahkumu sadalifchanu atkarībā no padarītā darba daudsuma un labuma, sehju u. t. t.), daudsi latwju kolektiwu ir neween ispidbijufchi swarigako fainneeziski-politisko kampanu planus, bet ari u3labojufchi darba organizaciju, iskraudufchi neatbildibu un budsisko nolihdsinafchanu, pazehlufchi disziplinu un kolektiwistu sabeedrisko apšinu, u3labojufchi kolektiwās raschofchanas kwalitati. Ziteem wahrdeem fakot — daudsi latwju kolektiwu neapfchaubami ir organisatoriski un fainneeziski nostiprinajufchees.

Bet ar fafneegto meh3 wehl ne tuwu newaram apmeerinatees, jo wairaf tapeh3, ka darbā dauds truhkumu. Sakarā ar to, kolektiwu nostiprinafchanas problema ari otrā peezgadē buhs wi3swarigakā.

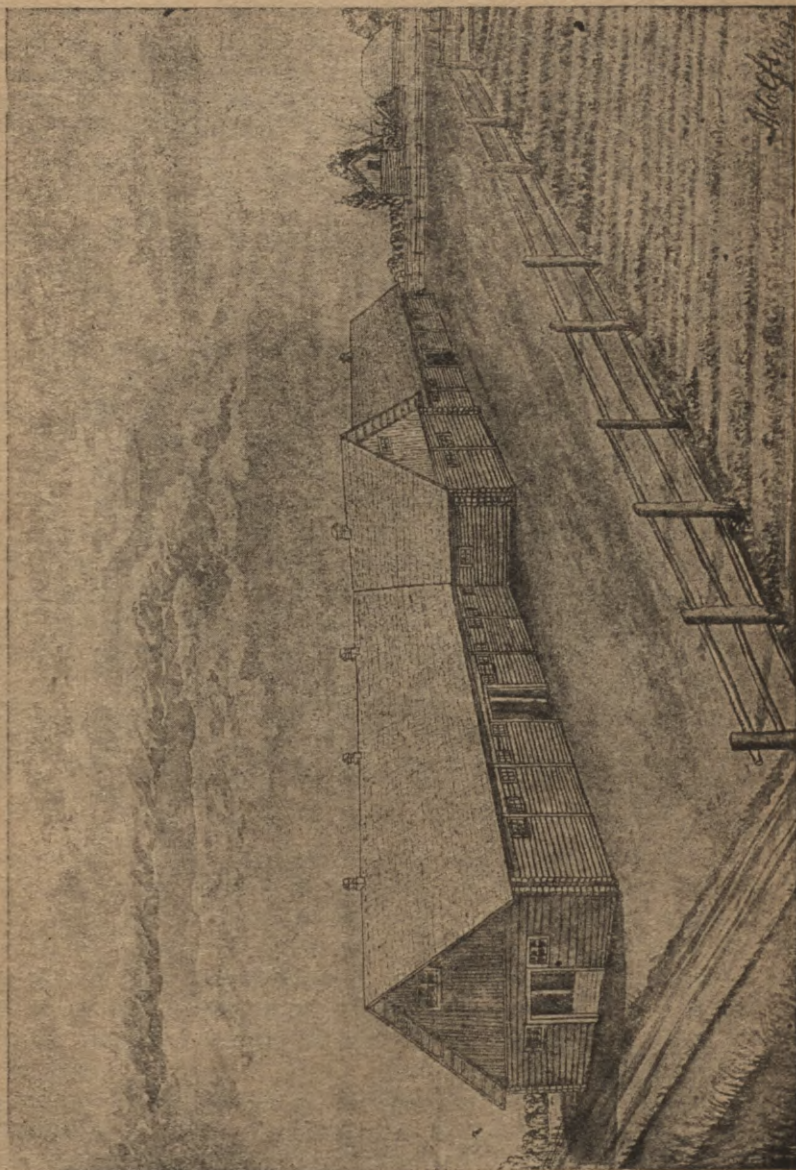
Kā redsejam, jau latwju zeemu kolektiwifazijas fahkumā daschās weetās tika ignorets laurfainneezibas artelis kā kolektiwifazijas pamatiorma pašchreisejā attihstibas stadijā un pahreets u3 komunas statuteem (Danifchemska kolonija Maslawas apaabalā, Fabriziufa komuna Reetumapgabalā, „Weningradas Proletareetis“ Sibirijā u. z.). Daudsi scho fainneezību truhkumi un tas, ka minetās kolektiwfainneezibas nereti bij speestās atkahrtees no komunas statuteem un peeturetees pee artela statuteem, leef domat, ka, ignorejot artela formu un ufrei3 pahrlzetot u3 kolektiwifazijas augstako weidu, — komunu, — ir peelaista kuhda, kura wehla3 atfauzās u3 scho fainneezību organisatoriski-fainneezisko nosti-

¹⁾ ЦСР Совеинības Centralās ispidkomitejas un Tautkomisaru padomes lehmums: „Par kolektiwfainneezību semes leetoschanas teefibu nodroschinaschanu“, 3. septembri 1932. gadā.

prinasšanu. Lai izeetu no Kluhmigā stahvoka, teek meleti daščadi ze-
 ti — grib pārorganizēt komunas šaimneezības, 100% apveenot mīšas
 aplahrtejās šaimneezībās. Partija šavās direktīvēs wairakširt ir pa-

Adolfa šhameļums.

Wirkmāna kolektiwa Nr. 1 jaunās lopu fermas zēline 1933. gabā.

štrihpojusi, ka „uždewums organizatoriski-šaimneeziski nostiprinat kolekti-
 wus, ir wišpirmām kašrtam uždewums attihstīt, nostiprinat kolektīwu
 šaimneezību artela formu“, ka „mešginājumi mašksīgi paštrinat
 pahreju no kolektīwu artela formas uš komunu, pašchreisejā attihstības

stadijâ, rada nopeetnas breefmas“, ka lauffaimneezibas artefu forma pašchreifejâ stadijâ ir waldoſchâ un ka wina „wehl nam peeteefoſchi attiſtita un noſtiprinata“¹⁾

1931. g. b. Stalinš ſeſoſchi raſturoja lauffaimneezibas artela buhtibu:

„Laukfaimneezibas arteli apweenoti galwenee raſchoſchanas lihdſekfi, galwenâm lahtam, grandkopibas ſaimneezibâ: darbš, ſemes iſmantochana, maſchinas un pah-reſais inventars, darba lopi, ſaimneezibas ehlas. Winâ neteel apweenoti: peemahjas ſeme (neleeli ſakru dahri un augfu dahriſi), dſihwojamâs ehlas, ſinama data no peena lopeem, ſihklopi, mahjputni u. t. t.“

Ari partijas 16. kongreſa lehmumos teiktš:

„Prašit, lai ſemneeki, eeſtahdamees arteli, nekawejootees atteiktos no daſchadâm individualiſtiſkâm paraſcham un intereſem, no eeſpehjas ſtrahdat blatus apweenotal — ſawâ papildus, perſonigâ ſaimneezibâ (gows, aitaš, mahjputni, peemahjas ſakru dahriš), no eeſpehjas nopelnit ahrpus kolektiwa darbos un tamlihdſigi — noſihmê aiſmiriſt marſiſma-leniniſma abezi.“

Laukfaimneezibas artefa ſewiſchklâs preeſchrozibas paſchreifejâ kolektimiſazijas kuſtibas attiſtibas poſmâ paſtahw eeſch tam, ka artela forma „wairaf peeejama plaſchako ſemneezibas maſu apſinai“ (Stalinš). Semneeks war iſmantot apweenotâs leeſfaimneezibas preeſchrozibas laufkopibâ un tanî paſchâ laiſâ ſawâ perſonigâ papildſaimneezibâ.

Kolektiwa noſtiprinaſchanas pamatâ jaleek kolektiwistu brigade. Praſt pareiſi organiſet brigadi, raſt ſpehjiigus brigadeerus, pareiſi eekahrtot darbu brigadê, organiſet ſazenſibu ſtarp brigadem — taš ir ahrkahrtigi ſwarigs uſdewums. Katram kolektiwistam brigadê jaſin ſawa meeta un uſdewumi, jaſin iſſtrahdachanas norma un winaš nowehrte darba-deenâs. Katrai brigadei pa darba laiſu japeeſtiprina atteezigs inwentars, par kuru wina atbild.

Brigadei jatop ne tikai par raſchoſchanas, bet ari par maſu politiſglihtibas darba zentru. Brigadê kolektiwistam japeeſawinas kolektiwâ darba panehmeeni, jaeaudſina ſewi ſozialiſtiſklâs atteezibas pret ſabee-driſkeem raſchoſchanas lihdſekeem, pret ſabee-driſkeem uſdewumeem un peenahkumeem.

Kolektiwu organiſatoriſki-ſaimneezijkâ noſtiprinaſchanâ un kolektiwistu ſozialiſtiſkâ pahraudſinaſchanâ ahrkahrtigi leela noſihme peeſtriht kolektiwu aktiwam. Partijas ŽK uſluhko „par partijas un kolektiwu organiſaziju ſwarigako politiſko uſdewumu iſwirſit un iſaudſinat kolektiwu aktiwu no kolektiwisteem-treezneekeem, ſozialiſtiſklâs ſazenſibas dalibneekem, brigadeereem“. Tapehž ari katra latwju kolektiwu partijas ſchuhni-nas neatleekams peenahkums ir raſt ſchahdu aktiwu un winau politiſki-ſabee-driſki audſinat.

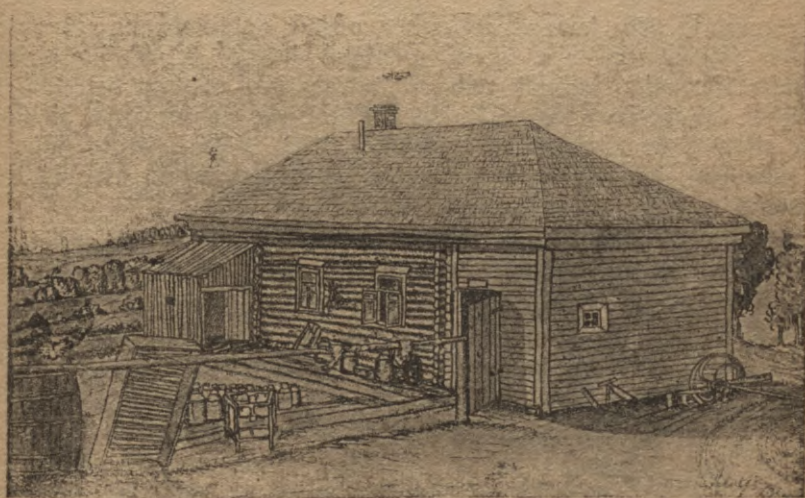
Žihnâ par latwju koloniju ſozialiſtiſku rekonſtrukciju, žihnâ pret budſi, muhſu kolektiwu aktiwš ir eewehrojami audſis un noruhdijees. Audſis wiſch no bijuſcho ſtrehlneeku, kalpu, truhžigo un widejo ſemneeku widus. Agraſ muhſu koloniju kolektiwu aktiwš ſaſtahweja galwenâm lahtam no tâ ſauzamo latwju kulturelo ſemneeku ſlahna, kurâ netruchla

¹⁾ W(1)Ž ŽK lehmums 2. auguſtâ 1931. g. par kolektiwu organiſatoriſki-ſaimneezisku noſtiprinaſchanu.

ari latveeschu turigà kolonista un budjcha. Kolektiwisazijas prozefs pahrgrupeja spehku samehru ari schini laukà. Latwju kolektiwos tagad weidojas jauni darbineeku kadri, rodas jauna tipa aktivisti, organizatori, agitatori no kolektiwisteem, kas paschaisleedjsigi un ar sajuhsmu zel uf lauteem sozjalistisku saimneezibu.

Nav noleedsjams, kolektiwu aktiwa audsinaschanà wehl daudj paschpluhsmes, newehribas, nepeeteefoschas inziatimes, formelas peeejas. Daudsreis rajonu organizazijas maj darijuschas, lai teeschi latwju zeemu kolektiwu aktiwu audsinatu un nostiprinatu. Dajchs labs rajons latwju zeemu kolektiwus ir atstahjis bes konkretas wadibas, palihdsibas, atbalsta, par ko leezina nazionalàs politikas iskropojumi. Ne weenmehr ir eeweh-

Adolfa simejums.

Birkmana kolektiw Nr. I seerniza, Reetumapgabalà.

rotas latwju zeema ihpatnibas, latwju kolektiwu spezifiskas prasibas, par turàm jain, ja pateesi arib nostiprinat organizatoriski un saimneeziski muhsu kolektiwus. Zil reises rajona sekretari, partijas komitejas darbineeki, rajona ispidkomiteju preekschstahwi lihds schim ir apmellejuschi muhsu kolektiwus? Waj wini pasihst personigi brigadeerus un sawa rajona nazionalà kolektiwu labatos kolektiwistus, ar kureem wineem jaustur zeeschi sakari, jasarakstas, jaapmelle wini mahjās, jaapspreech ar wineem kolektiwu wajadsibas, japalihds teem sabedriski augt un attihstitees.

Lai raditu aktiwu, partijas schuhninam japahrfahrto darbs behz raschoschanas prinzipa. Pareisi jaisweeto partijas un komjaumatnes spehti, lai nebuhtu atrantibas starp raschoschanas aktiwu, no weenas, un, sabedrisko aktiwu, no otras puses. Wijs smaaguma zentrs darbà ar aktiwu japahrnes uf raschoschanas brigadi. Kolektiwu aktiwa zentralai figurat jabuht aktiwistam-raschotajam-treezueklam.

Par kolektīva aktīva audzināšanas labāko metodi var uzsūkt rašošānās apspriedēs, aktīva pēaizinašānu valdēs sēhdēs, zēma padomēs plenumos. Zanotur ar aktīvu brigades apspriedēs, kurās jāpahrrunā kā wispahr politiski un šaimneeziski, tā ari paščas brigades un kolektīva rašošānās jautajumi. Lai pazeltu aktīva idejiski-politisko lihmeni un wina kwalifikaziju, wajadsigs šcho aktīvu eesajstīt dažchados politiskos, wispahrīglijhojoschos un techniskos pulzinos.

Šo šewiška wehriba jāpeegreesch jaunatnei un šewēetem. Jaunatnei peekriht ahrlahrtīgi leela loma wīšā kolektīva darbā, kas ne weenmehrs teel eewehrots. Tapat šewēetes-kolektīwistes pašchakos apmehros jāišwirša atbildīgā, wadoščā darbā. Lihds šchin tikai šchdos diwos latwju kolektīwos par preekščehdetajām ir bijuščas šewēetes, kas ir stipri maš.

Lai katrā kolektīwā buhtu šaws špehzīgš aktīwš, to jāprot šagatawot organijet, audšināt. Šarunā ar wīnu Lenina un Šalina walodā tā pehz šatura, tā pehz formas. Kolektīva aktīva audzināšana un organišchana jāišta ar wīšā kolektīva diihwi, jāpazel kolektīwista-aktīwista idejiskais lihmenis, jāišnihd wīnā šihšburschujisko noslanu paleekas. Kolektīwists jāišaudsina par apšiniģu šozialistiskās zeltneezibas zihnitaju, kuršč aištahw ne tikai šawas personiģās, bet wīšas walšš interesēs. Tā nostahdot darbu, aktīwš ari buhs muhšu galwenais atbalšš wīšas šaimneeziski-politiskās šampanās.

Šoti leela, atbildīga loma zihnā par kolektīvu organišatoriski-šaimneezisku nostiprinašānu ir MŠstazijam, kurām latwju zēmu kolektīvu dšihwē otrajā pēezģadē peekritis daudš leelāka nosihme, nekā pirnājā. MŠstazijas lauššaimneezibā eesakno wisaugstāko techniku, reišē ar to šaištot šcho techniku ar kolektīwšaimneezību weenfahrschajēem rašošānās lihdsēkēem. Šchahdā zēšā eespehjšams nodrošchināt lauššaimneezibas šozialistiskā rekonstrukzijā ahtrus tempus. MŠstazijas, šaištot šawu preekščihmiģo darbu ar ušdewumu zihnitees par pareišu darba organišaziju, kolektīwšaimneezibās, ir tā magištrale, pa šuru ejot, proletariškā walšš rekonstrukšes lauššaimneezību uš šozialistiskēem pamateem. Otrajā pēezģadē, kad tiks pabeigta wīšā lauššaimneezibas rekonstrukšija, kad darbā stahšēes ruhpnēezibas ģiganti, MŠstaziju loma nešalihšsinami pēeaugs. MŠstazijas ari latwju zēmu kolektīwus pazēls uš wehš nebijušča attihšstibas lihmena. Tapēhz latwju kolektīwēem jānodibina wīšzēeschakee šafari un šadarbiba ar MŠstazijam un wīnu politnodalam.

Galwenais otrās pēezģades ušdewums lauššaimneezibā — pazēll rašchu. Šchini wīršēnā numš jākonzentrē ušmaniba, jāmobilisē špehši. Mums ir wīšas eespehjšas šcho ušdewumu weikt. Kolektīwās šaimneezibas ir pēemehrotas wīšmodernās technikas un aģronomiskās šinatnēs pēeleetochānai lauššaimneezibā. Wehš 1919. ģ. b. Lenins šazija:

„Ja mehš jāu riht špehtu dot šimš tuhšštoschos pirmās šchķiras traktoru, apģahdat wīnus ar benzīnu, ar mašchinām (juhs labi šaprotat, ka tas pagaidam tikai šantafija), tad wīdeģais šemneekš teittu: „Es ēsmu par komuniju, t. i. par komunismu.“

Tagad mums jāu wairāš kā 150 tuhšst. traktoru un laba teesā kombaiņu. Veelās traktoruhpnizās ar katru deenu pawairo šcho šķaitu. Šemneezibas galwenās mašas tagad jāu ir noteikti „par komunismu“.

Wiša ta rezultatā sehjas platiba SPRSameenibā peeauguši, saih-
dsinot ar pirmskara periodu, par 30 milj. ha. Sewiški paplašchinaju-
seš tehnisko un wagaju kulturu, tapat ari sahstaju sehjas platiba. Wet
no ta ari ijsreet, ka

„sehjas platiba paplašchinata peeteefoſhi, un ka laufſaimneeziabas pazelſchanas
nirmās stadijas mehrkis — panahht eeſpehjami leelaku sehjas platibas peeaugumu —
jau ir ſaſneegts. Wehl tahtlata tehnisko un wagaju kulturu (kurās praſa wiſwairat
darbaſpehta) sehjas platibas paplašchinahana buhtu ſaweenota ar darba- un wiſze-
ſpehta pahreezigu apkraitibu, ar ſemes apſtrahdahšanas paſlittinahšanas un raſchas
paſeminašanas. Tas noſihmē, ka ir peenahziš laifs, tad no ſaimneeziabas augſcha-
nas plaſchumā, paleelinot sehjas platibu, nepeezeeshams pahreet uš zihnu par ra-
ſchas pazelſchānu tā galweno un žentralo uſdewumu laufſaimneeziabas pahreeſeſā
attihſtibās ſtadijā.“¹⁾

Tapehž ari waldbiba nolehna apturet tehnisko kulturu sehjas platibas
tahtlaku peeaugumu 1933. g., atſihstot par leetderigu weenigi graudu
kulturu (galwenām ſahrtam kweeſchu, auſu, meeſchu) sehjas platibas pa-
leelinašanas. Partijas, padonju, komjaunatnes un ſaimneeziškām or-
ganisazijam wiſš darbs japahrfahrtu raſchas pazelſchanas wirſeņā.
Protams, zihna par raſchas pazelſchānu nebuht nenosihtmē, ka galigi
jaaptur sehjas platibas peeaugšana. Tā waldbibas direktiwe naw jais-
prot. Tikai sehjas platibas peeaugums jaſaweeno ar labumu, janodro-
ſhina raſchas pazelſchāna. Tuwalos gabos latwju zeemu kolektiweem ja-
ſtahda par ſawu uſdewumu raſchu diwſfahrſhot, kas ir pilnigi eeſpeh-
jams. Breekſch tam tikai jaweiz ſinami uſdewumi, kuri weizami beſ ſe-
wiſſhām gruhtibam. Jaſaimneeko pehž plana, pareiſi darbu organiſejot.
Japeeleeto jaunakā agrotehnika, ſinatnes ſaſneegumi, pahrejoj uš no-
teiktu ſaimneekošanas ſistemu. Jaisbeids iſſchkehrdiga, neprahtiga ſemes
iſmantohšana. Jaeweb kolektiwu laukos atteezigi razionali sehjgreeschāi.
Jaiſihhina sehjas laifs, jo katra nowehlota sehjas deena ſamaſina raſchu.
Katras aiſlawetas wafaraja sehjas deenas dehl raſchu apdraud ſauſums.
Japaſtiſprina ſimisko mehſlu peeleetohšana. Jaisbeids ſteiga, nolaidiba,
pawirſchiba, ſlitta ſemes apſtrahdahšana. Jamechanife laufſaimneeziabas
darba prozeſi, leetderigi jaiſmanto maſhina, jaisbeids wiņas beeshā bo-
jašana darba laifā. „Ne tas ir galwenais, ka 30 ſtundas no weetas wa-
ronigi noſtrahdā ar maſhinu un pehž tam wiru noſweeſch wezu dſelſchu
laudſē. Galwenais, lai katra maſhina ſtrahdatu pilnigi un ſahrtibā
winai nolikto ſtundu ſkaitu — wiſu laufſaimneeziabas ſeſonu“ (Zafow-
tens). Jaiſnihzina neſahles, ruhpiigi apſtrahdahjoj papuwi. Jazihnas pret
kattelkeem, lauki jameſiorife. Jaattihſta peenahziga zihna pret ſaudejumeem
wiſās laufſaimneeziabas noſarēs, kam ſewiſhki leela noſihme. No newiſhchigās
raſchas nowahſšanas, ſlittas lauku apſtrahdahšanas, leela daudsuma ne-
ſahlu, ſlittas rawešanas, ſemām peena raſcham, lehna gafas lopu pee-
auguma, ſlittas kopschānas dehl — no wiſa ta nahlas zeest miſſigus
ſaudejumus. Kolektiwistu un kolektiwisti wajag eeintereseſ ar leelaku dar-
badeenu atalgojumu. Nepeezeeshams atalgojumu noſtahdit zeeſhā atka-
ribā no kolektiwā eeguhtās produkzijas, no zihnas pret ſaudejumeem, no

¹⁾ SPRS Tautkomisarū padomes un WR(1)P ŽR 29. sept. 1932. g. lehmums
par raſchas pazelſchānu.

prafchanas fainneefot, no labas lopu kopschanas. Täs wiſas ir elemen-
taräs prafibas, kuras weegli ispildamas, bet beſ kuru eewehroſchanas
naw domajama preekſchihmiga, kulturela fainneefoſchana. Datwu zee-
mu kolektiveem ſchis minetäs prafibas jaispilda wiſa pilnibä, lai oträ
peezgadë fainneezibu pazeltu uſ daudſ augſtatas pakahpes.

Jo mums japanahſ, lai kolektiws buhtu fainneezifſi iſdewigats, nelä
weenſainneeziba. Tas ir eeſpehjamä, tapehž ka kolektiwu lä ſozialiſtiſkäs
fainneezibas forma dod pilnigu eeſpehju ſameenot kolektiwista perſoni-
gäs intereſes ar ſabeedriſkajäm intereſem. Semneekſ, eeſtahdamees kolekti-
wä, pahrmehrschäs par ſozialiſtu ne uſreiſ. Bet galweno raſchoſchanas lih-
dſjektu apweenoſchana lauffainneezibas arteli rada noteikumus agrakä
ſemneeka pahraudſinaſchanai. Tas naw weenas deenas darbs. „Tikai
aſk war neredſet, ka wajadſigž ſtrahdat wehl weſelus gadus, lai noſti-
prinatu lauffainneezibas arteli, lai galigi likwidetu ſemneeka-kolektiw-
iſta ſihkihpaſchneeziſto pſichologiju, lai jaunäs ſabeedriſkäs darba diſzipli-
nas formas galigi uſwaretu“ (Zatowlews).

Pareiſi ſaſſanojot kolektiwista perſonigäs intereſes ar ſabeedriſkajäm,
ſchis pahraudſinaſchanas darbs noritës jo ſetmigak. Protams, no ſwara,
lai kolektiwista perſonigais dahrs, goms, ſiwens, wiſta wiwu pahral
ſtipri neatrartu no kolektiwäs fainneezibas, lai wiwu perſonigä fainnee-
ziba buhtu tikai lä papildſainneeziba. Tas atlarajas no pareiſas kolekti-
wa wadibas, no labi organiſeta darba. „Wajaga panahſt, lai kolektiwista
wairaf ſanemtü par darbadeenu. Wiſch eenahziſ kolektiwſainneezibä
beſ abſtraktäm idejam, wiſch kolektiwſainneezibä eenahziſ, lai ſcheit
eeguhthu ſabeedriſkäs leelſainneezibas preekſchrozibas un ehtibas. Jo
wiſch ſchis ehtibas ſche neſanems, ja wiſch redſes, ka weenſainneekſ
war ſanemt un nopelnit wairaf, wiſch kolektiwſainneezibä jutifees
ſkitti, wiſch metlës „iſeju.“ (Kaganowitſchſ). Tapehž janodroſchina
wiſas eeſpehjas, lai kolektiwista attihſtitu ſawu papildſainneezibu. Wi-
rupjakä kluhda buhſ, ja eedomafimees, ka kolektiwistam, kurſch zenschäs
noſtahdit ſawu papildſainneezibu, peemiht hudsifſtas teekmes. Mehſ
zenschamees, lai kolektiwä kolektiwista diſhwotu labaku, pilnigaku, ſlai-
ſtaku diſihwi, nelä agrakä weenſehtä. Tas panahſtams, ſaſſanojot perſoni-
gäs un ſabeedriſkäs intereſes lauffainneezibas arteli, kur raſchoſchanas
lihdsjektu apweenoti un atſewiſchthu kolektiwistu atbalſta wiſa kolektiwä
fainneeziba. Wiſa ta reſultatä wairojas eenahkumi perſonigä patehrina
wajadſibam.

Ari pee eenahkumu ſadalifchanas uſmanibaz zenträ jabuht kolektiwista-
raſchotaja materiälä ſtahwokka uſlaboſchanai. Was ſtrahdä, tas ſanem at-
lihdsibu, bet kas tikai ogo un ſehnes laſa, tas ari no ſawas produkzi-
jas lai pahrtel. Partija un waldiba noteikti praſa, lai eenahkumi ko-
lektiwſainneezibäs tiktu ſadaliti weenigi tikai pehž darbadeenam. Lihds
minimumam jaſamaſina daſchada weida fondi kolektiwſainneezibäs,
pehž eeſpehjas leelala daſa no täs produkzijas, kura paleek pahri pehž
labibas ſagahdes plana iſpildiſchanas un liſumigi paredſeto fondu nodro-
ſchinafchanas, jaſadala ſtarp kolektiwisteem atkaribä no wiwu padaritä
darba daudſuma un labuma.

Tapat dšihwes praktika jau neapgabšchami peerahdijusi, ka awanšu isfneegšchana tikai uš ištahdatam darbadeenam ir weens no kolektiwu organisatoriski-faimneeziškās nostiprinašchanas drošchakeem lihdsleem. Kolektiwista darbadeenai jabuht tai mehraulai, pehz kuras šanemami awanši, pehz kuras dalami eenahkumi.

Zanostiprina rašchoshana, japazet kolektiwu faimneezišu eenahkumi.

Kolektiwās laulfaimneezišas preešchrozibas, šalihdsinot ar indiwidualo faimneezišu, tagad jau katram redšamas. Lihds šchim kolektiwu prakše ir peerahdijusi, ka, pareiši organisējot darbu un isweetojot špehkuš, kolektiwš aug un nostiprinās. Pareiši organisēt darbu wišpirms nošimē nostiprināt darba dižiplinu, eeinteresēt kolektiwistu rašchoshanā, pahrejot uš akorddarbu, eemedot stingru, akuratu un pareišu darba ušstaitu pehz daudsuma un labuma, — nošimē eesaknot b. Statina 6 noteikumus, plaschi peeleeetot sozjalistisko šazensibu un treezeendarbu, pareiši šadalit eenahkumus pehz darba labuma un daudsuma. Šchee elementi ari uš preešchu ir kolektiwfaimneezišas organisatoriski-faimneeziškās nostiprinašchanas neatdalama šastahndaka, beš kuras naw domajama kolektiwā ša leelfaimneezišas pašahwešchana.

Beš wajadšiba maksimāli pawairot kolektiwu faimneezišu eenahkumus, wiņu preešchu produkziju, neatleekami špeesch attihšit un tahlaš isweidot kolektiwfaimneezišu rašchoshanu, pazelt to uš augštaka lihmena. Šakarā ar to jamin dašchi šwarigi momenti, kureem leela nošime latwju zeemu kolektiwu attihšibā.

Weens no šwarigakeem ušdewumeem šchini šinā ir kolektiwfaimneezišas rašchoshanas planošchana. Jaapšaro politiški-kaitigas nošanas, ka plans kolektiwā naw šewiški no šwara, ša war apmeerinatees ar rajona planu. Katra kolektiwā plana ištahdašchanei un šchi plana zeeschāi šaištibai ar wišu rajona faimneeziško planu leela nošime. Protams, jaatšafas no tahdas planošchanas, kura nerehšinas ar šatra atšewišchā, jo šewiški nazionala, kolektiwā špezisiskām ištatnibam un špehjam. Planošchana — atbildigs, šwarigs elements wišā kolektiwā rašchoshanas prozēšā, un tapehz pee wiņas japeeet nopeetni, jaštahdā šistematisši. Pee šam nedrihšt apmeerinatees weenigi ar plana šastahdišchanas organizāzijas tehnikas un metodologijas šautajumeem. Planošchana uš wišzeeschālo šaištita ar plana ištildišchanas kontroli, jo „ihsta planweiti ga wadiba attihštās tikai pehz plana šastahdišchanas, pehz pahrbaušes uš weetam, plana reališešchanas, labošchanas un nogludināšchanas gaitā“ (Stalins).

Otrā peežgadē nedrihšt atšahrtotees parahdibas, šahdas gabijās pirmajā nekonektētās, bešplana wadibas dehl. Šchini šinā rakšturigs pee-mehrs „Šarkanais Štrehneeks“, Reetumapgabalā. Šchāi šomunai, kuras galwenais nowiršeens loptopiba, rajona organizāzijas ušdewa šeht tiš daudš linu, ša nebij ešpehjas nodrošinat loptaribas baši faimneezišas pamatnowiršeenam. Tas trauzeša šomunu organisatoriski-faimneeziški

nostiprinat un draudeja wiau nometst pee klinka. Ja rajonš pareiši buhtu planojis un leelineeziski konkreti wadijis, ņchahds ņtahwoktis nebuhtu radees.

Seemelkautafā latweeņchu kolektiwņaimneezi bā „Semneefs“, rajona organizaziju birokratiskās un nekonkretās wadibas deht tifa pilnigi iņnihzinats ņehjgreesnis. Ari kolektiwā loptopiba ņchahdas rajona organizaziju mehaniskas wadibas rezultatā zeeta juhtamus ņaudejumus un newareja brihwi attihstitees.

Wispahrejās direktiwēs par SPS tautņaimneezi bā plana ņastahdiņchanu otrā peezgadē partijas 17. konferenzes rezoluzijā ir teiktis:

„Loptopibā otrā peezgadē japanahk tahda ganampulku un pretņchu produkzijās paleelinaņchana, kuru atbihtu wispahrejos wiņzeenos loptopibas problemas atrihņināņchana i SPSaweenibā tahdos pat apmehros, tahdus pirmā peezgadē partija panahza graudtopibā.“

Peht tam ņekojoņchee waldibas lehmumi, kategoriski nolceedņot apweenot lopus peespeedu kahrtā un ņamaņinot gaņas lopu ņagahdes planu, dod katram kolektiwam, katram atņewiņchkam kolektiwistam un weenņehtneekam darba ņemneekam wiņplaņchakās eespehtjas attihstit inihziatimi un ņaimneeziņku paņchdarbibu, lai ņemigi atrihņinatu loptopibas problemu.

Latwju zeemu kolektiwēem, kuru ņaimneeziņkais pamatwirņeens wiņbeeschaņ ir loptopiba, ņchee partijas un waldibas lehmumi jaleel ņawas darbibas pamatā un weetejos apstahklos jakonkreteņe.

Zazihnas par peena ņermu un zuhtkopibas ņaimneezi bā darba kwalitati, par lopu ņkaita peeaugņchānu kolektiwos, par wiņruhpi gako iņtureņchānos pret jaunlopu ardschānu, loptopibas produktiwitates pazelņchānu. Tas wiņs buhs panahkams pareiši atrihņinot lopbaribas jautajumu, wiņleelako wehribu peegreejhot ņaknaugeem, ņchahbaribai, ganibam un plawam. Kolektiwā peenahkums palihdsot atņewiņchkeem kolektiwistēem eegahdatees ņihklopus. Zaiņwairas no gigantomanijas un eleganzes, no dahrdņibas un nemahkulibas lopu mitehku zeltneezibā, panahlot makhimalu zeltneezibas planweidibu un palehtinaņchānu, mobilihņeot eesņchejos reņursus un wiņpirms iņmantojot jau eņoņchās ehņas. Iņpildot partijas un waldibas direktiwēs, mehņ ņemehim ne tifa i ņozialihņihņās loptopibas attihstibu un gaņas problemas atrihņinaņchānu, bet ari ņozialihņihņo zeltneezibu wispahņ.

Deht lauffopibas un loptopibas, kuras ir latwju zeemu kolektiwu galwendās noņares un kuru nostahdiņchānai japeegreech wiņleelafā wehriha, nedrihtņst atstahņt nowahrtā ari daņchada weida palihgnoņares.

„Nepeezeeņchams peegreeņt wiņnopeetnako wehribu blakus noņaru attihstibai kolektiwās ņaimneezi bās, wiņeem lihdselkeem weiznot kolektiwistu inihziatimi un paņchdarbibu, ņneedsot wineem atweeglinajumus un, protams, atteezigi pamāņinot nodoklus“ (Kaganowitņhs).

Pareiši nofahrtot darbu, kolektiwēem buhs eespehtjams ne tifa organizetā zekā dot darbaņpehku ruhpnēezibai, kas ir wīnu teeschais peenahkums, bet ari attihstit wiņdaschadafā weida palihgnoņares.

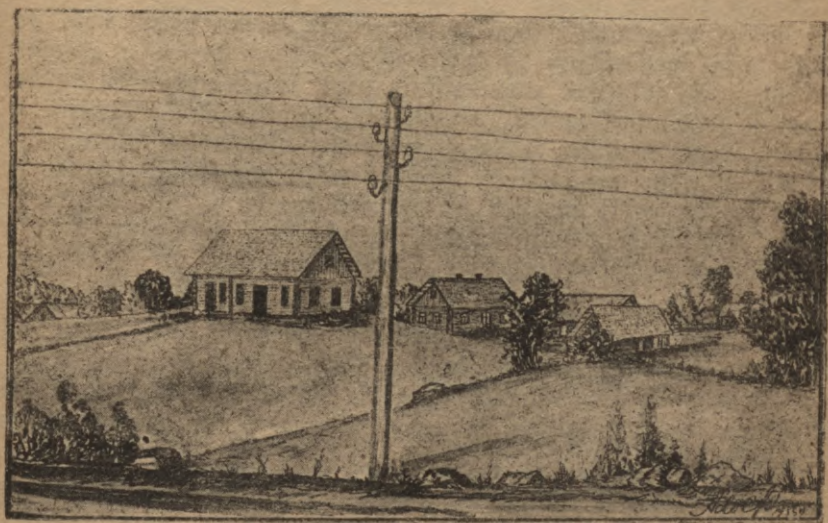
Wehtl paņtahmot weenņaimneezi bā, latwju kolonijās tifa organizetās daņchadas ņaimneezi bā blakus noņares. Witebņkas Laņchnewā darbojās augku wihna apweeniba „Seeds“, Waņņkiriijas kolonijās — daņcha-

das mahjruhpneezibas eerihzes. Sibirijas Ujaru rajona latwju koloni-
jās — Kamenskā, Borisowā, Taimenskā — plaschi bija attihstita dahrja
semenu „Wiktoria“ kultiweschana. Semenes suhtija us Ujaru, Krasno-
jarskas un pat Altshinskas tirgeem.

Tagad kolektiveem ir eespehjas wisu to weikt organizetā zekā un
daudj plaschafos apmehros. Daudji kolektivi jau spehruschi pirmos solus
schini wirseenā. Sibirijas komuna „Gaismas Stars“, Kruhmina artelis,
Borisowas „Zeltne“ un daudji ziti kolektivi, blakus galwenām fainnee-
zibas nosarem, ir organizesjuschi dahrskopibu, bishkopibu, trushkopibu,
putnfopibu.

Adolfa simejums.

Birtmana kolektiva Nr. 2 jaunā ehdniza un pahrejās jaunzeltnes.

Bet wisa ta pahraf maj. Naw wehl pee muhsu komunam un artekeem
labi eekoptu semenu, tomātu, ahbolu, bumbeeru un zitu augku dahrsju.
maj seernizu, dsirnawu, smehschu, eewahrijumu fabriku u. tml. Otrā
peežgadē palihgnosarem jaecerahda peenahziga weeta raschoschanas planos.
Attihstot kolektiwistu fainneezisko eerosmi, jamobilisē wisi spehki pretschu
produkcijas maksimalai pawairoschanai ari kolektiwu palihgnosarēs. Palihg-
nosares war raschot masu patehrina prezēs, pehz kurām ahrfahrtigi lee-
la prasiba. Ne tikai sozialistiskā ruhpnēeziba, ari kolektiwijeteē lauki war
stipri sekmet masu apgahdi ar schim prezēm. Latwju kolektivi war un
teem jaattihsta, peem., tahdas nosares, kā mebelu, wirwju, ragawu,
fleetschu raschoschana. Kolektiwfainneezibu blakus nosares japahrwehrtch
par bagatu awotu masu patehrina pretschu raschoschana. Tas palihdsēs
smagajai un weeglajai ruhpnēezibai apgahdat masas ar plascha patehri-
na prezēm un uslabot strahdneeku un kolektiwistu materielo apgahdi,
kurai otrajā peežgadē japeeang trihsfahrtigi, salihdsinot ar pirmās
peežgades pehdejo gadu.

Partija un valdība ir peenehmusi wairalus lehmumus par padomju tirdsneezības attihstību. Strahdneeku un darba semneezības faitnes tahlakās nostiprināšanas, pilsehtas un lauku darblauschu materielo apstahklu uslabošanas intereseš praša, lai tiktu uslabota un plašchi iweidota kolektīwu, kolektīwistu un weensaimneeku tirdsneezība. Sakarā ar muhsu ruhneezības attihstību, rasta ir eespehja paleelinat plaščā patehrina pretšču raschoschanu milsigoš apmehroš wišāš ruhneezības nosarēs. Šcho pretšču raschoschanas attihstība ari tuwakā nahkotnē buhs weens no swarigeem faitnes nostiprināšanas weideem starp pilsehtu un laukeem. Bet nostiprinat šcho faitni nosihmē nostiprinat muhsu Padomju republiku.

Padomju turgum kluhstot par darblauschu apgahdes swarigu faktoru, toti atbildīgi usdewumi gulstas us kooperaziju, kurai jāprot buht ne tikai midutajai starp pirzeju un pahrdeweju, bet ari produktu apgahdatajai. Kooperazijā jāinihdē nepmaniskais garš, kurešč iypausčas daščadobš weidobš — zenu spekulatīwā pazelschanā, pašapgahdē, išschkehrībās, sahdšībās. Tapat valdība, sekmejot un wirjot ekonomisko sakaru attihstību starp pilsehtu un laukeem břihwās pirkšanas-pahrdošanas zelā, lihds ar to kategoriski norahda us nepezeeschamību — isnihdet no šchis pretšču apgrosības primattirgonus, spekulantus, uspirzejus, kuri zeščas ismantot radušchās eespehjas sawtigoš noluhšos.

Patwu kolektīweem jāisprot padomju tirdsneezības leelā nosihme un šchi tirdsneezība jāattihsta dauds plaščalos apmehroš, nekā lihds šchim. Tās pareiša organišechana stiprinās pašchus kolektīwus un reišē ar to uslaboš strahdneeku un semneeku apgahdi. Padomju tirdsneezības renowehrteschana ir tikpat faitiga, kā winaš usdewumu istulkoschana liberaliburschuasjškā garā.

Weenlihds ar padomju tirdsneezības attihstišchanu, ar zihnas pastiprināchanu pret spekulanteem, jāpastiprina zihna pret sozjalistiskā ihpaščuma sagleem un laupitajeem.

Sozjalistiskā beščkiru sabeedribā, par kuras nodibināschanu mehš zihnamees, pirmām kahrtam teek isnihzinati leekeshchi, parajiti, eespehja weenai neezigai dakai ekspluatatoru dšihwot us zitu rehšina.

„...Sozjalisma pirmais, galwenais, swarigatais pamatnoteikums: tas nestrahda, tam nebuhš eht. „Kas nestrahda, tam nebuhš eht“, — to jāprot katrs darba zilweš. Tam peekriht wiši strahdneeki, wiši truhzigeem un pat widejee semneeki, wiši, tas stuschees lawā muhschā ar truhšumu, itweens, tas sahdreļ dšihwojis no sawas darbagaš. Kreemijas eedšihwotaju dewinas bešmitdakas peekritis šchai pateesibat. Šchin weentahzschā, wisweentahzschalā un staidri apjehdsjamā pateesibā — sozjalisma pamats, wina spehšu neišmelamais awots, wina galigas uswaras neišnihzinama lihla.“

Tā jau 1918. gadā rakstija Lenins sawā wehštulē Petrogradas strahdneekem. Padomju saweenibā, kur naw privatihpaščuma teesibu us fabrikam, us semi, us raschoschanas lihdsleem, šchis leniniskais prinzijs teek konsekwenti realisjets. Pee mums naw leekeshcha-fabrikanta, mušchneela, bankeera. Ar katru gadu wairak uskrahjees sabeedriskā, sozjalistiskā ihpaščuma, kurešč ir muhsu padomju eekahrtas pamats, un tapehž tas us wisruhpiigako jāapsargā.

un praktiskās zināšanas viņās lauksaimniecībā nosarēs. Bet bez šīm iespējām daudz plašākos apmēros jāismanto arī tās, kādas latvju kolektīvistiem pieejamās latvju kolektīvistu jaunatnes skolas un pārējās nacionālās mahzību eestahdēs. Ja šīs iespējas pilnībā ismantotu, ja pareisi isweetotu nacionālos darbīneekus, tad nenahktos šajust ahrtīgīgo kadru trūkumu, ar kuru wehl īf uš šola fastopamees pašchreīsejos latvju darba apstahklos.

Latvju kolektīvistu jaunatnes skolas lihds šīm tīfa komplektetas tīfai par 50—60%. Kolektīweem truhkst kvalīfīzetu darbīneeku, bet uš skolām jaunatne neteek sūhtīta, aīsbīldīnotees ar darba roku truhkumu. Tapat arī gandrīhī viņās muhsu pārhejās mahzību eestahdes pilnībā neweenu gadu naw komplīzetās. Un tas tahdos apstahklos, kur labī polītīkī un praktīkī muhsu kolektīwīseteem laukeem kōtī wajadsīgī. Beeschi ween arī latvju mahzības eestahdes beigūshee aīseet tā sauzamā wīspahrejā darbā, un latvju skolas paleek bez skolotajeem, lašammahjās — bez wadītajeem, kolektīwī — bez kvalīfīzeteem laufkopjeem, lopkopjeem, dahrskopjeem, zūhfkopjeem, bīschkopjeem. Wīsbīldīnāshānās, ka latvju kolektīwūs nodroschīnās ar wadošcheem kadreem pa wīspahrejo līnīju, daudsrīeī naw motīweta. Wīhdsīshīnejee peedsīhwojūmī leezīna, ka latvju zeema kolektīweem dahschreīeī weetejās organīzāzījās nepeegreesch wajadsīgī wehtrību, palaujotees uš to, ka par wīnām parūhpesees latvju organīzāzījās. Protams, tas runā pretī partījās dīrektīweem, jo naw latweeschu wadošchu organīzāzīju, kurās wadītu īpezīalī latvju kolektīwūs, un šchee ušderwūmī jāweīz parastā kahrtā atteezīgām wīspahrejām eestahdem un organīzāzījam. Šho partījās dīrektīwī beeschi ween peemīrst.

No wīfa teiktā mums jānahk pee atteezīgeem slehdseeneem. Eeweherojot to, ka latvju nacionālee un jāuktee kolektīwī, kuru pastahweeshānu un attīhstību nodroschīna partījās leemīnīskā nacionālā polītīka, newat sekmīgī attīhstītees un isweīdotees bez šaweem nacionāleem kadreem, pehdejo problemās atrīzīnāshānā jāasper energīkī šolī.

Jāismanto partījās un waldības peeschīrtās iespēhjas un jāsuhta uš komūnīstīskām lauksaimniecības augsstīkolām labakee latvju kolektīwīstī. Neelahdas eerunas par darba roku trūkumu nedrīhst tīkt eeweherotās.

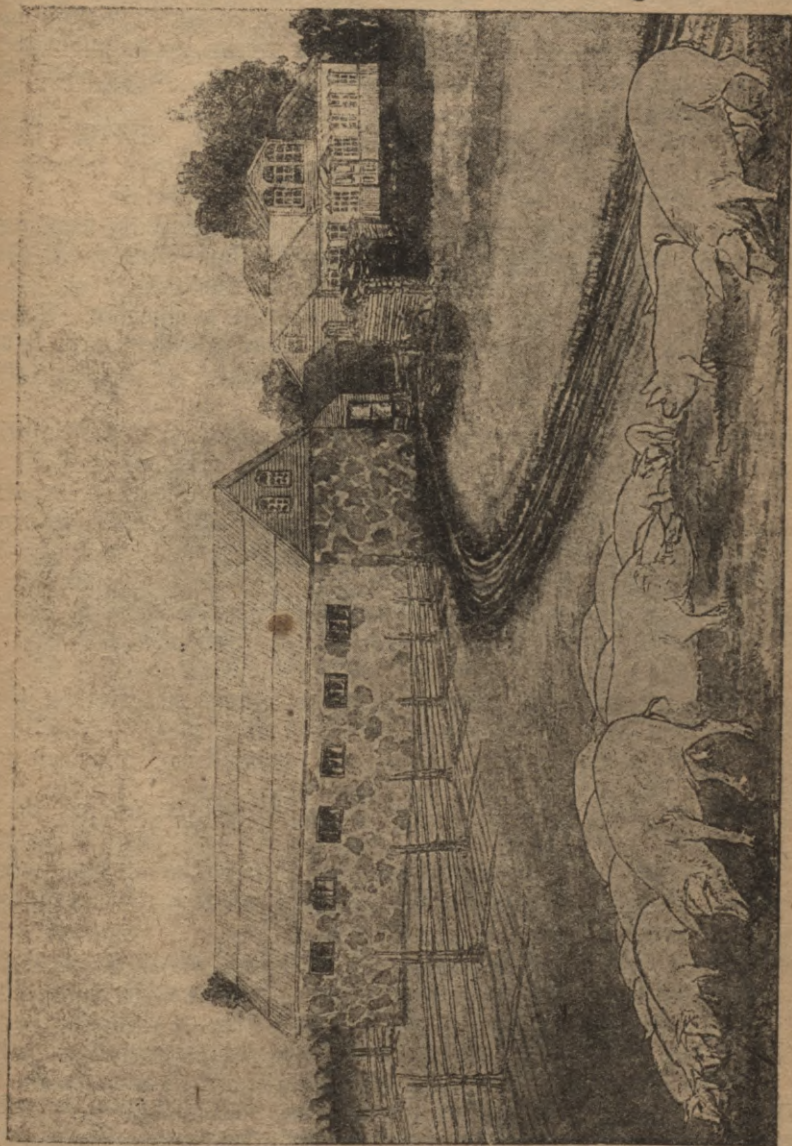
Latweeschu apdsīhwotos rajonos, kur wehl naw latweeschu kolektīwīstu jaunatnes skolu, tahdas jāorganīse. Pastahwoschās jaunatnes skolas jākomplektē pilnībā. Šhīnī nolūhtā jaunatnes skolu wadībāi jāu laīkus jāstahjās šafaros ar kolektīweem un jānoslehdī ar teem līhgūmī.

Japanahk, lāi jā ne wīfī, tad wīsmāf leelākā dafa latvju mahzību eestahdes beigūsho audseku tīktu nosūhtīta teeschī nacionālā darbā. Tas palīhdīs līwīdet leelos robūs, kahdī wehl šhur tur pastahw. Latvju zeemu kolektīweem jāsnemas leelāka ruhība un gahdība par latvju nacionālām skolām, atbalstot tās materieli, palīhdīst wīnām nostahdīt šawu šaimneežību.

Jāorganīse dahschādī kurši, gan ar īshlaīzīgu, gan arī plašchaku mahzības programu, jādībīna agrotechnīsko sīnību pulzīnī, jāīsmanto kīno, radio, dahschādī atbūhtnes kurši, literatūra kadru šagatawoschānāi un kolektīwīstu kvalīfīkāzījās pazelschānāi.

Tā ka par raščigako darba sistemu atšihra brigades sistema, jo ņewi-
 ņki japazek brigadeeru kwalifikacija, riħkojot uš weetām brigadeeru kur-
 ņuš, išdodot ņpezialu literaturu brigadeeru wajadņibam („Brigadeeru ro-
 lašgrahmata“).

Wdolņa ņihmejuuņš.

Wirtmana kolektima Nr. 2 jaunā puħlu ferma, ņeetumapagabala.

Jaiņwirņa atbildigā kolektima darbā ņeweetes, ņtarp kurām ne ma-
 ņums ņozialistiņkās ņektneezibas entuņiastu un organisiatoru, peegreesħot
 winu ņagatawoņħanai un pahrkwalifiķacijai wajadņigo uņmanibu.

Wisleelakā wehriba japeegreesch kolektiwu kadru marxlistiski-leninistai audsinaschanai, jaemahza teoriju faistit ar sozialistiskās zeltneezibas praktiku, lai wini waditu un organisetu leeloš zeltneezibas darbus un westu few lihds kolektiwistu masas zihnā par sozialistisku beshckiru sabedribu.

Jarealisē SPRS latwju politikurdarbineeku otrās apspreedes lehmums: weenā no nowadu waj apgabala zentream organiset latwju laul-faimneezibas tehnikumu waj latwju nodatu pee weena no pastahwoscheem tehnikumeem, lai latwju kolektiwus nodroschinatu ar nepeezeeschameem agro-sootechniskeem kadream.

Tā tad kolektiwisazijas kustibas sekmigai attihstibai SPRS latwju zeemos ir wisi wajadsigee apstahkli. Naw schaubu, ka latwju koloniju sozialistiskā rekonstrukcija tuwakā nahkotnē tiks sekmigi pabeigta.

Bet buhtu weeglpahrtigi neredset tās gruhitibas, ar kahdam wehl nahfsees fastaptees, kamehr pilnigi nostiprinajees kolektiwu zeltneeziba. Schis gruhitibas latwju zeemos pawairo tee ihpatnejee wehsturiskee un ekonomiskee apstahkli, kahdos auga un attihstijās latwju weensehtas. Atsewischkos momentos schkiru zihnās saasinaschanās nenowehrschama, jo budžis, seltants, spekulants, mahžitajs peeliks wifās puhles, lai kaitetu latwju zeemu kolektiwisazijai.

Jautajums par latwju zeemu kolektiwu politisko un organisatoriski-faimneezisko nostiprinaschanu, par kolektiwu darba raschibas tahlatu pazelshchanu un eenahkumu pawairoshchanu ir jo fewischki swarigs un akuts. Zihnā par augstu raschu, par kolektiwfaimneezibas nostiprinaschanu walstis-faimneeziskās kampanās latwju kolektiwem jaet pirmajās rindās. Wineem japarahda kolektiwās faimneekoshanas augstwehrtigi paraugi, tapat kā pilsonkara zihnās latwju strehneeku nodatas rahdija waronibas, paschaisleedjibas un revoluzionarās iskuribas peemehrus.

Lai nostiprinatu kolektiwisazijas kustibā guhtos šasneegumus, lai praktiski atrisinatu usdemumu — padarit wifus kolektiwus par leelineeziskeem un wifus kolektiwistus par turigeem, nepeezeeschams plaschi attihstits politisks un organisatorisks masu darbs. Tas panahkams, atteezigi pahrlahrtot un uslabot partijas lauku organisaziju darbu. Bes jau mineta sola — politnodatu organiseshanas — partija spehra ari otru, ne ma-
tal swarigu soli, lai pahrlahrtotu partijas lauku organisaziju darbu fasskanā ar jaunajem apstahkteem. Schis solis ir lehmums par politnodatu darbu, par kolektiwu schuhninu un politnodatu un rajonkomiteju sawstarpejam atteezibam.

Schin lehmumā BK norahda, ka jaunee darba apstahkli us laukeem prasa, lai kolektiwos tiktu organisetas stipras partijas schuhninas peh raschoshanas prinzipa, lai winas buhtu faistitas ar kolektiwistu masam. Tapehž BK leel preekschā „pahrlahrtot pastahwoschās teritorialās, partijas lauku organisazijas tahdā kahrtā, lai blalus teritorialām schuhninam lauku cestahdēs pastahwetu spezialas raschoshanas schuhninas kolektiwos. Kolektiwos, kur naw komunistu, organisejamas lihdsjuteju grupas ar spezialu winām peestiprinatu partijas organisatoru kā waditaju.“ Schin lehmumam ahrlahrtigi swariga nosihme ari preeksch latwju zeema kolektiwem, kuri bes leelineeziskās schuhninas katrā faimneezibā nebus speh-
ijgt atrisinat swarigos laukfaimneezibas zeltneezibas usdemumus.

Tapehž japastiprina partijas masu darbs, japazel lauku komunistu un komjauneešču revoluzionarā modriba, wīnu idejiski-teoretiskais lihmenis. Kolektīvu partijas organizācijas ušdevums — neaisweetojot kolektīva walbi — wadit wīšu kolektīva dšihwi, pahrinat pehž buhtibas kolektīva raschošchanu, eedsikinates wīšos šihumos, konkrete palihdsot darbu organīset un usšaitit, zihnotees par partijas liniju kolektīvzeltneezibā. Komunisteem un komjauneešceem jausnemas awangarda loma kolektīvšaimneezibas raschošchanā un brigadēs, wīneem jabuht pateeseem treezneeteem un masu organizatoreem nosprausto planu realizeshanā. Partijas organizācijam jaweenō ap fewi kolektīva aktīwos, janodibina wīšzeeshafee

Adolfa šhmejums.

Kolektīwā zel ūbu un behrnu dahrju.

šafari ar plašhām kolektīwistu masam. Ruhpigi un usmanīgi jaisturas pret kolektīwista prasībām un wajadsībām, neatlaidīgi deendeenā janoflaidro wīnam partijas politika, pahrlēezinot wīnu par partijas linijas pareižību, politiski wīnu pahraudsinot, mobilīsejot zihnai tā pret budži un wīna agenturu — labejo oportunišmu, tā galwenām breesmam paškreisejā periodā, tā ari pret partijas linijas īstropojumeem no „kreiso“ puses.

Sozialistiskās šaimneezibas štraujā attīstība, laukšaimneezibas pilnīga rekonstrukcija, „leelu walsts usnehmumu peeaugšhana laukšaimneezībā, padomju šaimneezību un kolektīvu apbrunošhana ar jaunako mašīnu tehniku, kas darbu laukšaimneezībā pahrwehršč par weenu no industrialā darba weideem, transporta, šatīšmes un pretšču apmainas eewehrojama pastiprināšhana starp ruhpnēezību un laukšaimneezību — rada apstahklus, lai pilnīgi nowehrstu pretščības starp pilšehtu un laukeem“ (WŠ(1)Š 17. partikonferenzes rezoluzija).

Tās ir grandiozās perspektīwes, kuras jau riht pahrwehršitees par realu īštenību. Krasī īšmainījees spēhtu šamehrš starp sozialīsmu un ka-

Gatawojatees pawafara sehjas kampanai!

No budšču eksploatatorisko teekšnju eerobešoššanas —
uš budšču tā šķiras likwideshanu.

Iščkirošča kampana.

Šhipawafara sehjas kampanai peekriht iščkirošča loma muhšu šaimneeziflās dšhweš turpmatā išweidoššanā. Plašča un štrauja kolektiw-
sazijas attihstiba iššauz dšflās pahrmainas lauku ekonomitā, pahrbihdot ušmanības
žentru no priwatā iščkrašo'aja uš sozjalistisko sektoru, reiše ar to ahrdot kapitalisma
šatnes pašchos pamatu pamatoš.

Kolektiwisazijas kustības pamatā ir truhžigo un widežo šemneeku šaimneezību ra-
šoššanas lihdsjektu kolektiwiseshana. Radita ir materiēla bāse sozjalistiflās šemtopi-
bās išweidoššanai. Budšisko šaimneezību meētā mehš waram jau nostahdit kolektiwās
leelšaimneezības. Šehis apitahllis, turam iščkirošča nosihme wišā NS šaimneezībā,
dod eespehju proktiflā darbā pahreet no budšču eksploatatorisko teekšnju eerobešo-
ššanas uš budšču, tā šķiras, likwideshanu, tā tas teikts W(1)B 3R pehdežā le-
hnumā par kolektiwisazijas tempeem un waldības palihdsību kolektiwai želtneezibai.
Tas eesihmē jannu pošmu muhšu žihnā par sozjalistisko želtneezību uš laukeem, tas
ušleek mums šwarigus un atbildigus ušdewumus wišā muhšu turpmatā darbā ari
latwju kolonijās.

Rahbus ušdewumus šahda waldiba un partija pawafara sehjas kampanā?

Wispirms japaleelina laufšaimneezības produkzija. Tas nepezeeshamā, lai ap-
meerinatu štrauji augošhās ruhšneezības prasības un nodrošhinatu truhžigās un
widejās šemneezības labflahjību. Terehž šehni pawafari sehjas platiba paleelinama
ne mašat tā par 14%, rašča pazetama par 8—9%. Šo šemijēla wehriba peegree-
šchama wafaras tweeshču šehjumu paplašchināšanai — par 20%, šaknaugu — 180%,
šokwilnas — 90%, žukurbeeshču — 35%, linu — 13,5%, dahršaju platības — 20
proz. Wiši šchee leelee rašoššanas plāni war tilt weitti tilai kolektiwisazijas tahts
tas attihstības želā. Jau tumakā pawafari winai jaaptwer ne mašat tā 1/3 no
wišas NS sehjas platības, reiše ar to pazelot padomju, truhžigo un widežo šemneeku
šaimneezības. Wišhem kolektiwem, tā wezajeem, tā jannajeem, teek ušdots par pee-
nahtumu paplašchinat sehjas platību ne mašat tā par 25%. Kolektiwem jasehž tilai
tšehita sehlla. Trihs žetur'datam no wišas sehjas platības jabuht apsehtām ar rindas
sehjimašchinam. Kampanas organišehšanai un išweššanai waldiba ašignē 814 milšoni
rublu.

Kas nekawejotees darams šcho ušdewumu weišehšanai?

Šemtopības komišariats šawos pehdejos lehmumos nospraudis wispahrejus
šonkretus darbības ušdewumus. Wispirms teek ušdots noorganiset pateesti kolektiwu
rašoššanu kolektiwos. Šche wispirms minami sehllas fondi, dšihwā un nešlšhwā
inwentara apweenoššana, energifla žihna pret lopu, in'wentara un barības fondu i-
pahrdoššanu. Rašoššana kolektiwos janostahda tā, lai winos jau pirmā gadā tiftu

Organisejat truhzigo semneezibu.

Wadotees no augščā minetā, mehš nodrošināsim vajadzīgos epreetēknoteitumus sēlmīgai pavašara sehjas kampānai kolonijās, **pee kuras organisešanas jāleras nekarejotees.** Savā darbā mehš nedrīkstam aizmirst, ka pavašara kampānas sēlmes attārajas ne tikai no tehniski-materielās bāses, bet arī no pareišās šķiras linijas īsturešanas, no wīsu muhšu organizāciju disziplīnetas, elastīgas un energīkas darbības. Šchīni darbā mums jābalstās uš truhzigo semneezibu, lai zeeschā ūweenībā ar wibejo, turpinātu zihnu par muhšu koloniju pahrorganisešanu. Tamdeht truhzīgās semneezības organisešanai, kura lihds šchim bijuši nepeeteekošča, jāpegreesh wīseelētā wehriba. Tītai tad buhs eespehjams īspildīt waldības dotās direktīwes — pāzelt rašču, paplaščinat sehjas plātību, īwēst sīntprozentīgu kolektīwīzāciju.

Deenas no trezeenūsdewumeent.

Pehdejos gados wīi partijas un waldības īpehti bija wehrti uš labības problemās jautājumū, kuršč tagad wīsumā atrīsināts. Tagad deenas lahrībā stahw lopkopības problema, kura atrīsināma trezeenlahrtā. Galweneē zehloni, ūamdeht muhšu lopkopība ir maseenešiga, ir tee pašchi, kas graudkopībā: semneetu sīhšaimneezību ūadrumstālotība, lopu ūlāita pahrgrupešanas uš tahdām ūaimneezībām, kas māj spēhīgās raščot tīrgum, un lopkopības apweenošanas lotti gaušais temps. Vai lopkopība atbīlstu tagadejā rekonstruācijas pošma prasībām, **mums jāleras pee leeli, īpezialīsetu lopkopības padomju ūaimneezību un kolektīwu organisešanas.** Jāzet lees las gowļkopības, zuhļkopības, aītkopības ūaimneezības, lai apweerinātu ne tikai eeschejā tīrgus wājādības ar peena produkteem un galu, ruhņneezību ar ahdām u. t. t., bet arī lai buhtu eksportpreze. Lihds šchim lopkopība pee mums bijuši tā pādīdnofare, kad ūaimneezību lauhkopība nebīj peelahgota lopkopībai zaur lopkopību wabalstošču augu sehšchām.

Pret jaunu budšču manewri.

Ūo kolonijām nahī ūinās, ka kolektīwu organisešanas rajonos budšis ne tītai pats ūamāšina ūawu lopu ūlāitu, bet tani pašchā lāitā mušina arī pahrjēos jēmkopjus, kas grīb eestahtees kolektīwā, darīt to pašchu. **Šchahds budšču manewrs wehršis tīstīni uš to, lai īstāntu jaunorganisešamos kolektīwus.** Lopu ūamāšinaschana no teem kolonīsteem, kuri grīb eestahtees apweenotās ūaimneezībās, kaitē ne tītai lopkopībai, bet arī lauhkopībai, par zīt pahrđoto sīrgu weetā waldībai pašchālak wehl naw eespehjams apgahdat wīšas ūaimneezības ar wājādīgo traktoru ūlāitu. Pret šchahdu budšču agitāziju wīsenergīskāi jāzīhinas.

Latwoju kolonīstu preeščā nostahjas dīwi ūwarīgi ūsdewumi: **lopu pulku apweenošana** weenā wāj wairakos kolektīwos lopu pulkos un **lopbarības jautājumu atrīsināšana.** Šcho ūsdewumu weīščhāna ir wīstāšnātais un wīšpareīšātais zēšč wīsdrīhšātā lāitā ūāšneegt taustamūs rezultātūs.

Kolektīwas kūtīs un kolektīwī ūatnāngu lauti.

Apweenota lopkopība praša apweenotās lopu kūtīs, lopeju lopu ehdināschānu, un lihds ar to, lopbarības raščošchānu tahdos apwehros, tahdūs nošala šchi lāita rāzīonālā peenlopkopība. Šche nelahdā ūinā nepeeteek ar to, ka peena raščas teel pazēltas uš spēhbarības (mīltu, raušču) rehšina, bet tas jāīdara, galwenām lahrām, ar pašchu laukos audsetu lopbarības palīhdsību, lāmehr spēhbarība leetojama par tīl daudš, zīt wājādīgs pašchu raščoto lopbarības lihdseltu pīlnīgat īsleetoščhānai. **Kolektīwās ūaimneezības lopbarības raščošchānai jāpegreesh wīseelētā wehriba.** Lopbarības raščošchānas plānā eeshehdsāmī ūešochi sehjumi: **wāšaras wājādībām** — ahdolīnšč, wīšču-āufu mījtri, kultīwetās ganības; **seemas wājādībām**; lopbarības ūatnāngu, ūahbbarībai noderīgi augi, kultīwetās plāwas; **pahrjēas laiku wājādībām**: seemas rudšī pawašara ūābarībai, wehlaču turnepšču sehjumi rudens ūābarībai.

Šchīs ir wīsdroščhātais zēšč, pa kuru ejoj jaunorganisešamee kolektīwī augš un nostahšees uš sīngrām lahjam, tahdā lahrā ūeknejoj kolektīwīzājās tahlaču īwēidoščhānos.

Nekavejotēš pē darba!

Šhipawafara šehjas kampāna jāišvēd ar pāteeji leelneezištu energiju. Tambeht jau tagad nekavejotēš jākerās pē darba. Pāreisi un sekmigi išvēsta šhipawafara šehjas kampāna nodrošhinās muhsu ruhpnēezības tahtatu atlihtību, sekmēs sāitnes nostiprināschanos starp pilsehtu un laukeem un nodrošhinās galigu uswaru soziāl-
hiisklai zeltneezībai uš laukeem.¹⁾

Latšezijas zentralbiroja, agropropagandas komišija.

¹⁾ Latšezijas zentralbiroja agropropagandas komišijas ušautums nodrutāts „Latweešhu Semneelā” Nr. 3, 1930. gada janwari.

semneekus. Mehs mahzitam laipu, truhzigo un widejneeku pasiht budscha ihito dabu, aizinajam organijetees energiskam usbrukumam budsim. Un tad strauji sahla peeaugi kolektiwizazijas kustiba, mehs, wadotees no 38 direktiwem, aizinajam truhzigos un widejos likwidet budsi, ta schkiru, us weenlaibus kolektiwizazijas pamateem. Mehs norahdijam, ta atbudziflot, briedinadam no weentahrichas budschu mantas dalischanas, no widejo semneeku eestaitichanas budschos.

Pret daschadeem nowirseeem!

Wisa jawā darba mehs wadijamees no partijas direktiwem un norahdijumeem. Straujas kolektiwizazijas kustibas laika, par noscheloschannu, nestila bes noschteebee-
neem ari latwoju kolonijas. Mehs zihnijamees pret teem. Mehs popularisejam partijas lehmunnas, eeweeotajam b. Statina rakstus. Mehs teizam, ta schkiru zihna latwoju kolonijas ir **jozialistiska usbrukuma neisbehgams rezultats**. Labeja oportunisma uswara noishmetu kapitalistisko elementu peeaugschannu, budscha nostiprina schanos. Tapedz mehs atgahdinajam, ta newis jaifstihgt ar budsi, **bet gan wehl japaiprina usbrukums winam**. Raduschas grehtibas mehs neupweiksim, neupweizot labejo oportunismu. Us wisajato mehs nosodijam eestatus, ta latwoju kolonijas ita neubhtu budschu, ta „wiseem latweescheem“ kopejas intereses.

Pret darblauschu apmahnischannu!

Wihu laiku mehs energiski esam zihnijuschees pret religijas tumshbu latwoju kolonijas, pret winas preekshstahweem — mahzitateem un settantu wadoneem. Tizigam darba semneekam mehs teizam, ta padomju wara winu neubht neustihko par jawu eenaidneeku. Mehs zentamees atdarit winam azis, turas tam aifsehjis ar religisko mahnu plihwuru kapitalisjma agents — mahzitateem un fludinatajs. Un latwoju semnees saprata muhs: **wairat ta desmit luhgichanas namu un basnizas slehtos kolonijas pehbeja laika us paschu araju wehle schanos**, pahrs desmit pehrminderu atteifuschees no jaweem amateem, daudsas kolonijas noleegis eebraukt mahzitateem us wiseem laikeem. Slehttajos luhgichanas namos tagad eerihkotas skolas, lajammahjas un grandu sabehrtumes. Wet zihna pret religiju naw beigusees. Ta turpinama ar wehl leelaku neezeestibu, nekā lihds schim, jo religija kawē muhsu leelo darbu realischannu.

Aljiniba korespondenteem un lihdsstrahduceeteem.

Wisa schini darba mums patihdjesuschu korespondenti un paschi lasitaji. Wes lauti darba lauschu atbalsta mehs neubhtu spehjuschi weikt tos usdeiwumus, sahdi stahweuschu muhsu preeksha. Redakzija schinis peezos gados fanehmusi no jaweem 500 patahwigieem un ari gadijuma korespondenteem pahri par 10.000 wehstulu, turas notehlojusces koloniju dsihwe. Mehs esam isaudsinajuschu jaunus korespondentus, jabeedristus darbineekus, kuri sahla ar „Latw. Semn.“ un tagad strahda plashata darba laula. Ari us preekshu mehs zentimees ustoret wiszeeschatos safarus ar jaweem lasitajeem, neaifmirtot ne us minuti, ta bes paschu darblauschu aktiwa atbalsta naw eedomajama masu awise.

Stahweet padomijemes fargpoiknos!

Mehs neatitahjam bes eewehribas ari starptautiskās dsihwes jautajumus, atgahdinadami, ta Padomju jaweenibas darblauschu zihna ir wisa pasaules apspeesto kopeja zihna. Mehs aizinajam latwoju darba semneezibu weenmehr buht taujas gatawiba, jo kapitalistiska pasaule, nestatotees us winas sistemas sabrukumu, peeleel wkus spehtus, lai jautu un ahrditu muhsu zeltneezibu. Mehs teizam, ta Padomju jaweeniba ir pagaidam weeniga, daschadu tautu pateesa dsimtene, kura mums jaatstahw un janostiprina wiseem eeprehjameem lihdsleeteem. Zihnidamees par Padomju jaweenibas upplauschannu, mehs reisē ar to zihnamees ari par Padomju Latwoju, kurai neisbehgami janodibinas tagadejas kapitalistiskās Latwojas weela.

Saturš

	Lpp.
Preekšpawards	3
Pasitajeem	7
Kolektiwisazijas kustiba atjaunošanas periodā.	
Partijas politika sozjalistiskās lauksaimneezības organizēšanā	9
Diwi lauksaimneezības attihstības zeti	10
„Jaunā ekonomiskā politika“ — proletariskās walsts ihpašča politika	11
Sai pahretu us kolektiwisazijas zeta, nepeezeeschama bija wispirms Oktobra rewoluzija	12
Lenina genitlais kooperazijas plans	14
Birmees kolektiwes pašahdami latwju kolonijās.	
Lauksaimneezības fabrikums pilsonlara laikā	16
Pandschas un rellgijas warā	18
Zihna par jauno koloniju	19
Pirmās latwju komunas	21
Kooperazijas attihstiba latwju zemēs.	
Latsetzijas un raschošanas kooperazija	24
Kooperatīvās organizazijas latwju kolonijās	26
Kooperatīvā darba weidi isplatijās koti plašchi	28
Kooperatīweem bija „ahrfahrtiga nosihme preeksch semneeta pee pahrejas us jaunu fahrtību“	30
Bijušcho šrehtneeku organizetee kolektīwi.	
Šrehtneeki tā kolektiwisazijas pioneeri	33
Wajadseja sahtt pilnigi no jauna	35
Šrehtneeki gruhstības pahrawareja	37
Sahtlās jaunš wešturisko zihnu pojms	40
Budšijtee un mahskligi raditee kolektīwi.	
Budšchu organizetee wiltus kolektīwi	42
Siltu semju mekleschana	44
Grandtošt planti tukščā gahja	46
„Kulturaš“ nekulturelās beigas	49
No kuhdam mahzamees.	
Kamdehš ikwidejās komuna „Semneeks“	51
Sā radās komuna „Semneeks“	51
„Zaur „Semneeku“ kaudis nahza un gahja tā peens zaur separatoru“	52
Ahschi par dahrsneekleem	54
Tschomu buhschana naw komunas buhschana	56
Darba organizazija komunā	57
Kur juhs tagad tih gudri	58
Schtiru zihna kolonijā.	
Partijas pareisā politika selmeja zeeschu faweenību ar widojo semneeku	60
Noslahnoschanaš latwju kolonijās	62
Budšchi — wisšwehrigatee, wismeschontigatee isjuhzejt“	64
Budšchu polttiskā aktivitate	66

Kolektīvisācijas kustība rekonstrukcijas periodā.

Kolektīvisācijas uzplūdi	69
Latvju darba ņemniecība stājās uz kolektīvisācijas jēla	70
Sabrūta atspriežumi par kolektīvu organizēšanas neespejamību	72
Strādnieki palīdzēja kolektīvistiem	73

Budžu tā šķiras likvidācija.

Uzbrūmums lauku kapitalistiem elementiem visā frontē	75
Košļāņošanās prozēšu dzīvēs latvju kolonijās	77
Budžu zīna pret kolektīvisāciju	81
Budžus aktīvi atbalstīja mahzītāji	82
Rehsturiskais lūgums bija notīzīis	84

Kuhdas kolektīvisācijas kustībā.

„Diktatūras augstākais princips — pašārgat proletariāta jāveenību ar ņem- niecību	86
Pārslahpa artēla formu — padēvās gigantomanijai	90
Kuhdas pa labi un pa „treiļi”	93

Labejais oportūnisms latvju ņemu apstahkos.

Labējo oportūnistu ušķlatu buhība	95
Labējais oportūnisms praktiskā	97

Razionalec momenti kolektīvisācijas kustībā.

Partijas naziōnālā politikā	113
Veeltantu ņhōviniņis praktiskā	117
„Deļ ašķleegts latvistikā runat!”	120
„Prešķ tam mums latveešķu ņēlas, laķammahjas, kolektīvi?”	122
Beetejais naziōnālisms	126

Kolektīvu ņziālais un naziōnālais ņaķahms.

Widējais ņemneeks — latvju koloniķu ņentrālā figurā	131
Kolektīvos apveēnojās daķķābu naziķu darķķaudis	134

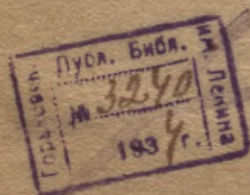
Kolektīvu organizatoriskā ņaimnieciskā nostiprināķhāns

Kolektīvu raķķoķķhāns baķe	139
Darķa organizāķķija kolektīvos	142
Raķķoķķhāns brigādē	145
Ziķna par stingru darķa diķķiplinu	147
Worddarķa organizāķķija	149
Raķķoķķhāns apšķreēdes un personiķa atbilde darķā	150
Soķķialistikā ņaķenķiba un treeķēndarķs	154
Wo dēwūķi kolektīvisāķķija latvju darķa ņemniecībai	159
Latvju kolektīvu attīķķības perspektīves	170
Kaķ darāms latvju ņēmu kolektīveem	178
Kolektīvu organizatoriskā nostiprināķķhāna	174
Ķanostiprina raķķoķķhāna, jāpazē kolektīvo ņaimniecību eēnāķtumi	181
Soķķialistikā lauckaimniecībai — twalķķizētus tadrus!	185

Veelķķums	191
-----------	-----

Wīķēem Republiku ņaķveēnības latvju un latgaleešķu darķķaudim!

Otrā Wāķķķēēķķijas latvju strādņēeku un ņemneeku kongreķķa ušķauķķums	191
Ķatavojāķķes pāvāķķara ķēķķas ķampānā!	193
Par to ziķņiķās un ziķņas „Latveešķu ņemneeks”	197

Pamanitās Kluhdas.

Lapaspuše un rinda		Rodrukats		Zabuht	
4. lpp. 6. rinda no apaščas		neteesču, draudu waj warmahžibas zefā pafudisim papildu		neteesču draudu waj warmahžibas zefā. aišeesim bojā pahrtitas	
10.	4.	"	"	14. fehj., 1. lpp., 1. ifd.	20. fehj., 122. lpp., 2. ifd.
11.	8.	"	" augščas	1920. g. fehjas platiba	1919. g. fehjas platiba
12.	1.	"	" apaščas	16 ⁰ / ₀	26 ⁰ / ₀
17.	19.	"	" "	Saršibēja	Saršibēja
17.	17.	"	" "	Riščlowas zeemu	Riščlowas zeema
17.	15.	"	" augščas	un te arteli pameta	un tee arteli pameta.
19.	11.	"	" apaščas	(14. b.)	(14. b.)
29.	7.	"	" augščas	54 — 7 — 50 — 13	54 — 37 — 50 — 13
38.	8.	"	" apaščas	84 — 25 — 58 — 13	84 — 28 — 58 — 14
63.	13.	"	" augščas	(Šhee sirneki... strahdneeku rehšina)	Šhee sirneki... strahdneeku rehšina
63.	18.	"	" "	Dšfrowti	Dšfrowti
75.	18.	"	" "	Bahrtahpa pahre arteta formu nodibinot	Bahrtahpa pahri arteta formai nodibinat
80.	8.	"	" "	Šahdai	Šahdai
90.	18.	"	" "	labejām oportunišma teorijam	labejā oportunišma teorijam
92.	10.	"	" "	Zinā	Zinā
97.	21.	"	" apaščas	ta Laščnewā	ta Laščnewā
97.	16.	"	" "	išpilditas	išpilditas
103.	19.	"	" "	"Aropropaganda"	"Aropropaganda"
105.	13.	"	" augščas	Reihholda	Reihholda
107.	11.	"	" "	išpildiššanas	wadiščanas
107.	23.	"	" apaščas	ščowinišmu	ščowinišmu
109.	13.	"	" augščas	šekretaram	šekretaram
119.	22.	"	" "	Patriķewas	Patriķewas
124.	21.	"	" apaščas	sozialo fastahwatu	sozialo fastahwu
125.	16.	"	" augščas	apšihmet	atšihmet
125.	6.	"	" apaščas	šihkmahju	šihklajām
132.	11.	"	" "	katras gows	katras gows
134.	2.	"	" augščas	weida nowehrtes darb- deenās	pareišs nowehrtejušs
137.	2.	"	" apaščas	un ra-	un
146.	18.	"	" augščas	rewišiju komišiju	rewišijas komišiju
150.	9.	"	" "	wenfaimneeku faim- neezibu	indiwiduelo faimneezibu
151.	2.	"	" "	Gibirijā	Gibirijā
153.	8.	"	" apaščas	Attištstot	Attištstot
159.	8.	"	" augščas	tuwina muhs preti	tuwina muhs
160.	10.	"	" apaščas	paredšam	paredšama
166.	22.	"	" "		
169.	2.	"	" "		
173.	24.	"	" "		

Blank page with faint header text at the top center.

Faint horizontal lines of text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Second line of faint, illegible text across the page.

Third line of faint, illegible text across the page.

Fourth line of faint, illegible text across the page.

Fifth line of faint, illegible text across the page.

Sixth line of faint, illegible text across the page.

Seventh line of faint, illegible text across the page.

Eighth line of faint, illegible text across the page.

Ninth line of faint, illegible text across the page.

Tenth line of faint, illegible text across the page.

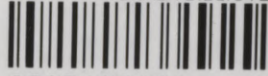
Eleventh line of faint, illegible text across the page.

Twelfth line of faint, illegible text across the page.

Thirteenth line of faint, illegible text across the page.

Fourteenth line of faint, illegible text across the page.

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309106134

(2+)
Maksā 3 rub. 50 kap.

43836

33

1120

„PROMETEJA“ VALDE:

МОСКВА, Смоленский бульвар, № 3-5

GRĀMATVEIKALS:

Москва — Центр, Моховая, 26

Телефон 5-80-68

H